

28958

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Konut ve yakın çevresinin mekansal oluşumunda göç sonucu ortaya çıkan sosyo - kültürel değişmeye bağlı olarak, yerel kültürü yaşatan ve gerçek ihtiyaçları karşılayan bir modelin Bigadiç örneği üzerinde incelenmesi

T 28958

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Birgül HAMZAOĞLU

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İstanbul, 1993

İÇİNDEKİLER

Türkçe Özet
İngilizce Özet

Tezin Planı	1
1.Bölüm: GİRİŞ	4
2.Bölüm: KONUT, MEKAN, UYGUNLAŞTIRMA ve KÜLTÜR KAVRAMLARI ÜZERİNE	8
3.Bölüm: İÇ EGE / BATI ANADOLU KASABALARI ve DAĞ KÖYLERİ / ÖZELLİKLE BİGADIÇ ÖRNEĞİ	50
4.Bölüm: BİGADIÇ ÖZELİNDE MEKAN UYGUNLAŞTIRMASINA YAKLAŞIM	98
5.Bölüm: SONUÇ	221
EK 1: Yapılan Anket, Görüşme ve Değerlendirme Sonuçları	226
Ek 2: Fotograf Belgeleri	256
NOTLAR	270
KAYNAKÇA	292
ÖZGEÇMİŞ	300

TÜRKÇE ÖZET

Çalışmada, Bigadiç örneği üzerinde, değişen kültürel koşullara uyum sağlayabilecek bir model araştırılmıştır. Birinci bölüm, araştırmada sorunun ve önemini incelemekte. Bununla beraber konunun kapsamı çizilmekte ve çalışmada izlenecek yöntem süreci oluşturulmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise; bazı kavramlara/tanımlara yer verilmiştir. Mekan - kültür kavramlarının açıklanması ve bu iki kavram arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesine çalışılmıştır. Konutun tanımı, sosyal anlamı ve konutu biçimlendiren kültürel veriler de açıklanmıştır. Çalışmanın esasını sosyo - kültürel değişme ve konut mekanı kullanımı arasında ilişkilerin incelenmesi teşkil etmektedir.

Kültür kavramının ve zaman içinde değişme gösteren kültürel yapının konut mekanını hangi yönden değiştirdiği incelenmiştir. Farklı davranış ve amaçlara sahip insan, değişen fiziksel çevre ve sosyal ortama karşı farklı tepki göstermektedir. Bu da insan ve insan davranışlarının kökeninde yatan sebeplerin araştırılmasını gerektirmiştir. İnsan davranışları çevre ile ilişkileri ve buna bağlı olarak toplumsal yapının değişimi bu bağlamda ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde; sosyo - kültürel değişimin sürekli olarak yaşandığı ülkemizde bu değişmeden oldukça etkilenen yerler oldukça etkilenen yerler olan Küçük Anadolu kasabalarından hareket ederek bu yerleşmelerin tarihi boyutlarını da göz önüne alarak konuya Batı Anadolu örneği incelenerek yaklaşmıştır. Batı Anadolu geleneksel konutlardaki mekan kullanımı ve donatımın ürünü, komşuluk ilişkileri ve kentleşme olgusunun incelenmesi ile konut plan tipolojileri araştırılmış. Diğer yandan bu bölümde göç olgusu ve göç sonucu meydana gelen değişimler de incelenmiştir.

Dördüncü bölüm; tezin örneğini / uygulama alanını teşkil eden Bigadiç dağ köyü örneğinde; incelenmesinden oluşmaktadır. Göç olayı kültürel değişimin belirgin olarak yaşanılmasının temelidir.

Bu amaçla mekanın uygunlaştırılmasına yaklaşımda:

- a) Kullanıcı ihtiyaçlarının belirlenmesi,
- b) Çağdaş kullanım imkanlarının araştırılması,
- c) Tasarlama kullanıcı katılımı imkanlarının araştırılması
- d) Değişen kültürel koşullara uyum sağlayabilecek mekan organizasyonun yada başka sonuçların araştırılması,
- e) Konut plan tipolojisinde değişme ve gelişme açısından esnekliğin araştırılması,

alt başlıkları altında; konuya, örneklerle ele alınarak yaklaşılmıştır.

Beşinci bölüm tezin sonuç bölümüdür. Bu bölümde tüm tartışılan konuların genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bigadiç örneği üzerinde, göç sonucu meydana gelen sosyo - kültürel değişmeye uyum sağlayabilecek bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede EK-1' de Bigadiç örneğinde incelenen konu bilhassa dağ köyünden ilçeye göç etmiş kırsal kesim insanının geçirdiği gelişimin sonuçları, yapılan anket değerlendirilmesi ile ele alınmıştır. EK 2 Fotograf belgeleri, envanter çalışması ve anket soru cetvelinden oluşmaktadır.

Kısaca, Bu tezde, Bigadiç dağ köyünden göç etmiş insan için değişen kültürel koşulların getirdiği yeni yaşam biçimi bunun konut mekanı kullanımını üzerindeki etkisinin ne olduğu araştırılmış ve bu konuda öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

SUMMARY

This study is an attempt to investigate a model which will be able to adapt itself to the changing cultural circumstances, depending on Bigadiç example. The first chapter of the study is constituted of the determination and the important of the problem of the investigation, the explanation of the scope of the topic and the process to be followed throughout the study.

The second chapter of the study contains some concepts or definitions. Besides the explanation of the concepts of space and culture and the analyze of the relationship between these two concepts, the definition of dwelling, its social meaning and the cultural data which gives shape to the dwelling are also studied in detail. The analyze of the relationship between the socio-cultural change and the use of the dwelling space constitutes the basis of the study. An investigation about how the dwelling space is changed by the definition of culture and the cultural structure which is also changed by time, is also indicated. The reactions of people having different attitudes and different intentions are also different about changing physical and social environment which bring us to the need of the investigation of the reasons settled down in the source of human being and human behavior. Human being, human behavior, its relationships with the environment and the change of social structure are also analyzed in this chapter.

The third chapter deals with the small Anatolian towns which are mostly affected by the socio - cultural change that has been permanently going on in our country. The approach of the subject is based upon the example of West Anatolia considering its historical aspects dwelling plan typology is constituted of the investigation of neighbourhood relationships and the fact of becoming urbanized formed by the space using and furnishing of the traditional dwellings in West Anatolia. On the other hand, the fact of migration and the changes which occur as a result of the migrations are also discussed.

The fourth chapter is the investigation of the example of the thesis / the application space constituted by Bigadiç and Bigadiç mountain village. The migration is the evident basis of the living cultural change. As the approach to the appropriation of space;

- a- The determination of the user needs.
- b- The investigation of contemporary using opportunities.
- c- The investigation of the possibility of the joining of the user with the project.
- d- The investigation of the space organization suitable to the changing cultural conditions or investigation of other results.
- e- The investigation of the flexibility from the point of view of change and development in dwelling plan typology, are analyzed with examples gathered together as the subtitles mentioned above.

The fifth chapter; is the conclusion part of the thesis. A general information about all of the discussed subjects is given in this part. A model suitable to the socio-cultural change caused by migration is intended to be brought forth on the example of Bigadiç.

In this context, Appendix One reveals the subject analyzed upon the example of Bigadiç with the result of the questionnaire based on the developments passed by rural environment people who emigrated to the small towns especially from the mountain villages.

Appendix Two contains photographic documents inventory work and the question list of the questionnaire.

In short, a new way of life brought forth by the changing cultural conditions for human beings who emigrated from a mountain village to Bigadiç and its influence on the way of using the dwelling space are investigated and suggestions are presented in this study..

Tezin Planı

Sayfa No1. Bölüm :GİRİŞ :

1.1.Genel Amaç	4
1.2. Sorunun Belirlenmesi ve Önemi	5
1.3. Konunun Amaç ve Kapsamı	6
1.4. İnceleme Yöntem ve Süreci	7

2.Bölüm:KONUT, MEKAN , UYGUNLAŞTIRMA ve KÜLTÜR
KAVRAMLARI ÜZERİNE

2.1. Yerleşme, Barınma ve Konuta İlişkin Tanımlar	8
2.2. Mekan Kavramı Üzerine Bazı Kuramcıların Yaklaşımları	9
2.3. Kültür Kavramı; Çeşitliliği ve İçeriği	14
2.4.Kültür Değişmeleri Açısından Kültür-Mekan İlişkileri	18
2.5. Tarihsel Gelişim İçinde Konut Mekanı Tipolojisi ve Kültürel değişimin Konut Mekanına Yansıması.	21
2.5.1 Sanayi Öncesi Toplumlar	21
2.5.2 Sanayi Sonrası Toplumlar	27
2.6.Konutta Mekansal Organizasyonu Etkileyen Kültürel Veriler	39
2.6.1 Konut ve Yakın Çevresi, Mahalle Ölçeği	39
2.6.2 Kişilik, Davranış Biçimleri ve Toplumun Değer Yargıları	41
2.6.3 Ekonomik Etkenler	45
2.7. Mekanı Uygunlaştırma Kavramı	47

3. Bölüm :**İÇ EGE / BATI ANADOLU KASABALARI ve DAĞ
KÖYLERİ / ÖZELLİKLE BİGADİÇ ÖRNEĞİ**

3.1. Anadolunun İskan Coğrafyası İçindeki Yerleri / Tarihsel Gelişimin Anahatları	50
3.2. Anadolu Kasabası ve Dağ Köyü Yerleşimlerinin Tanımlanması	53
3.3. Fiziksel Biçimlenişleri ve Yerleşme Dokuları	54
3.4. Yerleşmelerin Genel Tarihçeleri	55
3.4.1 Osmanlı Dönemi Öncesi	55
3.4.2 Osmanlı Dönemi Sonrası	71
3.5. Ekonomik Yapıları	77
3.6. Sosyo-Kültürel Özellikleri	81
3.6.1 Geleneksel Konutlarda Mekan Kullanımı Ve Donatımı	81
3.6.2 Komşuluk İlişkileri ve Kentleşme Olgusu	88
3.6.3 Konut Plan Tipolojileri	90
3.7. Kırsal Alandan Kasabaya Göç Olgusu	94
3.7.1 Kültürel Yapıdaki Değişimler	95
3.7.2 Ekonomik Yapıda Meydana Gelen Değişimler	96
3.7.3 Fiziksel Yapıdaki Değişimler	97

4. Bölüm :**BİGADIÇ ÖZELİNDE MEKAN UYGUNLAŞTIRMASINA
YAKLAŞIM**

4.1. Konunun Özellikle Bigadiç ve Bigadiç Dağ Köyü Örneğinde İncelenmesi - Genel Olguları	98
4.2. Göç Olgusu	102
4.2.1 Dağ Köyünden Göç Edip Kasaba Dışına Yerleşenler	134
4.2.2 Dağ Köyünden Göç Edip Kasaba İçine Yerleşenler	172
4.2.3 Dağ Köyünden Göç Edip Tarihi Doku İçine Yerleşenler	189
4.2.4 Dağ Köyünden Göç Edip Şehire Yerleşenler	189
4.3. Kullanıcı İhtiyaçlarının Belirlenmesi	190
4.4. Çağdaş Kullanım İmkanlarının Araştırılması	194
4.5. Tasarlamaya Kullanıcının Katılma İmkanlarının Araştırılması	205
4.6. Değişen Kültürel Koşullara Uyum Sağlayabilecek Mekan Organizasyonunun ya da Başka Sonuçların Araştırılması	208
4.7. Konut Plan Tipolojisinde Değişme ve Gelişme Açısından Esnekliğin Araştırılması	216

5. Bölüm :**SONUÇ**

5.1. Varolan Kültürel Veriler Çerçevesinde Mekanın Uygunlaştırılması / Değişen Sosyo Kültürel Değerler Sonucu Yerel Kültürü Yaşatan Gerçek İhtiyaçları Bir Karşılayan Modelin Oluşturulması	221
Ek. 1 Yapılan Anket, Görüşme Ve Değerlendirme Sonuçları	226
Ek. 2 Fotoğraf Belgeleri	256

1. BÖLÜM :

GİRİŞ

1.1 Genel Amaç

Endüstrileşme ile ortaya çıkan ve Türkiye'de daha çok 19. yüzyılda batının etkisiyle karşılaşılan kültür çatışması, konutların mekan düzeni ve biçimsel yapılarının bozulmasının yanında mevcut kültürel değerlerinin de giderek yok olmasına neden olmuştur.

Özellikle son yüzyıllarda rastlanan batı kültürünün etkisi ile Türkiye toplum yaşamında radikal değişiklikler meydana gelmiştir. (1).

Maddi ve manevi değerlerinde değişmeler olmuştur. Bunun gibi göç sonucu bir kültürden farklı bir kültürle karşılaşan bireyde bir kültür şoku yaşamaktadır. Bu ara kültürü yaşayan birey geleneksel kültüründen kopmamıştır ama yeni karşılaştığı kültüründe izlerini taşımaya başlamıştır. Eskiden beri bilinen bir gerçek modernleşmenin teknoloji ile bağlantılı olduğudur. Teknoloji ve ileri batı toplumunun geleneksel yapılarda yaptığı çelişki toplumumuzda etkisini göstermektedir. O halde kültürel değişimin sağlanmasında en etkili faktör teknolojik gelişme olmaktadır.

İlk insanın konutunu - evini - doğaya karşı bir mücadele sonucu biçimlendirmişti. Konutların yapım tekniği ne kadar ilkel gibi görünse de dönemin teknolojik imkanlarıyla meydana getirilmiş oldukları bir gerçektir. İleride geliştirilecek teknikler ile belkide günümüzde kullandığımız konutlar gelecek nesil için de bizim şu anda ilkel diye adlandırdığımız toplumların konutları gibi olacaktır. (2).

" En eski ve yalın Türk evi tiplerinin yer aldığı kırsal yörelerden şehirlere göç edenler için başlangıçta tek mekan içerisinde yer alacak tüm eylemlerin kendi yaşam kültürleri ve çağımız koşullarına uygun nitelikte yapabilmelerine olanak sağlayacak, fakat zamanla şehirselleşecek "

yaşama geçişe yardımcı olacak bir ortamın yaratılmasına ihtiyaç vardır". (3).

Konut mekanında kullanıcı ihtiyaçlarının tam olarak karşılanamaması sonucu meydana gelen uyumsuzluk günümüzde değişen kullanıcı ihtiyaçları ile var olan konut mekanının sıhhileştirilmesi/uygunlaştırılması kavramını getirmektedir. Bu bağlamda hem mevcut konut stokunun değerlendirilmesi hem de yeni yapılacak konutların kültürel değişmeye uyum sağlayabilecek durumda olması gerekmektedir "Kültür farklarından kaynaklanan konut sorununun çözümünde endüstriden faydalanma olanakları toplumun katılım gücüne eklenecek sınırlı kamu yardımıyla mevcut konut stokunun kültür çatışmasını önleyici yönde ıslahı..." (4) olabilecektir.

"Ülkemizde bölgelere özgü kültür farklılıklarının ve buna bağlı olarak mekan kullanım farklarının belirgin olduğu da bir gerçektir. Hem değişim içinde olan farklı aile türlerinin hemde aynı ailenin değişik zaman dilimlerindeki ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için konutlardan belli bir uyum yeteneğinin (adaptability) bekleneceği açıktır." (5).

Çözümler ise, genelde yapım üretimini standarda bağlayabilmek için seçeneklerden biri olan endüstriyel üretimden öne sürülmektedir.

1.2 Sorunun Belirlenmesi ve Önemi

İnsan ve mekan arasındaki ilişkilerin oldukça iyi çözümlendiği Bigadiç dağ köyü insanın "Türkevi" çözümleri, kasabaya göç ettikten sonra değişmektedir.Sorunun belirlenmesinde kırsal yöre insanının kültür değişmesi sonucu karşılaştığı kültürsüzleşme etkili olmuştur.

Konutunu, maddi ve manevi değerlere göre biçimlendirmiş olan dağ köyü insanının göç sonucu yaşadığı kültür şokunun etkisiyle köyde kendi değerlerine göre biçimlendirdiği konutunda değişmeler olmuştur. Bunun sonucunda da oluşan konut tek bir kültürün ürünü olmaktan çok iki

kültürden de izler taşımaktadır. Maddi kültür / -teknoloji-, düzeyi arttıkça mı konutların iç ve dış biçimini değiştirmiştir ? Yoksa manevi kültür düzeyi arttıkça mı konutların yapısı değişmiştir ? Teknoloji geliştikçe kültür değişecektir. Bunun sınırı ne olacaktır ? Mümkünmüdür ? Alışılmış değerlerin değişmesiyle, ne gibi konuta ve konut mekanlarına ihtiyaç duyulacağını cevabı ne olacaktır? Gelişmekte olan toplumlarda, -modernleşme sürecinde- buna cevap aranmaktadır.

Çalışmanın başlangıcında sorun olarak görülenler;

Modernleşme sonucu karşılaşılan kültürsüzleşme,

Kültürel değişimin konut mekanının kullanımını farklılaştırması - özellikle göç olayı ile -,Göç sonucu meydana gelmiş olan yerleşmede hangi mekansal değerlerin kaybolduğu olmuştur.

1.3 Konunun Amaç ve Kapsamı

Konu, Bigadiç örneği üzerine, değişen sosyo-kültürel veriler sonucu yerel kültürü yaşatan, gerçek ihtiyaçları karşılayan bir model oluşturulması diye kısaca ifade edilebilir. Tezin amacı ise konut mekanının uygunlaştırılmasına yönelik bir modelin oluşturulmasıdır.

Öncelikle, Bigadiç dağ köyü insanı ve Bigadiç'e göç etmiş insanın, yaşam biçimleri / eğilimleri, inanışları, maddi ve manevi değerleri, kısacası sosyo-kültürel değerlerinin saptanılması amaçlandı. Yaşam biçimlerinin getirdiği ihtiyaçları nasıl çözüyorlar / karşılıyorların cevabı aranmaya çalışıldı. Bunun sonucunda da belli örnekler / paternler elde edilmiş ve bu insanın konutu ile konut mekanı için uygun bir model aranmıştır.

1.4 İnceleme Yöntem ve Süreci

Çalışmada incelenen yöntem kalitatif ve kantitatif verilerin elde edilmesine yönelik bir inceleme sürecini kapsamaktadır. Bigadiç örneği üzerinde yapılan saha çalışmasında gerek Bigadiç gerekse de Aşağı ve Yukarı Çamlı köylerinde kullanıcı ihtiyaçlarına veri sağlamak amacıyla gözlem, anket ve görüşme metodlarından yararlanıldı.

Araştırmada, yazılı belgelerden de yararlanılmıştır. Özellikle bilimsel ve kuramsal açıklamalara dayanan tezin 2,3 ve 4'üncü bölümlerinde.

Anket yöntemi ile bilgi edinilmesi, eğitim ve gelir düzeyi düşük olan gruplardan güç olmaktadır. Daha kesin ve doğruya yakın sonuçlar elde edebilmek için anket tezin sahibi tarafından söyleşi/görüşme şeklinde ele alınarak yapılmıştır. Bu anket sonucu elde edilen verilerden Bigadiç ve Bigadiç dağ köyünden ilçeye göç etmiş bireylerin konutları ile ilgili bir envanter de oluşturulmaya çalışıldı.

Anket soruları, kısıtlı zaman içerisinde bir sosyoloğa danışılarak bu tezi hazırlayan mimar tarafından ele alındı ve değerlendirilmeye çalışıldı. Anket çalışmasında hedef ikitle iki gruba ayrıldı. I. hedef kitle seçilmiş olan ve köyde yaşayan aile gruplarında bunların yaşam tarzları, konutlarını nasıl biçimlendirdikleri ve onların konut üzerindeki eğilimleri ölçülmeye çalışıldı. II. hedef kitle, köyden kasabaya göç eden aile gruplarından göç sonucu yaşam tarzlarında ve konutlarında meydana gelen değişiklikler v.b. ölçülmeye çalışıldı.

2. BÖLÜM:

KONUT MEKAN, UYGUNLAŞTIRMA VE KÜLTÜR KAVRAMLARI ÜZERİNE

2.1 Yerleşme, Barınma ve Konuta İlişkin Tanımlar

İnsan Yerleşmeleri, insan tarafından ve kendi çevresine uyumu için yapılan ya da kullanılan her çeşitten düzenlemelerdir. İnsan yerleşmeleri doğal ve yapay , geçici ve sürekli olabilirler. Mağara, konutlar, çadırlar ve mermer tapınaklar gibi. İnsan yerleşmelerinin bilimi, ekistiktir. Ve Yunanca yerleştirmek, anlamındaki bir fiilden türetilmiştir. İnsan yerleşmeleri sorun ve çözümleri açısından, en küçük toplumdandan - oda biriminden - en büyüğüne - evrensel şehir - skalasına göre ele alınmalıdır. Buna göre; bir şehir tek başına düşünülemez. Şehir, bir çok köy ve başka şehir ve çeşitli kırsal yerleşmenin merkezi olarak düşünülmelidir (6). Yerleşme kavramının düşündürdüğü toplum; insan ölçeğinde barınma ihtiyacını karşılayan konut kavramıdır.

Konut: " Bir insanın yatıp kalktığı, iş zaman dışında eğleştiği ya da tüzel kişiliği olan bir kuruluşun bulunduğu ev, ..., eğlek, mesken, ikametgah. (7). "Devlet İstatistik Enstitüsünce, inşaat istatistiklerinin hazırlanması için kabul edilen tanımlamalar aşağıdaki gibidir.

Konut: İkamete mahsus, ev, apartman ve lojman gibi yapılardır.

Ev: Kaç katlı olursa olsun, 1 veya 2 dairesi olan ikamete mahsus yapılardır.

Apartman: Kaç katlı olursa olsun, 3 veya daha fazla dairesi olan ikamete mahsus yapılardır.

Daire (konut birimi) : Etrafı kapalı, tavanı örtülmüş, doğrudan doğruya sokağa, koridora veya genel bir yere açılan, kendisine mahsus müstakil kapısı, bir veya birden fazla odası bulunan ikamete mahsus yerdir". (8).

Daha ileriki bölümlerde konut konusu ayrıntılı olarak incelenmiş. (2.Bölüm - 2.6)

Mimaride mekan konusuna gelince ,*" Mimari mekan, içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimleri karşılayan bir uzay parçasıdır... Genel anlamda mekan, insanların içinde hareket edebileceği, eylemde bulunabileceği; ya düzlem elemanlarının bir araya ıgelmesiyle, ya da üç boyutlu kitlelerin oluşturulmasıyla elde edilen kavramsal bir varlıktır."* (9).

Mekan kavramı tezin amacıyla da ilişkili olması açısından uygunlaştırma kavramının açıklanmasını gerektirmektedir.

Uygunlaştırma: Elverişli duruma getirme diye kısaca ifade edebileceğimiz uygunlaştırma kavramına daha ileriki bölümlerde ayrıntılarıyla değinilecektir. Konunun ana başlıklarından birini oluşturan kültür kavramı ve içeriği tezin, kültür kavramı çeşitliliği ve içeriği başlıklı 2.3. bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

2.2. Mekan kavramı Üzerine Bazı Kuramcıların Yaklaşımları

Mekan *"1. Yeri bulunan yer. 2. Ev ;yurt, 3. Uzay feza"* şeklinde tanımlanmaktadır (10).

D.Hasol'da Mimarlık sözlüğünde mekanı, İnsanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, 'boşun' şeklinde tanımlanmakta ve *" mimari bir mekan yaratmak, geniş anlamdaki doğadan ve peyzaj mekanından insanın kavrayabileceği bir bölümü sınırlamaktır. Ünlü mimar B. Zevi'ye göre , " iç mekanı, kentsel mekanı, ekonomik, toplumsal, entellektüel, teknik, işlevsel, mekansal dekoratif değerleri ile coşku ve hayranlık yaratan yapı mimarlık yapıtıdır." dış mekan, kentsel mekan sokaklarda alanlarda, parklarda kalan ve bunlarla sınırlanan mekan "* demektedir. (11).

Konunun başlığı ve kapsamı içinde kavranmasına yararlı olacağına inanılan birden çok mekan tarifine yer verilmiştir. Mekanı tek bir tanımla tarif etmek güçtür. Bu kavrama açıklık getiren bir çok kuramcının - farklı zamanlarda - özde aynı ayrıntıda farklı tariflerine rastlamak mümkün olmuştur. Mekan kavramını tipolojik olarak ele almanın yanında mekan nedir? neyi ifade ediyor ya da etmelidirin cevabını aramak bu bölümün konusunu oluşturmuştur.

D.Kuban, mimariyi tanımlarken mekanı, üç boyutuyla sınırlamanın yanında, insana ait bazı değerlerinin de olması gerektiğini belirtmektedir *"...Mimari içinde yaşanan, insanı doğal çevreden ayıran bir özel boşluğun ortaya çıkmasıyla başlıyor. " Mekan " diye adlandırdığımız bu özel boşluk, mimariyi diğer yapı eylemlerinden ayırmaktadır. Mimari mekanın tanımı, onun biçimsel olduğu kadar insan yaşamına ilişkin özellikleri de içermelidir."* (12). Sadece boşluğun sınırlanmasının mekanı tanımlamak için yeterli olmadığını mekanın nitelikleriyle birlikte düşünmek gerektiğini mekanın hareketle belirlendiğini ışıkla var olduğunu bilmek gerekmektedir. Peki, sınırlanan bu boşluk nedir?

"Çalı çırpıdan, daldan yapılmış basit bir saçak, bir sundurma, güneşten ve yağmurdan korunmak için meydana getirilmiş en sade bir örtü belirli bir boşluğu tanımlar". Boşluğun sınırlanması fikrinin mekan kavramına götürdüğünü bu ister düşeyde bir duvar yada bir örtü, bir ağaç kavuğu olsun bir mekanı tariflediği ifade edilmişti. (13).

Mekan kavramı için Jocab von Uexküll de şöyle demektedir: Örümceğin kendi ağıyla olduğu gibi kendisi ve donatılarının belli özellikleri arasında da ilişki kurar. Böylece bir çok iplik birarada örülür ve sonuçta konunun varlığının temeli oluşturulur. (14).

İnsanın mekana ilgisinin varoluşsal / yaşamsal kökleri vardır. Olaylar ve hareketler dünyasına anlam ve düzen getirmek için çevresindeki yaşamsal ilişkileri kavrama isteğinden doğar. Temel olarak insan objelere/

eşyalara yönelir yani fizyolojik olarak ve teknolojik olarak fiziksel şeylere adapte olur; diğer insanlarla ilişki içine girer ve soyut gerçekleri ya da iletişim amacıyla yaratılmış değişik diller aracılığıyla nakledilen anlamları kavrar / yakalar. Değişik eşyalara olan eğilimi duyusal olabileceği gibi kavramsal da olabilir ama her iki durumda da kendisi ve çevresi arasında dinamik bir dengenin yerleşmesi amaçlanır. (15).

Yine aynı yapıtta toplumbilimci Talcott Parsons' dan yapılan alıntıya göre *"Hareket insanların anlamlı niyetler kurduğu şöyle ya da böyle başarılı şekilde somut olaylara alet ettiği biçimlerden ve usullerden / kurallardan oluşur. İnsanın hareketlerinin çoğu uzaysal / mekansal bir boyutu kapsar. Öyle ki eşyalar yönelme, içeri ve dışarı, çok uzak ve yakın, ayrı ve birleşik ve de devam eden ve etmeyen gibi ilişkilere bağlı olarak dağılmıştır."* (16).

Hayvanların pragmatik mekanı - doğal, yaradılıştan gelen - böceklerin bir fonksiyonu olmasına rağmen insan hareket etmek için hangi yönelmeye ihtiyacı olduğunu öğrenmek zorundadır. örneğin yemek yemeyi öğrendiği gibi. Dolayısıyla, erken ve ilkel uygarlıkların dillerinde üst ve alt, ön ve arka, sağ ve sol gibi uzaysal / mekansal ilişkileri belirten ve ileten terimler bulunur. Buna rağmen terimler soyut değildir. Örneğin bazı Afrika dilleri göz ve önünde kelimeleri için aynı sözcüğü kullanırlar. Eski Mısırlıların mekanı, ülkenin özel bir coğrafyasıyla belirlenmişti. Her iki durumda da mekânın kavramsal bir ifadesi uzaysal / mekansal ilişkilerin direk uygulamasıyla soyutlanmadığı açıktır. Yunan filozofları mekânı bir yansıma eşyası yapmışlardır. Parmenides, mekânın hayal edilemeyeceğini ve böylece varolamayacağını ifade ettiğini zaman geçici bir durum ifadesi sunmuştu. Leucippos ise, somut sınırlamaları olmasa bile mekânın varlığını kabul etmiştir. (17).

Aristo' ya göre, mekân bütün yerlerin toplamıdır. Yönler ve niteleyici özelliklerle dinamik bir sahadır. Onun bu yaklaşımı ilkel ve pragmatik mekânı sistemleştirmek için bir çaba olarak ele alınabilir ama aynı zamanda günümüz kavramlarını da önceden haber verir. Daha sonraki

mekan teorileri Aristo'dan çok Euklid teorisini temel almıştır ve mekanı sonu olmayan türdeş ve dünyanın temel boyutlarından biri olarak ifade etmiştir (18).

1800 yıl sonra Kant da mekanı maddeden bağımsız ve değişik insan anlayışının bir kategorisi olarak görmüştür. 17. yüzyılda ortogonal koordinat sisteminin girişi ile Euklidesçi mekan teorisi önemli şekilde gelişmiştir. Görelilik teorisi ve Euklidesçi olmayan geometrilerin 19. yy da yaratılması ile Euklidesçi geometrinin fiziksel mekânın bir temsilcisi olduğu görüşü çözülmüştür. Bu gibi geometrilerin fiziki mekânâ daha açık bir oran getirdiği belirtilmiş ve daha da önemlisi bütün geometrilerin doğada bulunan bir şeyden çok insana has yapımı olduğu belirlenmiştir. (19).

Dolayısıyla bir zamanların birleşik (bütünleşik) mekân kavramı birkaç mekânâ bölünmüştür. Somut, fiziki mekânlar ve insan tarafından oluşturulan soyut, matematiksel mekânlar. Fiziki ve matematiksel mekân kavramları ile insanın asıl ihtiyacının bir kısmını karşılanmış olur. Oysa mekân kavramlarını davranışın duyusal yönleri de içeren diğer kavramlarla da tanımlamak zorundayız. Bir araba sürücüsünün hareketleri aynı cadde de yürüyen yayanın hareketlerinin zanlarından çok daha değişiktir. Algılama 4 boyutlu mekân zamanındaki olaylar olarak tanımlanabilecektir.

Nasıl fizik matematiksel modeller aracılığıyla fiziksel olayların biçimsel tanımlanmasını hedefliyorsa, psikoloji de fiziğin biçimini soyut kavramlar sistemi aracılığıyla hedefler.

5 tür değişik mekân kavramı üzerinde durulabilir.

- Fiziksel hareketlerin pragmatik mekânı
- İlk andaki eğilimin alansal mekânı
- Sabit görünüşü oluşturan varoluşsal mekân
- Fiziksel dünyanın cognitive (bilişsel) mekânı
- Saf mantıksal ilişkilerin soyut mekânı (20)

İlkel zamanlardan beri insan sadece mekan içinde hareket etmekle kalmamış mekanda varolmuş, mekan hakkında düşünmüş ama aynı zamanda da dünyasının biçimini gerçek bir "imago mundi" (dünya imgesi) olarak belirlemek için mekanı yaratmıştır. (21).

B. Özer, bir makelesinde, Nikolaus Pevsner'in mekan ve mimari değer kavramını üç grupta topladığını; bunlardan birinci gruba, pencere oranları, duvarların ele alınış tarzları şeklinde iki boyutlu ve bir ressamın ifade tarzının girebileceğini, ikinci gruba ise, binanın volümetrik (hacimsel) nitelikleri ile ele alınabileceğini ve bu işede heykeltıraş'ın yaptığı iş gözüyle bakılması gerektiğini, üçüncü grupta ise iç mekanla ilgili üç boyutluluğun söz konusu olduğunu ve mimariyi de heykel ve resimden ayıran onun bu - üçüncü gruba giren - mekansal niteliği olduğunu vurgulamaktadır. (22). O halde mekanı nitelendiren özellikler, mekanda algılama ve uzaklık, hareket ve ışık, volümetrik - boyutsal - olarak sayılabilir.

Bruno Zevi de "Mimariyi" mekan sanatı" olarak tanımlar ama gerçekte sözettiği mekanın doğası hakkında bir açıklama yapmaz. Tıpkı mekanın değişik yollardan model alınan bir madde olduğunu düşünen ve bu konuyla ilgilenen yazarların çoğu gibi, Zevi'nin de mekan kavramı realist, gerçekçidir. (23).

"...Mekan tüm zamandan bağımsız, soyut matematiksel bir uzay olmadığı gibi; sosyal - kültürel - psikolojik değerlendirmelerden bağımsız, fonksiyonel veya algısal bir boyut da değildir. " (24). "Mekan (espace, space, raum) kavramı, bir mimar için inşa edilecek, yaratılacak bir ideğişken olduğu halde, bir eğitimci ve antropolog için sosyal yapıyı ve ilişkileri, kişiliği belirleyen bir eğitim ortamı ve sürecidir." (25).

A.Atasoy ve U. Erkman da mimari mekanı tanımlamak için iki genel yöntemden bahsetmektedirler.

- "1- Mekanı fiziksel karakteristiklerini belirleterek tanımlamak,
2- Mekanı içinde yer alacak fonksiyonları belirleyerek tanımlamak."**

Birinci yöntem önceden belirlenmiş büyüklük, biçim, v.b. çözümü ifade eder. Mademki mimarlığın asıl hedefi, insan ihtiyaçlarına cevap verebilecek mekanlar yaratmak, o halde bizim için ikinci çözüm daha mantıklı olabilmektedir. (26).

2.3. Kültür Kavramı: Çeşitliliği ve İçeriği

Çoğu toplum bilimciler, filozoflar, eğitimciler ve antropologların kültür kavramını tanımlamaları farklı olmuştur. Aslında kültür sözcüğü latince Cultura'dan gelmektedir ve ilk kez "Colere", sürmek, ekip biçmek anlamında kullanılmıştır.

Voltaire, Culture sözcüğünü insan zekasının oluşumu, gelişimi geliştirilmesi anlamında kullanmış ve buradan da sözcük Almanca'ya geçmiştir. İlk kez kültürün bilimsel tanımını veren Tylor'un (1871) kültür kavramını Almanca'dan aldığı kanısı yaygındır. Tylor, "*Kültür, ya da uygarlık bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.*" demektedir. (27).

Kültür, B.Güvenç'e göre ise şu dört kavram üzerinde kullanılan soyut bir sözcük olmaktadır:

- "(1) Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır.
(2) Kültür, belli bir toplumun kendisidir.
(3) Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.
(4) Kültür, bir insan ve toplum kuramıdır."* (28).

E.Kongar ise, kültürün tanımının zor olmadığını, zor olanın sadece düşünce birliğinin sağlanmasında olduğunu belirtmekte ve kültürü en

basit şekilde "... insanın yarattıklarının tümüdür. Bir bütün oluşturan kültür ancak çözümlenme amaçları ile bölünebilir. Böyle bölünme bizi, maddi kültür ve manevi kültür ayırımına götürür. İnsanın yarattığı bütün anlamlar, değerler, kurallar, manevi kültüre örnektir. Bir başka terminoloji ile maddi kültüre "teknoloji", manevi kültüre ise "ideoloji" diyebiliriz." (29) şeklinde ifade etmektedir.

T.D.K. sözlüğünde; Kültür, " 1.Bir topluluğun tinsel özelliğini duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümü, 2.Gerekli bilgileri edinerek beğeni, eleştirme ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmiş olma durumu" (30) olarak tanımlanmaktadır.Ayrıca, T.D.K. sözlüğünde ekin karşılığında da kullanılmıştır (31).

Ç.Kağıtçıbaşı, "Kültür, belirli bir toplumun, üyelerinin doğada bulunabileceklerinden daha fazla doyum sağlayabilmeleri için, başardığı tüm maddi ve davranışsal düzenlemelerin örüntüsüdür; toplumun üyesi olarak insanın geliştirdiği tüm bilgi, inanç, sanat, adet, yetenek ve alışkanlıklarla toplumsal kuramları kapsar". (32). şekilde ifade etmektedir / demektedir.

B.Güvenç'in belirttiği üzere Marx, kültürün içeriği hakkında kapsamlı tanım vermektedir: "Kültür, doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı herşeydir." şeklinde tanımlanmaktadır. (33).

Kroeber ve Kluckhoh (1952) kültürün 164 farklı tanımını bulmuşlardır.

Ç.Kağıtçıbaşı kültürün nesilden nesile devam ettiği bunda da sosyalleşmenin ve toplumun rolünün büyük olduğunu belirtmektedir. (34).

Ülkelerin politik yapılarından / düzeninden kaynaklanan bir kültür kavramından da söz etmek mümkündür. Feodal kültür, kapitalist kültür ve sosyalist kültür gibi. (35). Burjuva kültürü, Proleterya kültürü, islam

kültürü, gibi çeşitli sınıfları nitelendirirken de bu kavram kullanılmaktadır (36).

Latince de ekin anlamına gelen bir kelimedenden türemiş olan kültür, günümüzde bir çok kavramın açıklanmasında da kullanılmaktadır. Konunun başlığı altında kültür kavramının çeşitliliğinden bahsedilmiştir. Kültür kavramının anlaşılmasındaki güçlük de yukarıda belirtildiği gibi içeriğinin çeşitli olmasından kaynaklanmaktadır. E. Kongar'ın da dediği gibi kültürün bir bütün olduğu hiçbir zaman unutulmaması gerekir (37). Peki bu kadar çeşitli kavramlara cevap verebilen kültürün özelliği nedir ? Kültür kavramını daha iyi kavrayabilmek için onun özelliklerini açıklamak konunun aydınlığa kavuşmasında yararlı olacaktır. Kültür sonradan öğrenilir, kültür tarihidir ve sürekli. Eğer bir kültür kuşaktan kuşağa geçiyorsa sürekli. Kültür dendiğinde akla önce töreler / ananeler gelir ve manevi kültürün sürekliliğini de bunlar sağlar.

Son olarak da kültür sözcüğünün kökünden türemiş bir takım kavramlardan bahsedilecektir.

Bu ifadeler kültürün içeriğinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Kültürleşme kavramı bunların başında gelmektedir ve bu kavram tezin ana başlığını oluşturan kültürel değişme ile yakından bağlantılıdır. Sırasıyla bu kavramları tanımlamaya çalışacak olursak;

- Kültürleşme, *"... doğumdan ölüme bireyin, toplum istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesi"*
- Kültürel yayılma (diffusion), maddi ve manevi değerlerin bir topluma yayılması. Ya dışarıdan başka bir toplumdan gelen değerlerin toplum içine yayılarak yansması ya da o toplum içinde dışarıya yayılması,
- Kültürleşme (Acculturation), kültürel yayılma süreci ile karşılıklı etkileşimle meydana gelen değişme,

- Kültürleşme, kültür ve alt kültürden gelenlerin birbirleriyle etkileşimi sonucu bambaşka bir sentezin oluşması.
- Kültür şoku, bir kültürden başka bir kültüre geçen bireyin karşılaştığı güçlük, sıkıntı vb... Kırdan kente göç olayı gibi.
- Kültürel değişme veya kültür değişmesi toplumun bütünüyle ya da bazı kurumlarıyla değişmesi veya değişikliğe uğraması (38).
- Bu konuya bağlı olarak bahsedilmesi gereken bir başka kavram değişme kavramı olacaktır. Değişme (T.D.K. sözlüğünde " *Başka bir biçime ya da duruma girme ... karşılıklı alıp verme işi ...*" (39) olarak tanımlanmaktadır.

İnsanın doğasında olan değiştirme duygusu ona, sürekli çevresini değiştirmeye motive eder. B. Güvenç, "*İnsanın değişmeyen bir doğası o da "değişme" dir*" der (40). Genellikle teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan modernleşme eğilimleri toplum içinde ekonomik ve kültürel farklılaşmalarla kendini göstermektedir. Zaten " *... hiç bir toplumsal süreç ya da öge, değişmeden bağımsız düşünülemez. Her toplumsal öge ve süreç değişmeye katkıda bulunduğu gibi, değişme tarafından etkilenir de*" (41).

Toplumsal değişimin temelinde teknoloji ya da ideoloji yatar. Toplumsal değişim ise şöyle gerçekleşebilir:

1. Üretimin değişmesi,
2. Mülkiyetin değişmesi,
3. Anlam, değer ve kuralların değişmesine ideolojinin belirlenmesi toplumsal değişimin başlatıcısı olabileceğidir, Maddi kültür (araç ve gereç) ve manevi kültür (ideoloji). Maddi olmayan kültürün altında maddi kültür yatar, maddi kültürün altında ise teknoloji yatar (42).

2.4. Kültür Değişimleri Açısından Kültür-Mekan İlişkileri

Tezin 2.3. bölümünde, kültür kavramını açıklarken kültürün oluşmasında sosyal bir varlık olan insanın olduğu, belirtilmişti. B. Güvenç İnsan ve Kültür kitabının 15. bölümünde insan nedir ? sorusuna cevap aramakta ve insanı tanımlamaktadır:

" Sesini söze, sözünü sözcüğe, sözcükleri sözlüğe, sözlüğü yazıya, yazıyı resme, resmi musikiye, musikiyi notaya, notayı sanata, sanatı savaşa ve savaşı sanata, dönüştürebilir" (43).

İnsan değerler, anlamlar üretir. Ürünleri yeniden yaratır. *"Her imgeyi, her simgeyi, her dile yükleyebilir. Her simgeyi, çok çeşitli biçim ve anlamlarda söyleyebilir. Bütün bu yeteneklerini türlü araç-gereçlerle uygular, çoğu işlerini böyle yapar / yaptırır" (44).*

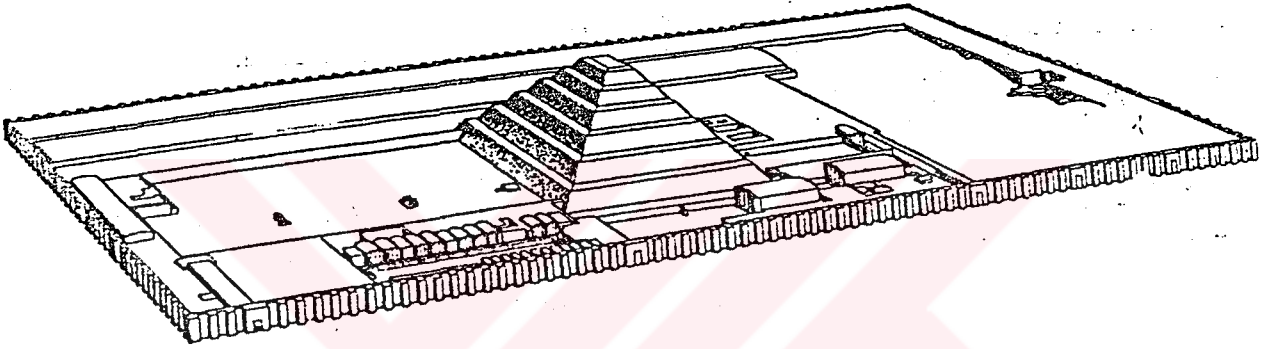
Böyle bir yeteneğe sahip olan ilk insanın yapı eylemi olan konut da doğaya karşı mücadelesi sonucu biçimlenmiş. İnsan-doğa çelişkisi sonunda insanın doğayı denetim altına almasıyla insan - insan çelişkisine dönüşmüştür. (45). İnsan yarınını düşünmeye başlamış sonuçta da malı olanlar malı olmayanlara karşı üstün duruma geçmiş ve insanlar arasında ekonomik yönden farklılaşmalar olmuştur. Bu dönemde yapı eylemi aile ekonomisinin olanakları içinde ortaya çıkmış ve herkes bu bağlamda kendi evinin mimarı olmuştur. (46).

Rönesans'a gelinceye kadar Batıda halk konutlarını kendisi yapmıştır. Bu dönemde anonim mimarlığın yanında mimarın da bir meslek adamı olarak ortaya çıktığını görülmektedir. A. Kuran , Eski Mısır'da Roman, Gotik ya da Abbasiler çağında mimarlığı hakim sınıfların emrinde anonim olarak görüldüğü ve mimarın önemli olmadığı, önemli olanın eserin yücelttiği kişi olduğunu ifade ediyor. "Ermeni ve Gürcü kiliselerinin duvarları üzerinde görülen ve kralın avuçları içerisine aldığı kilisenin maketini tanrıya sunmasını tasvir eden kabartmalar" söylemek

istediklerini bu sözlerinin çok iyi ifade ettiğini, sandığını belirtmektedir. (47).

Bu dönemde mekan düzenlemelerinde etkili olan, kralın tanrı için ve onun din için yaptığı çabanın sonucu biçimlenmiş olduğudur.

Örneğin, Mısır Tapınakları, Saray Kompleksleri. İmhotep'in kral Djoser için Saggara'da yaptığı basamaklı pramid kompleksi (şekil 1).

Bu devrelerde anonim yapı ustalarının yanında mimarda bir meslek adamı olarak ortaya çıkmıştır. Mimar, daima ekonomik, politik ve dini gücü ellerinde bulunduranların adamı olmuş. " Öte yandan Rönesans çağında İtalyan soylularına ve bankerlere hizmet eden mimarı daha farklı bir ışık altında değerlendirmek gerekir. Çünkü, Rönesans çağında mimar tasarladığı kiliseyi tanrıya hizmet yolunda olduğu kadar belki ondan daha da çok, kendi adına bir anıt dikmek ve kişisel egosunu tatmin etmek amacıyla hareket etmeye başladı." (48).

A.Kuran'a göre; Mimarlığı, esas itibarıyla anonim bir yapı sanatı olmaktan çıkarıp kişisel ifade aracı haline dönüştüren ilk mimarın Mikel Angelo olduğuna dikkati çeken Nikolaus Pevsner'in gerçekten hakkı vardır. Bu zamandan sonra, "... anonim mimarlık ortamı yerini mimarın kişiliğini ve ağırlığını ortaya koyduğu bir ortama bırakmıştır.

"Toplumda mimarlığı etkileyen ikinci bir aşama endüstrileşme ve bunun sonucu şehirleşme problemlerinin ortaya çıkmasıyla belirlenmiştir. 19. yüzyıla kadar görevi anıtsal bina yapmak olan mimar, batı dünyasında endüstri devrimi ile yer alan toplumsal değişiklikler karşısında bocalama geçirmiştir ki bu bocalamanın ortaya çıkardığı sorunlar ... çözümlenmiş değildir. Söz konusu bocalamanın temelinde konut problemi yatar" (49).

Batıdaki bu endüstrileşmeyle birlikte kilise ve saray karşısında sesini duyurmaya başlayan burjuvazi antik çağın etkisinde malikaneler yaptırmaya başlamıştır. 19. yüzyıl sonunda 20. yüzyıl başında burjuvanın oturduğu malikane insanca ölçünün ötesinde idi. Bunun yanında işçinin ise tek odası vardı. Bu aşamada işçinin konutu önem kazanmıştır. (50).

Kültürel farklılıkların mekan düzenlemesine etkisini gösteren ilginç bir örnek olay; Cezayir bağımsızlığını ilan ettiği zaman Cezayirlilerin Fransızlar için inşa edilmiş yüksek katlı konutlara taşınmasıyla gerçekleşmiştir. "Cezayirli, mekanları, tasarlamada düşünüldüğü gibi kullanmak yerine, yaşama mekanlarını genişletmek çabasıyla bir çok duvarı yıkmışlar, kapıları sökmüşlerdir. Avrupalıların mahremiyeti saklamak aile üyelerinin denetimini kolaylaştırmak için daha geniş mekanları yeğlemişlerdir. (51).

Yirminci yüzyılda, endüstrileşme ile yoğun haberleşme gibi nedenlere bağlayabileceğimiz kültürel değişimin hızlandığını görmekteyiz. "Ancak, meydana gelen değişim, toplumun düşünce yapısına aykırı olarak gelişmekte ve bir evrim niteliği taşımamaktadır. Böyle bir değişimin, kültürsüzlük sorunu doğuracağı kuşkusuzdur. Mekan düzenlemelerinde 19. yüzyıla kadar devam edegelen spontane yaratmanın yerini, duyguyla ve düşünmeden koparak gerçek verilerin dışında, taklitçi davranışa bırakmasının kökenleri Rönesans'a dayanan bir olaydır. (52).

Mimarlık tarihine kısaca baktığımızda, dönem dönem de müşterisinin, mimarın kazılmadığı anonim mimaride de yine hem yapı ustasının

hemde kişisel istekler doğrultusunda malzeme ve yapım teknolojisinin izin verdiği oranda yapı eyleminin gelişmesinin o olduğunu görmekteyiz. Günümüzde malzeme ve yapım teknolojisinde meydana gelen hızlı değişimler, yapı kültüründe de değişimlere neden olabilmektedir.

Bu bağlamda bir alt bölümde tarihsel süreç içinde konut mekanı incelenecektir.

2.5 Tarihsel Gelişim İçinde Konut Mekanı Tipolojisi ve Kültürel Değişimin Konut Mekanına Yansıması

2.5.1 Sanayi öncesi toplumlarda

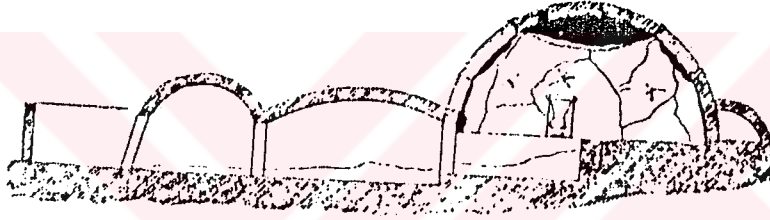
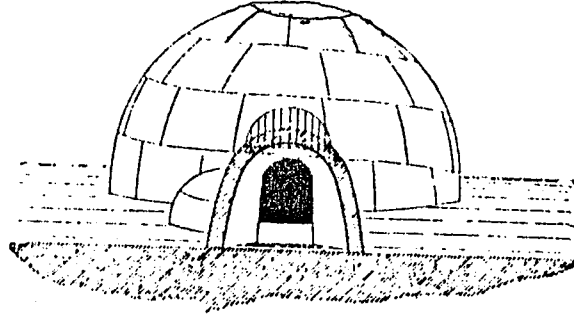
İlkel kültürlerde tasarım ampirik olarak gelişmiştir. *"Burada kişi tasarımcıdan çok uygulayıcı rolündedir ve kullanıcı aynı zamanda uygulayıcı olduğu içindedir ki toplumsal gereksinmelerin getirdiği değişiklikleri anında uygulayabilmekte ve böylece form ve içeriği arasındaki uyumun devamlılığı sağlanmaktadır. Burada kişinin yaratıcı olması gerekmez, yalnız hataları düzeltmesi yeterlidir.*

"Eskimo, ısı değişimine karşı tavrını değiştirir. İç ısı artıp erime başlayınca kulübesinin duvarlarına delik açar, çok soğukta bunları kapat."(53). Bütün bunları bilerek değil öyle olması gerektiğini alışkanlık haline getirdiği için yapmaktadır. (54).

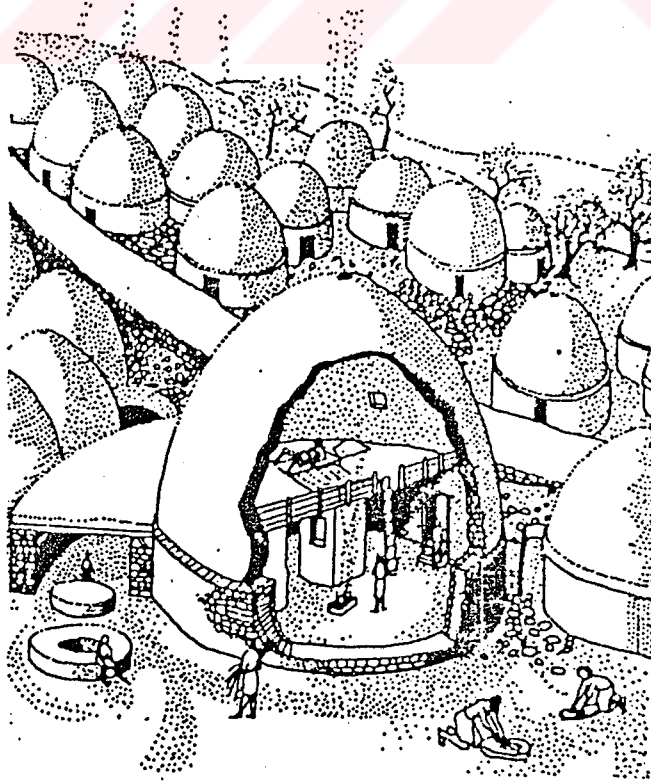
Deneme, yanılma yöntemi, somut ve günlük gerçekleşen az yada çok sistemleşmemiş tasarım problemine çözüm getirip, bu problemin hatalarını görerek geliştirmektedir. Bu tasarımda yapılan işte algı vardır. Algı mekanı anlaktır, değişkendir daha çokta bireyseldir. (55). (Şekil 2).

İlk çok katlı ev örneği diyebileceğimiz Kıbrıs Khirokita'da bulunanlar muhtemelen yatma mekanı olan evlerdir. (Şekil 3).

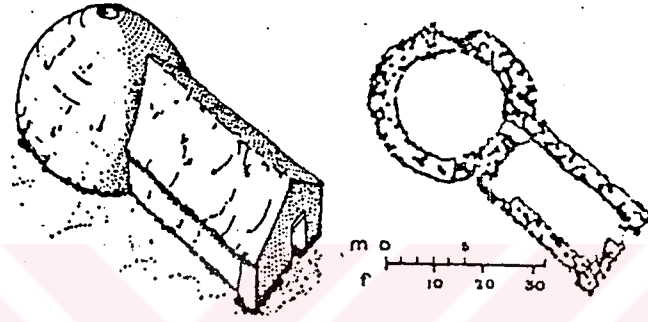
Şekil 2.

Şekil 3.

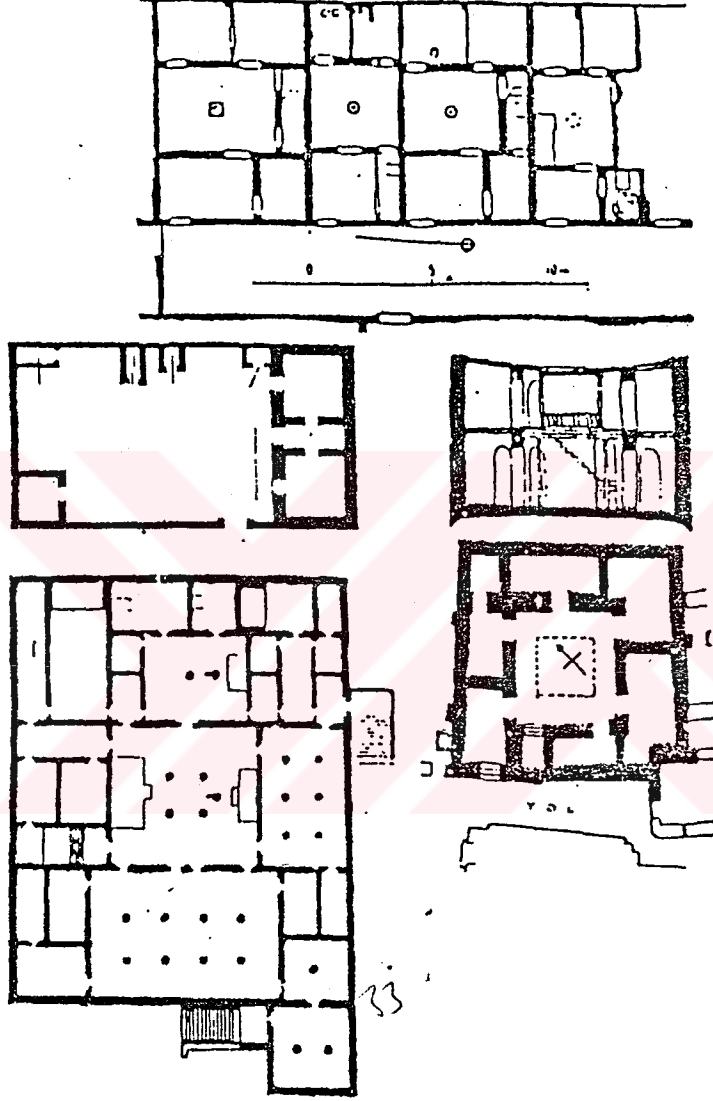

Irak'ta Arpachiyah'daki evlerde ise dairesel ana mekan önüne dikdörtgen bir giriş eklenmekte bu yapıların benzerlerine günümüzde de rastlanmaktadır. (Şekil 4).

Eski Mısır'da El Amarna da toplu olarak halk için yapılan evler, ahşap ve kerpiçten, tek katlı ve planı bir koridor üzerine veya avlu etrafında sıralanmış odalardan oluşmuştur. Düz damlı olan bu evlerin yanyana gelmeleriyle işçi siteleri kurulmuştur. Yine Eski Mısır ve Mezopotamya'da orta sınıf evleri avlulu plan tipinde inşa edilmiştir. Dışa kapalı olan bu evlere giriş küçük bir kapıdan sağlanır ve hayatta bu kapalı avluda geçerdi. "Yunanistan, İtalya ve Avrupan'nın diğer kısımlarına götürülerek Sümer, Eski Yunan ve Etrüks evleriyle bunlardan türeyen Roma evinin prototipini oluşturmuştur. Eski Mısır ve Sümer zengin evleri de avlulu tipte geliştirilmiş, ancak bunlarda diğerlerine oranla konfora daha fazla yer verilmiş, haremlik - selamlık ayırımına gidilirken servis avlusu etrafında toplanmıştır. (56). (Şekil 5).

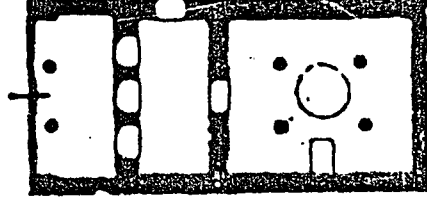
Şekil 5.

*Eski Mısır'dan bitişik nizamda işçi evleri.
Eski Mısır'dan avlulu plân tipinde orta sınıf evi.
Avlulu ev plân ve kesiti, Ur.
Haremlik ve selâmlık bölümlerinden oluşan Eski Mısır evine
bir örnek, Vezir höşkü, El-Amarna.*

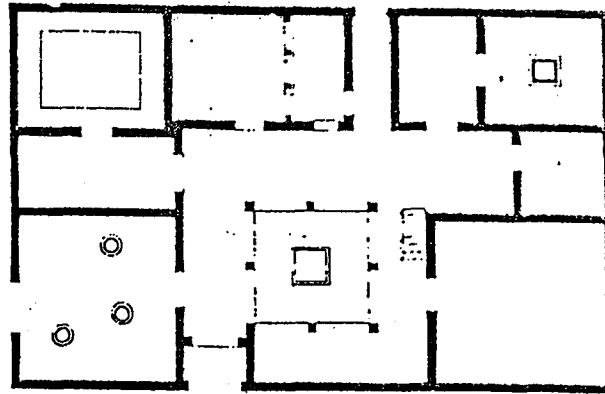
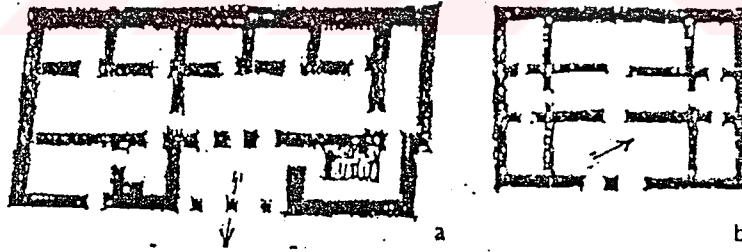
Miken dönemine ait bir megaron plan, eski Yunanevi, yanları duvarlarla kapalı önünde kolonlu bir giriş kısmı bulunan uzunlamasına dikdörtgen yapıdır. (Şekil6). (57).

Şekil 6.

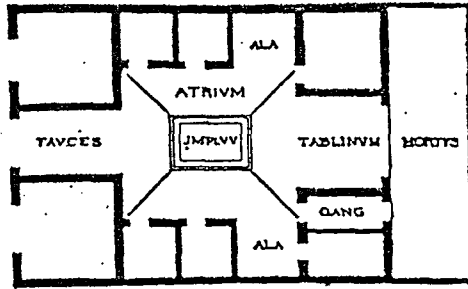
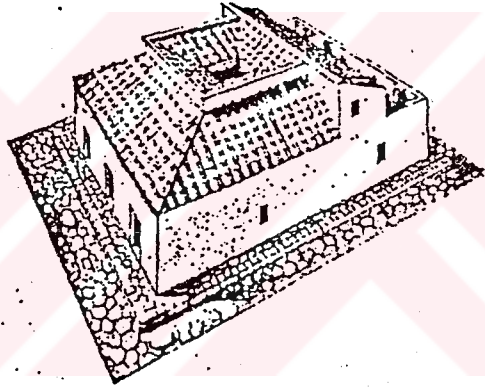
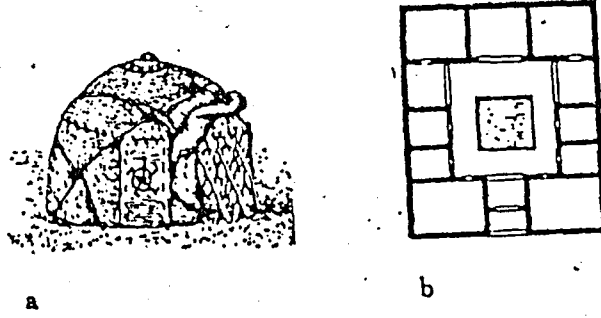
Taş temellere oturan, taş ve kerpiçten yapılan Eski Yunan evlerinde önceleri "megaron", sonraları ise "avlulu plan" tipleri uygulanmıştır. "Klasik Dönem" de Küçük Asya'da megaron tipi tercih edilerek uygulanmıştır. (58). Helenistik devirde peristilli evler gelişmiştir. İki yanında ahırlarda misafir ve yemek odalarının yer aldığı, erkekler ve kadınlar ayrı kısımlar yapıldığında ise iki peristilli olarak planlanmıştır.

Romalılar İtalya'da yerleştiklerinde kendilerinden önce burada bulunmuş olan Etrükslerin evlerini benimsemişler ve ortaları atriumlu evler yapmışlardır. Ama sonraları ise Eski Yunanın etkisiyle peristilli evler yapılmaya başlanmıştır. (59). (Şekil 7).

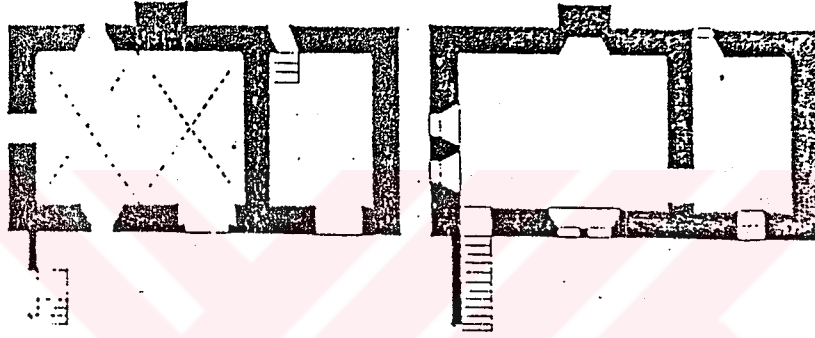
Hilani tipi ev plânları, Tel-Tayinat (a), Zincirli (b).
Avlulu tipte Eski Yunan evi plânı, Olynthos, Selânik (M.D. 400).

Şekil 7'nin Devamı

Etrüsk ev tipleri : Tek mekânlı Orta Asya çadır tipi kulübe (a), atriumlu ev (b).
Etrüsk evi kökenli atriumlu Roma evine ait Pompei'den bir örnek.

İspanya'daysa ülkenin Romalılar tarafından ele geçirilmesi sonucu, Roma ev tipi burada da uygulanmıştır. Bunlar, ortası avlulu ve dikdörtgen plana sahip taş malzeme ile yapılmış evlerdir. İspanya Endülüs Emevileri döneminde de müslüman evleri avlulu olarak inşa edilmiştir. Buna karşılık İngiliz ev tipi ise, - Sakson evi - ailenin ve hizmetçilerin birlikte yaşadığı tek mekanlı, dikdörtgen planlı basit ahşap kulübelerden oluşmaktadır. (60). (Şekil 8).

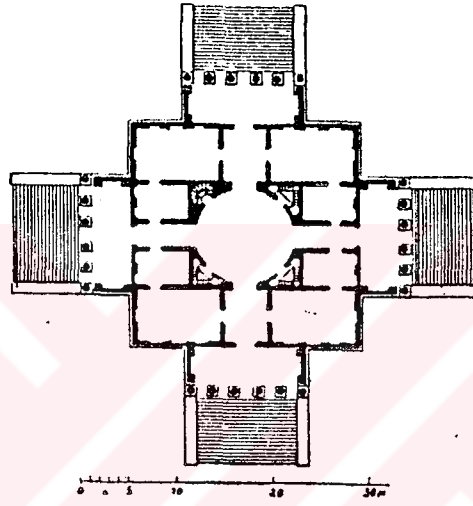
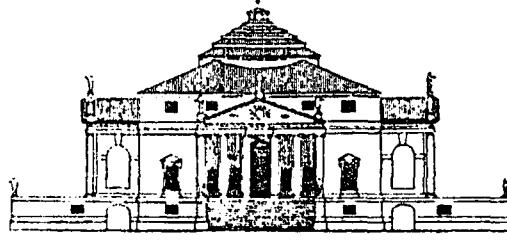

Bir Sakson "manor house", "Boothby Pagnell, Lincolnshire, İngiltere (1200).

2.5.2 Sanayi sonrası Toplumlarda

Rönesans'a gelinceye kadar ünlü mimarların konut mimarisiyle ilgilenmedikleri görülmektedir. Konut mimarisi kendi kendine oluşmuş spontane, - anonim yapı ustalarının inşa ettikleri bir mimari olmuştur. Endüstri Devrimi ile Fransız İhtilalinin sonucu; değişen dünya görüşü ile kilise ve saray karşısındasını duyuran burjuvazi sınıfın kalabalık bir grup olarak ortaya çıkmasıyla - kral ve prenslerin seviyesine ulaşmaya çalışarak ikamet şartları açısından kendisinden farklı olmadığını kanıtlamaya çalışmıştır. Endüstri devrimiyle, bilimsel araştırmaların artması da yukarıdaki olguyu desteklemiştir. 19. yüzyıl burjuvası tarih ve arkeoloji sahifelerinden üstünkörü bellediği bir takım üslup elemanlarını kendi mali kanesinde aynen bulmak isteyecektir. Bu dönemde Loncaların sıkı disiplinden kurtulan mimar da müşterisinin emirlerini yerine getirmiştir. (61). (Şeki 9).

Şekil 9.

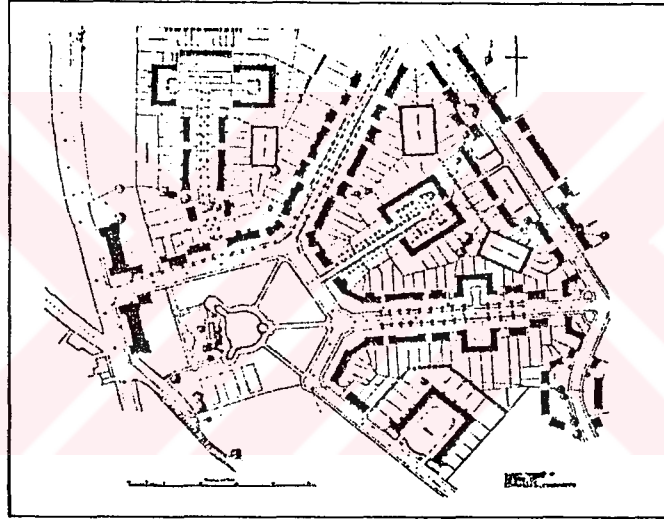

PALLADIO. Villa Rotonda, Vicenza, 1553.

19. yüzyılın konutu, insan olgusundan hareket ederek inşa edilmemiştir. Ne burjuvanın malikanesinde nede fakir işçinin konutunda insani verilerden / ölçülerden eser yoktur. (62). 19.yy boyunca üretilen "ideal" konut ve yerleşme prototipleri, şehir konutlarının büyük bir bölümünü oluşturan piyasa konut tipleri üzerinde etkili olamamıştı.. 20. yy başında, özellikle de iki savaş arasında Endüstri toplumuna ve modern yaşama tarzına uygun düşücek konut ve yerleşme düzenini Oluşturmak için girşilen çabaların yoğunlaştığı görülür... (63).

Birinci Dünya Savaşının neden olduğu konut sorunu rasyonel mimarinin çıkış noktası olmuştur. 1927' de Stuttgart'ta tamamlanan Weissenhof sitesi'nde Le Corbusier, Walter Gropius, Mies Van der Rohe gibi ünlü mimarlar 1950 yıllarına kadar ev mimarisinde sadeliğin ön planda olduğu rasyonalist örnekler vermiştir.

İki savaş arası İngiltere'sindeki konut ile ilgili reform çalışmaları ise dış görünüşü ve çevre ile ilişkilerinin dışında iç düzene yönelmiştir. "Mekansal organizasyonun dönüşümüyle ilgili ele alınabilecek ilk küme mutfak ... - banyo - WC - oturma adası, yani servis fonksiyonlarıdır. 19. yy Orta Avrupa şehirlerinin karakterini oluşturan avlulu konut blokları ışıksızlığın, havasızlığın ve güneşsizliğin sorumlusu olarak görülmüş ve yerleşme forma olarak dizi konut sorunu benimsenmiştir, dizi konut karakterinin tarihsel kökleri bahçe - şehir ve lojman - konut geleneğinde, yani 19. yy'ın şehir dışı yerleşme tiplerinde aranabilir. (64). (şekil 10).

Hampstead'da Bir Yerleşme Grubu.

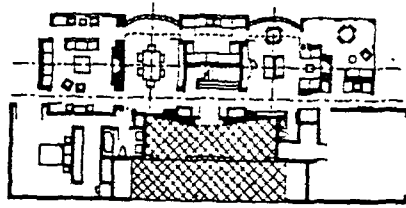
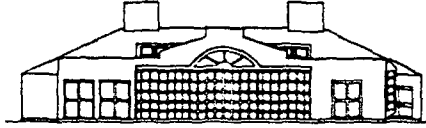
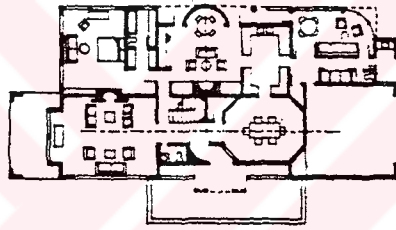
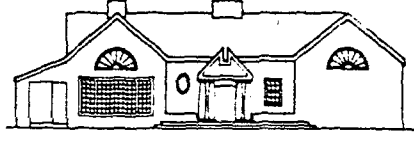
Acton Estate'den Bir Görünüş (1932).

1920'ler Almanya'sında ise; ayrıntılı çalışmalar yapılarak endüstri toplumu kültürüne ve çekirdek aile yaşamına uygun planimetrik kurgular bulunmaya çalışılmıştır. Şöyleki, bu yenilikçi yerleşmelerde uygulanan tiplerde birbirine yakın büyüklükteki hacimler vardı. Diğer bir çalışmada ise; büyük bir yaşama mekanı ile hücre - oda - büyüklüğüne indirgenmiş yatak odaları bulunmaktaydı.

Konut biriminin mekansal organizasyonuna ilişkin standart tanımlar geleneksel plan tiplerinin düzenlenmesini öneriyordu. Geleneksel planimetriden ilk kopuş 1961 de Parker Morris Raporu ile olmuştur. 1970'ler ve 80'ler fonksiyonalist prensipleri tersine çeviren bir görüş egemen olmuştur. A. Rossi ve R. Krier öncülüğünü yaptığı bu eğilim gereksinimler, davranışlar, kullanımlar değil - yani fonksiyonalist, görüş 1920'lerdeki - mekanın formu, dili morfolojisiydi. Mekan, insan davranışları ve kullanım tarzlarına göre ele alarak hafızalarda karşılığı olmayan konut çevreleri kurmak yerine, mevcut şehirlerin morfolojisinde ve bunların içinde mekansal tipolojilerde saklı olan öğeleri değişken kullanım biçimlerinin hizmetine sunmak gerektiğini savunmuş oluyordular. Böylece bina kütlesi tipleri, sokak - cadde hizaları, mevcut imarlı alanların yükseklikleri, avlu - arkad gibi şehir öğeleri, kapı - pencere balkon- balkon - çatı gibi bina öğeleri ve bunların çeşitli yorumları yeni konut alanları tasarımda ön plana alındı. 1920'lerden beri teknik verilerle gerçekleştirilmiş konut çevrelerinde, kültürel kodlar yeniden canlandırılmaya çalışıldı. (65).

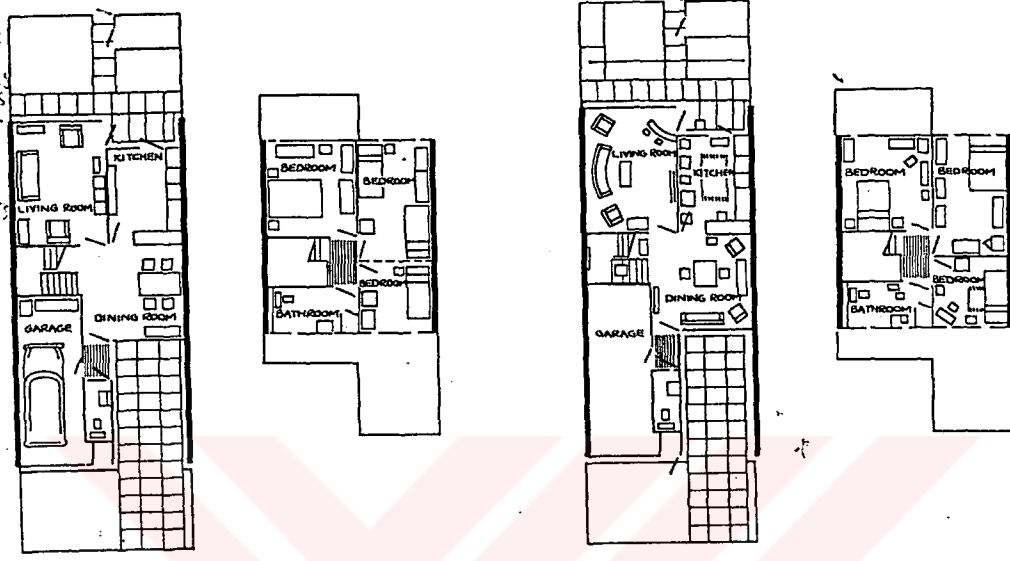
Yüzyılımızın ikinci yarısından itibaren ise rasyonalist anlayışın yanında kişisel mimari arayışlardan da kaynaklanan çözümlerde bulunmaktadır. Şekil 11.

Şekil 11.

80. Robert Venturi. Fairfield County evi,
Connecticut, 1977-78. Plân ve görünüşler.

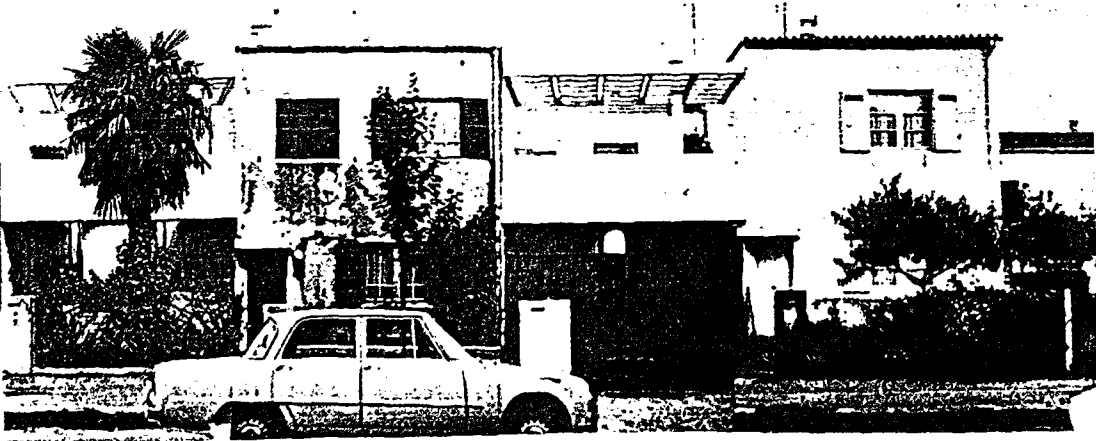
Şekil 12. Kültür farklarının mekan düzenlemesine ve konuta etkisini gösteren ilginç bir örnek ise, Le Corbusier'in Pessac'ta yapmış olduğu uygulamasıdır.

Şekil 13.

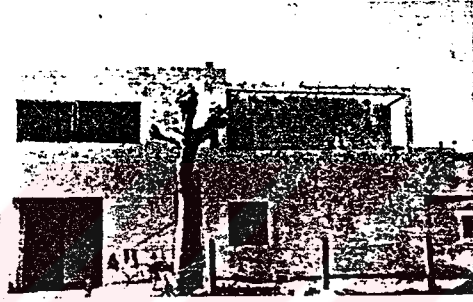
Pessac, 1926

Pessac, 1967

Tamamlandıktan yıllar sonra, bir gözlemci tarafından kaydedilen, oturanlar tarafından seçilen durumlar ve bir sosyal konuttaki düzenlenmiş mobilya durumlarını gösteren iki eskiz bu farklılığı tanımlayan raporun yazarı söz konusu evlerde oturan kişilerin mobilyalarını uygun şekilde yerleştirdikleri görülmemiştir demektir: Odanın varolan hiç bir özel mobilya aranjmanı için uygun olmadığı görülmektedir. Evlerde oturanların kendi mobilyalarının işe yarar faydalı amaçlardan daha değişik bir şekilde yerleştirmiş olabileceğini farkedememiştir. Şekil 14.

Lège, 1926

Lège, 1926

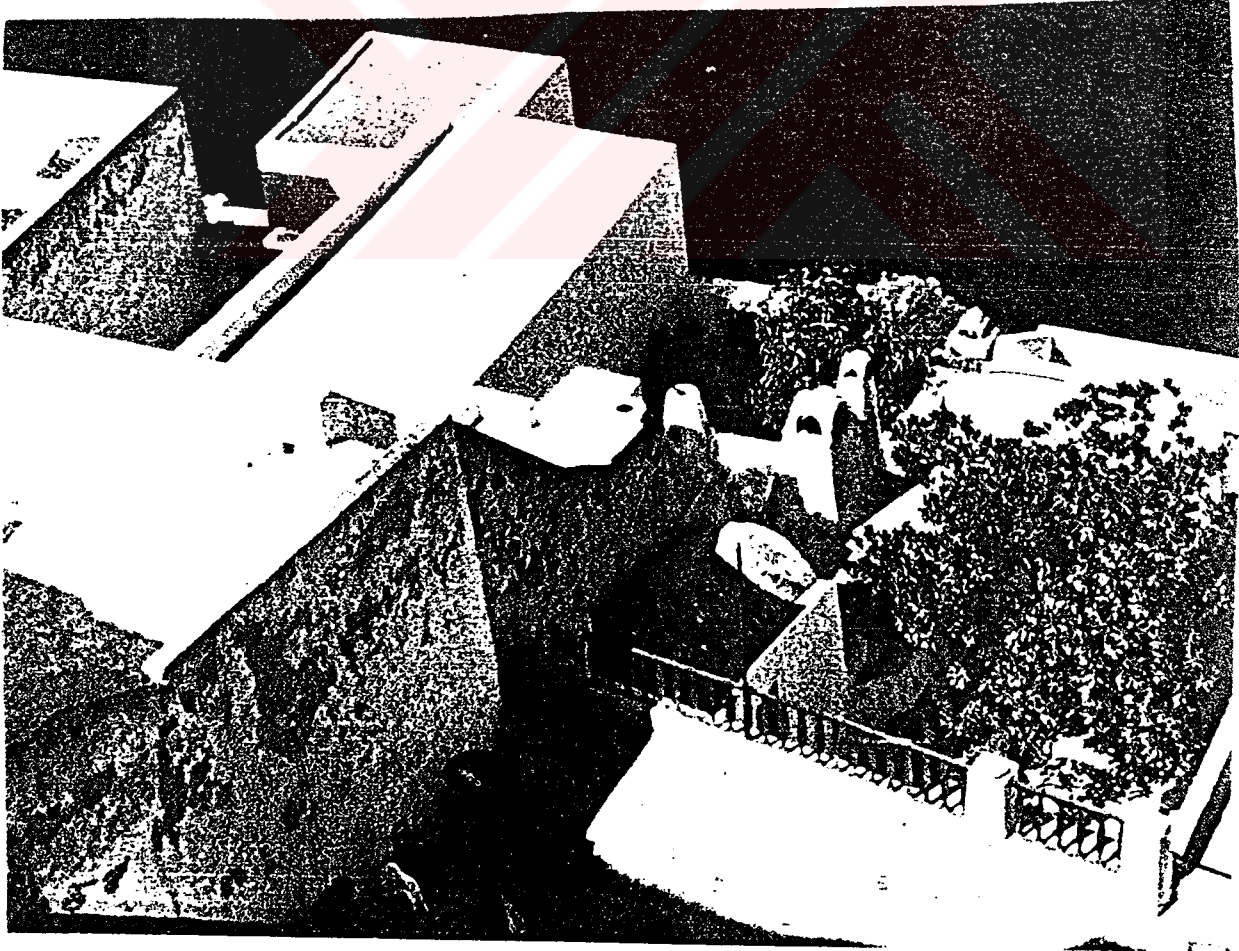

Lège, 1967

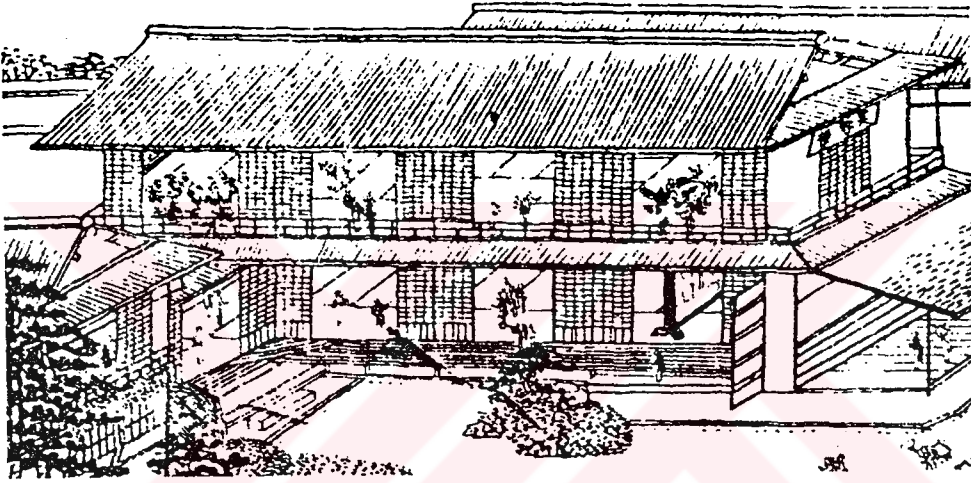
Kişiselleştirme , bu ikametgahın oturan kişi tarafından değiştirilmesi yada geliştirilmesi, yeni hiç bir şey yok Bu fotoğraflar karşılaştırılsa Le Corbusier'in Lege ve Pessac'taki 40 yıl önce inşa ettiği evlerin hepsi darlaştırılmış pencereler ve zift kaplı çatılarla damlarla karışık melez şekillere modife edilmiştir. (66).

Vernaküler mimari ise; moda akımlardan etkilenmez. Neredeyse değişmez, sabittir. Reformcu değildir. Amacı mükemmelliktir. Bazı yerlerde Vernaküler mimari de artık günümüzde kendine özgünlüğünü yitirmektedir. (67). Şekil 15.

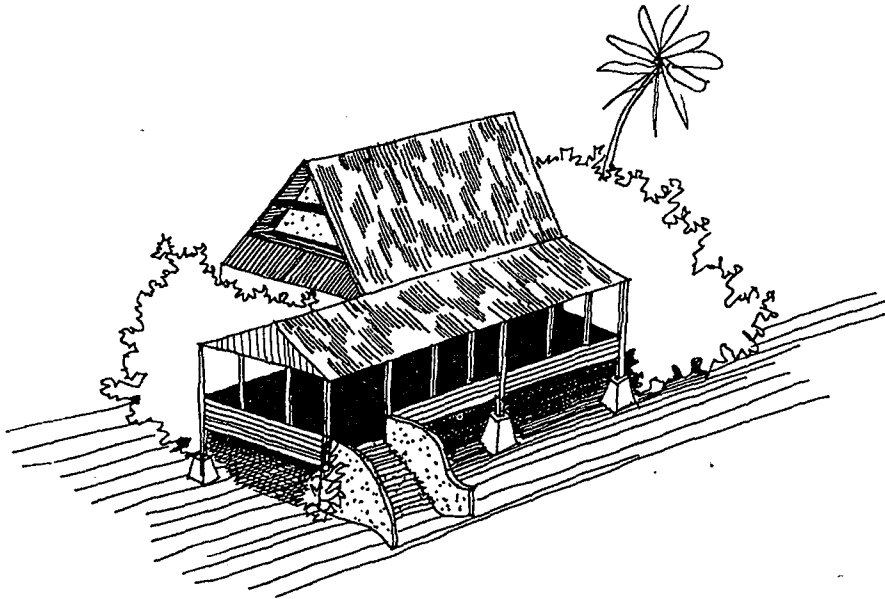

Vernaküler mimari ise moda akımlarından etkilenmez.

Neredeyse gerçekten değişmez, sabittir. Reformcu değildir. Amacı mükemmellik. Bir kural gibi kendine / yerli bina şekillerinin ve inşaat metotlarının orijini yakın geçmişte kaybolmuştur. İskelet bina, modüler bina bileşimleri, açık plan, kayan duvarlar v.b. bölgesel / vernaküler Japon mimarisinin yüzyıllar boyunca repertuarı olmuştur. Şekil 16.

"Modern Mimari'nin öncülerinden Le Corbusier' yi de çeşitli yönlerden etkilediğini gördüğümüz anonim mimari günümüzde belirli bölgelerin iklimsel niteliklerini, özel malzeme veya sosyal alışkanlıklarını değerlendirme bakımından yararlı olmaktadır." (68). Şekil 17.

Afrika'daki Kikuyu konutlarının da ya iklimden dolayı yada yağmurlu bir bölgeye hareket edilirken kuru havanın binada tutulması amacıyla duvarlar çamurdan inşa edilir. Ama onları yağmurdan koruma gibi bir problemle de karşılaşılır. Koruma diğer birçok bölgede olduğu gibi bu problemin ortak bir çözümü olan geniş bir veranda ile sağlanır.

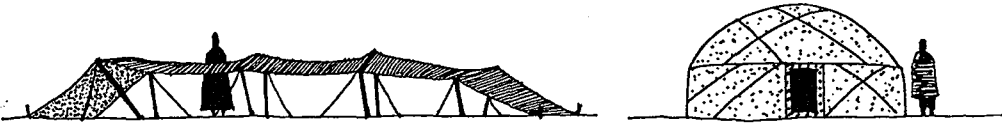
Şekil 18. Materyaller ve Ev şekli.

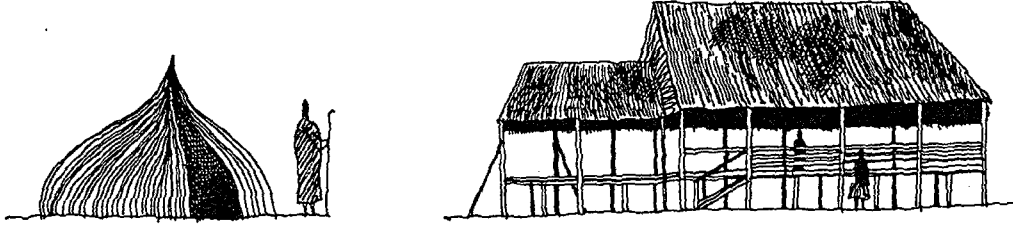
- Sazdan yapılmış evler

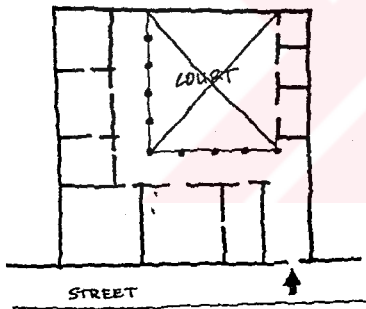
-Çamurdan yapılmış evler

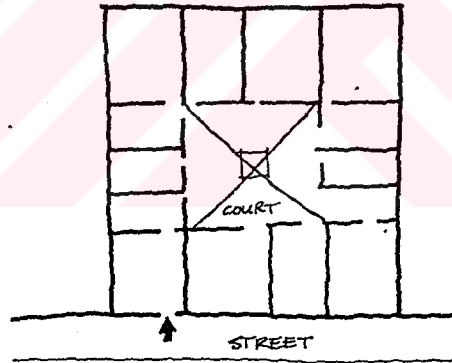
-Keçe ve çubuklardan yapılmış portatif / taşınabilir çadırlar

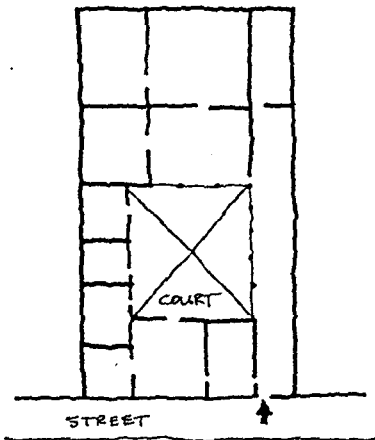
-Ahşap materyalle ve uzun sıralarla kullanılmış çatı örtüsünden iki örnek.
Şekil 18. 4 avlulu ev; Roma, Çin, İspanya, Ur, Babylon, İslam ülkeleri ve birçok diğer alanlarda evlerin benzer prensipleri bulunabilmektedir.

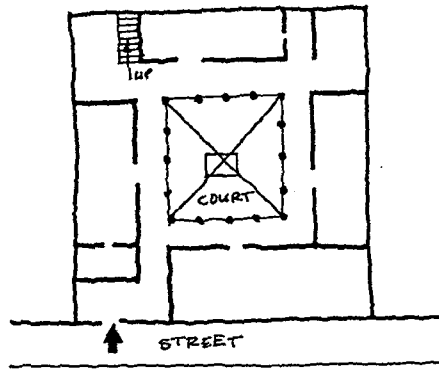
COLONIAL LATIN AMERICA
(VENEZUELA)

ANCIENT EGYPT

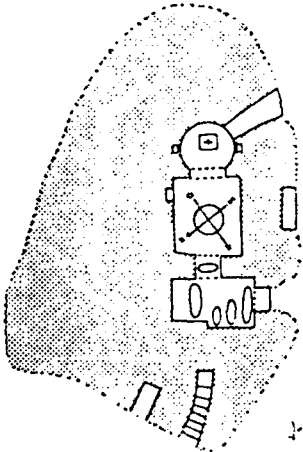
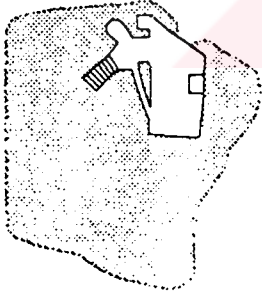
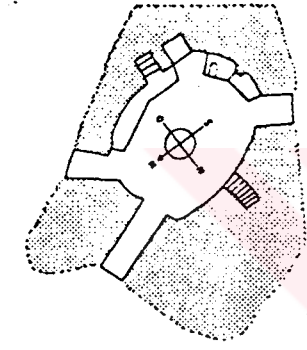
ANCIENT GREECE (PRIENE)

6D.FLOOR - MOROCCAN HOUSE

Vernaküler mimaride; değişen üretim biçimleri malzeme kullanımı ve buna bağlı strüktür sistemini etkilemiştir.

Şekil 19. Doğa tarafından Şekil verilmiş Göreme konilerinin bir yakından görünümü gözükmektedir. Bir çadır boyutundan onaltı katlı bir apartman şeklinde sıralanmışlardır. En alt kat hitabet / küçük mabet görevini görür. Onun oturma bölümleri,şömine ve taştan yapılmış mobilyadan oluşur. (69).

2.6. Konutta Mekansal Organizasyonu Etkileyen Kültürel Veriler

Yöre insanı konutunu, kendi yaşam biçimine, ekonomisinin elverdiği ölçüde ve çevresinden kolayca elde edebileceği malzemeler ile biçimlendirmiştir. Konutta mekansal organizasyonu etkileyen kültürel veriler konulu başlık altında şu soruya cevap aranmıştır. Yaşam biçiminin getirdiği ihtiyaçlar nasıl çözülüyor ve bunda etkili olan faktörler neler olabilir ve sonuçta da cevap; şu alt başlıklar altında toplanmıştır.

- Konut ve Yakın İkamet çevresi mahalle ölçeği
- Kişilik, Davranış Biçimleri ve Toplumun Değer Yargısı.
- Ekonomik Etkenler

2.6.1 Konut ve yakın ikamet çevresi, mahalle ölçeği Ev,"1 yalnız bir ailenin oturabileceği bir biçimde yapılmış yapı... Bir kimsenin ya da ailenin içinde yaşadığı yer, konut..."(70). şeklinde tanımlanmaktadır.

"Her toplumda konut, o toplumun sağladığı teknoloji kadar, hayat kazanma yolları, servet biriktirebilme çapı kendisine yer seçer, diğer konutlarla, sokaklarla ilişkisini düzenler. (71).

C.N Shultz, Alberti'nin evi, küçük bir şehir diye adlandırırken / tanımlarken büyük bir ihtimalle evler de olduğu kadar şehirlerde de yerleştiğimizi ve de varoluşsal yerin temel elemanlarının ikisini de belirlediğini kastetmiş olabileceğini söylemekte ama bu benzetmenin tamamıyla de geçerli olmayacağını ifade etmektedir. Konut patikaya - yollara - / koridorlara şehirle aynı önemi vermez. Şehir yolları sayesinde yaşarken konut bir ikametgah fonksiyonudur. Shultz evi, insani varoluşun merkezi yerin, çocuğun dünya üzerindeki varlığını anlamayı öğrendiği yer ve insanın gittiği ve döndüğü yer diye tanımlanmaktadır. (72).

C.N. Shultz; ortak şehir seviyesi dahilindeki özel alanların kelimenin tam anlamıyla konutlar olduğunu ifade etmekte ve evin gerçekte bizi içeride kıldığını ve barınma ihtiyacımızı karşıladığını ifade etmektedir . İnsan

kendi evinde olduğu kadar kamuya ait binalarda da yerleşir. Diğer bir deyişle günümüzde ev - yuva - kavramının değişen bir anlamı vardır. Gerçekte bazı yaşam şekilleri genele, kamuya ait çevreye öncelik verir. Sosyal konutlarda ikamet eden bu kimseler birbirleriyle beraber birlik içinde yaşarlar, halbuki başka yerlerde "ailenin evi" temel elemandır. (73).

Heidegger inşa etmenin ne demek olduğunu araştırmış ve inşa etmek için Almanca kelime "buan" olduğunu, bununda yerleşme anlamına geldiğini ifade etmiştir. "yani bir yerde kalmak.."Bin" kelimesi inşaa etmenin eski halinden kaynaklanmıştır. Öyleki, "Benim","sensin" dünya üzerinde buan, yerleşmek ..." yerleşmek varolmanın temel prensibidir. (74).

Evin biçimi, ilk önce bir yerdir. Ama birbirine bağlanan koridorlar çeşitli birleşik yerlerin içinde farklılaşmış bir hacme sahiptir. Konutun içinde değişik aktiviteler yer alır. Bu aktivitelerin dışarıyla ve yatay ve dikey temel yönlerle değişken ilişkisi vardır. (75).

Bachelard evin dikeyliğine önceliği verdiği zaman Heidegger tarafından tartışılan temel ilişkiyi kastetmiştir. Konut, insana dünya üzerindeki yerini verir. Genel olarak konut, bütün fiziksel ve psişik yönleriyle yerleşiminin biçimini belirler. Değişken bir karaktere sahip yerlerden oluşan bir alan olarak somutlaştırılmış anlamlı aktivitelerin bir sistemi olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla konut imajı, değişik yollarda çevreyle ve kendi aralarında etkilenen değişik yerlerin varlığına dayanır. Buna rağmen herşeyden önce, karakteri şömine, masa, yatak gibi somut eşyalarla belirlenir. İnsan "evde"olduğu oranda çevresini de kesin bir şekilde belirleyebilir. (76).

Bu bağlamda konuya yaklaşacak olursak; *"...İnsanoğlunun çevresini düzene sokması Taş çağının karanlıklarında başlıyor. Doğanın sakladığı sığınaklar yeterli olmayınca, kendisinin yapıcılığı başlıyor. Daha sonra ailenin ve daha büyük grupların çeşitli faaliyetlerini barındıran yapılar belli düzenler içinde biraraya geldikleri zaman, kişinin boyutunu aşan, meydan, sokak, mahalle gibi büyük yerleşme öğeleri*

ortaya çıkıyor. Bu öğeler boyut ve biçimleriyle değil, yarattıkları boşluklarda insanlara sağladıkları faaliyet olanaklarıyla kimlik kazanıyorlar. Bir bakıma simgeleşen fiziksel çevre günlük yaşantıyla adeta eşdeğer oluyor." (77).

Böylece içinde yaşanan yapının birey için bir ilk onu çeviren daha geniş çevrenin toplum için bir ikinci kabul olduğu söylenebilir. (78).

Köyde, şehirde, orman içinde veya deniz kenarında yaşayanla, bahçeli evde yada gökdelen de ömrünü geçirenlerin fizyolojik ihtiyaçları aynı olmaz. Buna göre bir ölçüde insanın çevresini, çevrenin de insanı yarattığı söylenebilir. Çevreyi meydana getiren öğe insanın yaşantısının şartlarından biri oluyor. *"...Ev, okul gidip gelinen yol, pencereden seyredilen peyzaj, cami, pazar, içlerinde geçen olaylara, insan eylemlerine çerçeve oluyolar.*

"Yerleşmiş bir toplumda bu öğelerin çoğunluğunu insan yapıcılığının en büyük anlatımı olan mimarlık ürünleri oluşturur. Çevreyle birlikte düşünüldüğünde yapı, tek başına olduğundan daha büyük bir önem kazanır; sadece belirli bir işleve, sadece birkaç kişiye hizmet eden bir eşya değil, fakat bir büyük bütünün parçası olur." (79).

Konut ve yakın çevresi, fiziki çevreden daha fazla birşeydir, bu fiziki, sosyal ve kişisel faktörlerin bir kombinasyonudur. Ayrıca politik, psikolojik ve ekonomik v.b. faktörleri de eklemek gerekir. Konut / Ev çevre olarak bütün bu güçlerden etkilenir ve de kültürün ve medeniyetin akisidir. (80).

2.6.2 Kişilik, Davranış Biçimleri ve Toplumun Değer Yargısı

İnsan, sürekli olarak karşılaşmak zorunda olduğu kişilerle farkında olmadan sosyal ve kültürel devamlı bir alışveriş / İletişim içindedir. Fiziksel olduğu kadar sosyal çevrenin de etkisi altındadırlar. Birbirleriyle sürekli iletişim / alışveriş içinde olan bu insanlar, farklı kişilik ve davranışa sahip

olsalar bile karşısındaki ile kurduğu ilişki çerçevesinde birbirlerinin özellikleri alabilmektedir.

Ç. Kağıtçıbaşı'nın sosyal etki olarak ifade ettiği olay toplumda her an karşılaştığımız davranışların bir ifadesi ya da sonucudur. *"Bir kişinin tutum ve davranışı bir başkasının ya da başkalarının varlığını etkilemektedir."* (81).

İnsan sosyal bir varlık olduğu için çevresinden etkilenir ve ona uyum sağlamaya çalışır. Kendine özgü çeşitlilik ve farklılığı bulunmasına rağmen Ç.Kağıtçıbaşı'nın da belirttiği gibi, bir toplum içinde yaşayan insanların birbirine benzediği gerçeği yadsınamaz.

İnsanın, doğumundan ölümüne kadar toplum sürekli olarak maddi ve manevi değerleri kazanması için onu motive eder ve insan da bu sayede toplumda birey olmayı öğrenir. İnsan / Birey toplumsal bir varlıktır. *"Toplumsal olay ve varlıklar insanların biraraya gelmeleriyle meydana çıkar. Toplum, kültür,yapı,ilşki,etkileşim gibi varlık ve süreçler hep biraraya gelmenin sonunda ortaya çıkmıştır."* (82).

"...Doğal bilimler geliştikçe, insanoğlu doğaya egemen olmaya başlar. Örneğin uçmayı başarır. Toplumsal bilimler geliştikçe insanoğlu kendi toplumsal kaderine daha fazla egemen olmaya başlar. Örneğin istediği toplumsal, ya da siyasal düzeni daha kolay gerçekleştirir ve korur " . (83).

Toplumsal terimin / kavramın altında birey / insan yatar. E. Kongar ise Bireyi kendisine belirli rollerin verildiği bir aktör olarak tanımlamaktadır. *"Aktör toplumsal nitelik kazanmış bir bireydir."* (84).

Buraya kadar, toplu halde yaşamının bir gereklilik olduğu ve düzeni sağlamak için bazı kuralların olduğu bunu düzenlemek için de bireye / insana düşen görevlerin olduğunu gördük." *Bir kişinin, toplum içinde genellikle çeşitli rolleri vardır. Bu rollerin gereklerini yerine getirmesi*

için toplum ana baskı yapar."(85) Toplumun bireye / insana yaptığı bu baskı manevi kültür olarak ta adlandırılabilen gelenekler ile olmaktadır.

Gelenek T.D.K (1981) sözlüğünde "*Kuşaktan kuşağa geçerek gelen, topluluğun üyeleri arasında ortak ve özel bir ruh ve dolayısıyla sağlam bir bağ kuran her türlü alışkı, anane*" (86) şeklinde / olarak tanımlanmaktadır. Birey / Kişi toplum için sürekli kendisini yenilemek zorunda kalabilir. Bunun yanında bazı konular / kurallar vardır ki onlarda kalıplaşmak zorunda kalabilmektedir. "*Gruplar ve toplum amacına ulaşmak için üyelerin uyumlu davranışlarına gereksinmesi olduğundan ve depo ettiği gerekli bilgiyi, beceriyi üyelerine aktarmak istemesinden toplumsal davranışlar kalıplanma eğilimindedir. Bu kalıplanmış toplumsal davranışlar geleneklerdir, bir grubun üyelerine özgü olabildikleri gibi, bir kültürün üyelerinin çoğunda da görülebilir.*" (87).

Kişi psiko-sosyal gereksinmelerini gelenekler ile doyuma ulaştırmaya çalışır ve bunu başarabildiği sürece de bağlanır. "*Bu doyum toplumsal gelenekleri destekler ve sürekli kılar. Toplum da, kendi güvenliği, dirliği ve sürekliliği yönünden gerek tinsel, gerek maddi yaptırımlarla toplumsal gelenekleri korur.*"

"*Öyleyse toplumsal gelenekler, kişinin her yeni psikolojik durumdaki gereksinme ve uyaranlar karşısındaki davranışına anlam ve bütünlük kazandıran, bir psikolojik durumdan ötekine geçişteki sürekliliği sağlayan, kişilerarası yetki ve statüyü belirleyen gerilim giderici toplumsal davranış kalıpları kümesidir.*" (88).

Yukarıda F.Kızıl'ın da belirttiği gibi, geleneklerin, toplumsal ve fiziksel çevrenin biçimlendirilmesi ve düzenlenmesine etkisi düşünülecek olursa insanların sürekli yaşama çevresini oluşturan konut iç mekan ve dış mekan oluşumunda da gözetilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

için toplum ana baskı yapar."(85) Toplumun bireye / insana yaptığı bu baskı manevi kültür olarak ta adlandırılabilen gelenekler ile olmaktadır.

Gelenek T.D.K (1981) sözlüğünde "*Kuşaktan kuşağa geçerek gelen, topluluğun üyeleri arasında ortak ve özel bir ruh ve dolayısıyla sağlam bir bağ kuran her türlü alışkı, anane*" (86) şeklinde / olarak tanımlanmaktadır. Birey / Kişi toplum için sürekli kendisini yenilemek zorunda kalabilir. Bunun yanında bazı konular / kurallar vardır ki onlarda kalıplaşmak zorunda kalabilmektedir. "*Gruplar ve toplum amacına ulaşmak için üyelerin uyumlu davranışlarına gereksinmesi olduğundan ve depo ettiği gerekli bilgiyi, beceriyi üyelerine aktarmak istemesinden toplumsal davranışlar kalıplanma eğilimindedir. Bu kalıplanmış toplumsal davranışlar geleneklerdir, bir grubun üyelerine özgü olabildikleri gibi, bir kültürün üyelerinin çoğunda da görülebilir.*" (87).

Kişi psiko-sosyal gereksinmelerini gelenekler ile doyuma ulaştırmaya çalışır ve bunu başarabildiği sürece de bağlanır. "*Bu doyum toplumsal gelenekleri destekler ve sürekli kılar. Toplum da, kendi güvenliği, dirliği ve sürekliliği yönünden gerek tinsel, gerek maddi yaptırımlarla toplumsal gelenekleri korur.*"

"*Öyleyse toplumsal gelenekler, kişinin her yeni psikolojik durumdaki gereksinme ve uyaranlar karşısındaki davranışına anlam ve bütünlük kazandıran, bir psikolojik durumdan ötekine geçişteki sürekliliği sağlayan, kişilerarası yetki ve statüyü belirleyen gerilim giderici toplumsal davranış kalıpları kümesidir.*" (88).

Yukarıda F.Kızıl'ın da belirttiği gibi, geleneklerin, toplumsal ve fiziksel çevrenin biçimlendirilmesi ve düzenlenmesine etkisi düşünülecek olursa insanların sürekli yaşama çevresini oluşturan konut iç mekan ve dış mekan oluşumunda da gözetilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

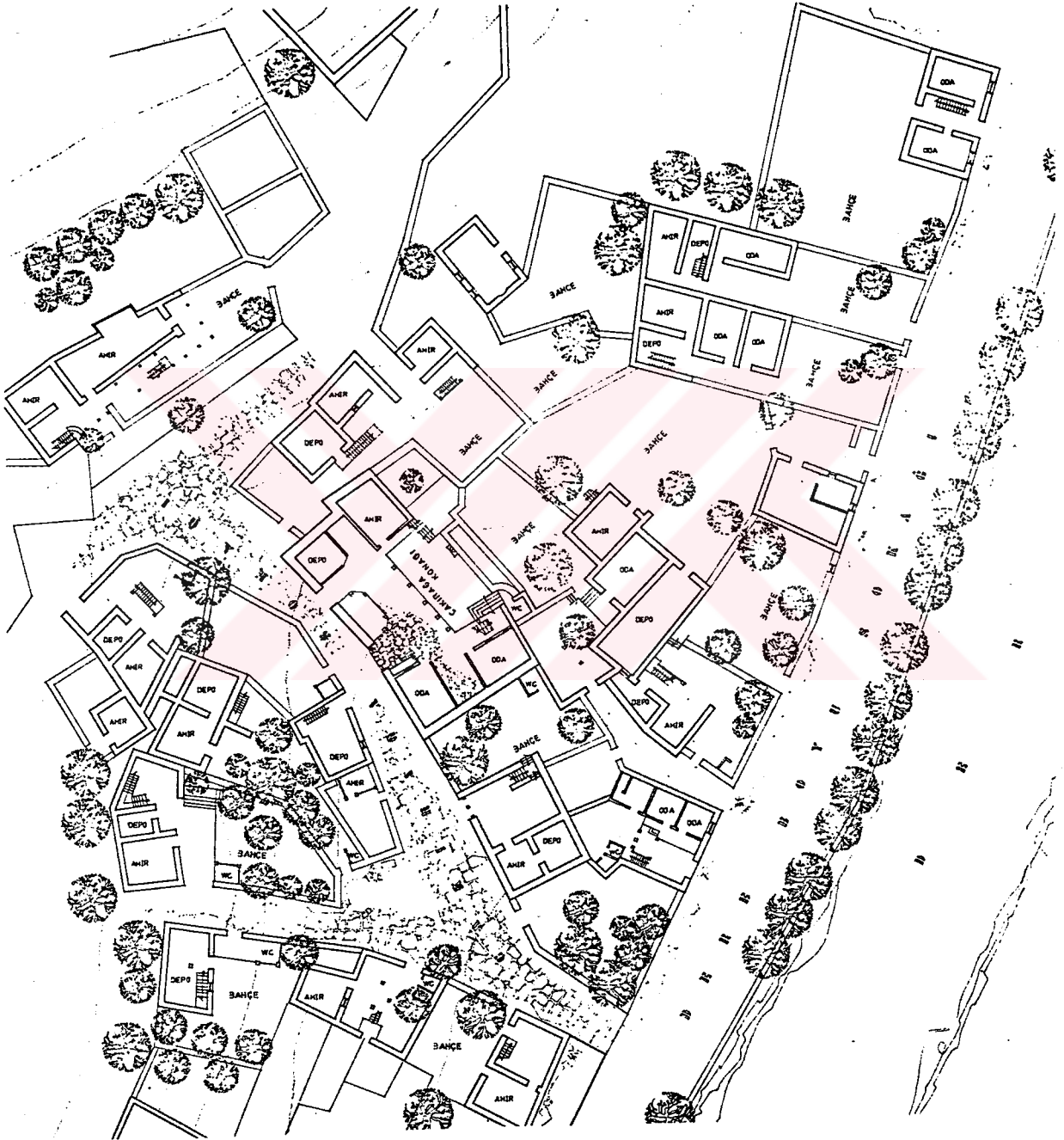
2.6.3 Ekonomik Etkenler

Konutta mekansal organizasyonu etkileyen kültürel veriler başlığı altında bir alt başlık olarak belirlediğimiz Ekonomik Etkenler, konutun yakın ikamet çevresi - komşuluk ilişkisi çerçevesinde - kişilik, davranış biçimleri ve toplumun değer yargısı kadar önemlidir.

Konutun biçimlenmesinde ekonomik olma durumu, zaman ve parasal koşullar açısından eldeki olanaklara uygun olmasıdır. (89) "*Gerek bina tümel formları, gerekse bina örüntü ve kentsel dokular, toplumda hakim olan sosyo- ekonomik veya baskı bir değişle üretim düzeninin fiziksel mekana yansımalarıdır. Örneğin kırsal- tarımsal kesimde, dağınık yerleşme örüntüleri, kentsel endüstriyel kesimde, kompakt bina dokular, üretim ilişkilerinin akisleridir*" (90).

Mimari biçimlenişi etkileyen, toplumların sahip olduğu farklı sosyo ekonomik yapılar bütünü olmaktadır. "... *Mimarinin özellikle de konutun biçimlenişini yönlendiren ana etken sosyo- kültürel, sosyo- ekonomik yapıdır. Bu etkenin diğer bütün yapı tipleri içinde en fazla anonim konutu etkilediğini biliyoruz. Mimari, toplumun gerçek gereksinmelerini karşılayacak mekan düzenleme eylemi olarak tanımlanabileceğine göre, bu gereksinmeleri belirleyici olan sosyo -ekonomik yapının mimariyi de doğrudan etkileyeceği açıktır. Örneğin, Osmanlı toplumu gibi sınıfsal akışkanlığın fazla olduğu bir düzende konut açısından büyük sınıfsal farkların görülmeşi doğaldır... Zengin bir deri tüccarı için inşa edilen Çakır Ağa Konağı ile mütevazı bir Muğla evi arasında mekansal örgütlenme açısından bir fark göremiyoruz. Ama aynı şeyi Avrupa'nın hiç bir ülkesi için söylemek olanaklı değildir*" (91). Şekil 20.

Şekil 20

Yine Anadolu'daki Türk evinin biçimlenişine bakacak olursak ekonomik yapının biçim ve boyutları belirlenmede önemli olmadığını görüyoruz. Oda kavramının temel ilkeleri değişmez. Değişen yalnızca yapının ve odaların kuruluşunda gösterilen özen ve süstür. (92) *"Anadolu'da yüzyıllar boyunca etkinliğini sürdüren Türk evinin oluşumu ve yapısal özelliklerin belirginleşmesinde çeşitli etkenler, bu özgün ve etkili biçimi yönlendirmiş ve bu temel kavramlar içinde değişik çevresel koşullara bağlı değişik biçimler oluşturabilmiştir"*. (93). Konut donatımında da aynı eğilim etkisini görebilmekteyiz. Türk evinde odanın optimum düzende kullanılması, planın dikdörtgen ve kareye yakın olmasını, oda teşrifinin de sabit elemanlarla yapılmasını ve bu elemanların duvara bitişik olarak konumlandırılmasını getirmiştir (94). Yine yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Türk evinin biçimlenişinde ekonomik faktörün mekan donatımında da etkili olmadığıdır. Oysaki günümüzde ekonomik farklılığın ve ekonomik güçlülüğün vurgulanmasına inanan toplumumuzda mekana göre alınmamış eşyaların mekana uydurulmaya çalışıldığını, ekonomileri zorlasa bile eşyanın en iyisinin alınmaya çalışıldığı görülmektedir.

2.6.4 Mekanı Uygunlaştırma Kavramı

A. Atasoy ve U.Erkman mekanın uygunlaştırılmasını incelerken "Mekan" ve "Uygunlaştırma" kavramlarına açıklık getirmektedir. (Mekan kavramına tezin 2.2. bölümünde ayrıntılarıyla değinilmiştir). *"Uygunlaştırma, genel bir tanımla insanın yaşadığı mekanı, o mekanla karşılıklı etkileşim süreci içinde, ihtiyaç ve isteklerine uydurmasıdır " dolayısı ile uygunlaştırma olayının ortaya çıkabilmesi için mekan ve kullanıcı ihtiyaçları arasında bir uyumsuzluk ve çelişki bulunması gerekir. Uygunlaştırmanın ve dolayısı ile onu doğuran mekansal yetersizliklerin çeşitli nedenleri vardır"*. (95) Yukarıda bahsedilen nedenlerin ise, yine aynı kaynakta toplumsal sınırlamalar, tasarlama ve uygulamada yapılan hata ve eksiklikler, insan ihtiyaçlarının, çeşitli nedenlerle tam olarak belirlenememesi de mekanın statik özellikleri ile kullanıcı ihtiyaçlarının dinamik özellikleri arasındaki çatışma olarak dört başlık altında belirlenmiştir. (96).

Carl Friedric Graumann ise, uygunlaştırma kelimesi için "Bir şeyi kendisininmiş gibi olmak yada bir şeyi kendisininmiş gibi yapmaktır ve uzun bir süre boyunca uygunsuz hatta yasa ıdışı bir şekilde eşyalar, özellikle sahipsiz eşyaların ve sahip çıkılmamış mülkün ele geçirme anlamında kullanılmıştır. Bir eşyanın uygun bir şekilde ele geçirilmesi hiçbir zaman uygunlaştırılması Aneiqnunq denmez. Hatta bir kişinin kendisinin olması için elde ettiği şey (kişisel özellik gibi) bir kişinin kendi çabaları ve faaliyetleri ile kazandığı şey (iyi bir eğitim gibi) appropriation yerine kazanç adını alır. Diğer bir deyişle appropriation'ın İngilizce ve Amerikan appropriation kelimesinin kullanımı ne Fransızca appropriation nede Almanca Aneiqnunq da kullanımı benzemez".(97)

Mekanın uygunlaştırılması sınırlı bir alana gerek özel gerekse mekan özelliği veren uygulamaların bir bütünüdür. Bu uygulamaların bütünü mekanın tanımlanmasına yardımcı olur ve aynı zamanda bu uygulamaların üretimini de sağlar. Mekanın uygunlaştırılması her zaman sembolizm ile ilgilidir. Dolayısıyla mekanın uygunlaştırılması iletişimi gerektirir : Mekanın sosyal özellikleri, ben ve biz, bu iletişim mekanında materyal uygulamalı kullanımda ise "background" zemini oluşturur. Uygunlaştırma ile mekanın kendisine ait olan özelliklere bölünebilir. İnşa edilmiş, planlanmış ve üretilmiş olduğu zaman uygunlaştırma ile bazı grupların plan mekanı arasında bir ilişki meydana gelir. Bu arada diğerleri uygun mekan olasılığı yoktur. (98).

Uygunlaştırma, "Bireyler, kendilerine yabancı ve 'soğuk' mekanlarda buna zıt bir organizasyona gitmekte ve sosyal ilişkilere daha uygun bir şekle sokmaya çalışmaktadırlar. İçinde yaşadıkları veya buldukları çevreyi ve öğelerini tanıdık kılmaya kendilerine ait, sahiplenmeye kendilemeye (appropriation) eğilim göstermektedirler." (99).

Uygunlaştırma amacıyla yapılan çalışmalar yenileme, sıhhileştirme ve remodelasyon gibi planlama davranışlarını içermektedir. Ama çoğunlukla görüşler mekanın uyumlu ve sağlık koşullarına kavuşturulması

konusunda birleştirmektedir. "Yenileme kavramı (renewal), insan-mekan arasındaki ilişkinin uyumsuzluk noktalarının ortadan kaldırılması ve sözü geçen ikilinin sağlıksız yaşama koşullarının (sihi tesisat elemanlarının, banyo, mutfak, WC'nin yokluğu veya yetersizliği) sihhileştirilmesi anlamını taşımaktadır. Remodelasyon kavramı ise, işlev koşullarına göre ve eylemler ile mekan arasındaki bağlantıya uyum yapacak şekilde, mekanın yeniden dűzenlenmesidir.

"Yeniden oluşturma (regeneration), var olan ancak eskimiş kısımların yeniden oluşturularak, yaşayan koşullara getirilmesidir". (100).

3.BÖLÜM

İÇ EGE / BATI ANADOLU KASABALARI VE DAĞ KÖYLERİ, ÖZELLİKLE BIGADIÇ ÖRNEĞİ

Bu bölümde, çalışmaya konu teşkil eden Bigadiç ilçesi, gerek fiziksel gerekse de sosyal özellikleri bakımından benzerlik gösteren ve Batı Anadolu da bulunan Osmaneli ilçesi ile karşılaştırılmalı olarak - bazı bölümler gerek Bigadiç gerekse de Osmaneli'de - bu konuyla ilgili yapılmış çalışmalara bağlı olarak ele alınmıştır.

3.1 Anadolu'nun İskan Coğrafyası İçindeki Yerleri / Tarihsel Gelişimin Anahatları

Batı Anadolu Bölgesinde kültür Gelişmesinin Anahatları kitabını yazan R.Stewig, Bölge için, Türkiye'nin batı kısmı ve Asya topraklarını kasteder. Fakat bu tanımlamanın içine Trakya'yı katmaz. Kuzeyde Karadeniz, Kuzeybatıda İstanbul Boğazı, Marmara Denizi, Çanakkale Boğazı, Batıda Ege Denizi ve Güneyde Akdeniz doğu kısmı ile sınırlanmıştır. R.Stewig bu sınırlamanın Anadolu'nun kendi sahasında fizik coğrafya strüktürü - yapısı - bakımından kuzeyden - güneye bir doğu - batı doğrultusunda uzayan dağ silsileleri dağlar ve bunlar arasında da ova dizileri ve nehir yatakları ile uzanmaktadır. Batı Anadolu doğuda bu yapının bittiği yerde sona erer demektedir. (101). Harita 1.

Batı Anadolu'da dağ sıraları ve dağlık alanlar.

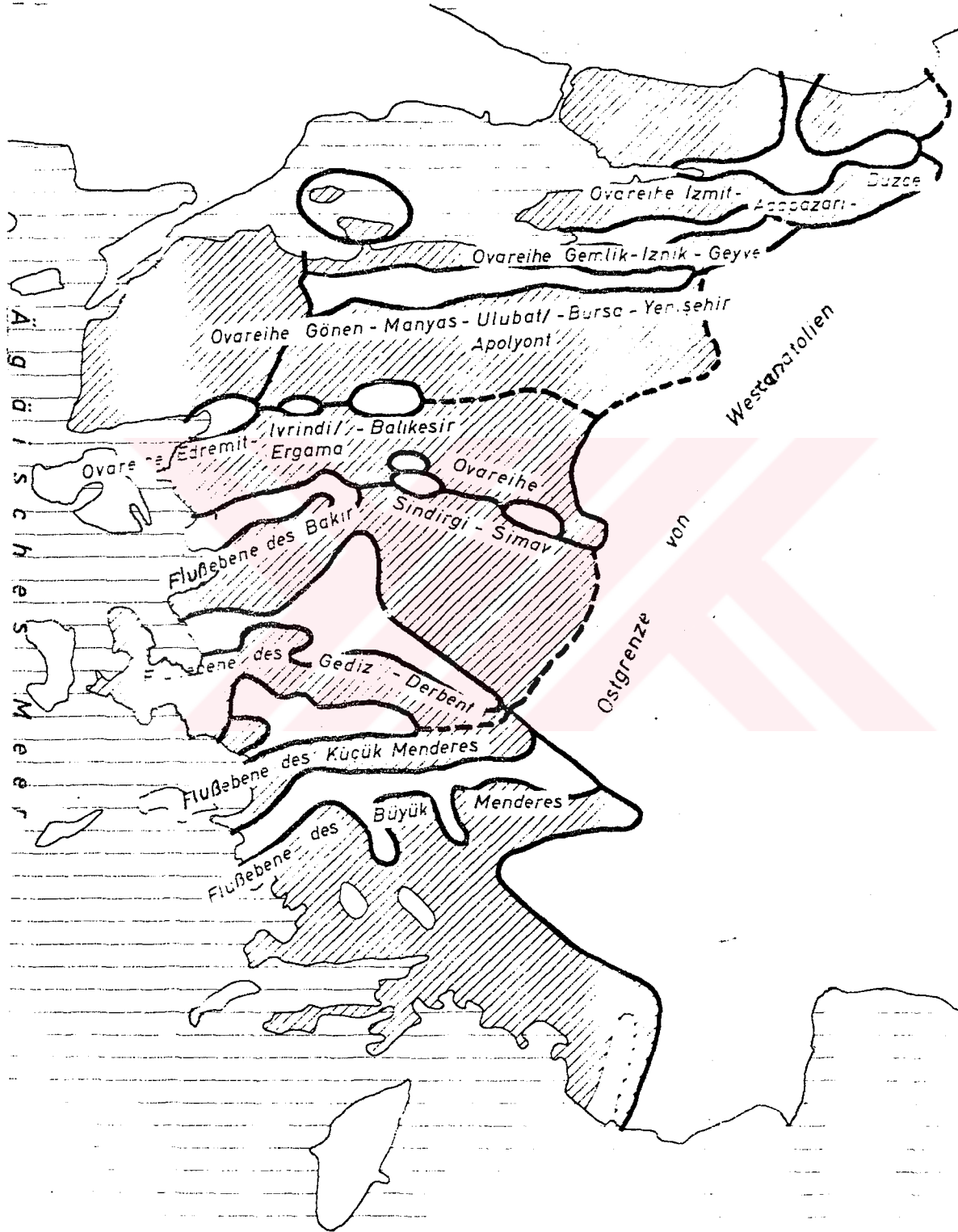

Batı Anadolu'da Ovalar, ova dizileri ve akarsu düzlükleri.

Belirli ve belirli olmıyan doğal sınırlar.

Harita 1.

M i t t e l m e e r

Anadolu'nun batı kıyılarında yoğun şekilde iskanın ve örgütlenmenin Antik Yunan kıyılarından gelen göçlerle başladığı söylenmektedir. Yunan kıyılarının, yerleşmelerin nüfus artışlarına olanak tanımayan coğrafi yapısı - bilhassa tarım alanlarının azlığı gibi -, bu toplulukların göçleri sonucu, Batı Anadolu kıyılarında belirli bir yapılaşmanın oluşması gerçekleşmiştir. Şehir iskanın gelişmesi nüfusun artışı ile yakından ilgilidir. I. ve II. Yunan dalgaları zamanında Batı Anadolu'nun sahilleri boyunca yer alan yerleşim alanları tamamıyla - ayrıntısız - şehir iskanı olarak kabul edilemez. Batı Anadolu'da İran istilası dolayısıyla şehir iskanın gelişmesi durdurduktan sonra III. Yunan sömürge dalgası zamanında tekrar başlamıştır. Bu sırada Batı Anadolu'nun Kuzey kısmındaki dağlık bölgelerin Roma ve kısmen Bizans zamanındaki bu gelişme devrinde meydana gelen yerleşmeler ne vakit harap olmuştur? Bugün için kesin cevabı verilemez. Şehir iskanın Ege ve Çanakkale sahillerinde ve Marmaranın batısında İstanbul'a kadar istilası sonunda bir gerileme olduğu kesindir. II. Yunan dalgası zamanında Efes öncü şehirdir.

Efes'in öncü şehir niteliği İstanbul'un Doğu Romanın baş şehri olarak tanınmasına kadar devam eder. İstanbul önce Bizans Devletinin daha sonra da Osmanlı devletinin baş şehri olması, politika ve ekonomi yönünden 19. yy boyunca devam edecek bir öncü şehir, Batı Anadolu'nun Kuzeybatı kenarında meydana gelmiş oldu. İzmit şehri Roma zamanında en önemli yerlerden biri olmuştur. Sonra İznik gelmiştir. Bursa ise, Osmanlılar zamanında Batı Anadolu'nun en büyük şehirlerinden biri idi. Millet, Efes veya Ayasoluk, - Kuşadası, İzmir bunun yanında Foça, Edremit şehirleri gelişme göstermişlerdir. Ancak modern Levant - Yakın Doğu / Doğu Akdeniz - ticaretinin gelişmesi İzmir kentinin öncü kent yapmış ve 17. yy Ege sahilindeki öncü şehirliliği devam etmiştir. I. Yunan Sömürge dalgasında Ege sahillerinde içerideki körfezlerde iskan yerleri yapılmıştır. Örnek vermek gerekirse en önemlileri Millet, Efes ve Eski İzmir'dir. I. ve II. Yunan dalgaları sırasında akropolis yerleri bir ön tepede seçilirdi. Roma zamanında ise iskan yerleri ovaya nakledildi ki bunun en açık örneğini Bergama şehrinde görmekteyiz. Roma devrinde surların dışında bir gelişmenin görüldüğü söylenmektedir. Ovadaki düz yerler ve

yamaçların altındaki açık şehirler Osmanlılar zamanında da korunmuştur. I. ve II. Yunan Sömürge dalgaları zamanında kurulan şehirlerin kesitleri gayri muhtazamdır. Bunun sebebinin ise topografyanın bozukluğundan ileri geldiği söylenmektedir. Milet ve Eski İzmir'de satranç tahtası şekli şehir şeması görülmektedir. Batı Anadolu Türkler tarafından teslim alındıktan sonra doğulu ve düzensiz bünyeli şehir dokuları yaygınlaşmıştır. (102).

3.2. Anadolu Kasabası ve Dağ Köyü Yerleşmelerinin Tanımlanması

Coğrafyacı, sosyolog ve hukukçulara göre köy ve kasaba tanımları farklı kriterler esas alınarak yapılmıştır. "Coğrafyacılar göre yoğunluk kriteri temel alınmakta ve dağınık, küçük yerleşmelere köy denilirken, sosyologlara göre "küçük kendi içine kapalı, kendi kendine yeten, izole, okur- yazarı az olan, homojen " "toplumlara denilmektedir. Hukukçulara göre "belli bir yerleşme ve müşterek ihtiyaçları karşılama zorunluluğu tabii olarak ortaya çıkan kuruluşa köy adı verilmektedir. Nüfus kriterine göre bir tanımlama yapacak olursak "442 sayılı Köy Yasası 1. maddesine göre "nüfusu 2000 den aşağı yurtlar" köy olarak tanımlanmaktadır. (103).

T.D.K 81 sözlüğünde ise Köy; halkı belli bir toprak bütünü işleyen, kır yerleşmesi düzeninde konutlar topluluğudur. (104). "Her ne kadar idari bakımdan köy - kent yerleşmesi belli sayısal sınırlara ayrılmışsa da kentsel topluluğun alt sınırını saptamak çok güç olmaktadır. Bazen nüfusça küçük bir topluluk, kendi koşulları içinde toplumsal ilişkiler yüzünden kentsel bir topluluk gelişmesi gösterebilmektedir...

"Ancak nüfusa göre ayırım, sadece nüfus sayısına göre yapıldığı ve bir yerleşmeyi diğerinden ayırmak için, yerleşmenin faaliyet ve işlevlerine bakılmadığından ortaya ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Bu nedenle nüfus miktarının sadece boyut açısından bir ölçü olması ve bu rastgele ayırımın , daha önemli ayırıcı özellikler üzerinde durulmadan belirli sayıda nüfus topluluklarına uygulanması, kentsel niteliklere sahip küçük

kasabalar ile "büyük köy" havasındaki tarımsal faaliyetlere dönük küçük kasabaların aynı sınıflamaya girmesine neden olmaktadır. " (105). Niceliksel özelliğin kasabayı tanımlamamıza yeterli olmadığı vurgulanmaktadır. Niteliksiz özelliğine bakacak olursak;" *Küçük kentlerin esas işlevleri uygar yaşam için gerekli temel donatımları sağlamaktır. Tarih boyu bir yerleşmenin "kent" niteliği taşımasında önemli rol oynayan bu donatımlar; kültürel, sosyal, ekonomik ve dinseldir".* (106) Bu kent yapısında işlevlerin yoğunlaştığı tek bir merkez vardır ve genellikle motorlu taşıt azlığı ve merkeze yakınlık nedeniyle memurlar ve üst gruplar merkeze yakın olma eğilimindedirler. Ve tarih boyunca küçük kentler toplayıcı merkez olma görevini yüklenmiştir. (107).

3.3 Fiziksel Biçimlenişleri ve Yerleşme Dokuları

"Köyler kuruldukları merkezlere toplu veya dağınık olarak yerleşmektedirler. "Dağınık yerleşmelerde işlerine gidip gelme külfetinden kurtarma, aile fertlerinin yakınında çalışma, iktisadi elastikiyet, makina kullanma gibi faydalar sağlarken, sosyal temas imkanlarının sınırlılığı..., tesisat ve şebekelerin kurulması güçlüğü, amme masraflarının artışı gibi zararlı sonuçlar doğurmaktadır... "Dağınık yerleşme olan köylerde " geçim ve oturma" görevleri birlikte yürütüldüğü halde, toplu yerleşmelerde köy topluluğun oturma yeri ile bu topluluğun geçimini sağlayan iktisadi faaliyet sahası ayrılır. Genellikle de tek katlı ve birbirine uzak evlerden teşekkül eder. Cami, okul, mezarlık, harman yeri, çeşme, kuyu, mera, yaylak, kışlak, otlak, koru, baltalık gibi beraberce kullanılan ortak mallar mevcuttur." (108) Kasabalarda özellikle az gelişmiş ülkelerin tipik özelliği, fiziksel yapıya yansıyan üretim biçiminin yanında fiziksel yapıda geleneksel - modern, lüks - sefalet ikileminin görülmesidir.

Anadolu'nun geleneksel ve biçimsel ortamı değişmektedir. İş alanlarının artması sonucu modern iş hanları inşa edilmiştir. Kırsal üretimin toplandığı kırım tüketim talebinin karşılandığı, hayvan, pazarı gibi yerlerin yer aldığı bir yerleşimdir. Hızlı kentleşmenin yanında alt kentleşme, banliyöleşme

başlamaktadır ki bu da konut yerleşmelerinin tipik özelliği olmaktadır. (109) İş ve hizmet faaliyetlerin toplandığı bir yerleşme yeri olmakla birlikte genellikle konutlar iş yerlerinden uzakta olmaktadır.

3.4 Yerleşmelerin Genel Tarihçeleri

Toplumların kültürel değerleri, tarihsel bir sürecin sonucu oluşmaktadır. Bu bölümde de Batı Anadolu Bölgesindeki insan topluluklarının toplumsal örgütlenmeleri, teknolojileri ve ekonomileri ne olmuş, tarih içinde ne gibi farklılıklar göstermiştir ? Bunların şehir dokusuna ve konut mekanına yansımaları nasıl olmuştur? ve bu bölümde Batı Anadolu Bölgesindeki şehir dokuları, bu dokuları oluşturan konutların özelliklerinin Kalkolitik çağdan günümüze kadar gelişimi - elde edilmiş veriler çerçevesinde - ele alınmıştır.

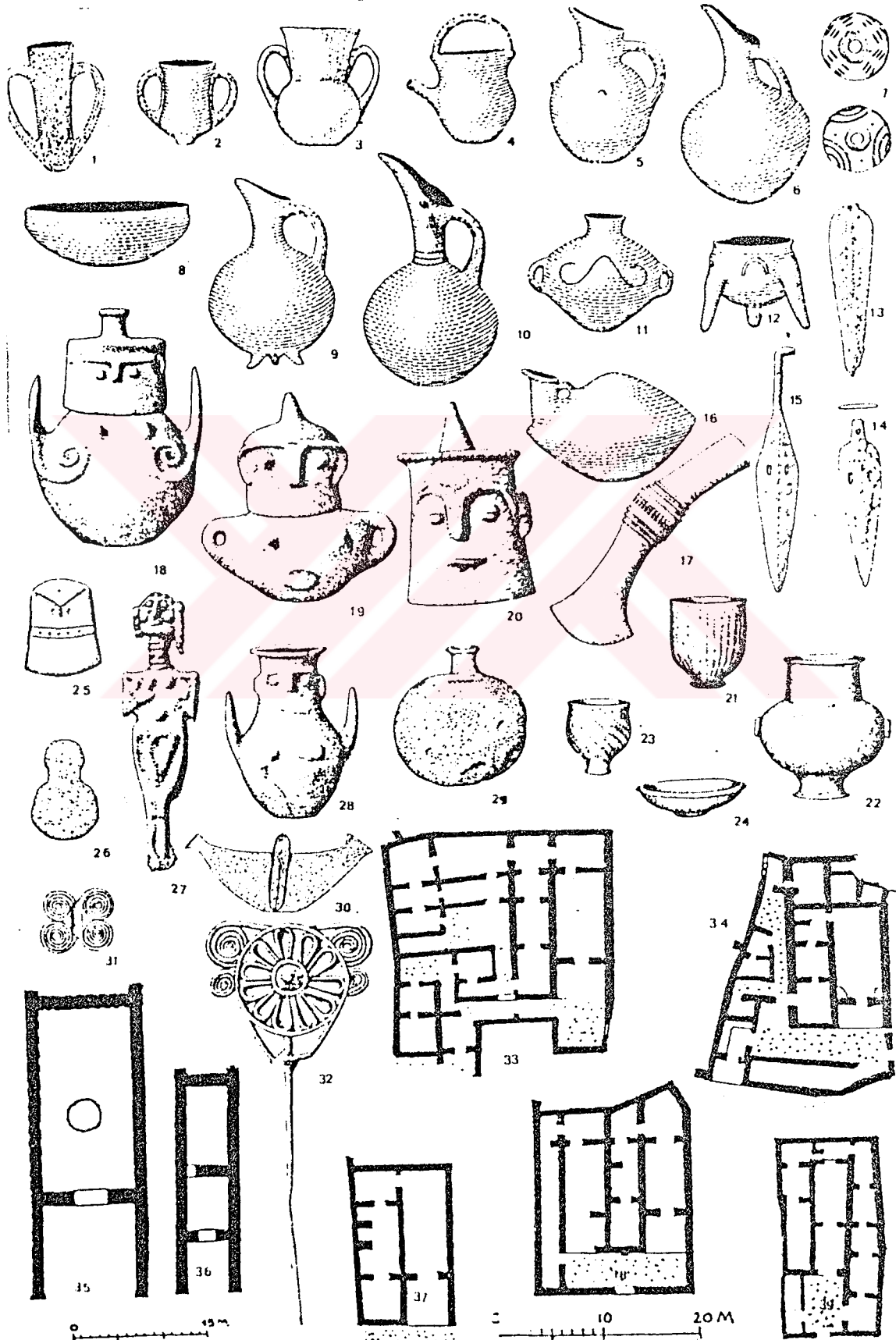
3.4.1 Osmanlı Dönemi Öncesi

Göçebe ve toplama ekonomisine sahip toplumların tarihine ait kesin sonuçlar elde edilememesine rağmen araştırmacılar bazı yargılarda bulunmuştur. Bu araştırmacılardan biri olan R.Stewig; Batı Anadolu Bölgesinin tarihini Paleolitik ve Kallolitik zamanlardan başlatmakta ve bölgedeki yerleşmelerin tarihinin 3000-1800 yıl kadar öncesine gittiğini belirtmektedir. Aslında Batı Anadolu Bölgesinde yerleşik yaşama geçişin tarihi konusunda esaslı bir tesbit yapılamamıştır.Yazılı bir belge olmadığından da bu devreye ait bilgiler ancak yapılan arkeolojik kazılar sonucu elde edilmiştir. Bu zamanlarda Batı Anadolu bölgesinde avcı ve toplayıcı kültüre sahip toplumların oturdukları bilinmektedir. R.Stewig; devamlı bir yerleşmenin bulunmadığını ancak elde edilen buluntuların özellikle - Batı Anadolu'da üç bölgede görüldüğünü, bu bölgelerin ise İstanbul'un güneydoğusunda (Pendik'te) Çanakkale Boğazı Sahilinde (Negora) ve Ege sahilinde Foça'da - olduğu bilinmektedir.

İlk Bronz devrinde ise Batı Anadolu'da Trova - Yortan kültürünün izlerine rastlanmıştır. Stewig'e göre; " Yortan kültürünün görünüşü devamlı bir iskan belirtisidir ve en azından Kalkolitik devresine kadar geriye gider. Truva II etrafı duvarla çevrilmiş 125 metre çapında bir iskan sahası, Poliochini ise 250 metre bir iskan sahasıdır. Evler oldukça büyük olup, taş temeller kerpiç duvarla inşa olunmuşlardır... Megaron tipindedir. Şekil 21

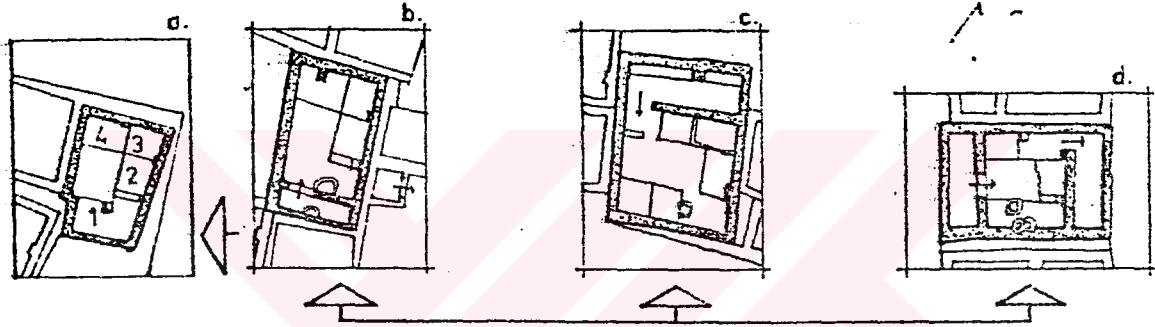

Şekil 21.

Truva II planına göre yapılmış bir inşaatı gösterir. Bir cadde kuzey güney doğrultusunda çeşitli meydanları birbirine bağlar. Evler bloklar halinde caddenin iki tarafında yer almıştır." (110).

Neolitik devre ait başka bir örnek de Çatalhöyük yerleşmesidir. Çatalhöyük konutları birbirine bitişiktir ve her konutun kendine ait ayrı duvarı vardır. Konutlar farklı yüksekliklerle değişik bir görünüm vermektedir. Yerleşme dokusu yine şekil 22 de görüldüğü gibi konut birimlerinin tekrarlanması sonucu oluşmuştur.

YAN ODALARIN EKLENMESİYLE OLUŞAN BİRİMLER

İŞLEVSEL BİRİM

- 1- ocak ve merdiven
- 2- kadınların yeri
- 3- çocukların yeri
- 4- erkeklerin yeri

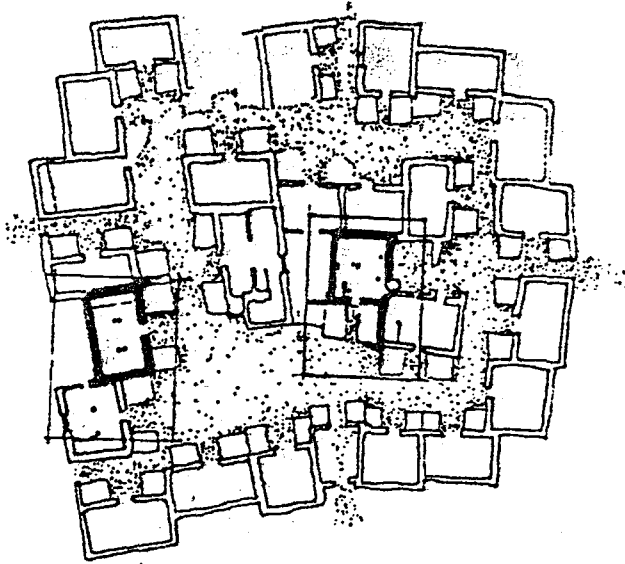
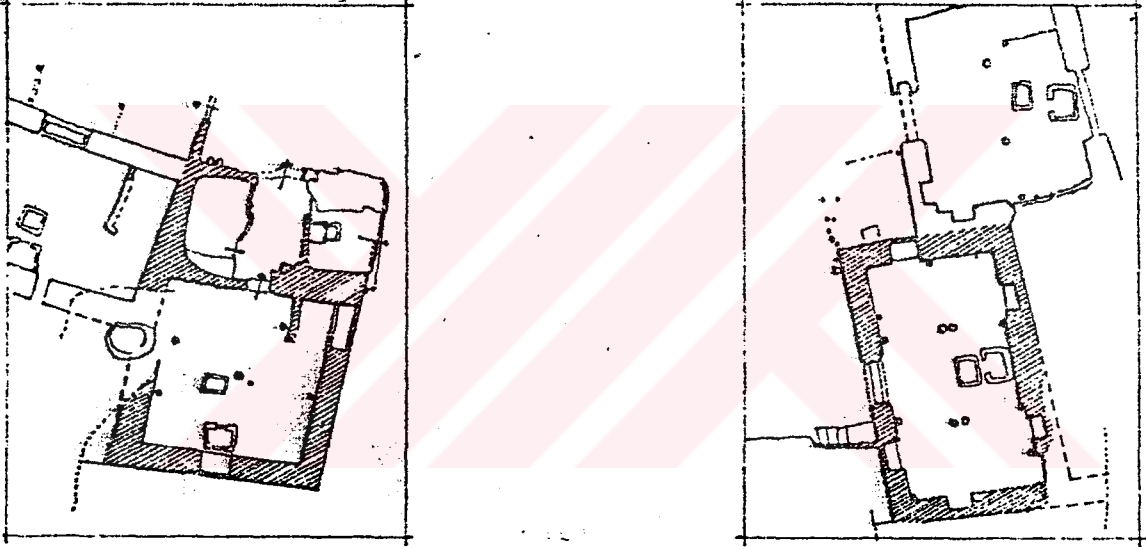

İŞLEVSEL BİRİMİN YİNELENMESİYLE
YERLEŞME DOKUSUNUN OLUŞUMU

M.Ö. 6250-5400

"M.Ö 6250 -5400'e tarihlendirilen Çatalhöyük'ün 14 yerleşme tabakası... birim konut özelliklerinin aynen korunduğu kültürel bir süreklilik göstermektedir." (111). Batı Anadolu Bölgesi yerleşmeleri ile benzerlik göstermesi ilgi çekicidir.

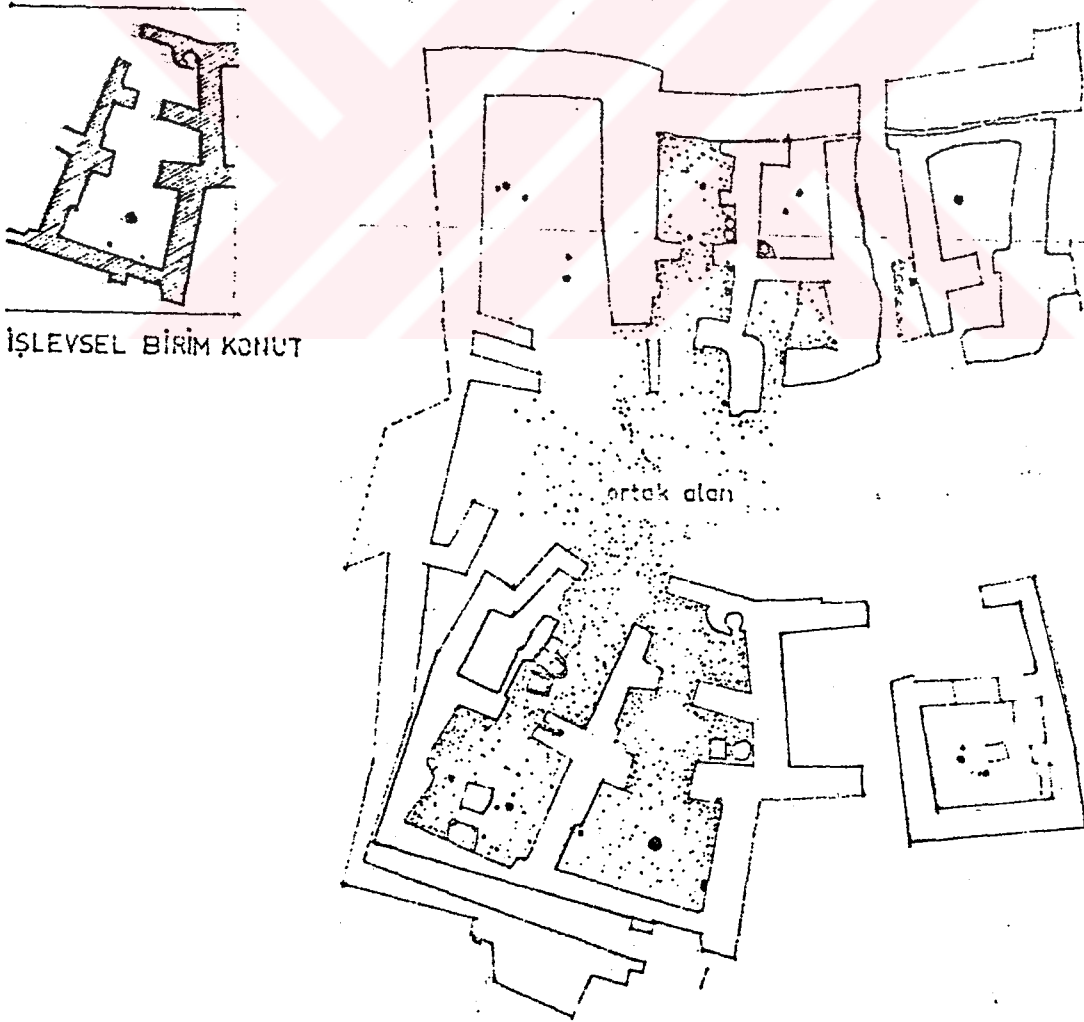
Yine aynı zamana tarihlendirilebilen Hacılar Yerleşmesinin VI. tabakasında konut birimi 5.50/6.50 10,50m boyutlarında dikdörtgen bir mekandır. Bu tek mekanlı konuta geniş cephesindeki kapıdan girilmektedir. Bir pişirme fırını ve kenarları yuvarlatılmış kare bir ocak bulunur. Odanın kalın kerpiç duvar satırları düzdür. Şekil 23.

Odanın eksenini üzerinde çiftli iki dikme sırası vardır. Ayrıca, uzun duvarlar boyunca yer yer dikmeler kullanılmıştır. Konutun dışında girişin yanında yer alan kerpiç dolgu merdiven dam üstüne çıkılmasını sağlamaktadır. (112).

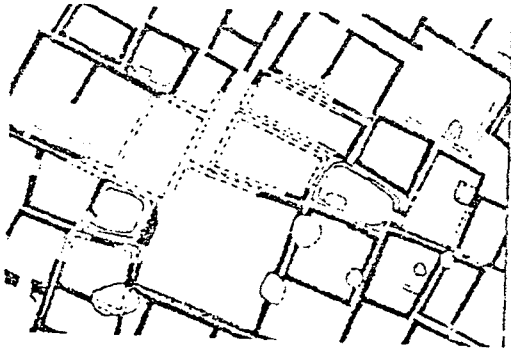
Bu yerleşmedeki konutların da birbirleriyle bitişerek gruplaştıkları görülmektedir. Yerleşme dokusu ise bu - işlevsel birim konut - konutların tekrarlanmasıyla oluşmuştur. (113).

Hacılar II yerleşmesi ise 35 x 70 m boyutlarında bir yerleşmedir. Yerleşmede kalınlığı 1,50 - 3,00 m olan ve yerleşmeyi - bütünüyle - çevreleyen bir savunma duvarı vardır. Şekil 24.

Bu bölgedeki konutlar bir ön oda ve bir de ana odadan oluşmaktadır. Ön odada bulunan fırın nedeniyle bu mekânın ısıtma ve pişirme işlevlerini gördüğü düşünülmektedir. Buradaki mekân - ana oda - kareye yakın dikdörtgen bir oda durumundadır. Bu mekânda da - Hacılar VI tabakasında görünen - bir fırın ve kare bir ocak bulunmaktadır. Kerpiç binanın çatısının taşıyıcısını ise ahşap kirişlemeler oluşturmakta kaplaması ise düz topraktır. Ayrıca bu ahşap kirişlemeleri kerpiç payandalarla ve ahşap dikmelerle takviye edilmişlerdir. Bu yerleşmenin plan şeması birbirine bitişik konutların ortak bir avlu çevresinde yerleşmesi sonucu oluşmuştur. (114).

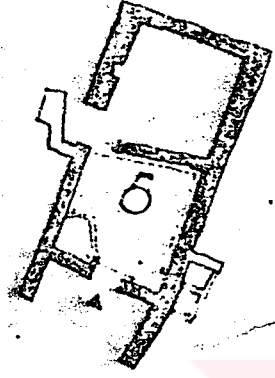
Aynı dönemde inceleyeceğimiz Can Hasan Konutlarında ise durum şöyledir: "...birbirlerine dört taraflarından ayrı duvarlarla bitişmiş, kareye yakın dikdörtgen yaşama birimleridir. Konutların duvarlarında kullanılan kerpiçler 30x16x12 cm boyutlarındadır." Bu konutlarda avlu ve geçitler bulunmasına rağmen konuta giriş yeri tesbit edilememesi bu konutlara girişin Çatalhöyük konutlarındaki gibi çatıdan olduğunu göstermektedir. (115) Batı Anadolu'da ilk Tunç Çağı konutun özelliği ise; "...arka arkaya dizilmiş, birden fazla odası olan dar uzun dikdörtgen yapı biçimi, Batı Anadolu yerleşmelerinin türdeş konut biriminin şemasıdır. Bu şema 'megaron' konut biriminin planıdır." (116) Şekil 25

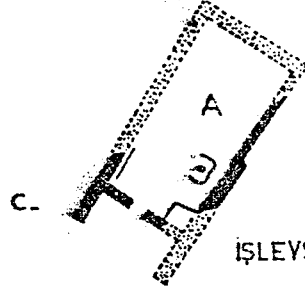
CAN HASAN - III. (M.Ö 5100. 5000)

Şekil 25.

İŞLEVSEL BİRİM KONUT

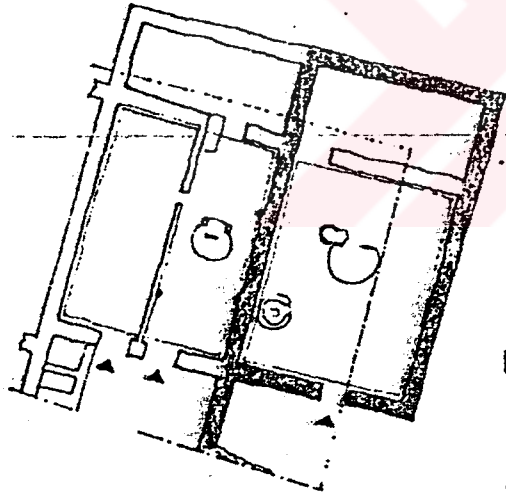
a-

tabaka XVII
M.Ö.3000

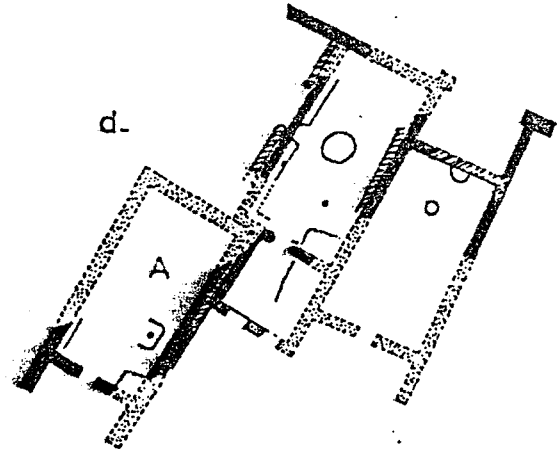
c-

İŞLEVSEL BİRİM KONUT

YİNELENME

b-

tabaka XVI
M.Ö.2400

d-

0 5 m

BEYCESULTAN tabaka X-IX

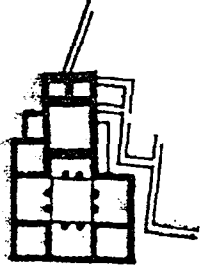
"Görülen, konut tiplerinin herbiri, bir megaron konut biriminin çevresinde yan odaların eklenmesiyle oluşmuştur...Değişen oda sayısı ve odaların biraraya gelişlerindeki değişimler nedeniyle bu konut külliyelerini tipolojik çözümlene olanağı pek azdır." (117) Demir çağı konutlarına bakacak olursak, bu zamanda Batı Anadolu sahillerinde küçük tarımsal yerleşmelerin başladığı ileri sürülebilme ve bu devrede rastlanan konut biriminin de megaron olduğu bilinmektedir. Bu konut biriminin zamana ve yerleşmeye bağlı olarak yapısal ve mekansal açıdan geliştiği görülmektedir. (118). Şekil 26.

Miken dönemine ait bir "megaron" plânı.

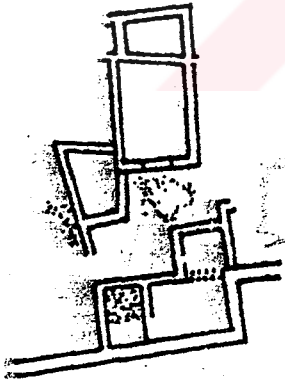
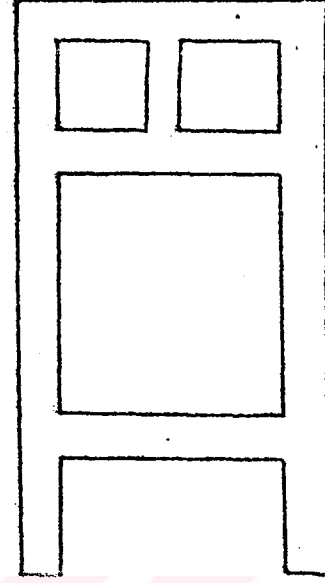
Bayraklı'da yapılan çalışmalardan bu devreye ait en eski konut biriminin oval planlı olduğu daha sonraki devre ait konut biriminin ise dikdörtgen plan şemasına sahip olduğu fakat megaron ile hiç bir ilgisinin olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca burada iki megaron yapı da bulunmuştur. (119). Yine Batı Anadolu'da Klasik çağ olarak adlandırabileceğimiz dönemde Larisa yerleşmesi ilginçtir. Larisa yerleşmesini Megaronlar kompleksi oluşturmaktadır. M.Erdim; Larisa yerleşmesi için, "önerilen bir rekonstrüksiyonda, düz çatılı olarak düşünülen megaron konut birimleri yinelenerek yapı bir avlu çevresinde bütünleştirilmiştir. Larisa'da M.Ö IV.yüzyıla tarihlendirilen bazı konut birimleri kanımızca megaron'dan farklı bir yapı göstermektedir." (120). Şekil 27.

Şekil 27.

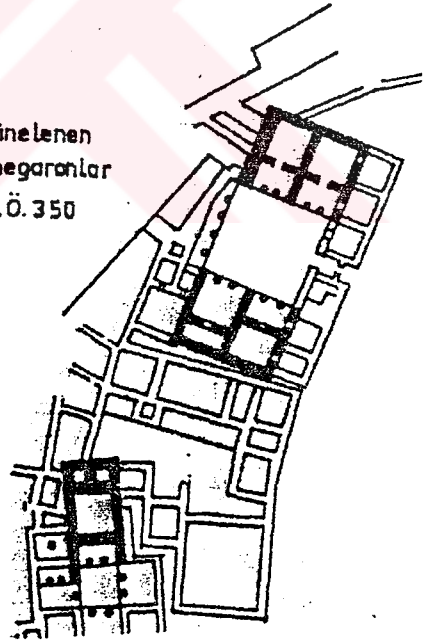
a. LARİSA - megaron
M.Ö. 500

b. LARİSA - megaron ve eklenmiş odalar
M. Ö. 450

d. LARİSA - 1. kat + 1 büyük odalı konut birimleri
M.Ö. IV. yy.

c. LARİSA - yinelenen megaronlar
M.Ö. 350

M.Erdim'in de belirttiği gibi bu yerleşmelerin ortak özelliği konut birimlerinin tekrarlanmak suretiyle gruplar oluşturması olarak söylenebilir. Batı Anadolu'da ilk yerleşmelerin toplumsal özelliklerine bakacak olursak; Genel olarak Anadolu'da yerleşik düzene geçmiş ilk toplulukların ekonomileri tarım ve hayvancılığa dayanıyordu. Daha önce belirtildiği gibi Kalkolitik devirde devamlı bir yerleşmenin olduğu bilindiğine göre konunun başlangıç noktasını bu devir yerleşmeleri oluşturacaktır. F.Bölen, avcılık ve toplayıcılık ile yaşayan ilk toplulukların Anadolu ikliminin soğumaya başlaması ile açık yerlerde yaşamaktan vazgeçip çeşitli kayaaltı sığınaklarında yerleştikleri görüşündedir. (121).

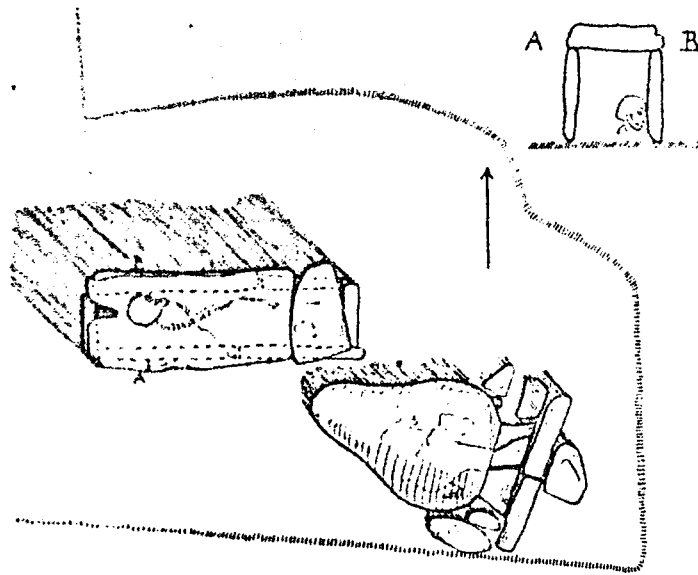
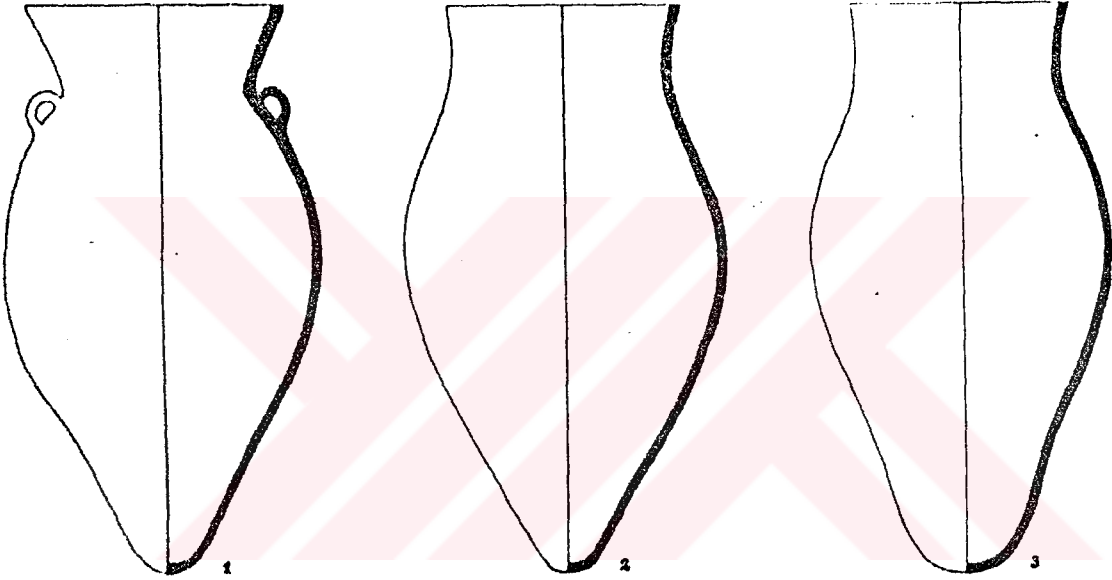
F.Bölen, Anadolu'da ilk yerleşmeler dönemi ile ilgili olarak henüz aydınlığa çıkmamış durumlar olmasının sakıncalarına rağmen bugüne kadar yapılmış arkeolojik kazılara dayanarak bir görüş sahibi olabileceğimizi belirtmektedir. Tarım üretiminin başlaması ile ortaya çıkan ilk yerleşik topluluklar hakkında ise şunları söylemektedir:

"...Anadolu'da yerleşen bu ilk toplulukların ekonomisi temel olarak tarım ve hayvancılığa dayanır. Tarım ve hayvancılığın yanı sıra ticaret de bir gelir kaynağıdır. Taş ocaklarına (obsidiyen taşı) yakınlık bu yönde önemli bir etmen olur. Toplum yapısında bir sınıflamanın varlığına işaret eden ipuçları olmakla beraber, herhangi bir politik gücün izi bulunmamıştır. "Mekanın örgütlenmesine gelecek olursak" mekanı üst düzeyde etkilemeye çalışan herhangi bir yönetsel ve politik gücün bulunmaması nedeniyle düğüm noktaları birbirinden tümüyle bağımsızdır. Yer seçimlerinde verimli tarım alanların... ve taş ocaklarına... yakınlık etkili olur. " Nüfus büyüklerinin ise en çok 8000 - 10000 nüfuslu olduğu tahmin edilmektedir. Nüfus büyüklerinde farklılaşma vardır. Düğüm noktaları arasındaki uzaklık 10 - 20 km ile 50 -100 km arasında değişmektedir. Uzak mesafeli ticaretin gelişmesi ile doğal bağlantı aksları oluşmaya başlamıştır. (122). Batı Anadolu'da Kalkolitik devirde devamlı bir yerleşmenin olduğu bilindiğine göre, Truva - Yortan kültürünün - görünüşü devamlı bir yerleşmenin varlığını gösterir - izlerine

Çanakkale Truva'da birde Bakır çayının yukarı kısmında Gelenbe'de rastlanmıştır. (Harita 2).

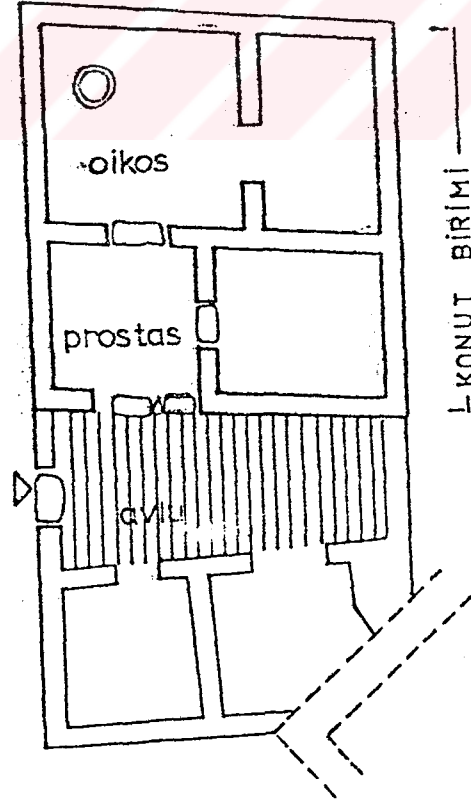

Konuya geniş çerçevede bakacak olursak bu kültürün farklı izlerine bölgede sahil ve yamaçlarda Truva'nın I,II,III kesimlerinde ve Bakır çayı (Kaikos) ile Büyük Menderes'in (Meandros) denize döküldükleri yerlerde, sahillerin önünde yer almış odalarda Lemnos (Poliochni), Lesbos (Thermi) ve Samos ı(Heraion) önlerindedir. Ayrıca Akhisar ve Balıkesir ovasının kenarında da toplanmıştır. (123). Şekil 28. (Balıkesir) Bigadiç'e bağlı Babaköy'de yapılan arkeolojik kazılar sonucu elde edilmiş bulgulardan bazı sonuçlar çıkmaktadır.

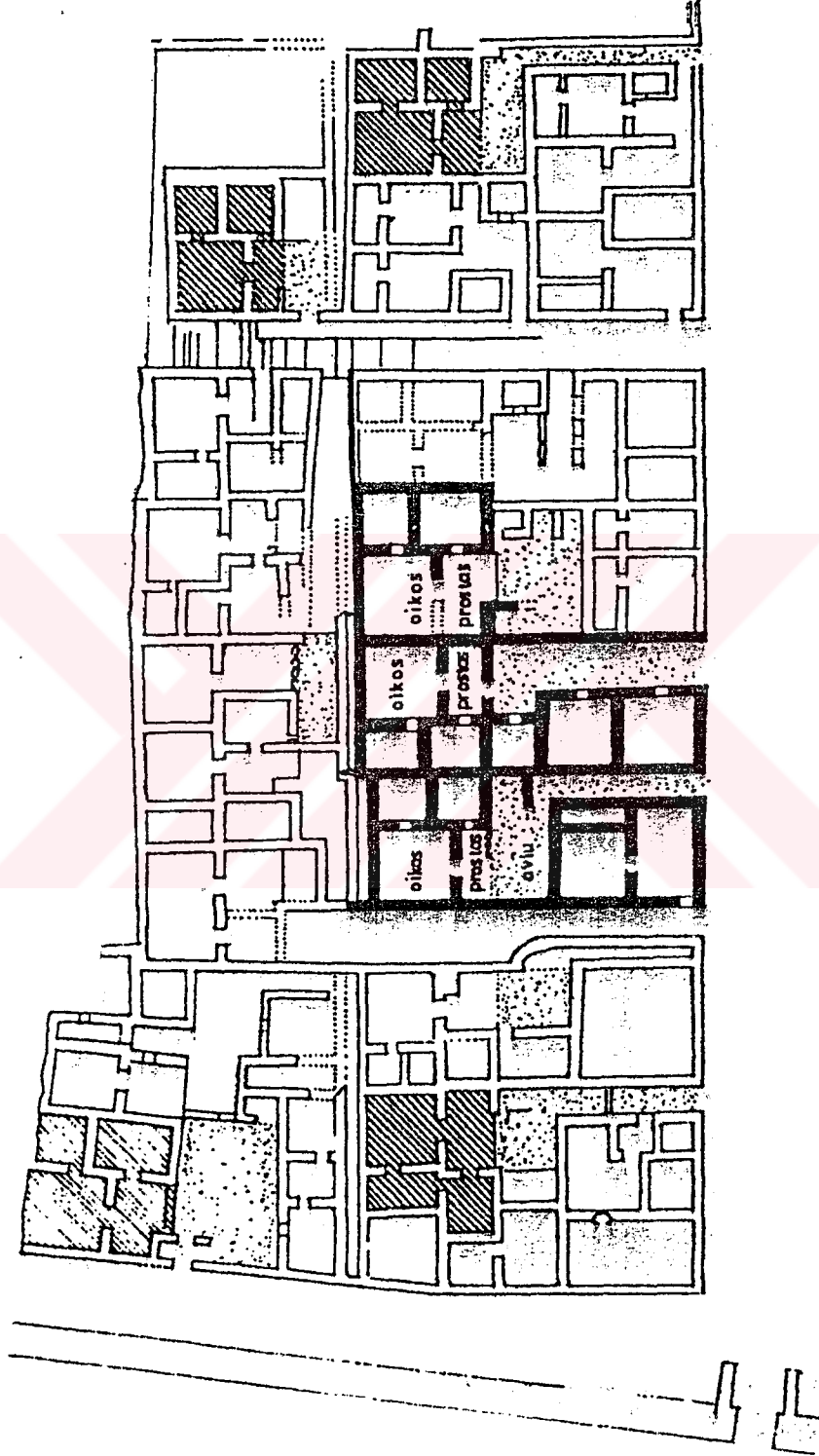

"... Nekropol (mezarlık) yortan kültürünün özelliklerini açımlayıcı niteliktedir. Ölülerin küpler konduğu bu mezarlık kültürü... Bakır Çağı'nda Kuzeybatı Anadolu'da yaygınlaşmış bir uygarlığın ürünüdür. Babaköy'de yapılan kazılarda bulunmuş eski mezarların büyük bölümü "Pithos" denilen küp mezarlar olup, bunların içinde tek ya da çift olarak gömülmüş ölümlere rastlanmıştır. Babaköy'deki mezarlarda yanına bırakılmış armağanlar da vardır. Armağanların çoğunu kül rengi ve üzeri kazınarak süslenmiş seramik eşyalar oluşturmaktadır. Madeni eşyaların az olduğu görülmektedir. Babaköy gibi merkezlerden çıkarılan tunç, taş üst katmanlardaki metal araç ve silahlar, tahıl depoları tarım teknolojisinin düzeyini gösteren tarımsal araç - gereç, yöredeki kültürel evrimin somut izleridir." (124).

Batı Anadolu'da Priene Konutlarına bakacak olursak burada yaklaşık 50 konutun oluşturduğu yerleşme dokusu Hellenistik devir özelliklerini göstermektedir. Konut birimleri farklı boyutlarda yapılmıştır ve bütün dokuda yinelenerek tekrarlanmıştır. Şekil 29. (125).

Şekil 29.

Yine aynı devirde Bergama yerleşme dokusu ve konutlarına bakacak olursak şu özellikleri görmekteyiz. Bergamanın; bazıları tarafından, karışık ve kaba bulunan şehir planı içindeki yapıların aynı devre ait olmamalarına rağmen, planın ana hatları güçlü tek bir kişinin eseri olduğu ileri sürülmektedir. Hippodamos'un önerdiği ve geniş uygulama imkanı bulan sistem dışında olduğu görülen bu yerleşme düzeninde tek kişinin ürünü olmasından çok, daha uzun zaman süresi içinde bir çok kişilerin katkısı olduğunu düşünmek yerinde olur kanısındayız demektedir. Yılmaz Tosun (126). Bu yerleşmenin aşağıya doğru yavaş yavaş geliştiği görülmektedir. Kesin simetri, kodlardaki teraslamalar belirli bir mekan düzeninin belirtisidir. Politik ve topografik nedenlerin etkisiyle değişik bir planlamaya sahiptir. (127). Konut plan şemasına bakacak olursak peristil avlulu konutlar, etrafı sütunlarla çevrilmiş orta avlu çevresinde dolanan geriye açılan odalardan oluşmuş bir konut biçimlenmesini göstermektedir. (128). Roma devri şehirleri ise kareye yakın yapı adalarından oluşmuştur. Sütunlu iki ana yol dikhati çeker. Decumanus ve Cardo geniş meydana - Foruma - giden yol da ana yoldan geçer. Roma yerleşmesi askeri amaçlıdır. *" Anıtsal gücü ile (Bergama Örneği) kullanışlılık kaygısının Romalı plancıların güzellik değerlerini etkileyecek, simetrik ve eksenli düzen arayışlarına açıklık kazandıracaktır. Kütleler arasında oran ve ilişki kurma sorununu katmakla etkileri sonraki medeniyetlerde de izlenebilecektir."* (129). Yunan ve Roma kültürünün bir sentezi olan Bizans devri Yunan ve Roma devri şehirlerinden farklı bir özellik göstermektedir.

Bizanslıların Yunan ve Roma'dan aldığı miras şehir dokusuna nasıl aksetmiştir? Y.Tosun'a göre Bizans devri şehir dokusunda Hippodamos sistemi uygulanmamıştır. (130). Bizans şehirlerinin Helenistik ve Roma devri şehirlerinden ayrı bir yönü görünümünde olmuştur. Bunda önemli bir etken de kilise elemanının ortaya çıkmasıdır. Bizans şehir dokusunda satranç tahtası plan şeması uygulanmamış; dolayısıyla düzenli plan şeması da uygulanmamıştır. Düzenli plan şemasına göre kurulduğu söylenen İznik şehrinin bile Türkler geldiklerinde böyle olmadığını görmüşlerdir. Roma ve Helenistik devirde önemli bir yer tutan tiyatro ve agoraların artık önemli olmadığı bunun yanında merkezi bir yerde pazar

ve ticaret iylemlerinin yer aldığı ve kilisenin de burada yer aldığı görülmektedir. (131).

"Helenistik dönemde Priene'de avluya açılan, zeminden beş basamakla yükseltilmiş daha derin bir açıklık, arkada iki oda ve yanlarda birer oda olarak uygulanmıştır. Bizans döneminde de Bergama'daki örneklerden benzer plan şemasının kullanıldığını anlamaktayız. Bu yapıda da arkada bir oda yanlarda birer oda ve aralarında ön cephesi avluya açılan bir mekan bulunmaktadır. Diğer bir konut tipi ise Helenistik dönemde araştırmacıların "avlulu ev ile megaronun birleştirerek yerel bir çözüme gidilmişti" diyerek açıkladıkları plan tipidir. Bu plan şemasını gösteren Priene'den birkaç örnekte iki sütunlu veya sütunsuz, üzeri örtülü bir mekan arkasında bir oda ; bu kütlelerin sağ ve sol tarafında ise biri portikoya diğeri arka odaya açılan iki tane oda bulunmaktadır." (132)

Günümüzde örneklerine Bergama köylerinde, Meneimen, Torbalı ve Çaybaşı köyünde - hayata tek veya iki odanın açıldığı - rastlanmaktadır. Bir üçüncü plan şeması ise avlunun bir köşesine yan yana dizilmiş odaların açıldığı portikodan oluşmaktadır. Helenistik dönemde Prienne'de rastlanan yanyana üç oda ve odaların açıldığı portikodan oluşmaktadır. Günümüzde Kula'da uygulamalarına rastlayabileceğimiz - bir dizi oda önünde boydan boya hayat - türdendir. (133).

3.4.2. Osmanlı Dönemi Sonrası

19. yüzyılda Batı Anadolu'daki şehir planlarında doğuya özgü düzensiz bir doku hakimdir. Bu plan tarzının Bizans devrinde mi yoksa Türklerin Batı Anadolu'ya yerleşmelerinden sonra mı geliştiği konusunda kesin bir bilgi yoktur. 20. yüzyıl planlara bakıldığında o düzensiz plan şemasının yerini düzenli plan şemasına bıraktığı görülmektedir. (134).

Batı Anadolu'daki şehir dokuları Helen, Roma ve Bizans'ın etkisi olmuş mudur? Y.Tosun eskiden kalmış şehir kalıntılarının Osmanlı şehir dokusu üzerinde tesirlerinin görülmediğini; çünkü Osmanlı şehirlerinin bu kalıntıların üzerine yerleşmediğini belirtmektedir. Bu dönemden kalma

Truva, Efes, Milet, Priene, gibi yerleşmelerin Batı Anadolu'da şehir kalıntısı olarak mevcut olduklarını belirtmektedir. (135).

U.Tanyeli "*D.Kuban... Türk öncesinden Türk çağına geçişi Selçuklu'dan Osmanlı dönemine uzanan tek bir dönem gibi ele almıştır. "Ayrıca bu geçiş her dönemde benzer nitelikte olmamıştır"* demektedir. (136). Y.Tosun, Osmanlı şehir yerleşmelerinin açık şehir anlamında olduğunu ve etrafında sur görülmediğinden bahsetmektedir. Açık şehir - kent - adından da anlaşılacağı gibi surla çevrili olmayan bir yerleşmedir. Ama bu kentler de sur yada kalenin hiç bulunmadığı anlamına gelmemelidir. U.Tanyeli; bir açık kentin fethedilen bir Bizans yerleşmesi nüvesinden iki biçimde evrimleşerek oluştuğunu bunlardan birincisinin Türk öncesi döneme ait bir kale kentin evrimleşmesiyle, ikincisinin ise içinde önemli bir yerleşmeyi barındırmayan bir kalenin hemen yanında başlayan yeni Türk yapılaşmasıyla meydana geldiğini ifade etmektedir. "*Bir kalenin eteğinde oluşan açık kent modelinde, eski kale hemen hemen hiç bir zaman yerleşme alanı haline gelmemektedir. ...*" (137). Açık kent modeline örnek Bigadiç'i verebiliriz. Anadolu ya gelişleri sonucu Bizans kültürüyle karşılaşan Türklerin geliştireceklerini "*... ne Orta Asya ve İran'daki yerleşme biçimiyle, ne de Arap ülkelerindekilerle ortak bir anlayışın ürünü saymak olanaklıdır.*" (138). Türkler zaptettikleri şehirlerde de bazı değişiklikler yaparak ki bunlar: "*Kiliselerin camiye dönüştürülmesi, çarşının merkez cuma cami civarına alınması, mevcut surdışına taşınması, pazar eylemlerinin sur dışında görülmesi ve kervansarayların yapılması, mesken bölgelerinin yavaş yavaş kale dışı yerleşmeleri şeklinde görülmesi gibi eylemlerle esas Osmanlı şehirlerinin çekirdeklerini oluşturmuşlardır.*" (139). D. Kuban' da, bugünkü Anadolu - Türk şehrinin kendinden önceki Anadolu şehirleri ile olan ilişkisinin pek bilinmediğini söylemektedir. Göçebe eğilimleri olan Türkler sayesinde Anadolu'nun eski çehresi değişmiş buna karşılık her zaman için Hitit, Helenistik, Romalı ve Bizanslı etkilerin çok zorda olsa görebilmek mümkün olmaktadır. Türkler tarafından kurulmuş büyük şehirler yoktur. Fakat bunun yanında eski yerleşmeler üzerinde devam

etmiş şehirlerle Türkler tarafından kurulmuş olanlarda - strüktürel - bir fark bulunmaktadır.

İslam şehrinin - müslüman şehrinin pazar çarşısı Roma forumuna benzemez. Bir müslüman camisi de fonksiyonu itibariyle ne Roma Bazilikasına nede Hıristiyan kilisesine benzer. Bir hamam bie Romalılarda olduğu gibi halkın eğlencesi amacıyla yapılmış anıtsal yapılar değildir. (140).

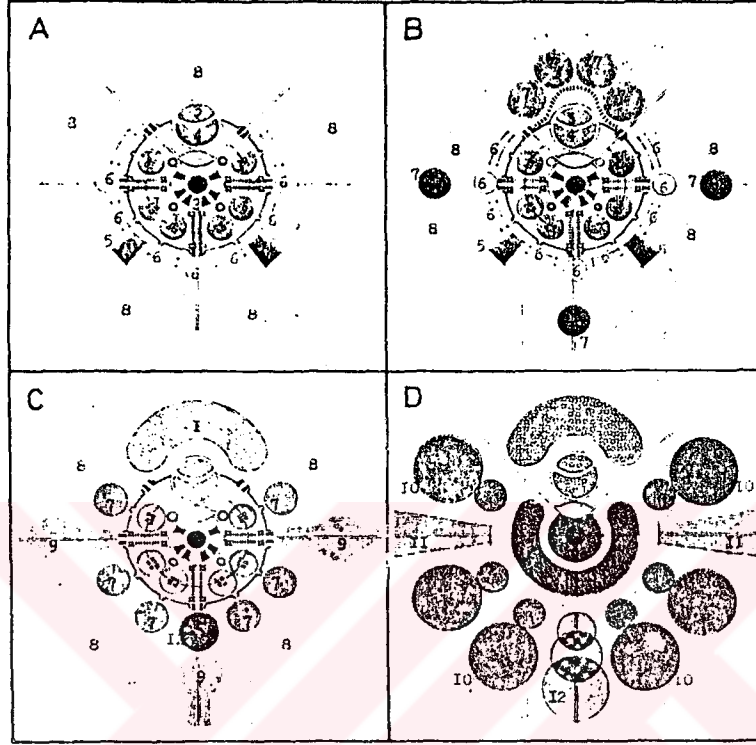
"Lapidus'un Anadolu'da ancak Osmanlı döneminde ortaya çıktığını söylediği islam toplumlarındaki dört toplumsal örgütlenme kademesi şu şekilde sıralanmaktadır.

1. İmparatorluk veya devlet örgütü
2. Toplumun mezhepler arasında örgütlenmesi
3. Esnaf-ahi örgütleri (loncalar)
4. Mahalleler (sosyo - ekonomik ve dinsel açıdan homojen özellik gösteren komşuluk birimleri)." (141).

S.Aktüre; Lapidus'un islam kenti modelinin Osmanlı devleti için tam olarak geçerli olmadığını ifade etmektedir. Çünkü Osmanlı devleti şeriatı aşan bir hukuk düzeni getirmişti. Buna olanak veren kural ise örf ve hükümdarın özel anlamda kendi iradesine dayanarak şeriat kapsamına girmeyen konularda kanun koyma yetkisidir. Tipik islam kentinde mekansal yapının 5 ana ögesi; 1.Kale, 2.Saray ve üst kademe yöneticilerin oturduğu ve yönetim işlevinin sürdürüldüğü yapıların oluşturduğu yönetici merkez, 3. Cuma Camisi, hanlar, bedestenler ve açık pazar yerlerinin oluşturduğu kent merkezi, 4. Mahalleler (yoğun konut alanı), 5. Dış mahalleler (Suburbs) dir. (142). Şekil 30. *"... bazı yüzeysel benzerliklere bakılarak islam şehirlerinin üzerine oturdukları eski şehirlerin, amacı, strüktürü üzerinde hiç bir etki yapmadıklarını söylemek mümkün değildir... mahalle bir ünite olarak kalmıştır. "* (143).

Şekil 30.

İslam Kenti fiziksel değişme modeli

● cami, □ han, ○ hamam, ||||| dükkanlar, — sur, ⊙ eski kent

1. mahalleler, 2. özelleşmiş ticaret, 3. kale, 4. yönerici merkez, 5. mezarlık, 6. yarı kırsal konutlar, 7. yeni konut alanları, 8. tarım alanı, 9. kente birleşen uydular (satellitler), 10. batı tipi yeni konut alanları, 11. endüstri, 12. iş merkezi-nin kademeli gelişimi.

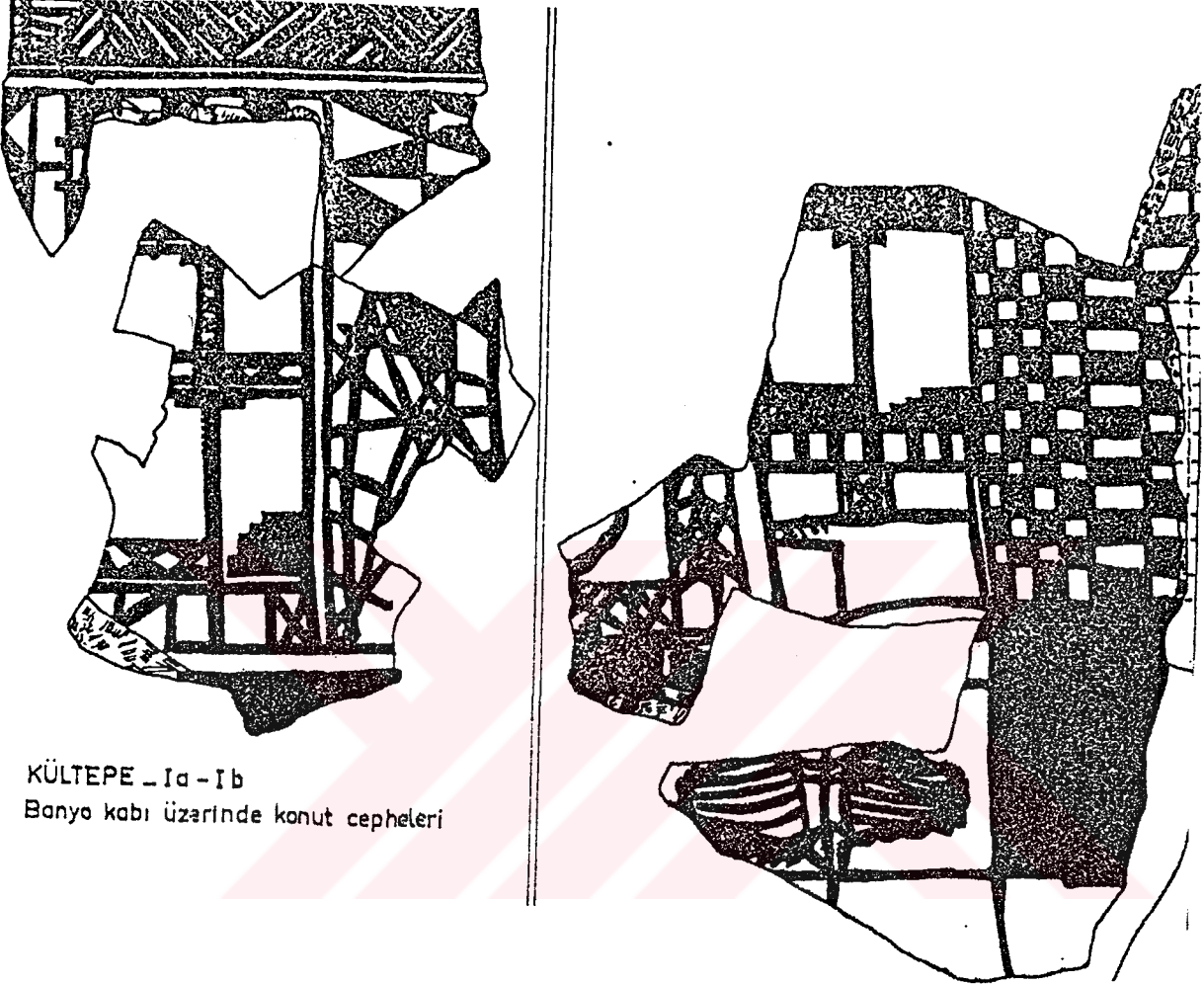
Anadolu'da Türk yerleşmeleri doğulu - çıkmaz sokaklarıyla - düzensiz bir gelişme göstermiştir, denilse de kendi içinde belirli bir düzen ve sistem içinde geliştiği açıktır. Ayrıca sosyo - ekonomik farklılıklar da ev ve şehir dokusuna yansımıştır. Ekonomilerin tarıma dayalı olması evlerin ona göre biçimlenmesini sağlamıştır. Bunun yanında Osmanlı toplumunda ataerkil ailenin sürekliliği nedeni ile ana, baba ve çocuklar aynı evde yaşadıklarından geniş evler ihtiyaç duymaları gerekecektir. Ama Batı Anadolu Bölgesinde Y.Tosun'un yaptığı doku incelemelerinde, Osmanlı idokularındaki ev ve parsel büyüklüklerinin bugünün sosyal konut alanları civarında olduğunu tesbit edilmiştir. (144).

Bunun yanında kendi yaşam tarzlarını ve kültürlerini Anadolu'ya taşımış olan Türk toplumunun konutu nasıl olacaktır? Bu konuda Anadolu - Türk konutunun İran ve Orta Asya plan şemaları - göçebe yaşamın ve yerli teknolojinin özelliklerini yansıttığı söylenebilir. M.Kazmaoğlu ve U.Tanyeli'ye göre, "Anadolu - Türk konutu da Anadolu -Türk-toplumu gibi bir sentez sonucu oluşmuş sayılabilir. Küçük Asya, Türkler gelmeden önce de önemli bir kültürel geçmişe sahipti. Buna, Türklerin göçebe kültürünü ve İran ile İslam kültürlerini eklersek Anadolu - Türk kültürü, işte bu geniş kültürler bütünleşmesiyle açıklanabilir. Bu nedendir ki Türk Evi'nde bazı özellikleriyle bu kültür bileşimini yansıması doğaldır." (145). M.Kazmaoğlu ve U. Tanyeli'ye göre özgün Anadolu - Türk kültür sentezinin temel özelliklerinin Anadolunun Batı - Kuzeybatı Bölgesi, Doğu Karadeniz Bölgesi, Konya Bölgesi ile İstanbul bölgesinin oluşturduğunu söylemektedirler. (146).

Özgün Anadolu sentezi içine giren Batı ve Kuzeybatı Bölgesini inceleyecek olursak, bu bölgeye İstanbul'un dışında Marmara, Ege; Batı Karadeniz Bölgeleri ve İç Anadolu'nun kuzey kesimleri girmektedir. "Bu bölgenin temel özelliği kerpiç yada tuğla dolgu hımiş yapı teknolojisinin egemen oluşudur." Plan tiplerinde simetri ya da belli bir konutun içine yerleşme görülmez. Renk kullanımının çeşitliliği -Marmara Bölgesi - ve açık sofalı çözümlerin - bilhassa Ege Bölgesinde - ağırlık kazanmaktadır. (147).

"Osmanlı devrinde Batı Anadolu'da iklim ve coğrafi koşulların elverdiği oranda dış sofalı ev tipi çoğunluktadır. Bu ev tiplerinin İstanbul'da XV. yılın ikinci yarısından sonra görüldüğü söylenmekte ise de Batı Anadolu'da bu tarihten çok daha evvel olduğu kanısındayız..." Sofasız evlerin yaşam süreci çok kısa olduğu için sürekliliği tartışılmaz. Sofasız ev, ilk yerleşme dokuların konut birimidir. (148). "Anadolu Konut mimarlığında sofa - hayat adlarını alan bu direkli ön geçitin, Eski Anadolu Mimarlığında Hitit Egemenliği ve kültürel etkinliği altında olan yerlerde geliştiği, Acemhöyük kazılarında bulunan bir banyo kabı üzerindeki tasvirlerle kanıtlanmaktadır." Şekil 31.

Şekil 31.

KÜLTEPE - Ia - Ib
Banyo kabı üzerinde konut cepheleri

Klasik dönemde Küçük Asya'da megaron tipi kullanırken Ege Adaların'da ve Yunanistan'da Doğunun avlulu ev tipi uygulanmıştır. (149). Batı Anadolu'da daha önce sözü edilen bu ana tip dışındaki konut geleneği, kıyı bölgesi için ise şöyle olmaktadır. Örneğin Buca evi, yoldan basamaklarla ulaşılan bir yaşama katı ile toprağa genellikle de yarı gömülü bir kattan oluşmaktadır. Cumbalı türü ise; iki tam kat ile toprağa gömülü bir bodrum kattan oluşmaktadır. En yaygın konut türü olan Sakız üslubundaki konutların en belirgin / en önemli özelliği gerek cephe elemanlarının gerekse de iç mekan detaylarında standart edinilebilecek biçim form ve konstrüksiyonlar içermesi olmaktadır. (150).

3.5 Ekonomik Yapılar

Bu bölümde, Batı Anadolu Bölgesindeki küçük Anadolu Kasabalarının son yıllardaki ekonomik yapısından bahsedilecektir. Ama daha önce; Türklerin Anadolu'ya geldikten sonraki ekonomik yapılarından ve günümüze gelene kadar ki geçirdiği aşamalardan da tarihsel gelişim içinde bahsetmekte yarar vardır.

Türkler, Anadolu'ya gelinceye kadar Anadolu halkı daha çok tarımla geçiniyordu. Bunun sonucu olarak, daha çok çiftçilik ve zenaatle ilgilenen yerli hıristiyan halk ve göçebelik esaslarına sahip Türkmenler tarımsal üretim biçimlerinin yöresel koşullara uydurarak Anadolu tarım ekonomisini hayli değiştirmişlerdir. Üretim merkezlerinin yani kentleri birbirine bağlayan ulaşım şebekesinin yeniden yapım ve onarımı ile ilgilenmek Selçuklu Devleti'nin temel görevlerinden biri olmuştur. Yollar üzerinde güvenlik - konaklama tesislerince - kervansaraylar - ile karşılanmıştır.

"Tarımsal üretime dayalı olmasına karşın Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomi politikası merkezi ve devletçi bir politika olduğundan, üretim ve taşıma tek elden yönetiliyordu... gelişmiş bir kent zenaatının ve bir ticaret seviyesinin varlığına karşın,"kırsal bölgelerle kentler arasında gelişmiş bir değişim" söz konusu değildir. Dolayısıyla XIV ve XV. y yıllarda Osmanlı köy ekonomisine egemen üretim tarzı tüketim için yapılan üretimdir". (151).

Osmanlı toplumunda köylerde kapalı ekonomi hakimdi. Zenaatlar, kentlerde olduğu gibi kasabalarla ilkel biçimde köy kesimlerinde de gelişme göstermiştir. Sonuçta bu durum köylerin kendi içinde kendi kendilerine yeten birimler olarak kalmalarına, kentlerde ise merkezi otorite tarafından denetlenen Lonca kurumlarının oluşmasına neden olmuştur. (152).

Bu dönemlerde ekonomik yönden kasabalar da, merkez olma özelliği taşımaktaydılar. Mallar bölge içine ve büyük kentlere gönderilmek üzere

bu kasabalarda toplanıyordu. Yine kentlerden gelen ürünlerde bu kasabalar aracılığıyla köylere buradan dağıtılıyordu. Ayrıca bu kasabalardan bazıları kendine özgü uzmanlaşmış oldukları zanaat ürünlerini araçlar vasıtasıyla -tüccarlar - merkezlere satmaktaydılar.(153) Kısaca bu dönemde Anadolu kasabaları bir toplama ve dağıtma merkezi görevi görmektedirler.

"XVII. yy da Anadolu' da ticaret, bölgeler arası kervan ticareti şeklindeydi. XVII. yy dan XIX. yy a dek dış etkenlerin henüz girmediği iç kısımlarda uzun mesafe kervan yolları Anadolu'da dağıtım ve ticareti sağlayan ulaşım ağları görevini sürdürmüşlerdir." (154). Yolun önemi açıktır.

"XIX yy da ülkenin ekonomik yapısı baştan başa değişmiştir. Önce küçük yerli sanayi tamamen çökmüş, pazarları batı endüstrisinin ürünleri doldurmuştur. Artık yerli endüstri bunlarla ve Batı'nın teknolojik düzeyi ile yarışacak düzeyde değildir... Batılıların Osmanlı sanayileşmesini önleme yolları arasında başta, Türkiye'de elde edilen hammaddeleri ucuzca satın alarak ülke dışına çıkarmak, hazır mamul eşyayı ülkeye sokmak sayılabilir. Böylece ülke tam bir açık pazar ve hammadde deposuna çevrilmiştir.

"...XIX. yy 'ın ikinci yarısında, Anadolu kentlerinin uzmanlaştıkları zanaatlar ve küçük endüstri büyük sarsıntıya uğramıştır." (155).

Cumhuriyet dönemi, ilk yıllar itibariyle ekonomik yapının zayıfladığı bir devredir. Tarım ve diğer alanlarda yapılan kalkınma amaçlı çalışmalar, 1948'lere kadar değişikliğe uğramayan tarım teknolojisi traktörün v.b teknolojik ürünlerin ülke ekonomisine girmesiyle bir değişiklik yaşanmıştır. Buraya kadar genel olarak ülke ekonomisine bağlı olarak yaklaşılacak konuya, örnek olarak seçilmiş kasabaları incelenerek devam edilecektir.

Çalışmaya konu teşkil eden Bigadiç'in ekonomik yapısına bakacak olursak; eskiden beri tarımın, hayvancılığın yanında küçük sanayi ve zanaatların ve son zamanlarda 1957'de Etibank'ın da kurulmasıyla

madencilik'in etkili olduğu gör÷lmektedir. Türkiye'nin genel dönem politikasına bağlı olarak küçük kasabalarda benzer ekonomik faaliyetlere rastlanılması mümkün olmaktadır. (1913-1929 dönemi, 1929-1950 dönemi, 1950-1960 dönemi, 1963-67, Birinci plan dönemi, 1968-72 ikinci plan dönemi, 1973-77, üçüncü plan dönemi, 1978-83 Dördüncü plan dönemi, Beşinci beş yıllık kalkınma Planı dönemi (1985-1989) konu için bkz Güvemli, O.) "1950'den önce Osmaneli, yeterli yolu olmayan ve geleneksel ziraat usullerini uygulayan bir yerleşmeydi. Topraklar verimli olmasına rağmen yetiştirilen ürünler kolaylıkla pazarlanamıyordu. 1923'lerden sonra kasabaya gelen muhacir'ların getirdiği sebze ziraatide ekonomik hayatta önemli canlanımlara yol açmamıştır. 1950'lerden sonra yolun gelmesi, 1960'lardan sonra modern ziraat aletlerinin devreye gimesiyle, bu yapı süratle değiştii."(156) Bigadiç'te işyerlerinin açılışının 70'li yıllardan sonra arttığı gör÷lmektedir. Etibank'ın işlettiği madenlerde çalışanların büyük bir alım gücünün olması, çevre köylerin alışveriş merkezinin Bigadiç'in olması ve tarımdan elde edilen gelirin yüksekliği şehirde ticaret hayatının canlı olup hızla gelişmesini sağlamıştır. "Etibank'ın her ay şehire oldukça yüklü para girdisi bulunmaktadır." (157). "Bigadiç kasabasının ekonomik açıdan güçlenmesi ve hızlı kentleşmesi sonucu Bigadiç kırından göç almaktadır. Bigadiç'teki ekonomik hayatı canlandıran madenler çevre köyleri de etkilemiş ve köylerde hayat seviyesi yükselmiş, köyde apartmanlaşmalar meydana gelmiştir. Bu köyler arasında İskele, Beğendikler, Yeniköy çok gelişmiştir." (158).

Bigadiç'te "...eskiden beri var olan tavukçuluğun daha modern yöntemlerle yapılmaya başlanması, kredi imkanlarının gelişmesi, kent ve kentsel yöresine büyük bir ekonomik güç getirmiştir. 1960'dan sonra kent ve yöresinden Almanya'ya giden işçiler büyük ekonomik güçlerle geri gelmekteve genellikle kentte yerleşmekte " (159).

İlçede oldukça bol bulunan Bor madeni çıkarılması sonucu, maden işinde çalışanların yüksek alım güçleri ekonomik yapıyı ve arsa piyasasını etkilemekte ve bu ekonomik güçler ticaret ünitelerinin gelişmesine neden

olmakta, sayı ve çeşit, açısından zenginleşmektedir.(160). Bölgesel ilişkiler 1943 yılında ilçe olduktan sonra artmış genellikle Balıkesir, İzmir ve İstanbul'a olmuştur. (161). Osmaneli'de insanların 1925 lerde hayır dedikleri sanayi için 1970'lerde evet demeleri ve ellerindeki toprakları çok ucuza satarak sanayinin gelişmesini sağlamışlardır. (162).

"Kırsal yerleşmelerin ekonomik sorunları ile toprak ve insan ilişkileri arasında önemli bir bağlantı vardır. Toprak - çiftçi ilişkileri içinde toprak mülkiyeti, toprak kullanma şekilleri, işletmelerin durumu üzerinde durulması gereklidir... Modern tarım tekniklerinin istenilen düzeyde uygulanmaması girdilerin yeterli olmayışı üretimi azaltıcı etkenlerdendir" (163).

Ayrıca aile yapısı, çocuk adedi, toplumsal özellikler, göçler, toprak-aile ilişkileri, işletmelerin büyüklüğü, tarımda verimin düşüklüğü ve ailelerin gelir durumları bu sorunların nedenleridir. (164).

Orman köylerinin de ekonomilerine bakacak olursak; bu gibi yerleşmeler haberleşme yetersizliği, ulaşım güçlüğü, hizmetlerin ulaşamaması, gibi nedenlerle ekonomik-sosyal ve kültürel bakımdan dışa kapanıklıklarını sürdürmektedirler. (165). Tarım ve hayvancılık ekonomilerinde etkili olmaktadır. Devletin ekonomik politikaları ile ilgili açıklama- *"Teşvik-i Sanayi Yasası'nın yürürlüğe girdiği yıllarda varlığını hissettiren, devlet iktisat politikası görüşünün iktisadi bunalım döneminde etkisini arttırdığı görülmekte ve İkinci Dünya Harbi'nin de etkisi ile bu politikanın 1950'lere kadar uzandığı bilinmektedir. Sümerbank, Etibank, Makina Kimya Endüstrisi, Maden Tetkik Arama gibi bugünde Türkiye sanayiinde ağırlığı bulunan ve birçoğu Türk sanayiinde ara ve ana malı üretmekte olan kuruluşlar böyle bir devletçilik politikasının ürünleri olmuşlardır. Bu devletçilik politikası 1942 yılında son bulmuştur.*

"... 1950 - 1960 döneminin, bugünkü karma ekonomik düzenin ve dolayısıyla bugünkü özendirme politikalarının hazırlayıcısı olduğu ileri sürülebilir."

1973-1977 dönemi, daha önceki planların anlayışında sanayiinin özendirilmesiyle ilgili fazla açıklama ve öngörülere yer verilmediği görülmektedir.

1978-1983 dördüncü plan devresinde, kamu kesimi, özel kesim, halk girişimleri üretici kooperatif kavramlarının birlikte kullanılmış olması ve dış satımı özendirme önlemleri açısından bu farklılık üzerinde durulmuştur.

1985-1989 dönemi, "Özendirme ve yönlendirme önlemlerinin uygulanacağı iş konularının genişletildiği gözlenmektedir. Bu genişletme, daha önceki dönemlerde önlemlerin uygulanacağı yatırım konuları belirlenirken, bu kez önlemlerin uygulanmayacağı yatırım konuları belirlenmek ve desteklenmeyecek konular kısıtlı tutulmak sureti ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca önlemlerin uygulanmayacağı yatırım konuları yeni kuruluşlar için geçerli sayılmış ve bu konularda çalışmalarını sürdüren kuruluşların genişletme, modernizasyon ve kalite düzeltme yatırımlarının özendirilmesinin sürdürüleceği belirtilerek, esneklik anlayışı içerisinde yaygınlaşmaya çaba gösterilmiştir." (166).

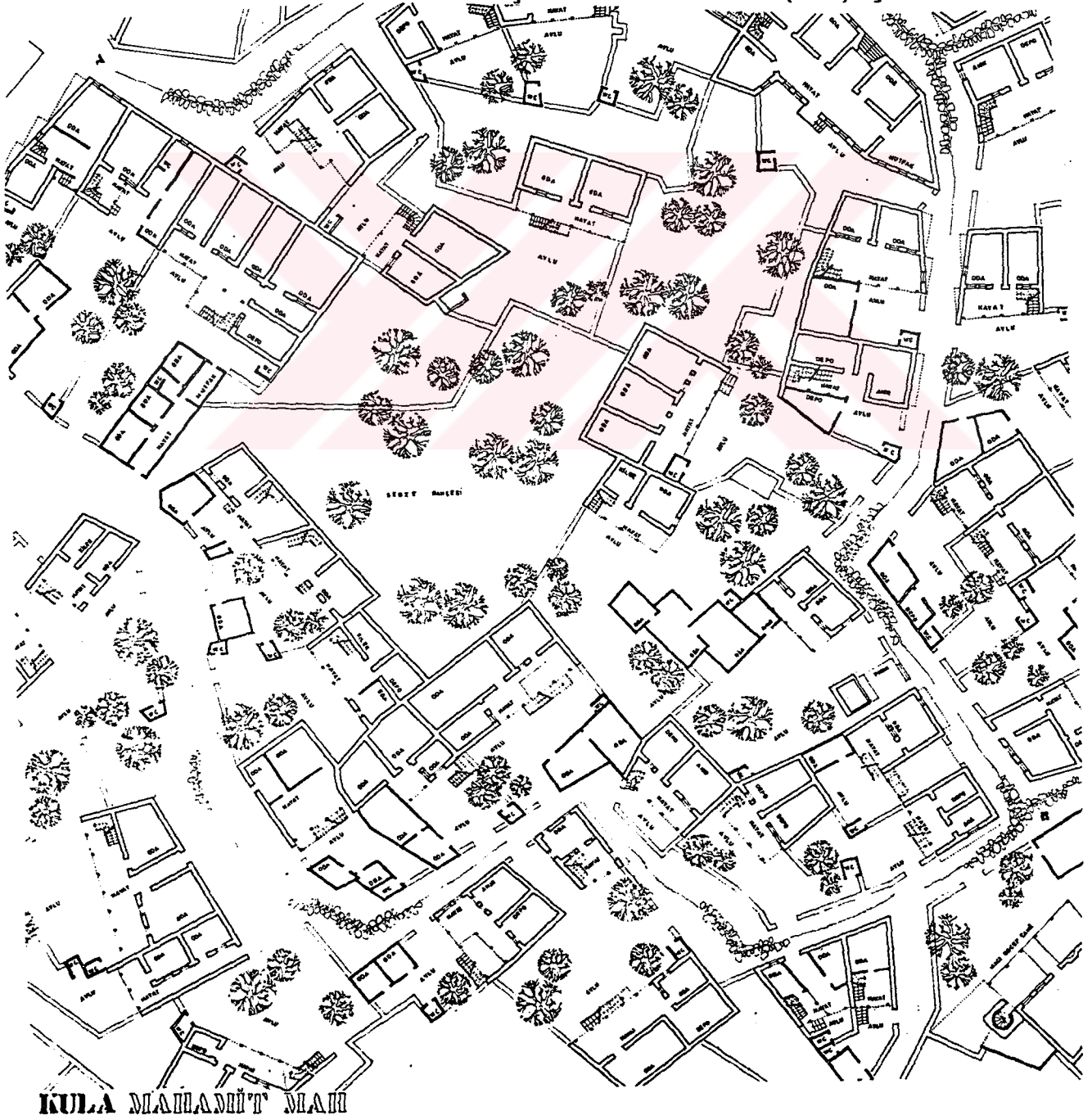
3.6. Sosyo-Kültürel Özellikleri

Mekan kullanımı ve donatımı birey ve gurupların değerler sistemi ile yakından ilgilidir. Nitekim farklı kültürel çevrelerde değişik mekan kullanımları bulunmaktadır. Örneğin batı toplumunun ve geleneksel Türk Toplumunun mutfak, banyo, WC, yatak odası kullanımında olduğu gibi "Gruplar arası farklılıklar, evlerin mimari yapısı, evin bölünmesini ve her bölüme konan eşya kompozisyonlarında ortaya çıkmaktadır" (167).

3.6.1 . Geleneksel Konutlardaki Mekan Kullanım ve Donatımı

Batı Anadolu da geleneksel konutlarda mekan kullanımı ve donatımı konusunda yaklaşımımız örnek seçilmiş birkaç kasabadaki geleneksel

dokuları oluşturan konutlar düzeyinde olacaktır. Kula ile ilgili yapılmış olan bir ankette, geleneksel konuttaki zemin kat mekan dağılımı ile ilgili elde edilen veriler şöyle olmuştur. Zemin Kat Mutfak, wc, odalar (oda sayısı 1 ile 3 arasında değişmektedir.) Mutfak, wc, odalar, kiler (kiler sayısı 1 ile 3 arasında değişmektedir.) İki ve üç katlı evlerde ,Birinci kat mekan dağılımı, hayat, bir oda, hayat, iki oda, hayat , üç oda, hayat, dört oda olarak değişmektedir. Evlere yapılan ekler mutfak,banyo, zemin katda oda- hayatın kapatılması, avluya iki odalı müştemilat, evin avludan ikiye bölünmesi evin iki katının indirilmesi şeklinde olmaktadır. (168). Şekil 32.

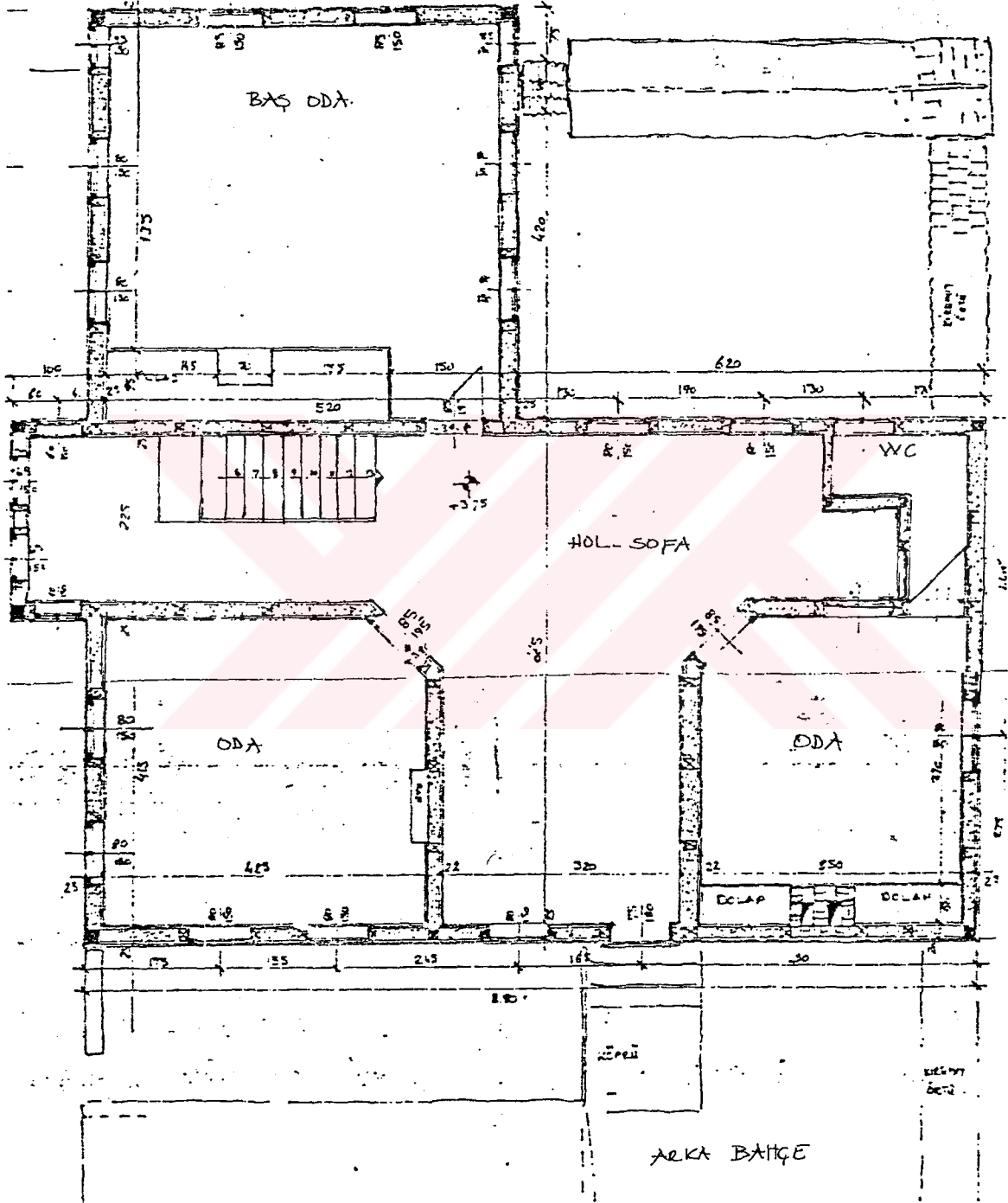

Kula, Muğla, Birgi yapılarının plan düzeni bir sofa ve etrafında sıralanmış oda dizisidir. İç, dış ve sofasız plan tipleri mevcuttur. "Genellikle evlere sokaktan, önce dış kapı ile avluya girilir, avlular küçük de olsa her evde mevcuttur. Zemin katta depo, ahır, mutfak,WC vb... gibi yer almaktadır. Esas katın altı yazın yaşanılan yerdir. Bahçe-mutfak ilişkisinin bulunması nedeni ile yazın yemek burada yenir. Üst kat ise odalara ayrılmıştır.(169).

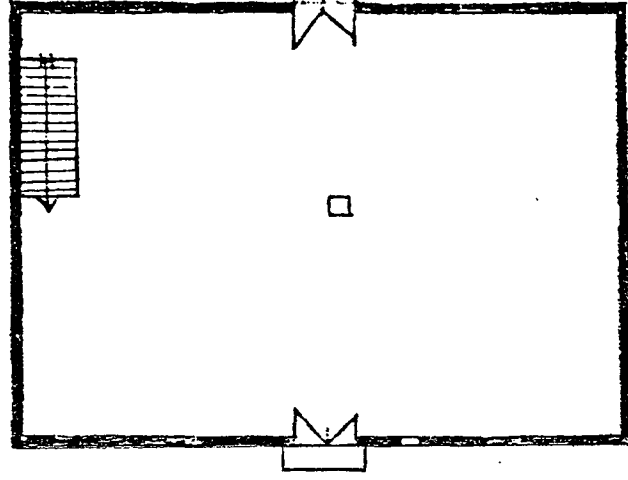
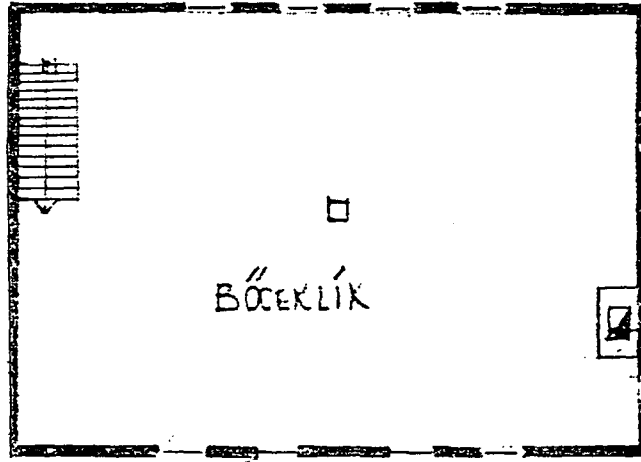
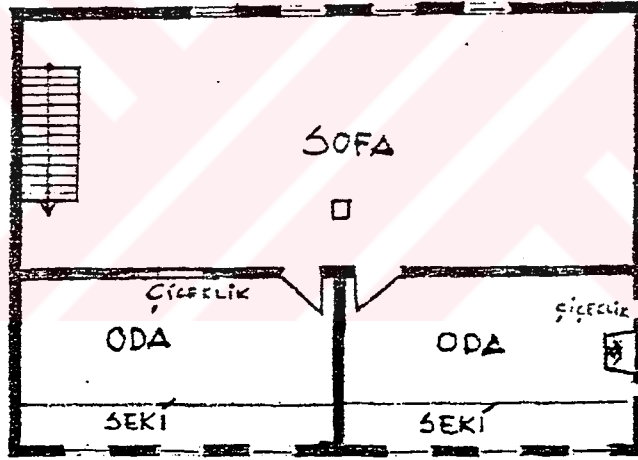
Tez kapsamında incelenen Bigadiç örneğinde de geleneksel konutların benzer kullanım ve donatımına rastlanılmıştır. Örneğin; Yılmaz Çakan evinde olduğu gibi zemin kat mekan kullanımı servis alanlarına ayrılmıştır. WC, mutfak ve iki odadan oluşmaktadır. Üst kat planın da ise üç oda ve WC bulunmaktadır (WC sonradan ilave edilmiştir). Şekil 33.

Osmaneli geleneksel konutlarındaki mekan kullanımı yapılan ekonomik işle ilgili düzenlenmiştir. Osmaneli geleneksel konutları ipek böceği yetiştirmeye elverişli bir tarzda ve ekonomik faaliyetin rahatça gerçekleştirilebileceği bir alana ihtiyaç gösterecek biçimde inşa edilmiştir. "Evlerin geniş bir giriş kapısı vardır. Giriş katına "sayvan altı" adı verilir. Burası zirai aletlerden, ipek kozası için gerekli sepet ve diğer malzemelere kadar, çeşitli eşyaların saklandığı yerdir. Hayvan yetiştiriliyorsa, onlar içinde bazı bölmeler bu katta yer alabilir. Genellikle tuvalet arka bahçededir... birinci katta merdiven başında, 100 m'yi aşkın evin büyük bir kısmının, boş alan olarak bırakıldığı hemen göze çarpar. Sokağa bakan cephede, bu büyük alandan ayrılmış genellikle iki oda bulunur. Odalar oturmak, yemek pişirmek, yemek yemek, yatmak hatta gusülhane de burada olduğundan yıkanma ihtiyacına da cevap vermektedir. Odalar da ocak da bulunmaktadır... odalar dışında yer alan geniş alan, ipek böceği yetiştirme zamanı bu faaliyet için kullanılır. Daha sonra ailedeki fert sayısına bağlı olarak yatacak yer ve diğer işler içinde kullanılabilir." (170) Eğer evin ikinci katı varsa bu kat evin alanı kadar genişlikte bir boşluktur ve ipek böceği yetiştirme alanıdır. Burada anlatılanlar yaygın ev tipinin özelliklerini kapsamaktadır. (171). Şekil 34.

Şekil 33.

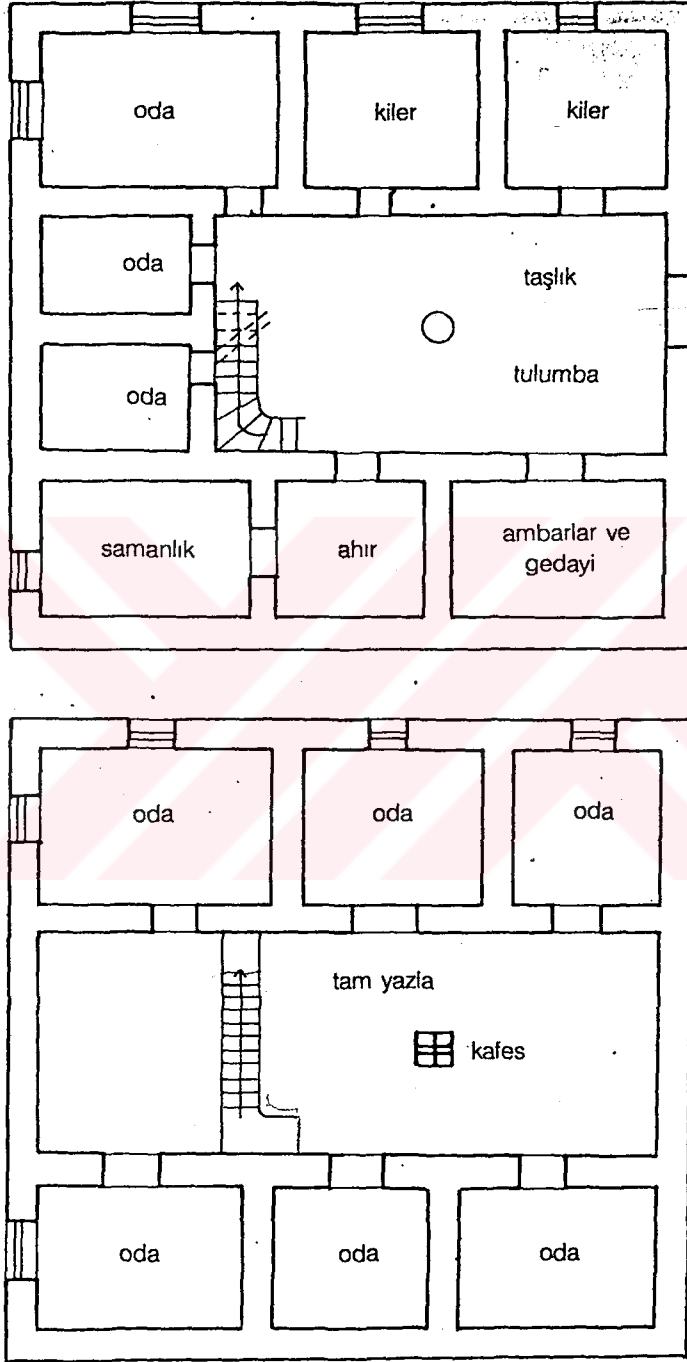

Şekil 34.

A
GİRİŞ

Sandıklı, geleneksel konutlarında ise; "...Avlu, samanlık gibi bölümler, geleneksel olarak ev planında yer almakla birlikte, bugünkü durumda işlerlikleri kaybolmaya yüz tutmaktadır. Bu bölümler, bazı evlerde, evlerin arka itaraflarına ayrıca inşa edilmekte, bazı evlerde kapatılıp bir başka amaçla kullanılmakta (depo, atölye veya odaya dönüşmekte)... Mekanın dikey kullanımı artmaktadır. Üst kat kadar zemin katta da oturulmaktadır. Ailede, çarşaf, kilim veya halı dokuyanlar bulunduğu, tezgahlar zemin kata kurulmakta ve günlük hayat, büyük ölçüde alt kata doğru kaymaktadır... Ara ya da asma kat, bir boşluk etrafında dizilen odalardan ve yarım yazla denilen bir sofadan oluşmaktadır. Avlu evlerin arka cephesinde yer almakta ve sokaktan girişte taşlık denilen bir boşluk bulunmaktadır. Zenaatle ilgili araç ve gereç burada bulunmaktadır. Ailenin temel geçimi hayvancılık olmamasına rağmen en az bir iki hayvan beslemektedir. Odaların düzenlenişinde benzerlik göze çarpmaktadır. Bu da bir işin herhangi bir odada yapılacağını göstermektedir. Bu yapı tarzında sabit fonksiyonlu sayılabilecek bölümlerin bulunduğunu da dikkate almak gerekir. Müsendire, dambaşı, damavlu, gusülhane, yazla, sofa, hayat, kiler, gedayi, küpküpecik evi, taktuka gibi çeşitli adlarla anılan bu yerler, taşıdıkları eşyalar açısından da odalardan ayrılmaktadır. Bunlar arasında, eşya açısından en zengini, kiler olmaktadır. Kilerde toplanan ve çoğu mukfak eşyası diyebileceğimiz bu eşyalardan bazılarını şöylece sıralayabiliriz: kazan,..., harani, demir güveç, toprak güveç, guşane, turşu küpü, güğüm,...tepsi ve siniler... çay ve kahve takımı vb." (172) Şekil 35.

Şekil 35.

Sandıklı'da geleneksel ev yapısında a) zemin katın b) üst katın planı.

Bu evlerin mekansal özellikleri Türk evi denilen konut tipinin genel özelliklerini yansıtmaktadır. (173).

3.6.2. Komşuluk İlişkileri ve Kentleşme Olgusu

"... İnsanlar hayatta kalabilmek yanında, bunu garanti altına alabilecek ve tek tek kendilerinde bulunmayan ama toplum halinde elde edebildikleri güçlerini karşılaştıkları sorunların ortadan kaldırılması yolunda kullanmışlardır."(174).

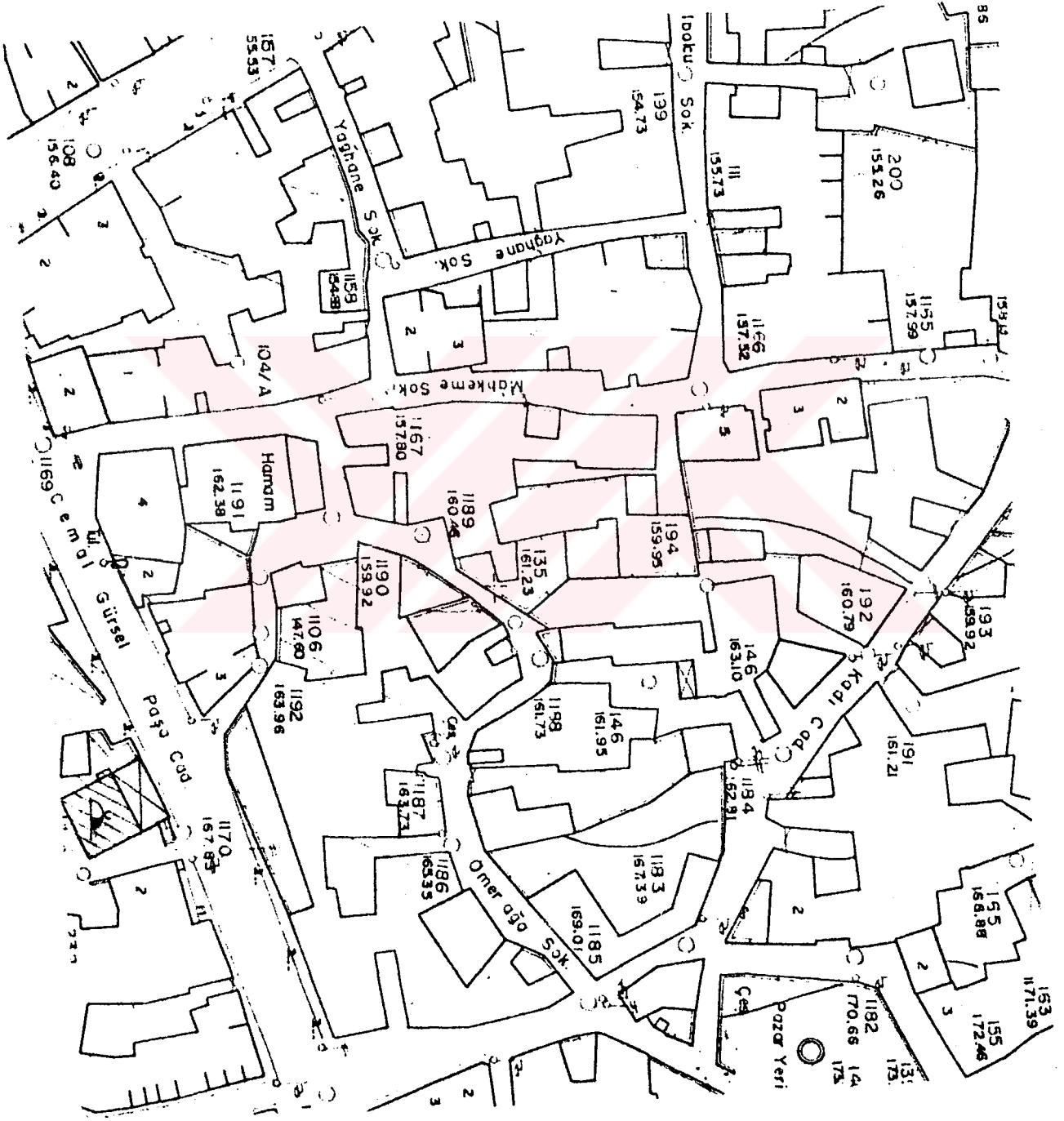
İnsanın ilk kez biraraya gelip sosyal ilişkiler kurarak toplanması ateşin keşfi ile mümkün olmuştur. Ateş, canlı tutularak diğer insanların da gelmesi de sağlandı; bu toplantılarda çıkarılan sesler salt bireysel olmasına rağmen zamanla anlamlı sözcüklere dönüştü; konuşmaya başladılar ve insanların birbirleriyle de sohbeti başlamış oldu. (175)

"Toplumsal olay ve varlıklar insanların biraraya gelmeleriyle meydana çıkar. Toplum, kültür, yapı, ilişki, etkileşim gibi varlık ve süreçler hep biraraya gelmenin sonunda ortaya çıkmıştır."(176).

"Komşuluğu, aileden hemen sonra gelen ve bireylerin karşı karşıya bir ilişki tipi olarak gören toplumbilimsel kabule göre bu "karşı karşıya gelme", asgari mekansal birimlerin varlığını gerektirmektedir. Böylece de yerleşme birimi, "belirli komşuluk halkalarının birbirine takılmasıyla oluşan bir zincir olarak yorumlanmaktadır."(177).

En çok Anadolu kentlerinde örneklerine rastladığımız çıkmaz sokakların, Türk şehirlerindeki tipik biçimlenişi bugünkü komşuluk çözümlerinin ilk şeklidir. (178). Batı Anadolu kentlerine bakacak olursak Bursa, Kula, İzmir, Bigadiç, İznik gibi şehirlerimizde şekilde görüldüğü gibi çıkmaz sokakların çok olduğu göze çarpmaktadır. Şekil 36.

Şekil 36.

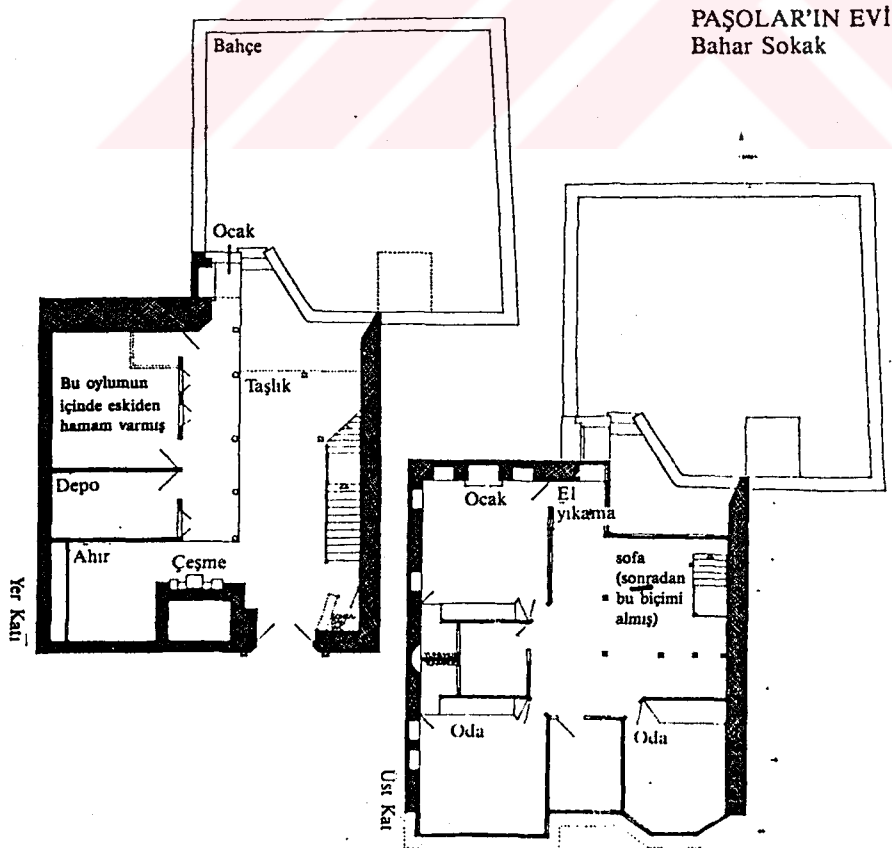

Anadolu halkının Türk kültüründen kaynaklanan gelenek ve göreneklerine özgüdür. Sanayileşme sürecine paralel olarak yaygınlık kazanan kentleşme süreci içerisinde ülkemiz kentlerinde de geleneksel nitelikli yüzyüze ilişkiler zayıflamaktadır. (179).

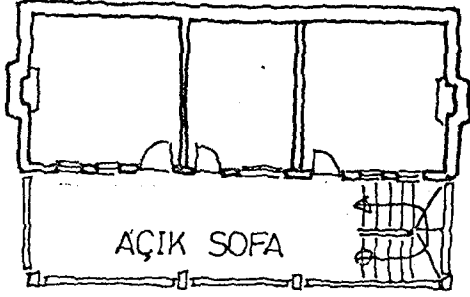
3.6.3 Konut Plan Tipolojileri

Kuşadası'nda sofasız çözüm, Alt katları yalnızca taşlıktan oluşmaktadır. Taşlığın bir yanında bahçeye çıkılır. Mutfak bahçede bulunmaktadır. Üst katta ise odalar bulunmaktadır. (180). Yan softalı çözüm ise; bu tip örneklerin iki katlı çözümlerinde ikinci katta odalar, sofanın bir yanına sıralanmıştır. 2 softalı çözüm ise; alt katlar yan softalı evlerdeki gibidir. Üst kat, sofanın bir yanına dizili odalardan başka, bir ucuna da oda ilavesi vardır. Böylece odaların dizilişi L biçimde olmuştur. Orta softalı çözümde ise; üst katta ortadaki sofanın etrafında odalar dizilmiştir. (181). Şekil 37.

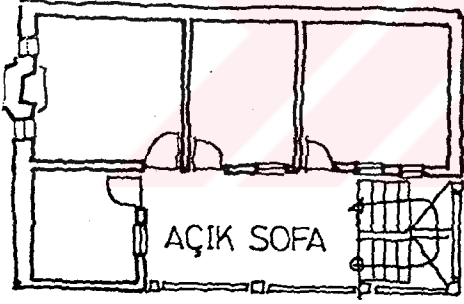
L SOFALI

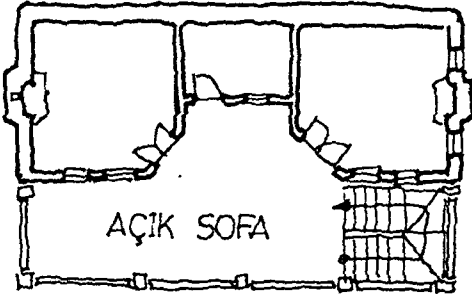
Muğla evinin plan gereği açık sofalar hemen hemen her evde görülmektedir. (182). Şekil 38.

YANDAN MERDİVENLİ
BOYDAN-AÇIK SOFALI PLAN
-Kat planları aynıdır
-Oda sayısı değişebilir.
-Sofa üst katta kapatılabilir

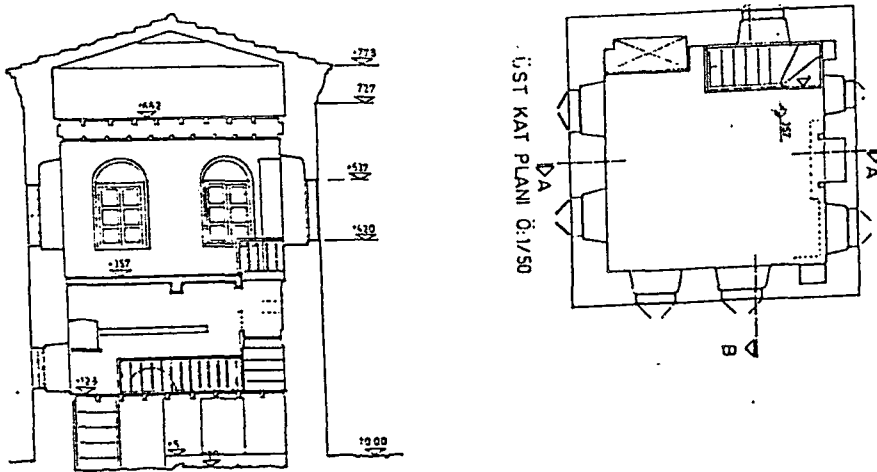
YANDAN MERDİVENLİ
YARIM SOFALI PLAN
-Katların birinde yan oda bulunabilir
-Sofa kapatılması daha az görülür.

YANDAN MERDİVENLİ
"T,, SOFALI PLAN
-Orta küçük oda sofaya katılabilir
-Kat planları aynıdır.

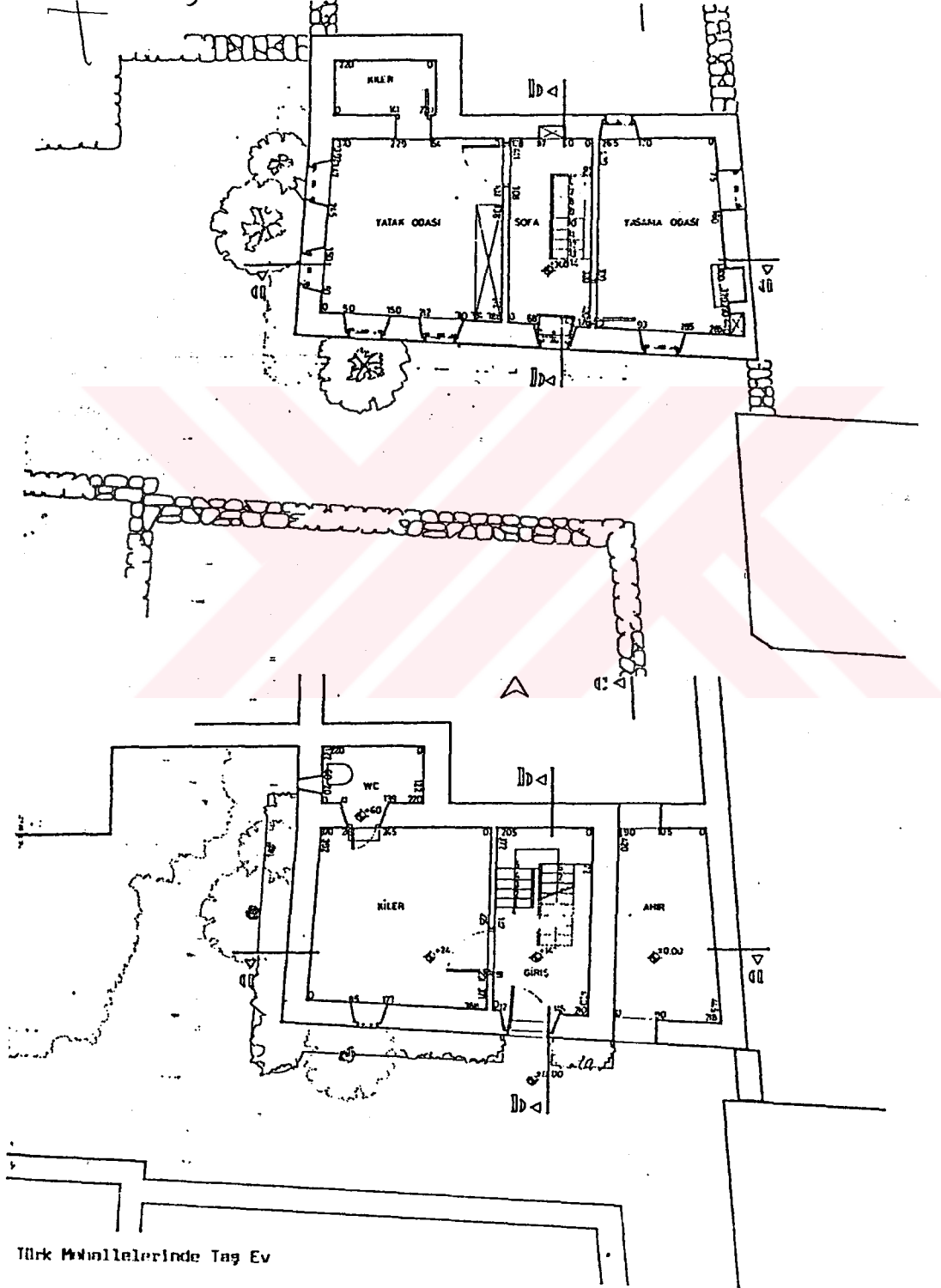
Kıyı Ege'de; Foça yöre mimarisi kare planlı münferit Taş yapılar - Kule Evler -, an alt kat depolama veya hayvan bağlamaya ayrılmıştır. 1,20-1,50 m. yükseklikindedir. Bunun üst katında ana yaşam katı yer almaktadır. Bu mekan, merkezi ocaklı tek ya da iki pencerelidir. Burada yatay bir kapakla kapatılan ahşap bir merdivenle aynı ölçüdeki yatak katına çıkılır. Yatak odasında dar bir gömme dolap bulunur. Bu katta pencere boldur. Kule evlerin çoğu kırsal kesimde tarlalarda ve köylerde ya da kentlerin kenarlarında bulunurlar. Kırsal alanda bulunanlar, toprak damlıdır. (183).

"Basit sıraevler hem eski hem de Yeni Foça da rum mahallerinde çoktur. Ön bahçe yoktur. Ev direkt, 2-2,5 m. lik düz sokağa açılır. Hayat gibi taş kaplı kapalı / yapı içi bir zemin kat avlusuna girilir. Karşıda üst kata çıkılan merdiven ve solda altında hayvan bağlama ve depolama amaçlı basık mekanı olan taş merdivenle çıkılan zemin katlı odası bulunur. Esas oda budur." (184). Bu mekandan bir basamak düşük bir mekan açık mutfak işini görür. Üst kattan ise merdivenin önünde küçük ocaklı bir oda ile dar iki uçta ve altta gömme dolapları olan raflı büyük bir oda bulunmaktadır. Buradan da çatı katına çıkılır. (185). Şekil 39.

Kent Kenarında Kule Ev (Yeni Foça)

Şekil 39.

3.7 KIRSAL ALANDAN KASABAYA GÖÇ

Göç, *"Kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere, tamamen yahut geçici bir süre için bir iskan ünitesinden (şehir,köy gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır."* (186). Göç sonucu; hayat tarzı,gelenek ve görenekleri, iş alanları farklı olan şehire / kasabaya göç eden köy insanının köydeki alışkanlıklarını tamamen bıraktığı söylenemez. *" Göç sırasında kültürleri de beraberinde gelmektedir... yani göç sonucu şehirlileşme her zaman mümkün olmuyor yada uzun bir zaman gerekiyor... maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişmeler oluyor."* (187). Göç neticesinde ortaya çıkan konut problemi ve gecekondulaşma sonucu alt yapı hizmetlerinin ve iş imkanlarının azlığı dolayısıyla da gizli işsizlik gibi sorunlarla karşılaşılmaktadır. (188).

"Özellikle çok kalabalık ve fakir / az gelişmiş ekonomiler arasında hissedilen tüm nüfusun hızlı artışı ve gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkelerde aynı zamanda görülen kırlardan şehirlere doğru göç hareketidir." (189) .

Bu bölümde Batı Anadolu ilçeleri içinde Osmaneli ve Bigadiç örnek olarak seçilmiştir. Bu ilçelerde meydana gelen değişiklikler incelenmiştir. Osmaneli ilçesinde 1923'lerde hem milli sınırlar içine hem de milli sınırlar dışına göçler olmuştur. Yunanistan'ın Karacaova bölgesinden önemli bir nüfus grubu kasabaya gelmiştir, buradaki Rumlarda Yunanistan'a göç etmişlerdir. 1950 ve 1970'lerde ise Bulgaristan'dan gelenler de yine Osmaneli Kasabası tercih etmişlerdir. Aynı dönemler de Bigadiç ilçesine bakacak olursak,-ilçe hakkında bu yıllara ait bilgilerimiz oldukça sınırlıdır-aynı sorunların geçerli olduğunu - tezin kapsamı içinde yapılan inceleme sırasında konuşulan kişiler den bilhassa Servi mahallesinde aile reislerinin göçmen Muhacir oldukları - tesbit edilmiştir.

"Bigadiç'e özellikle Karadeniz bölgesinden Sinop, Gümüşhane, Doğu Anadolu bölgesinden Kars, Elazığ, Muş,Ege Bölgesinden Kütahya,

Manisa illerinden gelenlerin çoğunluğu dikkati çekmektedir. 70'li yıllardan sonra her yıl giderek artan bir göç vardır." (190). (1971-75;13 1976-80;20,1981-86;28Aile) Yine Osmaneli ilçesi'de 1970 lerden sonra hızlı bir göç alma temposuna girmiştir. (191).

Göç nedenlerini ise; iş edinme imkanlarının çokluğu ve ilçelerindeki ekonomik potansiyelin genişliği oluşturmaktadır. Bunun sonucu olarak da Bigadiç'e ve Osmaneli'ne göçün genellikle ekonomik yönden güçsüz kendi kırsal kesimlerinden - Bigadiç'te özellikle dağ köylerinden - olduğu söylenebilir.

Köyden kente göç 1975'ler Türkiyesi için önemli bir olaydır. *"Köyün iticiliği" ağır bastığı, olanakları rahatlıklar ve umutlar dünyasını simgeleyen "Kentın çekiciliğinin "de yer aldığı köyden kente göç bir "geçiş" döneminin bunalımlarını yaşayan 1975'ler... "Mevsimlik göç'lere bağlı "köylü işçi tipi" nden sonra, şimdide sürekli yerleşmeye dayalı "ne köylü, ne kentli" yeni kuşaklar aşamasında bulunan köyden kente göç olayı, "geçiş" dönemi sona erince "yeni" bir toplumu önümüze koyacaktır". (192).*

3.7.1 Kültürel Yapıdaki Değişmeler

"Köy homojen bir cemaat olduğu için etnik bakımdan olduğu kadar, yapı ve fonksiyon bakımdan da farklılaşmamıştır. Köy topluluğunda nesilden nesile geçen davranış ve alışkanlıklar, gelenek, görenek ve adetlere rastlanır.

"Köy cemaati, birbirini takip eden nesiller arasında dahi bir nesli aynen taklit etmesine yol açacak kadar mahafazakar ve homojendir.

Alışkanlıklar bir nesilden diğerine aktarılmakta, kültür hemen hemen aynen muhafaza edilmektedir". (193).

Köyden kasabaya göç edenlerin kasabaya uyumları güç olmaktadır. Bundan ve ekonomik nedenlerden dolayıdırki genellikle kasaba dışına yerleşmekte ve kasabanın fiziki dokusunu etkilemektedir. Yine, maddi ve manevi kültürde meydana gelen değişimler kullanılan eşyalar ve donatım elemanlarında kendini göstermektedir. Buna rağmen manevi kültürleri daha yavaş değişmekte / aynı kalmaktadır. Örneğin değişen şartlar, ekonomik yapı ve çevre gibi faktörler yemek yapımı ve yeri belki ama yeni şeklini - yer sofrasında- değiştirmemiştir. Odaların kullanım amaçları ve eşyalar değişince büyük bir çoğunluk yer yatağını terketmiştir. Bu ihtiyaçlarını karyola ve divanla karşılamışlardır. Kasabadaki ev eşyaları köydekilerle kıyaslanmayacak kadar çeşitlenmiştir. Koltuk takımı, telefon, televizyon v.b. Yemek pişirirken köyde ocak / maşinga / kuzine kullanılırken kasabada gazlı fırın - ocaklar kullanılmaktadır. Bunun yanında özellikle kasaba dışına yerleşmiş ve de bahçeli evlerde oturanlar ekmek pişirmek için köyde kullandıkları taş fırınları kullanmakta ve yapmaktadırlar. (BKZ. EK 1: Anket sonuçları, EK2: Fotoğraflar) Bir çok ailenin ekonomik refah düzeyine ulaşmak için göç etmelerinin yanında çocukların eğitimleri içinde geldikleri görülmektedir. *"Manevi kültür öğelerindeki esas değişiklikler ise göçedenlerin ikinci kuşağında görülür."* (194).

3.7.2 Ekonomik Yapıdaki Değişmeler

Köyde ekonomik eylem tarım ve hayvancılığa dayanırken yani çiftçilik iken, kasabaya gelince çeşitlenmiştir. Bunda etken küçük bir kasaba olmasına rağmen ekonomik hayatın görece karmaşıklığı kasabada yeni çalışma alanlarının açılması, çeşitli temel üretim ve hizmet faaliyetlerinin bir arada olması v.b. nedenlerden kaynaklandığıdır. *"Bir yanda modern teknolojinin örneklerini sergileyen fabrikalar, diğer yanda ziraat ve geleneksel zanaatlar, bu küçük grubun ekonomik faaliyetleri içinde yer almaktadır. Mesleklerin çeşitlenmesi diğer yönde ihtisaslaşmayı gerektirmektedir."*(195). Bunun sonucu olarak, kasabaya göç etmiş kişilerin meslekleri de çeşitlenmiş ama bunun yanında köy ile olan ilişkilerini kesmedikleri içinde öğretmenlik, amelelik, demircilik, sanayi

işçiliğinin yanında ziraatçılığı / rehberlik sürdürmektedirler. Köyde kendi işini yaparken kasabada ücret karşılığı çalışabilmektedirler. Köyde üretilen mahsul aile içinde tüketilirken / temel besin kaynağını kendi üretirken, kasabadaki büyük çoğunluk, satın alınmaktadır. (196). Kasabada bahçeli evlerde oturanlar sebze, meyve, ekmek, gibi temel besin ihtiyaçlarından bir kısmını bahçelerinden sağlanmaktadır. Köyde kapalı ekonomik düzen - para karşılığında alınan mal az kasaba da yerini para ekonomisine bırakmıştır. Kadın, köyde çoğu dışarıda tarla ve bahçelerde çalışırken, kasabada çocuğa bakmak ve kendi ihtiyaçları için bahçesini işler olmuştur. Kasabaya göç köyde olmayan evsahibi - kiracı ilişkisini çıkarmıştır.(197). Kasabaya göç, ailenin ekonomik bünyesi değişmiştir. (BKZ. Bigadiç ilçesi ile ilgili yapılan anket sonuçları. Ek 1).

3.7.3. Fiziksel Yapıdaki Değişmeler

Konutların fiziksel yapılarında meydana gelen değişmeler ekonomik yapıyla doğrudan ilgili olmaktadır. Ekonomik güçleri arttıkça konut ve bitişik çevresini - bahçe - değiştirmekte, oda eklemekte ya da küçük bir kulübe yapmaktadır veya evin iç malzemelerini değiştirmektedir. Örneğin beton olan yer döşemesini kara mozaığe dönüştürmektedir. Armatür almakta, eviye almaktadır. Yine evlerin yapı malzemesi köyde taş ve ahşap v.b. iken yerini tuğla ve birikete bırakmıştır. Kasabada evlerin kullanım mekanları küçülerek oda sayısı artmıştır. Mekanların parçalandığı ve çok amaçlı kullanımı olan tek odalar yerini farklı fonksiyonlara cevap verebilen mekanlar ayrı ayrı oluşturulmuştur. Bu bağlamda, değişik planlı evlere rastlamakta mümkündür. Özel bir mutfak mekanının ve özel bir yıkanma hacminin bulunması köye kıyasla olumlu bir değişme örneğidir. Odaların kullanılışı ve fonksiyonları açısından kasabada oturma odası, misafir odası ve yatak odası gibi kavramlar oluşmuştur. (198). Mekanların farklılaşmış olmasına rağmen bir odanın çalışma odası, yatak odası ve oturma odası olarak kullanıldığı durumlara da rastlanılmaktadır. Yerleşmenin genel şehir görünümünde de farklılaşmalar olmaktadır.

4. BÖLÜM :

BİGADIÇ ÖZELİNDE MEKAN UYGUNLAŞTIRMASINA YAKLAŞIM

4.1 Konunun Özellikle Bigadiç ve Bigadiç Dağ Köyü Örneğinde İncelenmesi - Genel Olgular

Bigadiç genel tanıtımı - Coğrafi Konum ve Genel Özellikler

Balıkesir iline bağlı 1990 yılında 12700 nüfuslu bir ilçe merkezidir. Tarihte Acnyrouos, Didymateike olarak adlandırılan bir yerleşmedir. Bigadiç kuruluş tarihi hakkında kesin olarak bir şey söylemek güçse de Lidyalılar döneminde var olduğu söylenebilmektedir. Buna göre Bigadiç'in 2600 yıllık bir tarihi vardır. Misya bölgesinin önemli geçit yerlerinden biri olmuştur. Bitinyalıların ardından burada Romalılar ve Bizanslılar egemen olmuştur.

Bizanslılar döneminde Bigados olarak adlandırılmış ve bu zamanlarda yapılan bir kalenin eteğinde kurulmuştur. 1892'ye kadar ilçe olan Bigadiç bu tarihte bucak yapılmıştır. (199). Bigadiç, Osmanlı imparatorluğu döneminde Bursa vilayetine bağlıdır. Vital Cuinet'in 1894 yılına ait La Turquie D'Asie Geographie Administrative adlı eserinden edinilen bilgiye göre;

Bigadiç'in bu zamanlardaki nüfusu :

Müslüman	12771 kişi
Yunan Ortodoks.....	34 kişi
Toplam.....	12805 kişi'dir.

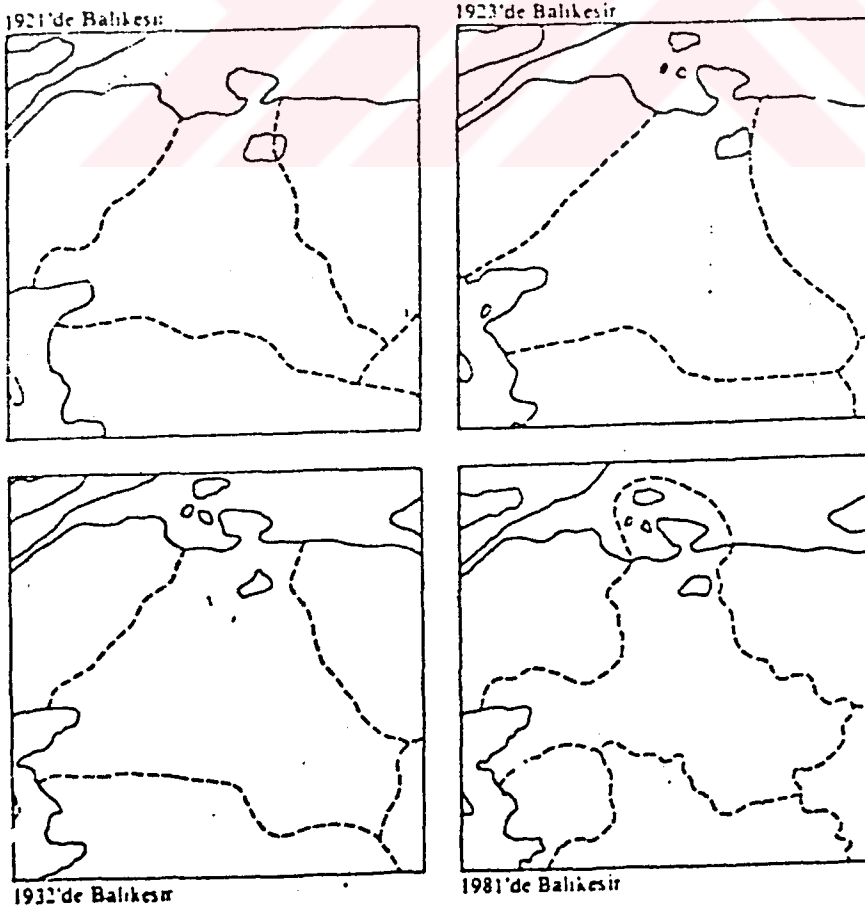
XIX. yüzyıl sonunda Bigadiç'te, Hükümet Konağı Belediye Binası, Posta ve Telgraf İdaresi binalarının yanında, 8 cami, 2 medrese, 1 tekke, 125 çeşme, 4 han, 1 gazino, 12 kahve, 82 dükkan, 4 fırın, 13 tabakhane bulunmaktaydı. Yine aynı kaynakta ev sayısının 726 ve 569 öğrencili 24 okul bulunduğunu öğrenmekteyiz. (200).

Bigadiç'in Fiziki Özellikleri

Bigadiç, Bigadiç ovasının doğusunda dağların eteğinde kurulmuştur. İlçe toprakları kuzey- güney doğrultusunda akan Simav çayı ve onun açtığı dar ve derin vadilerle parçalanmıştır. Bigadiç'in en önemli su kaynağı Simav çayıdır. Bigadiç aynı zamanda çok zengin maden yataklarına da sahiptir. Örnek olarak Borasit, Koleamanit madeni söylenebilir. (201).

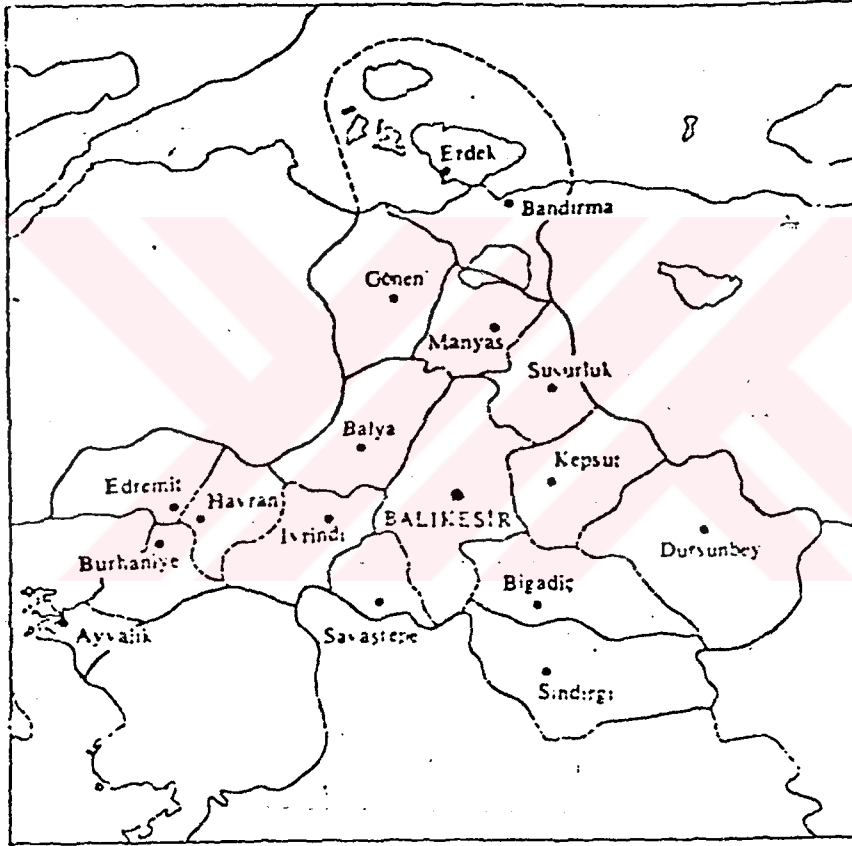
Bigadiç'in Konumu

Bigadiç, Güney-Batı Marmara alt bölgesi içinde eski Balıkesir-Izmir yolu üzerinde ve Balıkesir'e 38 km uzaklıktadır. Coğrafi konumu bakımından Balıkesir ilinin güney -doğusunda yer alır. Kuzeyi Kepsut, Güneyi Sındırgı, Batısı Savaştepe, Doğusu Dursunbey ile çevrilmiştir. Denizden yüksekliği 180 m, yüzölçümü 1007 km dir. Kasaba 39 21' Kuzey enlemi 28 08' Doğu boylamı arasında yer almaktadır. Şekil 40.

Şekil 40.

Balıkesir İli'nde İdari Bölünme

Siyasi bakımdan Bigadiç'in kendisine bağlı 72 köy ve 2 bucağı bulunmaktadır.

MERKEZ.....32 KÖY
ÇAĞIŞ.....11 KÖY
YAĞCILAR.....23 KÖY (202).

Alt bölgede Balıkesir ili çevreyi etkisi altında tutan önemli bir kentsel merkezdir. Bigadiç yakınlığı dolayısıyla ana ilişkilerini Balıkesir ve İzmir ili ile sürdürmektedir. Ayrıca sahip olduğu büyük ve verimli ovasında ürettiği hububat, endüstri bitkileri, sebze, bakliyat ile tavuk, yumurta merkezi oluşu nedeniyle Balıkesir ve İzmir'i mal akımı bakımından etki alanı içine almıştır. Bigadiç'e kışın Balıkesir ve İzmir'den sebze ve meyve gelir. Yazın 3 km mesafesindeki Balatlı köyü sebze ihtiyacını karşılar. Dağ köylerinde patates, elma, kiraz, vişne, kestane, fasulye v.s yetiştirilir. (203).

Kentin tarihi gelişimi içinde konut alanlarına bakacak olursak önce Çavuş mahallesinde, ikinci olarak Abacı ve Cami mahallelerinde, üçüncü olarak Kuyu ve Servi mahallelerinde dördüncü ve son olarak ise Orta mahalle önemli birimleri oluşturur. Merkezdeki eski yerleşme dokusu 2 katlı yığma yapılardan ve tek katlı ailenin kullanımındaki evlerden oluşmuştur. Oldukça bakımsız olan bu yapıların alt katları genellikle ticarete ayrılmıştır. Servi mahallesinin güneyinde Ernemiz mevkiinde kırdan göç - çoğunlukla dağ köylerinden- sonucu çalışmaya gelenlerin yerleştiği hisseli parselasyon dokusu ile Belediye ve maliye arazisi üzerine yerleşenlerin oluşturdukları gecekondular yer almaktadır. Toplumsal ve ekonomik yapıdaki ilişkilerin mekana yansması, Bigadiç ilçe merkezinde zaman içinde farklı yapılaşmaların ve değişmelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. (204).

Beş ayrı dokuya ayrılan bu mekansal farklılıklar, merkezde görülen bitişik düzen dokuyu ve iki katlı yapıları içerir. Yer yer ayrık düzende ayrık düzende bulunmaktadır. Mülkiyet genellikle çok küçük parsellerden oluşur.

Yapıların arka kısımları genellikle müstemilat ve depolarla kullanılmıştır. Yollar dar ve organiktir.

1942 depreminden sonra şehrin batısında yeni yerleşim alanı olarak ayırık, bahçeli evler kurulmuştur. Balıkesir yolu üzerinde Fethibey ve Servi mahallesinin güneyinde Ernemiz mevkiinde evler genellikle bir katlı yığma evlerdir ve araziye dağınık olarak yerleşmişlerdir. (205).

Dağ köyü, 16 ve 17 nci yüzyıllarda Celali isyanları sırasında imparatorluk yörede güvenliği sağlayamamıştır. Köylerde zor duruma düşünce köylerini terk ederek gözden uzak 5-10 hanelik yerleşme bölgeleri bulup veya kurup oraya göçmüşlerdir. (206).

Köyde ekonomik eylem tarıma bağlıdır. Bunun yanında küçük çapta hayvancılık da yapılmaktadır. Topografyanın da yardımıyla konutlarda oluşan bodrum kat hayvan barınağı olarak kullanılmaktadır. Genelde tarım uğraşısının sonucu oluşmuş bu evleri mekansal yapıları dokuları , malzeme ve yapım sistemleri ilginçtir. Kolaylıkla elde edilen yöresel malzemelerden taş ve ahşap oldukça bol kullanılarak yapılarının biçimlendirilmesinde önemli bir belirleyici olmuştur. Buradaki evleri - Ege bölgesinde görülen ve antik Megaron tipine bağlı bağ evlerine benzetmek mümkündür. Şekil 41.

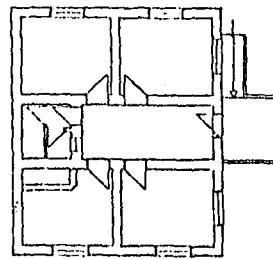
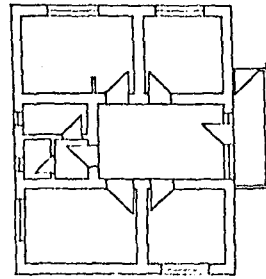
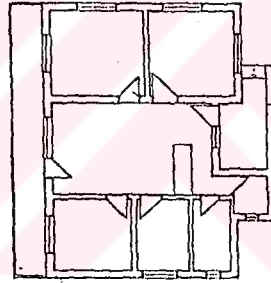
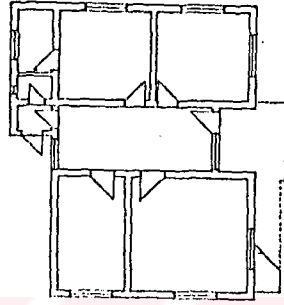
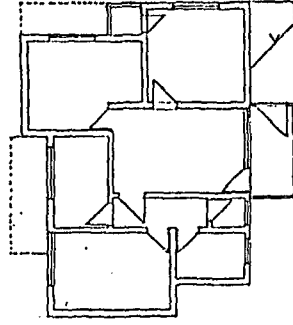
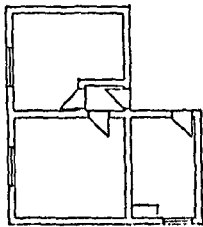
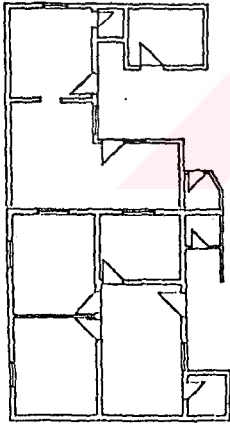
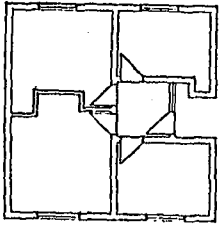
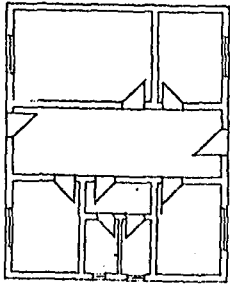
4.2 Göç Olgusu

Bigadiç'e göç genellikle kendi kırsal kesiminden, özellikle ekonomik yönden fakir orman köylerinden olmaktadır. Sosyo - ekonomik gelişme bu olguyu devam ettirmektedir. Kentin yüklendiği merkez fonksiyonları ile hububat, orman ürünleri ve madencilikten elde edilen girdiler sonucu şehire taşınmak fikri artmaktadır. Göç ile gelenler Kuyu mahallesi, Fethibey, Servi,Çavuş mahallesi gibi gelişme bölgelerinde yerleşmektedir. (207).

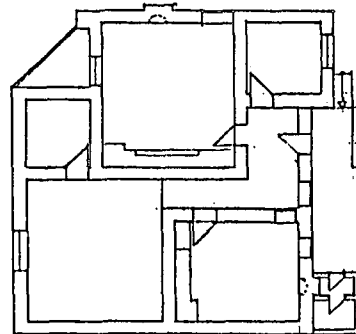
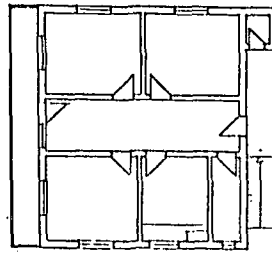
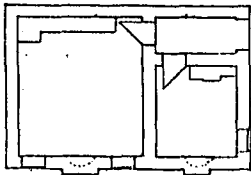
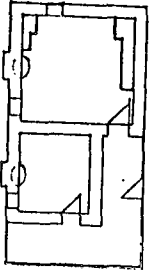
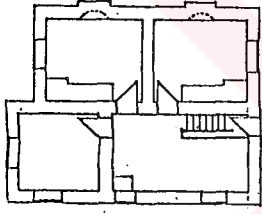
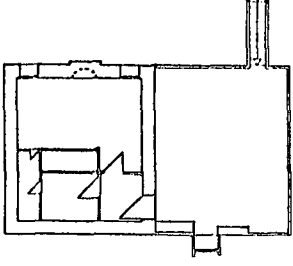
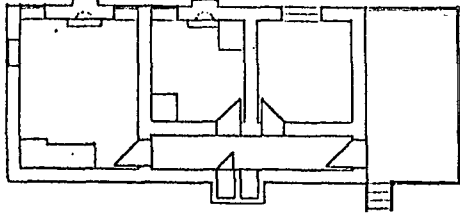
1990 ve 1992 senesinde Bigadiç Merkeze A.Çamlı dağ köyünden 2 aile göç etmiştir. Bugünkü Aşağı Çamlı Köyünde;

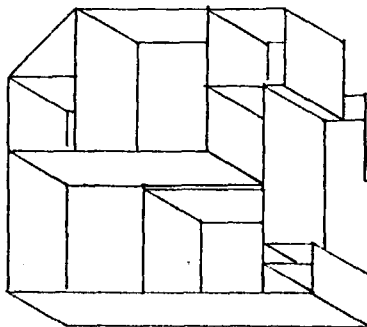
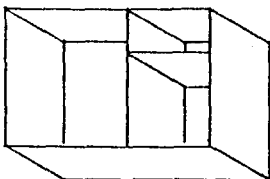
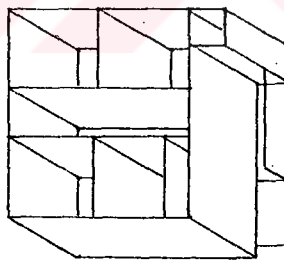
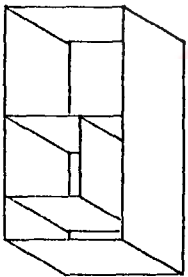
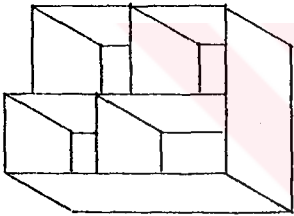
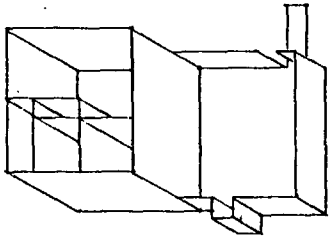
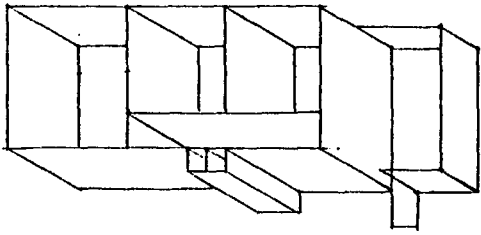
Nüfus : 350 kişi
Hane sayısı : 75 kişi
Okur - yazar oranı : % 100
Ölüm - Doğum oranı : % 50 dir.

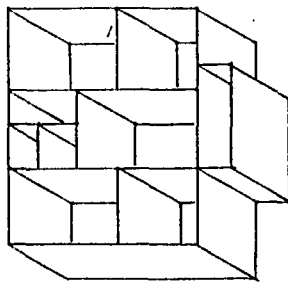
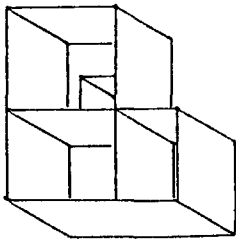
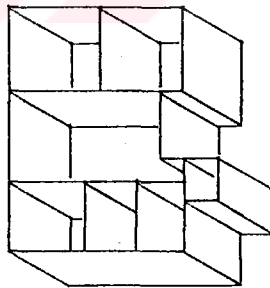
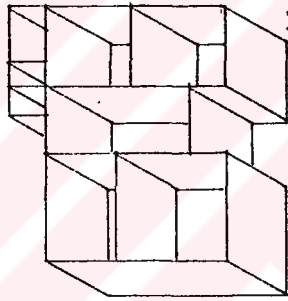
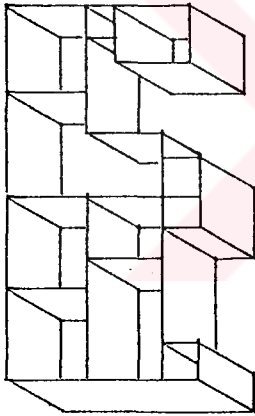
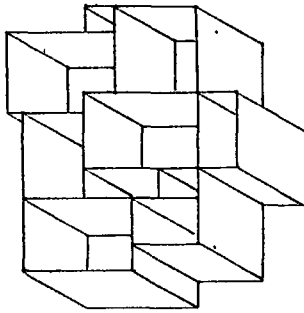
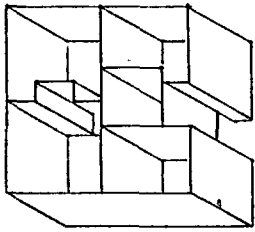
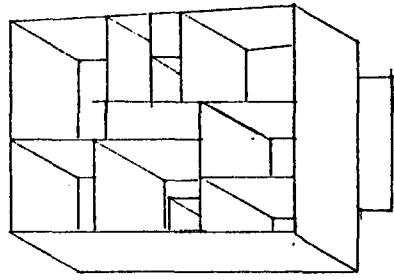
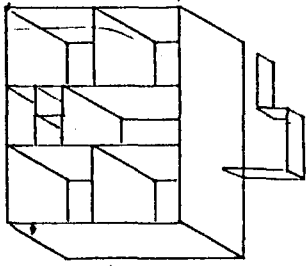
Bigadiç'e göç daha öncede belirtildiği gibi kendi kırsal kesiminden bilhassa da ekonomik yönden güçsüz orman köylerinden olmaktadır. Genellikle göç çekirdek aile şeklinde olmaktadır. Göçenler konuta, bazı temel gereksinmelerini karşılamaları amacıyla bakmaktadır. Ekonomileri ve fiziksel / biyolojik ihtiyaçlarına uygun konutlarını çoğunlukla kendileri yapmışlardır ya da satın almışlardır. Bu bölümde sırasıyla Bigadiç'e dağ köylerinden göç ederek yerleşmiş aileler, sosyo - kültürel özellikleri ele alınmıştır.

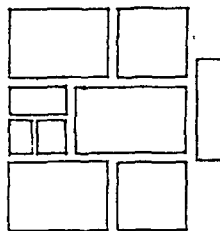
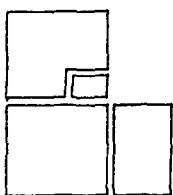
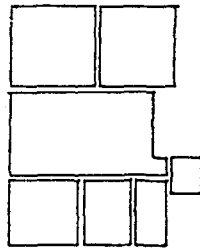
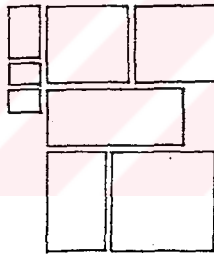
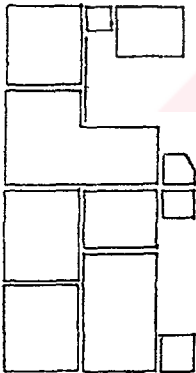
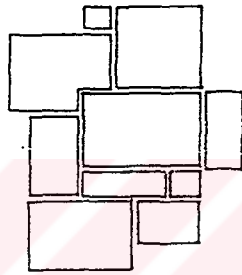
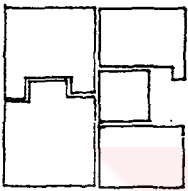
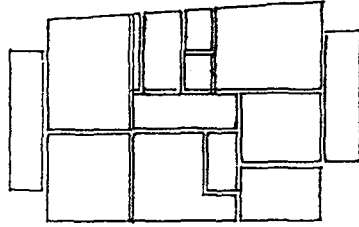
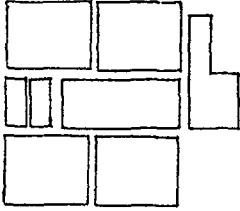
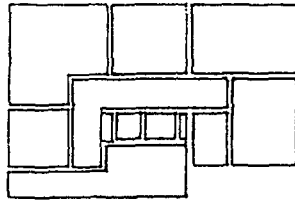
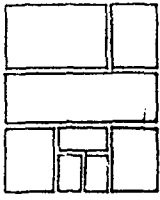

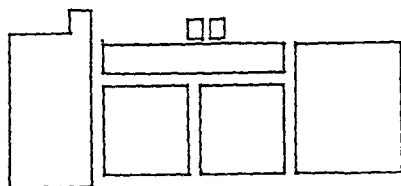
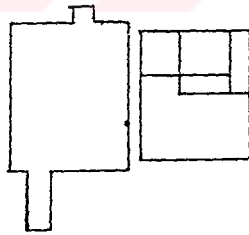
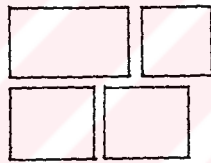
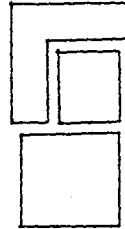
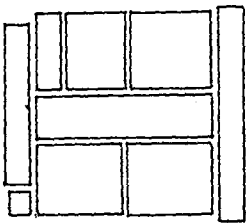
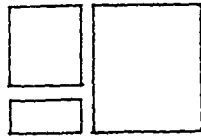
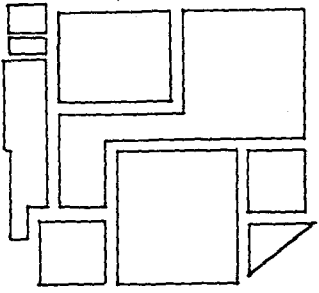
Bigadiç Konut plan tipolojisi

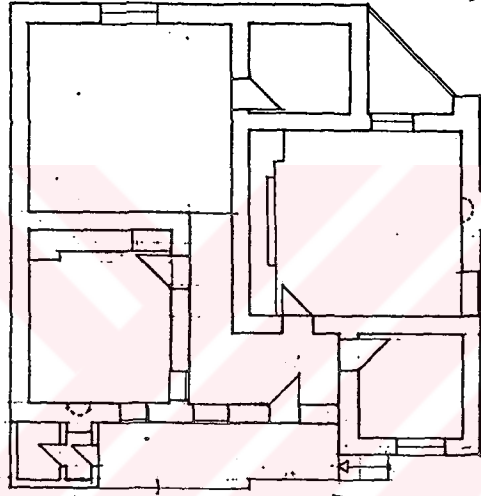
ŞU ANDA KÖYDE YAŞAYAN AİLELER
NAZİF AYKÜT , AŞAĞI ÇAMLI KÖYÜ
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. Çevresinde ayırık düzende 1 - 1,5 - 2 katlı taş ve 100 - 150 yıllık binalar bulunmaktadır. Eğimli bir arazide konumlandırılmıştır. Bodrum kat oluşturulmuştur. Doğa içinde yeşille bütünleşmiş yapılardan oluşmuş bir doku göze çarpmaktadır. Yaklaşık 2 metre genişliğinde toprak yol ile ara bağlantılar sağlanılmıştır.

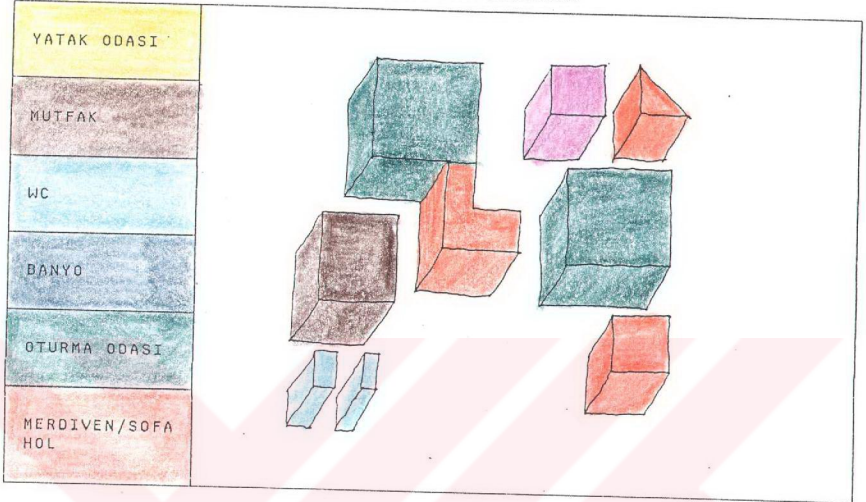
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

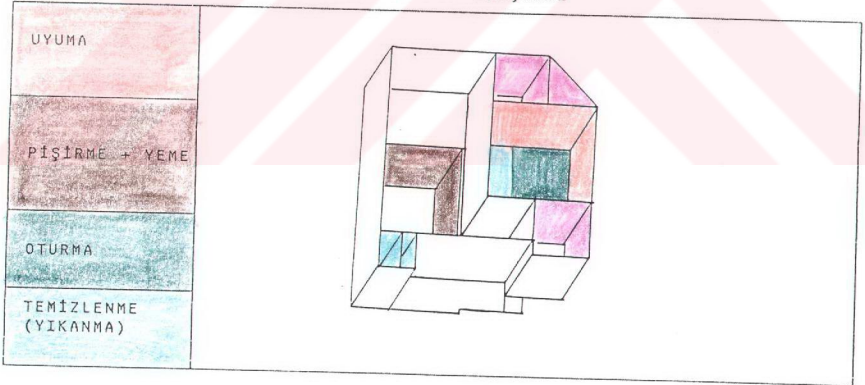
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
ÇUVALLIK 1	3.2	7.7	2.30/2	2.80	2.40
MUTFAK	18.1	43.22	3.85	4.70	2.40
WC	3	7.2	2.00	1.50	2.40
GÜNLÜK ODA	29	69.6	5.80	5.00	2.40
DEPO	6.6	15.8	2.75	2.40	2.40
ODA	27.5	66	5.50	5.00	2.40
ÇUVALLIK 2	8.1	19.4	2.85	2.85	2.40

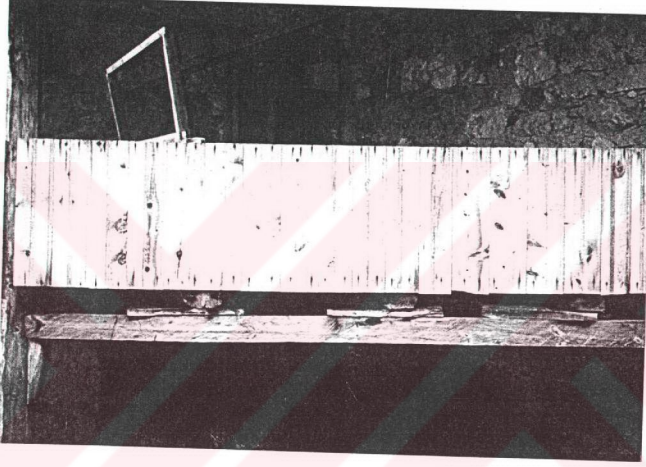
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	:	Yığma
Duvar	:	Taş
Duvar Kaplama	:	Taş duvar + kerpiç sıva + kireç
Döşeme	:	Ahşap
Tavan	:	Ahşap kaplama
Çatı Şekli	:	Kırma çatı
Çatı Örtüsü	:	Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Ailede, kışın toplam 5 kişi, yazın ise 6 - 7 kişi bulunmaktadır. Yaşantılarında geleneksel Türk ailesinin izleri görülmektedir. Eski örf ve adetlerini sürdürmektedir. Yerde yemek yemek, yer yatağında yatmak, çuvallıkta kilim dokumak gibi. Aile geçimini çiftçilik ile sağlamaktadır. Yazın tütün dizmek, kışın fasulye, kestane v.b ürünleri yetiştirmektedir. Bu yetiştirdikleri yiyecekleri depolamaktadır. Bina dışı açıktır ve dış mekanı ile direkt bağlantı sağlanmıştır. Komşuluk ilişkileri oldukça iyidir. Bigadiç ilçesi ile ilişkilerinin artmasına rağmen yaşam tarzlarında fazla değişiklik görülmemektedir. Bununla beraber televizyon, divan sandalye v.b gibi donatım elemanları da yaşamlarına girmiştir.

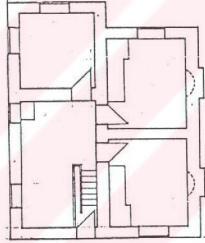

RAMAZAN AKÇORAN
KOZARASI AŞAĞI ÇAMLI KÖYÜNE BAĞLI
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

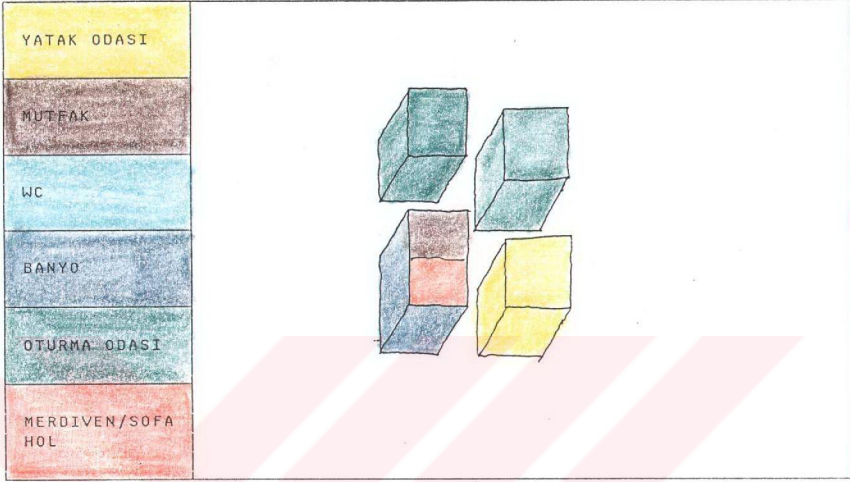
Eğimden yararlanılarak oluşturulmuş bodrum katlarıyla birlikte 1,5 - 2 katlı binalar dokusu çevreyi oluşturmaktadır. Taş ve ahşabın bütünleşmesiyle oluşturulmuş binalar çevreye hakimdir. Devamlı su ve elektrik bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. Çevresinde toprak yol bulunmaktadır.

KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

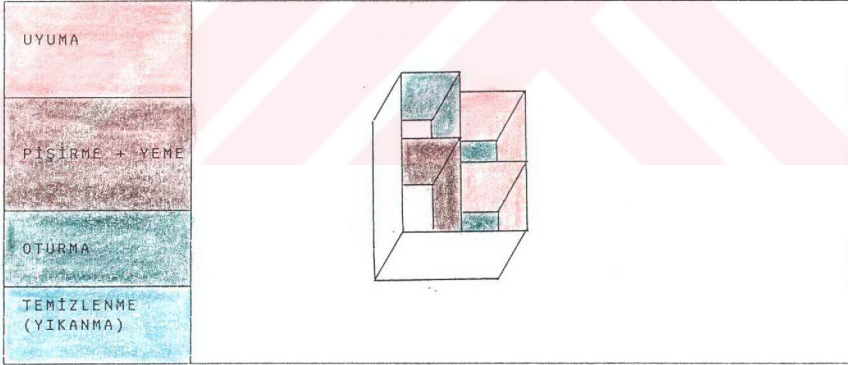
Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
GÜNLÜK ODASI	12	27	3.15	3.75	2.30
YATAK ODASI	11	26	3.15	3.60	2.30
MİSAFİR ODASI	9.5	22	3.00	3.15	2.30
HÖL/SOFA/MERD	16	36	3.00	5.25	2.30

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı sistem	: Yığma
Duvar	: Taş
Kaplama	: Taş+Sıva+Kireç
Döşeme	: Ahşap
Tavan	: Ahşap kpl
Çatı Şekli	: Kıрма çatı
Çatı örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Toplam 4 kişi Anne, Baba ve iki çocuk olmak üzere bu evde oturmaktadır. Aile, Çifçilik ile geçimini sağlamaktadır. Binaya ilave yapıldığı gibi dış cephede sıva yapılarak boyanmıştır. Bodrum kata Wc+Banyo gibi ilaveler yapılmıştır. Koltuk, Karyola, Televizyon gibi yeni tip eşyalarında kullanıldığı görülmüştür. Yaşamlarında gelenekselin dışında batı kültürünün etkisi de görülmektedir. Odalar ayrı fonksiyonlarla adlandırılmıştır.

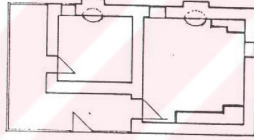
KEMAL YILDIZ'IN ANNEANNESİ
MUSTAFA YILDIZ'IN ANNESİ
KAVALIN, YUKARI ÇAMLI KÖYÜNE BAĞLI
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Eğimli bir arazide konumlandırılmıştır. Çevredeki binalarda seçilen malzeme ile (ahşap + taş) çevreye uyum sağlanmıştır. Ayrık fakat sıkışık düzende yerleşmiş 1-1,5 katlı binalar bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. Yeşille bütünleşmiş bir doğa içindedir. Toprak yol ile ulaşım sağlanmaktadır.

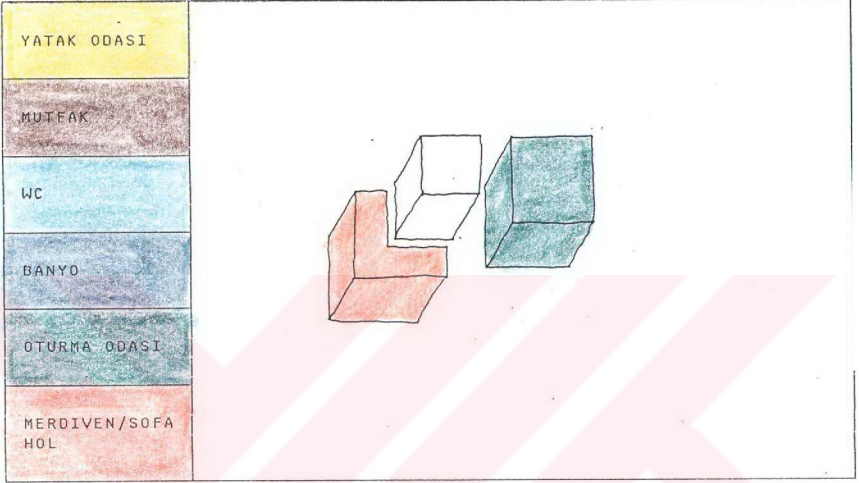
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

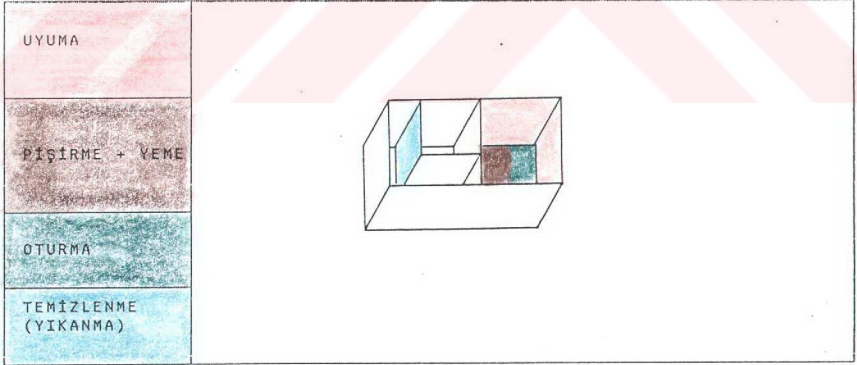
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
İLK ODA	8	16	2.70	3.0	1.90
ODA	18	37	4.10	4.3	2.10
KORİDOR	13	27	1.50	8.7	2.10

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Taşıyıcı Sistem	:	Yığma + ahşap karkas
Duvar	:	Taş + taş + toprak dolgu
Kaplama	:	Kerpiç sıva + kireç
Döşeme	:	Ahşap
Tavan	:	Ahşap kaplama
Çatı Şekli	:	Kırma çatı
Çatı örtüsü	:	Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

78 yaşında bir büyükanne tek başına bu evde oturmaktadır. Ayrı evi olan oğlu ve gelini ona bakmaktadır. Oğlu ve gelini geçimlerini çiftçilik (bahçecilik) ve rençberlik ile sağlamaktadır. Ev, Yunanlılar zamanından kalma bir odaya ilave edilen başka bir oda - şu anda günlük kullanılan - ile son şeklini almıştır. Yine yer yatağında yatılıp yer sofrasında yemek yenmektedir. Yaz ve kış ocakta yemek pişirilmektedir. Depolama görevi gören dolabın birde gusulhane bölümü bulunmaktadır. Kısaca Geleneksel Türk Evinin yaşam kültürü sürmektedir. Alt kat - bodrum - hayvan barınağı olarak kullanılmaktadır.

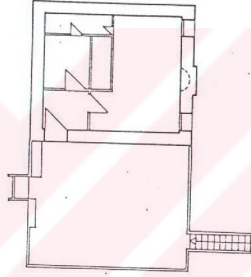
SEFERİYE AYKUT, AŞAĞI ÇAMLI KÖYÜ
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

CEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır.Çevresinde ayırık düzende 1,5 - 2 katlı taş binalar vardır. Eğimli bir arazide konumlandırılmıştır. Kanalizasyon yoktur. Toprak yollar ile ulaşım sağlanmaktadır.

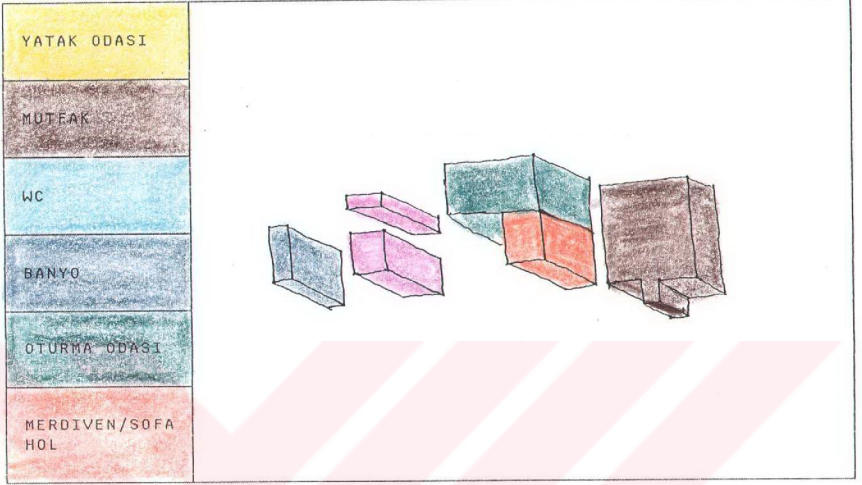
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

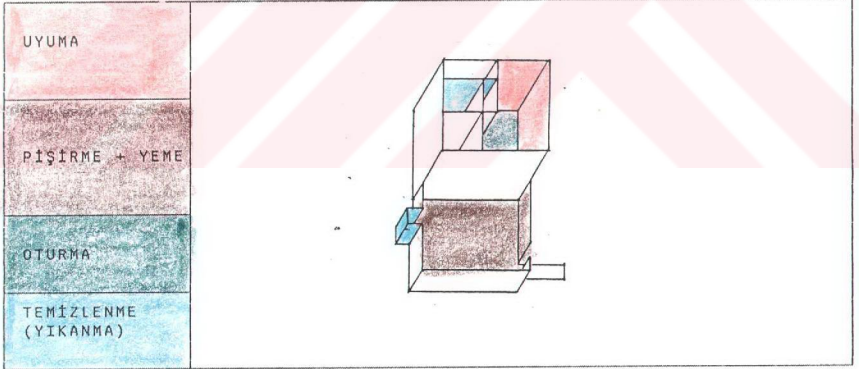
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
ODA	16.92	36.88	3.60	4.7	2.18
DEPO	3.87	8.43	2.15	1.8	2.18
BANYO/GUSULH	2.16	4.70	2.70	0.8	2.18

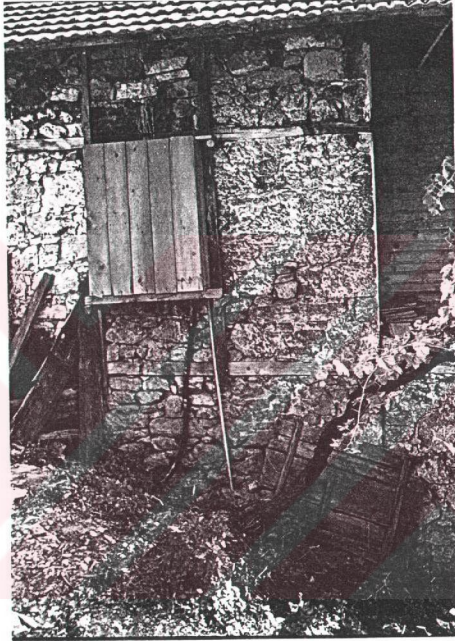
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Taşıyıcı sistem	: Yiğme
Duvar	: Taş
Kaplama	: Sıva + Kireç
Döşeme	: Ahşap
Tavan	: Ahşap
Çatı şekli	: Kıрма çatı
Çatı örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

66 Yaşında yaşlı iki kişi, bu evde yaşamaktadırlar. Çifçilik ile geçimleri sağlanmaktadır. Onbeş senedir bu evde ikalmaktadırlar. Köyden hiç ayrılmamışlar. Daha öncede aynı köyde başka taş bir evde oturmaktaymışlar. Başlangıçta tek olan büyük odayı, ısınma problemi nedeniyle ahşap paravanlarla ayırmışlardır. Ayrılan diğer bölüm depo ve gusülhane olarak kullanılmaktadır. Açık hayat hariç, şu anda günlük kullanılan tek oda vardır. Eski geleneklere bağlı olarak yer yatağı ve yer sofrasını kullanmaktadırlar.

KAMİL DEMİREL, AŞAĞI ÇAMLI KÖYÜ

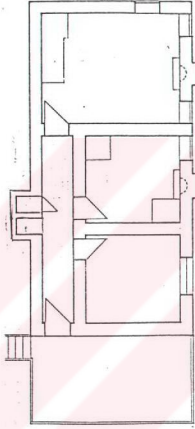
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır. Ayrık düzende 1,5 - 2 katlı binalarda çevrelenmiştir. Eğimli bir arazi de konumlandırılmıştır. Kanalizasyon yoktur. Eğimli toprak bir yolla ulaşım sağlanmaktadır.

KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

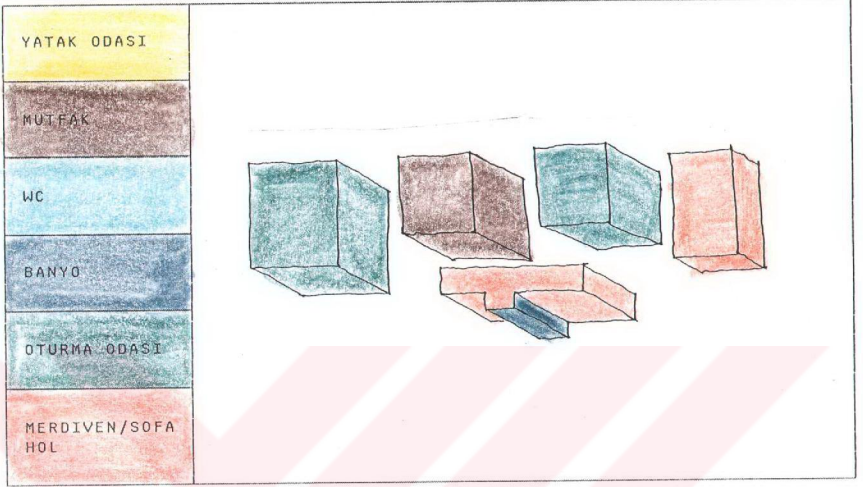
Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
ODA	26.27		4.65	5.65	
ODA	14.04		3.60	3.90	
MUTFAK			3.50	3.90	
WC	1.30		1.00	1.30	

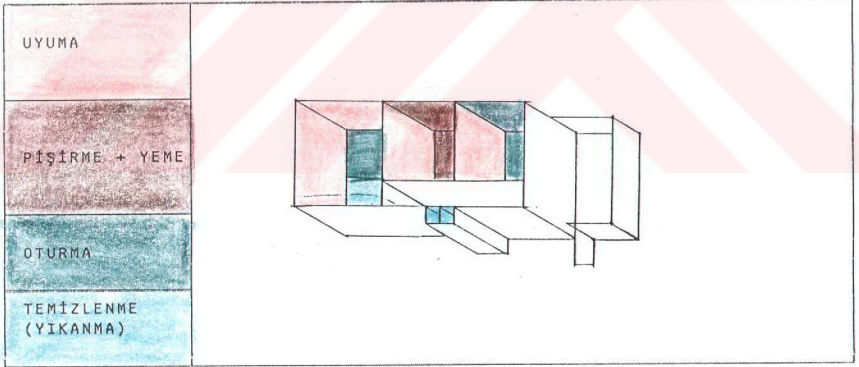
HACI TEYZENİN İLK EVİ

MEKANIN ADI	ALAN(M 2)	HACIM (M 3)	EN (METRE)	BOY(METRE)
ODA	26.67		4.85	5.50
MUTFAK	11.00		3.10	3.55

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

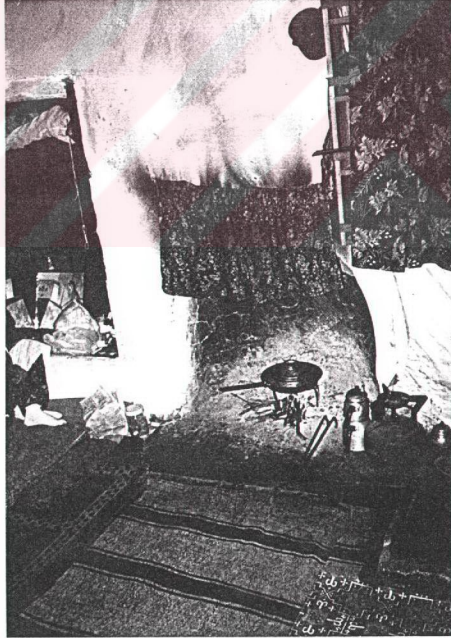
YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Taşıyıcı sistem	: Yiğma
Duvar	: Taş
Döşeme	: Ahşap
Kaplama	: Sıva + Kireç
Tavan	: Ahşap
Çatı Şekli	: Kıрма Çatı
Çatı Örtüsü	: Kiremit

KAMİL DEMİREL (HALİME ÖZDEMİR'in KÖYDE KALDIĞI EV)
AŞAĞI ÇAMLI KÖYÜ

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Kışın 5 kişi yazın ise 6 kişi bu evde kalmaktadır. Çocuklardan biri kışın Bigadiç'de işi - okulu gereği kalmaktadır. Ailenin geçim kaynağı ziraat işleridir. Yardım amacıyla bu yüzden ailenin sayısı yazın bir kişi daha artmaktadır. 30 yıldır bu evde oturulmaktadır. Eski örf ve adetlere bağlı kalınmıştır. Evde mobilya bile görülmemektedir. Buna müteakip bir oda gündüz oturma mekanı olarak kullanılırken gece yatma mekanı olarak kullanılmaktadır. Oda, yine geleneksel Türk evindeki gibi çok fonksiyonuyla görev görmektedir.

MUSTAFA YILMAZ KUTER, AŞAĞI AMLII KÖYÜ
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. evresinde ayrıık düzende fakat birbirine çok yakın 1 - 1,5 - 2 katlı binalar bulunmaktadır. Yeni olan bu bina 4 seneliktir. evresinde toprak ve çakıl yol bulunmaktadır.

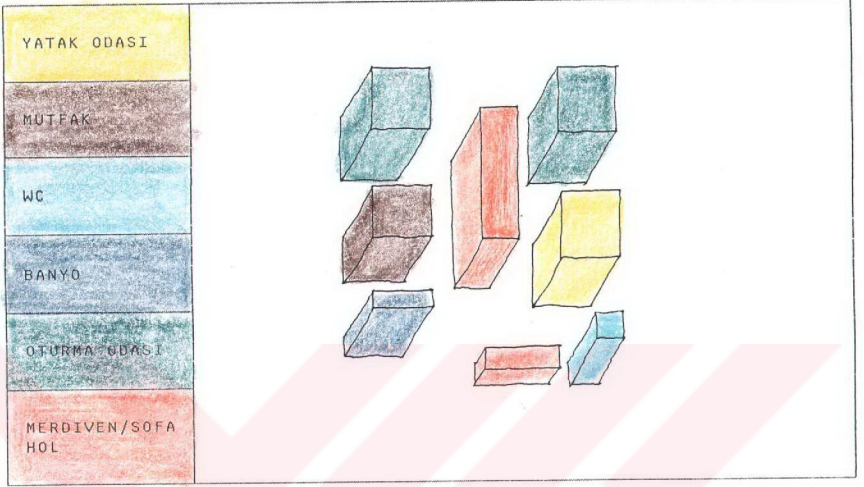
KONTUN İŞLEVSEL ANALİZİ

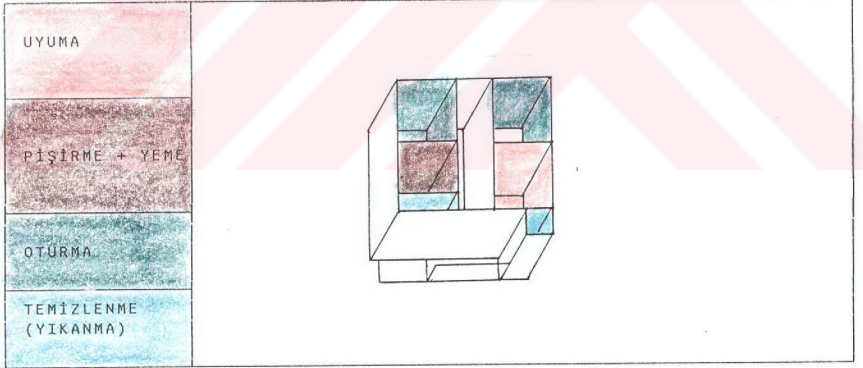
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE ²)	HACİM (METRE ³)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	8	21.6	2.50	3.20	2.70
BANYO	3.4	9.2	1.05	3.20	2.70
WC	1.1	2.9	1.00	1.10	2.70
YATAK ODA/ODA	10.1	29.4	3.20	3.40	2.70
ODA	10.1	29.4	3.07	3.55	2.70
HOL/SOFA	14.6	39.4	2.00	7.30	2.70
ODA	11.0	29.8	3.07	3.60	2.70

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLERİ

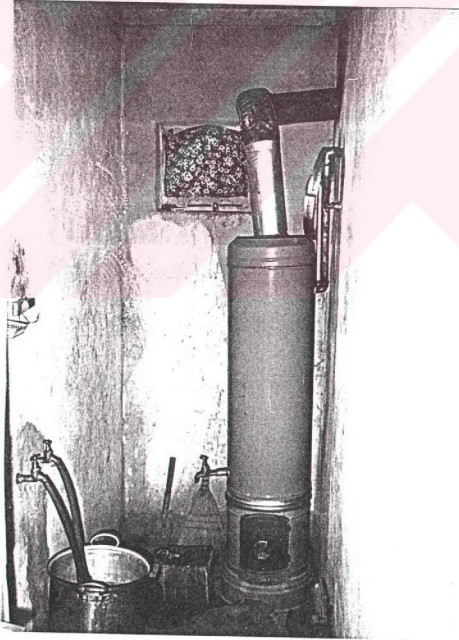
Taşıyıcı sistem	: Yiğma
Duvar	: Tuğla
Döşeme	: Beton
Duvar Kaplama	: Sıva + Kireç
Tavan	: Beton + Kireç
Çatı Şekli	: Kıрма Çatı
Çatı örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Mustafa Yılmaz Kuter

Aşağı Çamlı Köyü Muhtarı

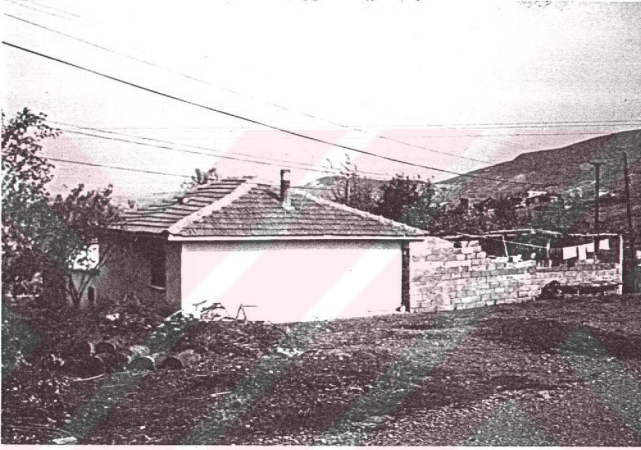
Ailede toplam kışın 3 kişi yazın ise 9 kişi oturmaktadır. Anne, Baba, Çocuklar ve torunlar ile birlikte yaşamaktadır. Akşam yemekleri toplu olarak anne - babanın eski evinde - yenilmektedir. Eskiden beri süregelen yaşam biçimi sürdürülmekle beraber köyün en zengin ailesi olması nedeniyle yaptırdıkları - çocukları için - 3 katlı evde kullandıkları yapı malzemesi ve gerek mekan donatımında bir değişimin etkisi açık şekilde görülmektedir.

4.2.1. DAĞ KÖYÜNDEN GÖÇ EDİP KASABA DIŞINA YERLEŞENLER.
GENEL GÖRÜNÜM

MEHMET BORA, SELVİ MAHALLESİ, KELLEÇİ SOKAĞI NO:6
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

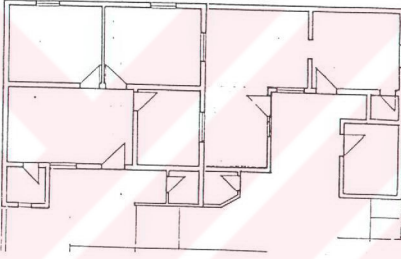

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. Çevresinde, bahçe içinde ayırık düzende kimi bahçe duvarlarıyla sınırlı kimi ise değil 1-1,5-2 -3 katlı binalar bulunmaktadır. Bina bahçe duvarlarıyla çevre bunlardan tecrit edilmiştir.

3 metrelik toprak ve oldukça eğimli bir yolla şehire bağlantı sağlanmıştır.

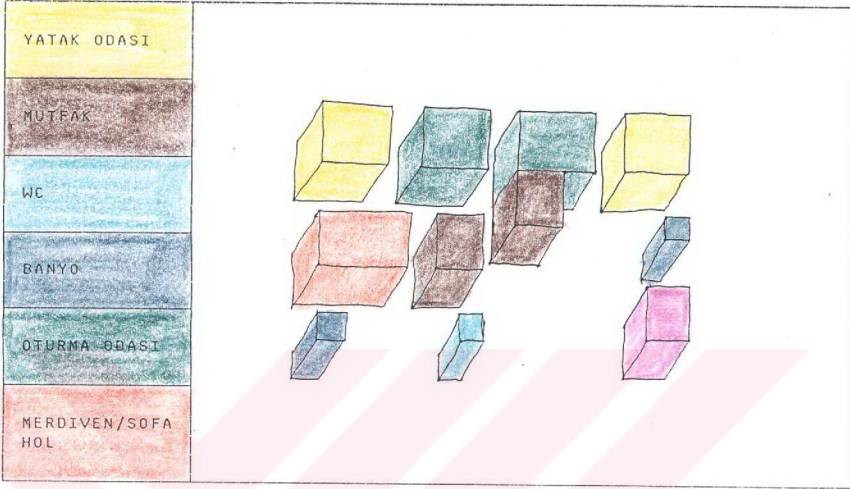
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

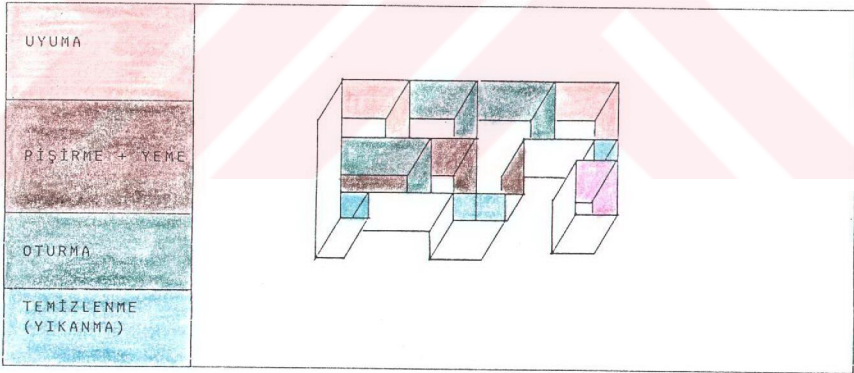
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (M ²)	HACİM (METRE ³)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	7.5	16.50	3.05	2.45	2.21
BANYO/GUSULHANE	2.3	5.00	1.45	1.55	2.21
HOL/SOFA/GNL.OTR	15.0	33.70	3.05	5.00	2.21
YATAK ODASI	11.8	26.00	3.15	3.75	2.21
MİSAFİR ODASI	12.1	26.80	3.15	3.85	2.21
WC	1.5	3.43	1.15	1.35	2.21

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

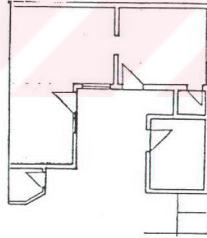
YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı sistem:	Yığılma
Duvar	: Biriket
Kaplama	: Sıva+Kireç
Döşeme	: Beton
Tavan	: Ahşap kaplama
Çatı şekli	: Kıрма
Çatı örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Kızılçukur'lu olan bu aile geçimini çiftçilik ile sağlamaktadır. 1975'ten beri burada oturulmaktadır. Şu anda ailenin oğlu Altınoluk'ta çalışmaktadır ve evde 3 kişi oturmaktadır. Geleneksel Türk ailesinin yaşam şeklini sürdürmekle beraber batının verdiği televizyon, koltuk, buzdolabı gibi donatılarda yaşamlarına girmiştir. Kış için yiyecek depolanmaktadır. Ev, çevreden soyutlanarak içe kapalı avlu sistemi getirilmiştir. Böylece ev dışarıya karşı tecrit edilmiştir. Kademeli inşaat uygulamasına gidilerek büyükbaba için bahçe içinde ek bir bina yapılmıştır. Büyükbaba geceleri orada yatmaktadır. Yemek mutfakta yapılmakta orta holde sini içinde yerde yenilmektedir. Misafirler kışın televizyonlu odada yazın ise bahçede ağırlanmaktadır.

EK YAPILAN BİNANIN PLANI

Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	6.25	11.62	2.44	2.56	1.86
WC	2.25	4.19	1.50	1.50	1.86
YATAK ODASI	13.3	24.7	3.30	4.03	1.86
BANYO	1.1	2.05	1.00	1.10	1.86

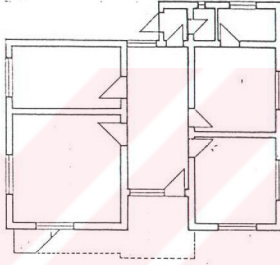
ŞAH İSMAİL ÖZDEMİR
SELVİ MAH. KELLEÇİ SK. NO:11
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı su, elektrik bulunmaktadır. Bahçe içinde bulunan depo sayesinde de hiç susuz kalınmamaktadır. Kanalizasyon yoktur. Çevresinde 1 - 2 katlı seyrek olarak konumlandırılmış binalar bulunmaktadır. Bina düz bir arazide konumlandırılmıştır. Tepede ve Bigadiç şehrine hakim bir noktadır.

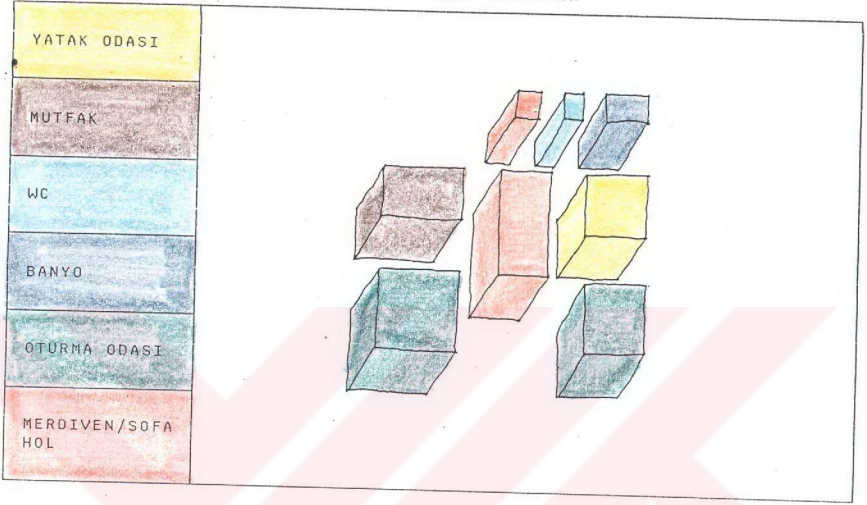
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ

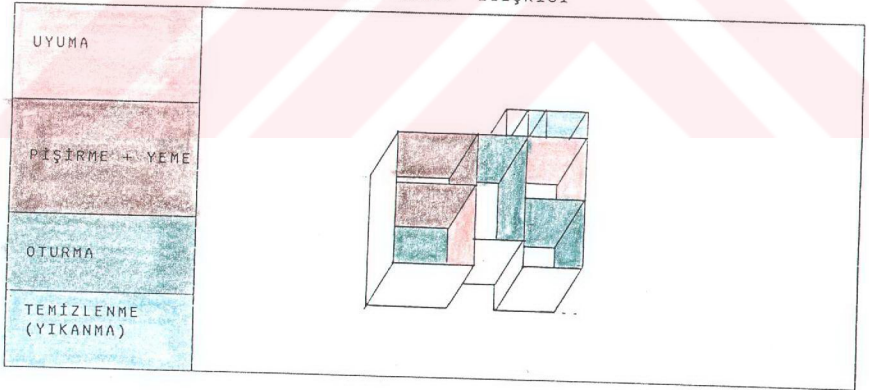
Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (M)	YÜKSEKLİK (METRE)
GÜNLÜK ODA/OT	19.0	53.5	4.30	4.40	2.82
MUTFAK	10.7	30.3	4.30	2.50	2.82
HOL/SOFA	14.5	40.6	2.50	5.80	2.82
MİSAFİR ODASI	11.5	32.5	3.30	3.50	2.82
GELİNİN ODASI	11.2	31.6	3.30	3.40	2.82
BANYO	3.8	8.3	1.30	2.30	2.82
WC	1.1	3.3	0.90	1.30	2.82
HOL/ARALIK	0.7	1.82	0.50	1.30	2.82

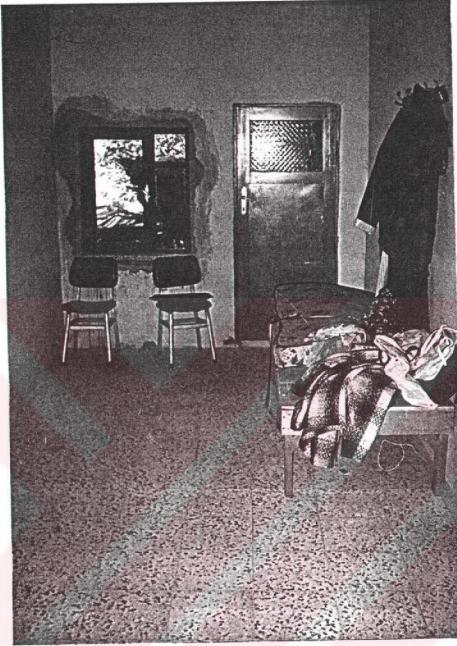
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı sistem	: Yiğma kargir
Duvar	: Tuğla
Kaplama	: Sıva+ kireç
Döşeme	: Beton + Kare mozaik
Tavan	: Beton
Çatı Şekli	: Belli değil
Çatı Örtüsü	: Belli değil

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Bu evde 4 kişi oturmaktadır.

Köyden - Okçular yeri - göç edeli 17 sene olmuştur. 15 senedir bu evde oturulmaktadır. Aile geçimini çiftçilik ile sağlamaktadır. Evi; zaman içinde - paraları oldukça - ekleyerek inşa etmişlerdir. Önceleri 1 oda iken şuanda iki katlı bir binadır. Aile yemeği büyükannenin gece yatak odası olarak kullandığı ve televizyonun da bulunduğu oda da yemektedir. Yemek yer sofrasında yenilmektedir. Evde en çok büyükannenin odasında oturulmaktadır. Karyola ve divanda yatılmaktadır. Yemek mutfakta pişirilmekte, sebze ve meyve burada depolanmaktadır. Kışlık için yiyecek hazırlanmaktadır. Konserve, fasulye - patlıcan kurusu, reçel, turşu , tarhana bunların çoğu bahçedeki anbarda depolanmaktadır.

Banyoda yıkanılmaktadır. Çamaşır banyoda yıkanmaktadır. Büyükanne odasında da çamaşırlar ütülenmekte ve yorgan kaplanmaktadır. Giyecek ve eşyalar ise dolapta divan altında , köşede, duvarda askıda ve seledede saklanmaktadır. Komşular ile iyi geçinilmektedir. Bir ara kültür özelliği göstermektedirler. Hele de ailenin ikinci gelinin ailesinin Almanya'da olması geleneksel yaşam tarzından farklı bir yaşam sergilemelerine neden olmuştur.

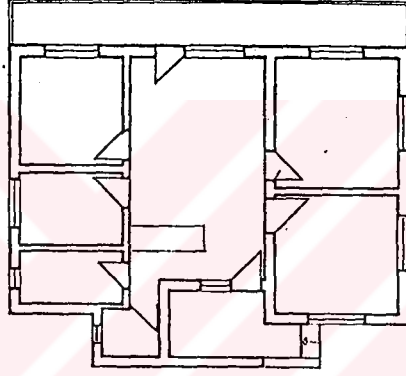
ŞAH İSMAİL (SEFERİYE AYKUTUN DAMADI)
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı elektrik ve su vardır. Kanalizasyon yoktur. Yakın çevresi, 1-1,5-2-4 katlı ayırık nizamda binalardan oluşmaktadır. Toprak yol ile ulaşım sağlanmaktadır.

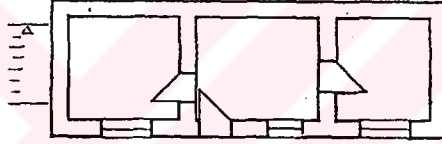
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (M)	BOY (M)	YÜKSEKLİK (METRE)
EBEVEYN YATAK ODA	8.0	22.0	2.80	2.90	2.70
MUTFAK	5.6	15.0	2.80	2.00	2.70
WC	2.0	5.0	1.30	1.50	2.70
BANYO	4.0	10.5	2.80	1.40	2.70
OTURMA ODASI	11.0	29.0	3.40	3.20	2.70
MISAFİR ODASI	12.0	32.0	3.40	3.50	2.70
MERDİVEN/HOL/SOFA	21.6	58.0	3.60	6.00	2.70

BODRUM KAT PLANI

0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	7	19.0	2.50	2.80	2.70
SOFA/HOL	9	25.0	3.30	2.80	2.70
ODA	3	22.6	3.00	2.80	2.70

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PIŞİRME + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

KONUTUN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sisyem	: Yiğma kargir
Duvar	: Tuğla
Kaplama	: Sıva + Kireç
Döşeme	: Beton üzeri ahşap kaplama
Tavan	: Beton + Kireç
Çatı Şekli	: Kıрма
Çatı Örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

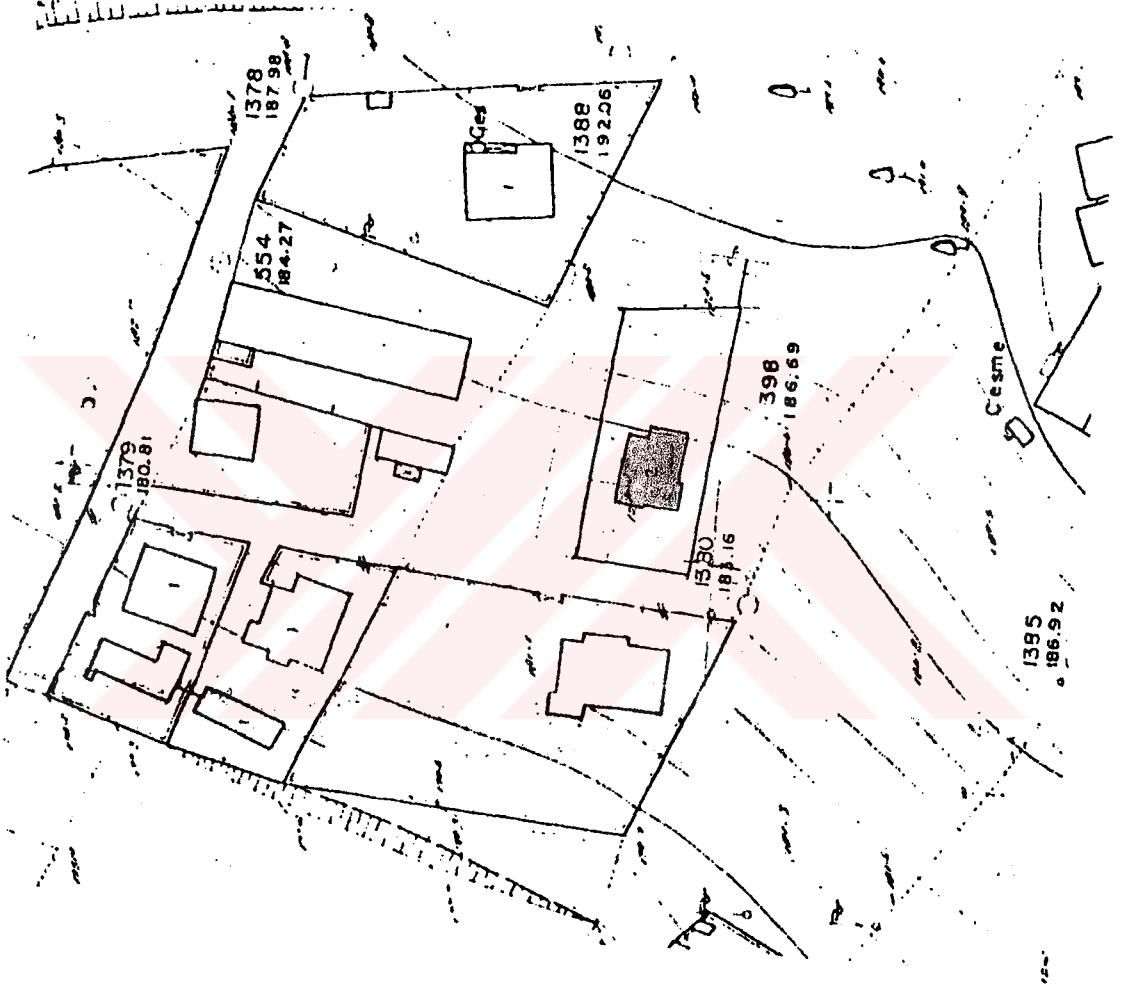
4 Kişilik bir aile iken şu anda 2 kişi bu evde kalmaktadır. Kız çocuk evlenerek evden gitmiştir . Erkek çocuk ise şu anda görevi nedeniyle Yozgat'ta çalışmaktadır. Evin hanımı Aşağı Çamlı köyünde evin beyi ise Yukarı Çamlı Köyünde doğmuştur. 1980 yılında köyden Bigadiç'e göç edilmiştir. Ailenin geçimi aile reisinin işiyle- öğretmen - sağlanılmaktadır. Ailenin hanımı ise bağ - bahçe ve ev işiyle ilgilenmektedir. Eskiye olan bağlılık Bigadiç'e göç ettikten sonra da devam etmektedir. Rüzgar ve mahremiyet gibi sebeplerden dolayı binanın iki yüzü sağırdır. Aile sini etrafında yemek yamaktadır. Bu alışkanlıklarını terk edememiştir. Evde yatak odası olarak ayrılan bölümde yatılmaktadır. Daha çok oturma odası olarak kullanılan holde oturmakta ve misafir kabul edilmektedir. Misafir odası diye ayrı bir oda bulunmakta ve bu odada koltuk takımı, büfe gibi donatı elemanları kullanılmıştır.

Kış için yazdan biber,elma, erik (kak) kurutulmakta, konserve yapılmaktadır. Mısır, kestane, fındık, ceviz v.b Ramazanda yemek için ise yufka açılıp kurutulmaktadır. Bu iş imeci usulü ile Ramazana bir ay kala yapılmaktadır. Banyoda yıkanılmaktadır. Çamaşır da banyoda ve dışarıda yıkanılmaktadır. Ütü yatak odasında ve ütü masasında yapılmaktadır. Yorgan holde kaplanmaktadır. Giyecek ve eşyalar dolapta, sandıkta, divan altında, köşede yığma ve duvarda askıda saklanmaktadır. Evlerini kendileri bir ustaya yaptırmışlardır. Balkona rüzgardan dolayı çıkamaktan yakınılmaktadır.

Evin şehre yakın olması ya da şehirde olması istenilmektedir. Mutfağın büyük olması da ev hanımı tarafından istenilmiştir. Evin önce Bodrum katı yapılmış ve burada oturulmuştur. İlk oturulan bu bodrum kat daha sonra kiraya verilmiştir. Şu anda ise boş ve depo olarak kullanılmaktadır.

KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

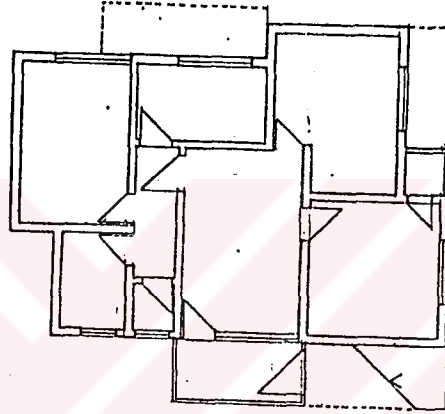
Şükrü Mut, Mezarardı Mevki, Selvi Mah. Harmandalı Sk. No : 7

ÇEVRESEL VERİLER

Su, elektrik vardır. Kanalizasyon yoktur. Bahçe içinde yapılmış foseptik bu görevi görmektedir. Oluşmuş bir mimari doku içerisinde ayrı nizam ve 3 katlıdır. Çevresinde de 1 - 1.5 - 2 - 3 katlı binalar bulunmaktadır.

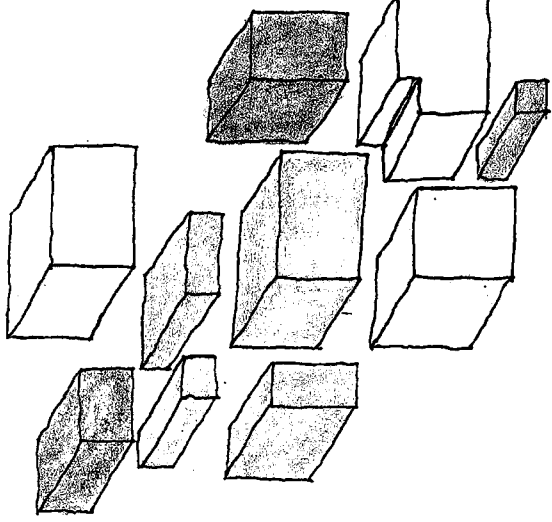
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

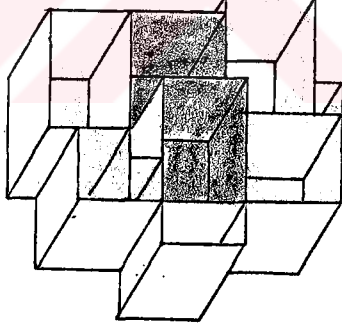
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (M)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
HOL/SOFA	11.0	33.0	2.70	4.20	2.90
GELİNİN Y.ODA	9.5	27.5	2.50	3.80	2.90
MUTFAK	4.0	12.0	1.40	2.90	2.90
BANYO	3.0	8.0	1.50	2.10	2.60
WC	0.9	2.0	0.90	1.00	2.60
HOL/KORİDOR	3.0	8.0	0.90	3.00	2.90
EBEVEYN Y.ODA	9.0	26.0	3.00	3.00	2.90
GUSULHANE	0.9	2.5	0.90	1.00	2.90
ÇOCUK Y.ODASI	5.0	14.0	2.50	1.90	2.90

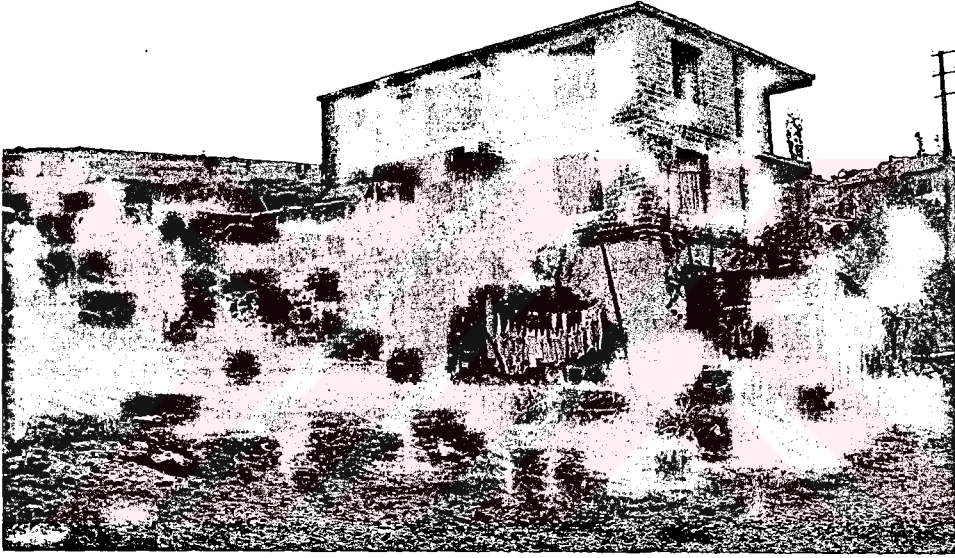
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PİSİRME + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU
ÜST KAT İNŞA HALİNDE

YAPISAL ÖZELLİKLER

TAŞIYICI SİSTEM : Betonarme Karkas
DÖŞEME : Beton üzeri ahşap, beton üzeri+kilim+halı
KAPLAMA DUVAR : Delikli tuğla üzeri harçlı sıva
TAVAN : Beton
ÇATI ŞEKLİ : Belli değil
ÇATI ÖRTÜSÜ : Belli değil

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Daha önce Fatma Tetik'in bulunduğu evde oturulmuş 6 senedir bu evde oturulmaktadır. Anne, Baba, iki oğul, gelin ve bir torun ile birlikte toplam 6 kişi bu evde oturmaktadır. 20 sene önce dağ köyünden göç ederek Bigadiç'e yerleşilmiştir. Aile geçimini, çiftçiliğin yanısıra - iki oğul ve baba tarafından - dışarıda çalışarak karşılamaktadır. Babanın çoğunlukla yaptığı iş amelelik olmaktadır. Oğullarından büyük ve evli olanı un fabrikasında diğeri ise bir eczanede çırak olarak çalışmaktadır. Aile bağ bahçe işleriyle de ilgilenmektedir. Ekmeklerini merkez çarşıdan almak yerine - çoğunlukla- bahçenin bir köşesinde bulunan ve komşularının da zaman zaman kullandıkları fırında pişirmektedir. Kışlık için yiyecek yazdan hazırlanmaktadır. Bunun için kısmen kendi bahçelerinde yetiştirdikleri ürünlerinden kısmen de dağ köyündeki akrabalarından temin edilmektedir. Bu yiyecekler mutfağın bir köşesinde depolanmaktadır. Genellikle misafir yazın dışarıda/orta holde / sofada kışın ise aynı mekan içinde - orta holde - ağırlanmaktadır.

Evde yemek sofada- orta holde - ve yer sofrasında yenilmektedir. Aile daha çok geceleri evin orta holünde - aynı zamanda televizyonun da bulunduğu yerde geçirdiklerini belirtmişlerdir. Yine belirttikleri üzere evde yemekleri mutfak diye ayrılan ayrı bir mekanda pişirilmektedir. Çamaşırlar Banyoda yada - genellikle yazın - dışarıda maşinganın üzerinde ısıttıkları su ile yıkanmaktadır. Yorgan kaplamak, ütü yapmak gibi işler ise; evin herhangi bir odasında yapılmaktadır.

Çocuklarının ayrı bir odası bulunmamaktadır. Ders çalışmak içinde ayrı bir odaları yoktur. Mahalledeki komşularıyla çok iyiler ve ne zaman olsa görüşebilmektedirler. Bunun için zaman önemli değildir. Komşularıyla evin dışında sokakta ve bahçelerde toplanılmaktadır. Köyde iken gençler çeşme başında toplanmaktaymış Yaşlılar ise ekmek yaparken

ıtoplanırlarmış. Şimdi burada ise ekmek yaparken toplanılmaktadır. Köyde ip eğirip hayatta ise dokurlarmış. Evlerindeki salonun balkonun geniş olmasını istemektedirler ve bu isteklerini ise üst katı yaparken gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Modası geçti diye köyde yapı / burada yapmadıkları işleri bulunmaktaymış . Apartman dairesini tercih ederlermiş.

NOT: Buradaki evin planını kendileri Bigadiç'teki bir mimara çizdirmişler, ruhsat alabilmek için ama planı aynı şekilde uygulamamışlar. Hele üst kattaki plan şeması oldukça farklı görülmektedir.

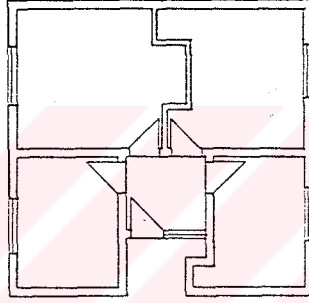
FATMA TETİK, MEZARARDI MEVKİİ. SELVİ MAH. KELLEÇİ SK. NO:12
KIZILÇUKURLU

ÇEVRESEL VERİLER

Devamlı elektrik su bulunmaktadır. Kanalizasyon yoktur. Çevresinde ayrık fakat sıkışık 1 - 2 katlı binalar bulunmaktadır. Çevre, Toprak yol ve yeşille bütünleşmiş bir dokuya sahiptir.

KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE ²)	HACİM (METRE ³)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	11.0	28.0	3.57	3.05	2.52
MİSAFİR ODASI	10.0	25.5	3.67	2.76	2.52
GÜNLÜK ODA	15.0	39.0	3.86	4.00	2.52
EBEVEYN Y. ODA	15.0	39.0	3.86	3.85	2.52
HOL	5.0	12.0	2.20	2.20	2.52

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PİŞİRME + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

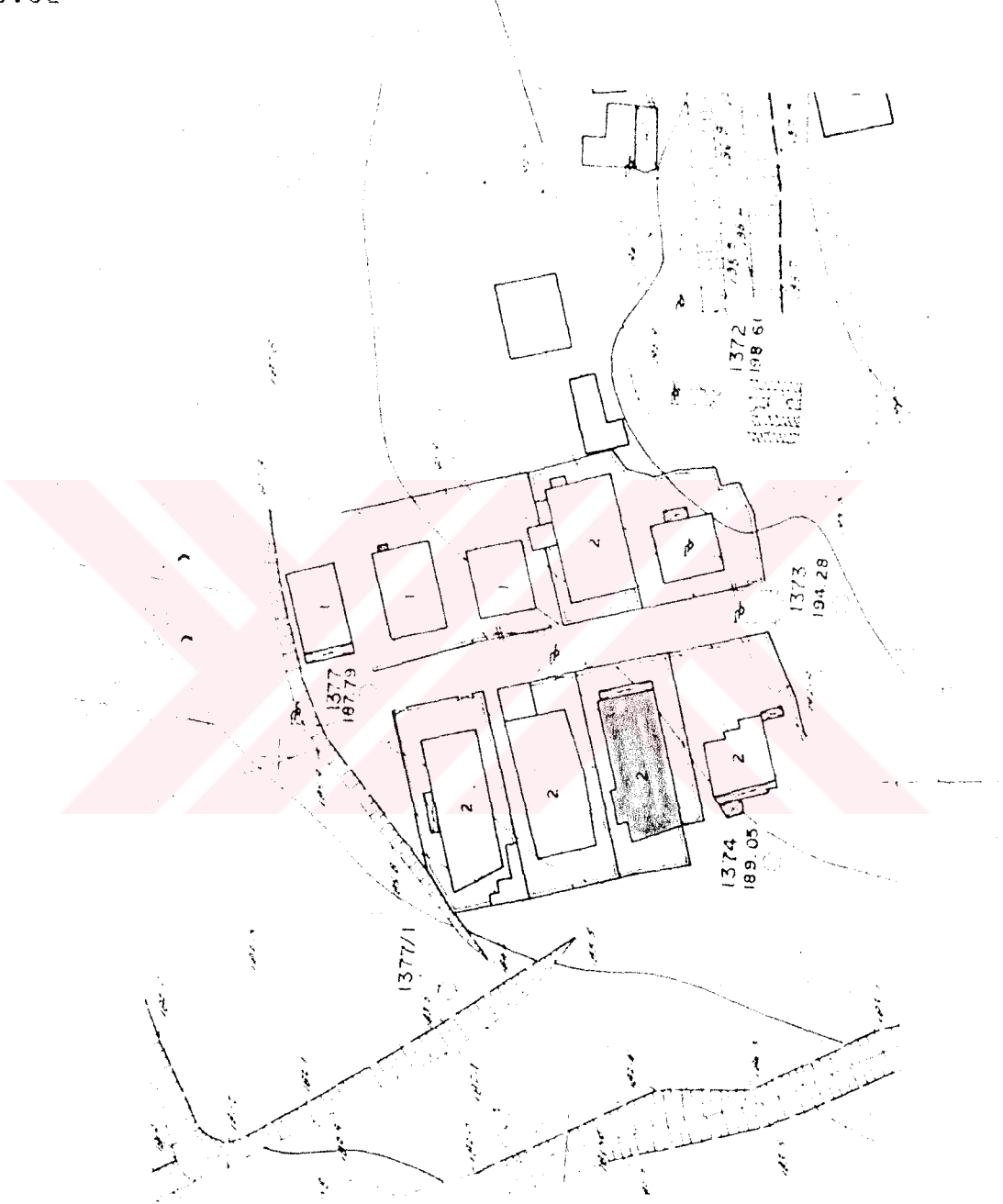
Taşıyıcı Sistem	: Yiğma, Kargir
Duvar	: Tuğla
Döşeme	: Paletyen, ahşap kaplama
Kaplama	: Kireç dış plastik boya
Tavan	: Ahşap kapı
Çatı Şekli	: Kırma
Çatı Örtüsü	: Marsilya tipi kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Bu evde beş kişi oturmaktadır. Anne Baba ve üç çocuk 1982 yılında köyden buraya gelmişlerdir. Köyde evin beyi şöförlük yapmaktaymış burada da aynı işi yapmaktadır. Ev içinde banyo, wc yoktur. Sadece güsulhane vardır. Bigadiç'in içine imkan olursa yerleşmeyi düşünmektedirler. Evin bahçeli olmasından oldukça memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yemekler ise mutfakta yada oturma odasında yerde yenilmektedir. Ençok evin oturma odası diye ayrılan büyük odasında oturulmaktadır. Anne - baba yatak odasında yatmaktadır. Çocuklarından birinin yerde diğer ikisinin de yattıklarını belirtmişlerdir. Büyükanne ve Büyükbabaları karşıda ablasının evinde oturmaktadır. Gece aile toplu olarak oturma odasında oturmakta olduklarını belirtmişlerdir. - Televizyonun bulunduğu oda- Bütün sebze ıve hamur işleri mutfakta görülmektedirler. Ütü herhangi bir odada yapılmaktadır. Yorgan ise geniş oda olan oturma odasında kaplanılmaktadır. Çocukların ayrı odası yoktur. Ders çalışırken herhangi bir odada çalışabilmekte olduklarını bildirmişlerdir. Büyük kızları Balıkesir'deki yapı meslek lisesine gitmektedir. Ve çalışma ortamı olarak daha sessiz fakat oldukça karanlık olan anne ve babasının yatak odasını tercih etmekteymiş. Komşularıyla çok iyi görüşülmekte ve bu istedikleri herhangi bir zamanda olabilmektedir.

Köydeyken kilim dokurlarmış. Evde Traktör vardır. Evlerinde bir değişiklik yaptıklarını fakat değişikliğin mobilyalar açısından olmasından yana olduklarını belirtmişlerdir. Kendileri bu evi daha önce kendileri gibi dağ köyünden göç edip Bigadiç'e yerleşmiş olan Şükrü Mut'lardan satın aldıklarını belirtmişlerdir.

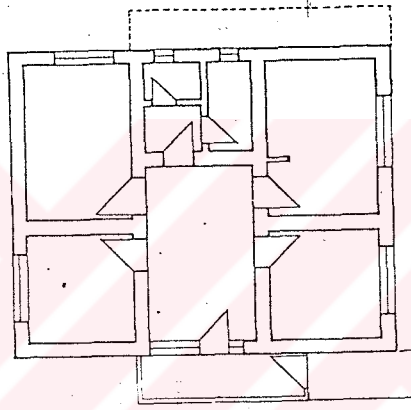
MUKADDES ERGÜN (HALİME ÖZDEMİR'İN KIZI) SELVİ MAH. ÇAĞRI SK.
NO:32

ÇEVRESEL VERİLER

Su, elektrik var. Kanalizasyon yoktur. Toprak+çakıl yol, ön tarafta çocuk parkı bulunmaktadır. Eğimli bir arazide konumlandırılmıştır.

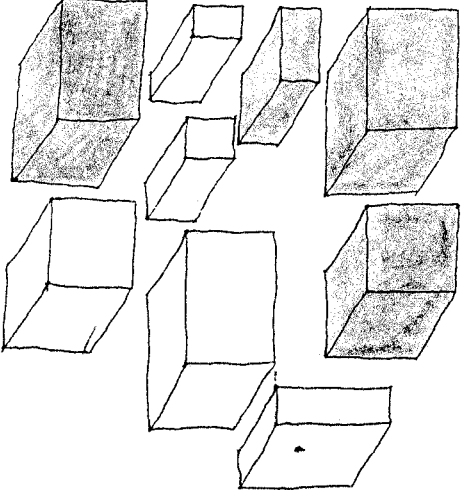
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

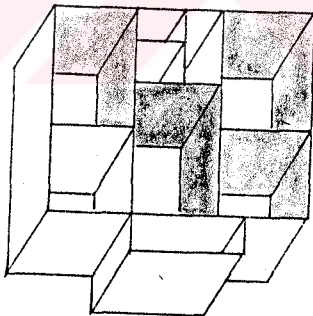
Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (M)	BOY (M)	YÜKSEKLİK (M)
C.O. OTURMA ODASI	9.0	24.0	2.97	2.95	2.74
GİRİŞ HOL-HAYAT	14.0	38.0	4.80	2.90	2.74
MİSAFİR ODASI	13.5	37.0	4.60	2.95	2.74
MUTFAK	10.0	28.0	3.59	2.83	2.74
E.YATAK ODASI	11.0	30.0	2.97	3.64	2.74
BANYO	4.0	12.0	3.64	1.18	2.74

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PIŞIRMA + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı sistem	: Yiğma kargir (80 cm yiğma moloz taş üzeri dolu tuğla)
Duvar	: Tuğla
Döşeme	: Ahşap kaplı, Islak hacimler Mutfak mozaik, k
Kaplama	: Sıva + Kireç
Tavan	: Beton
Çatı Şekli	: Şimdilik Teras

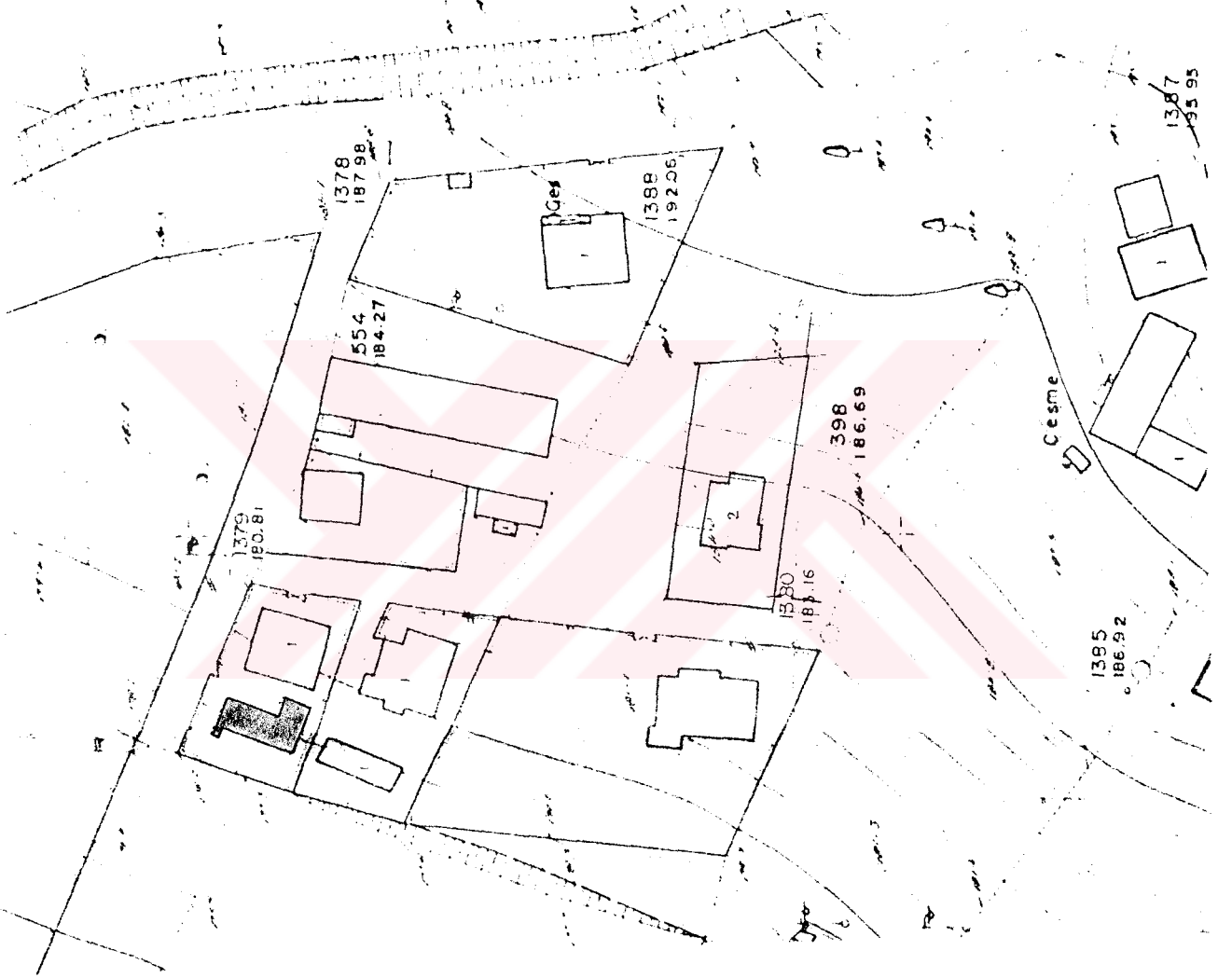
SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Mukaddes Ergün Halime Özdemir'in kızıdır. Bu evde iki kişi oturmaktadır. Daha önce dört kişi oturmaktaymış. Bir kız ve bir oğlan çocuk ile. Kız evden ayrılmıştır. Oğul ise evlenmiştir. Ve şu anda üst katta kalmaktadır. Önce depo yani bodrum kat olarak tasarladıkları yeri değiştirerek - oğlunun evlenmesi dolayısıyla - kendilerine ev yapmışlardır. 1Geçim, evin beyi tarafından - şöförlük - sağlanmaktadır. 8-10 senedir bu evde oturmaktadır. Evlerinden ve bahçesinin olmasından oldukça memnun olduklarını belirtmişlerdir. Evlerinde yemeği orta holde -hayat - yemektirler. Evin güneyindeki yatak odası bölümünde yatmaktadır. Çocuklar varken oturma odasında yatılmaktadır. Evlerini yeterli görmektedirler. Büyükanne ve büyükbabaları burada kalmaktadır. Yemek mutfakta pişirilmektedir. Hamur işleri, bulgur vb.. işleride bahçe yada mutfakta görülmektedir. Çamaşırlarını ise banyoda yıkamakta olduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında dışarda da yıkadıkları gözlemlenmiştir. Ütü yapılmamaktadır. Evin en geniş odası olan orta holde yorgan kaplanmaktadır. Çocuklarının ayrı bir odası bulunmamaktadır. Daha önce Bigadiç'in içinde Çavuş mahallesinde iki katlı ahşap bir evde oturmaktaymışlar. Alt katta depolar,WC,mutfak bulunmaktaymış. Mahallenin yavaş yavaş kalabalıklaşmasından şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Çevredeki tüm komşularla iyi geçinilmekte ve istedikleri saatte görüşülebilinmektedir. Park ve bahçe evin dışında komşularıyla görüştükleri yer olmaktadır. Aynı sokakta oturan bir akrabalarının da olduğunu belirtmişlerdir. -dayısının kızı -. Evin hanımı; evde boş zamanlarında kendi için dantel örmektedir. Evlerine çarşının yakın olmasını istemektedirler. Kamyonları bulunmaktadır. Eve hiç bir ilave yapmamışlardır. Evi, evin beyi eşi Bigadiç'deki bir ustaya yaptırmıştır. Evlerinin içinde bir değişiklik istememekteler. Bunun yanında değişik yeni eşyalar istemektedirler. Mahalledeki ortak fırında arada bir ekmeklerini kendileri yapmaktadırlar.

KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

HALİME ÖZDEMİR, Selvi Mah. Harmandalı Sk. No:1.

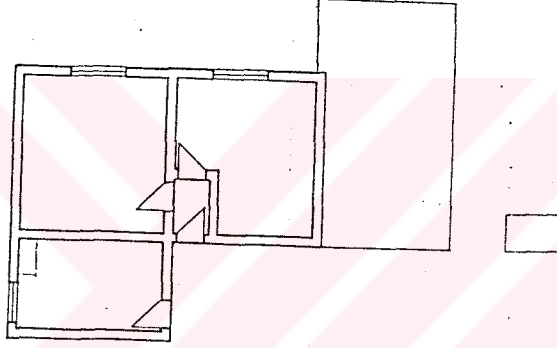
68 yaşında, Aşağı Çamlı Köyü

ÇEVRESEL VERİLER

Su ve elektrik var, kanalizasyon yoktur. Çakıl, toprak yol vardır. Mezarlığın yanında yeşil selvi ağaçları bulunmaktadır. Çevrede, 2 katlı ve 3 katlı binalardan oluşmuş bir doku bulunmaktadır.

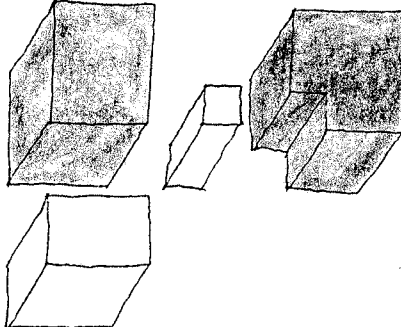
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

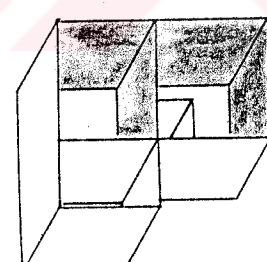
Ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK+ODA	16.0	33.0	4.25	3.65	2.10
HOL	14.0	32.0	1.63	8.66	2.25
ODA	17.0	36.0	4.25	3.98	2.10
DEPO	10.0	22.0	2.42	3.98	2.25

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PIŞIRMA + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU :

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	: Yiğma Kargir
Duvar	: Briket
Döşeme	: Ahşap + beton
Kaplama	: Briket üzeri kireç sıvı
Tavan	: Duralit üzeri yağlı bağlı
Çatı Şekli	: Kıрма sonradan yapılmış
Çatı Örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Halime Özdemir; bir sene önce eşini kaybetmiş ve şu anda tek başına oturmaktadır. Geçimini önceleri eşinin işi - demir atölyesi - sayesinde sağlamaktaydılar. Kendiside birkaç komşusuna süt, fasulye, nohut, kestane, ve ceviz satmayla karşılamaktaydı. Şimdi ise süt hariç dağ köyünden getirdiği fasulye, nohut, kestane, ceviz mevsimine göre dağ meyveleri satarak ve kısmende çocuklarının yardımı ile geçinmektedir. Kendi içinde burada bahçesinde bazı ürünler yetiştirmektedir. Var olan ineğine artık yaşlandığı için bakamamakta ve onu satıp ahıl ve depo olarak kullandığı yeri şimdi - çocuklarının yardımıyla- bölerek bir ev haline getirmiş ve onu kiraya vermiştir.

Evin odasının bir köşesini mutfak olarak kullanmakta, yer sofrasında yemek yemekte, eşyalar ise geleneksel dağ köyündeki eşyaları kullanmaktadır. Bir oda günlük oda diğer odayı misafir odası şeklinde düşünmüşler. Ayrıca bir ek olan bölümde depo olarak kullanılmakta. Günlük odada yemek yenilmekte, yatılmakta, oturulmakta ve ortada leğende evin içinde yıkanmaktadır. Çamaşırlarını ise maşingada suyu ısıtarak dışarıda yıkamaktadır. Ayrıca maşingayı da kışın ısınmak için kullanmaktadır. Küçük bir ocağı olmasına rağmen yemeğini bu maşingada pişirmektedir.

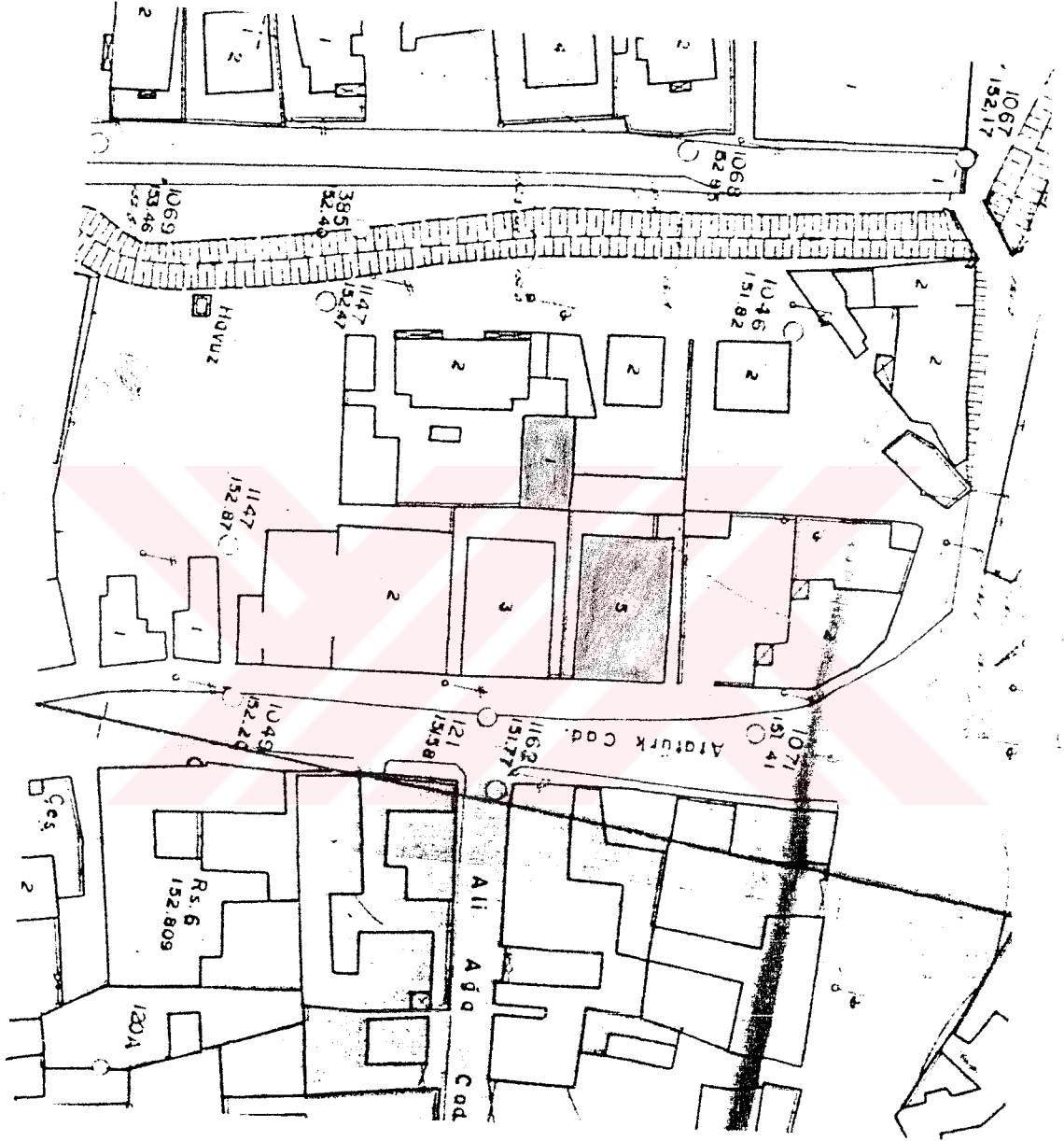
WC, dışarıda bahçenin bir köşesinde bulunmaktadır. Avludaki çeşmede ayrıca meyva, sebze de yıkanmaktadır.

Not : Evlerini şu anda A.Çamlı köyünde oturan bir aileden satın almışlardır. Eşyalarını depoladıkları yer, divan altları giysi vb.. ufak tefek eşyalar, yatak, yorgan gibi daha büyük eşyaları ise sandığın üzerinde açıkta yığma usulüyle depolamaktadır.

4.2.2 DAĞ KÖYÜNDEN GÖÇ EDİP KASABA İÇİNE YERLEŞENLER.

NAZİFE ÖZÇAKIR, Abacı Mah. Atatürk Cad. No:99
Aşağı Çamlı

ÇEVRESEL VERİLER

Eski İZMİR-İSTANBUL Karayolu üzerindedir. Elektrik, su, kanalizasyon bulunmaktadır. Çevre, bitişik nizamda 2 - 3 - 4 - 5 katlı binalardan oluşmuş bir dokuya sahiptir.

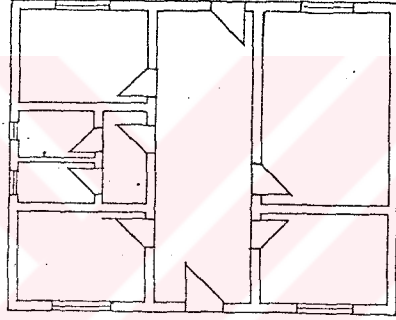
EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	:	Betonarme karkas
Duvar	:	Tuğla
Döşeme	:	Betonarme, ahşap mekanın kullanım durumuna göre
Dış Kaplama	:	Delikli tuğla üzeri sıva + kireç
Tavan	:	Beton
Çatı	:	Teras
Çatı örtüsü	:	-

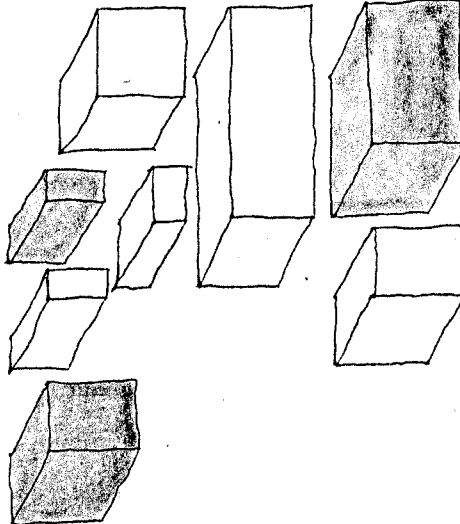
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU
PLAN

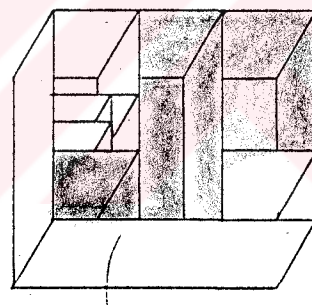
ö:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (METRE 2)	HACİM (METRE 3)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	8.0	22.0	2.42	3.45	2.62
BANYO + WC	9.0	23.0	3.40	2.53	2.62
OTURMA ODASI	8.0	22.0	3.01	2.59	2.62
HOL (SOFA)	21.0	55.0	7.96	2.63	2.62
YATAK ODASI	8.0	22.0	2.42	3.45	2.62
MİSAFİR ODA	16.0	41.0	4.51	3.45	2.62

MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	 A 3D exploded view of several rectangular volumes of varying sizes and orientations, representing the spatial layout of a room. The volumes are arranged in a way that suggests a central area with surrounding elements.
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	 A 3D exploded view of several rectangular volumes, similar to the first diagram, but with a large red 'X' overlaid on the background. The volumes are arranged in a way that suggests a central area with surrounding elements.
PİŞİRME + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	: Yığma
Duvar	: Briket
Döşeme	: Mutfak beton, WC + banyo beton, hol beton, misafir odası, Yatak odası, oturma odası, ahşap kapı
Kaplama	: Dış biriket üzeri kireç, iç kireç
Tavan	: Ahşap kaplama
Çatı Şekli	: Kıрма çatı
Çatı Örtüsü	: Marsilya kiremiti

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Nazife Özçakır Halime Özdemir'in kızıdır. Bu evde şu anda 7 kişi oturmaktadır. Geçim aile reisinin dükkanı sayesinde sağlanılmaktadır. Bir çocuk, anne, baba, büyükanne ve abüyükbaba ile birlikte. Üç senedir bu evde oturmakta olduklarını belirtmişlerdir. Daha önce ise bu evin yerinde ahşap iki katlı bir ev bulunmaktaymış. Ama yıkılıp beş katlı bina yapılmış ve bu bina yapılırken bir süre için bahçedeki tavuk kümesi eve çevrilerek orada kalınmıştır. Evlerinin bahçesinden oldukça memnunar. Yeşil alan, bunun yanında bazı meyve ve sebze yetiştirebilmekteler. Ayrıca fırınları bile bulunmaktadır ve ayrıca da bahçe de makarna, kekik suyu çıkarmak gibi işleri yada ekmek yapılmaktadır. Yemeklerini şu anda mutfakta yemektedirler. Daha önce müstemilatta oturuken orta holde yer sofrasında yemekteymişler.

Bugünde gerektiğinde yer sofrasında yiyebilmektelermiş. Şu anda yatak odalarını - ayrı ayrı olan - yatma mekanı olarak kullanmaktadırlar. Büyükbaba ve Büyükanne müstemilatta kalmaktadır. Ailenin toplu olarak oturduğu mekanlar misafir odası ve oturma odası olmaktadır. Ana cadde de olduğu için ev oldukça gürültülü olmaktadır. İyi olarak görüştükleri beş komşuları vardır. Komşularıyla görüşme saatleri ise, işlerine göre, hergün, bazen olmakta olduğunu belirtmişlerdir. Dikiş makinesi, televizyon, buzdolabı ve telefon hemen hemen bütün ailelerde bulunduğu tespit edilmiştir.

KERİM MEMİŞ, Fethibey Mah. Yeni Sanayi cad. No:3
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Çevre, 2-3-5 katlı bahçe içinde binalardan oluşmaktadır. Arka sokaktan kanal - kanalet - geçmektedir. 15 metrelik yolun önünde Cumhuriyet Lisesi'ne ait büyük bir yeşil alan bulunmaktadır. Elektrik, su ve kanalizasyon bulunmaktadır. Ulaşım 15 ve 6 metrelik asfalt yol ile sağlanmaktadır. İmar durumu ayırık nizam ve 4 kattır.

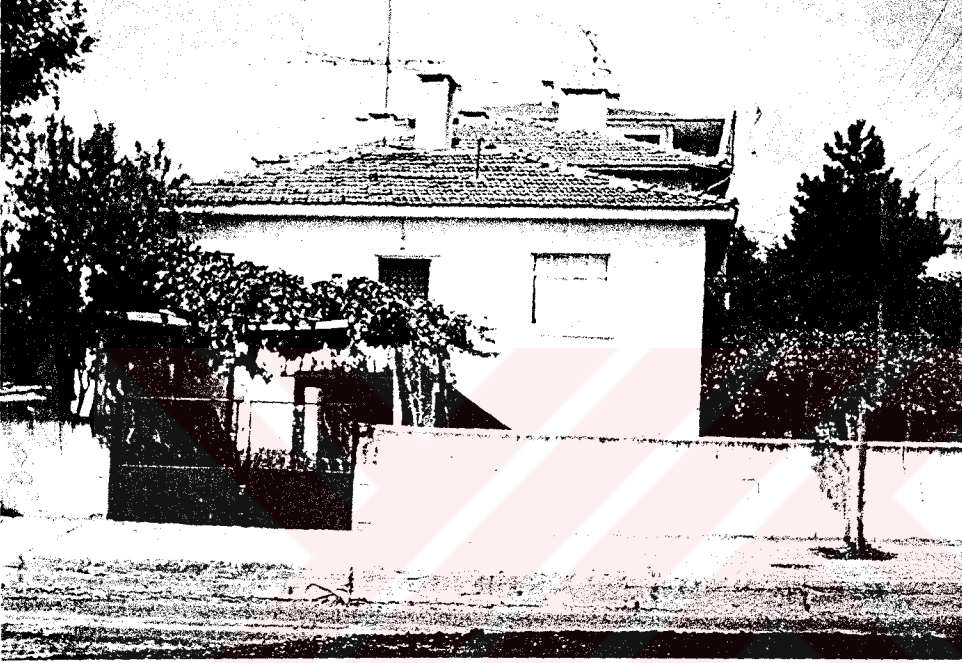
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MUTFAK	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PIŞİRME + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	: Yiğma Kargir
Duvar	: Taş
Döşeme	: Beton üzeri ahşap kaplama
Kaplama	: Kerpiç sıva + kireç
Tavan	: Ahşap kaplama
Çatı Şekli	: Kıрма çatı
Çatı örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

Bu evde şu anda dört kişi oturmaktadır. 78 yaşındaki anne baba oğlu ve gelini. Torunlarının hepsi okumuş hatta master yapanlar bile var ama onlar buraya yerleşmek istememişler. 28 yıl önce köyden gelmişler. Köyde çiftçilik yaparak geçimlerini sağlamaktaymışlar. Burada da çiftçilik yapmaktalar ve birde traktörleri bulunmaktaymış. Evlerinin oldukça geniş bir bahçesi bulunmakta ve bahçelerinden de oldukça memnunlar.

Yemekleri mutfakta yerde yenilmektedir. Torunları gelince masada ve oturma odasında yenilmektedir. Bir yatak odaları vardır. Çocuklar oturma odasında kalmaktadırlar. Ailenin toplu olarak oturduğu yer gece - gündüz oturma odası ve bahçe . Büyükanne ve Büyükbaba eskiden oturma odasında yatarlarmış. Evin olmaktadır. Alt katı şu anda depo olarak kullanılmaktadır. Çamaşırları banyoda yıkanmaktadır. Mahalledeki komşularının hepsiyle görüşmekteler. Komşuluk ilişkileri iyi. Kadınlar evde, bahçede; erkekler ise genelde çevredeki kahvehanede görüşmektedir. Bu mahallede oturan başka akrabaları bulunmamaktadır. Kendi ihtiyaçları için köydeyken kilim dokurlarmış. Evlerinden memnunlar ve bir değişiklik yapılmasını istememekteler.

Not : Giysileri ve diğer eşyalar kısmen dolapta, sandıkta ve sandığın üstüne yığma şeklinde saklanmaktadır. Evi, 1962'de 25.000.- TL karşılığında bir köylüden satın almışlardır.

MUAMMER AYKUT (Nazif Aykut'un Oğlu) Fethibey M 28 Haziran C.

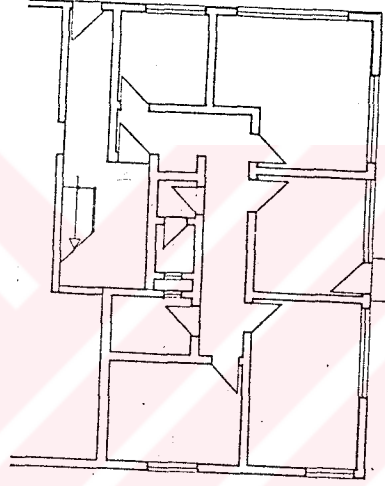
KONUTUN FİZİKSEL DURUMU

ÇEVRESEL VERİLER

Çevre; 2 - 3 - 5 katlı bahçe içinde binalardan oluşmaktadır. Elektrik, su, kanalizasyon bulunmaktadır. Ulaşım; 6 metrelik asfalt yol ile sağlanmaktadır. Buradaki doku için imar durumu ayrıık nizam ve 4 kat olarak belirlenmiştir.

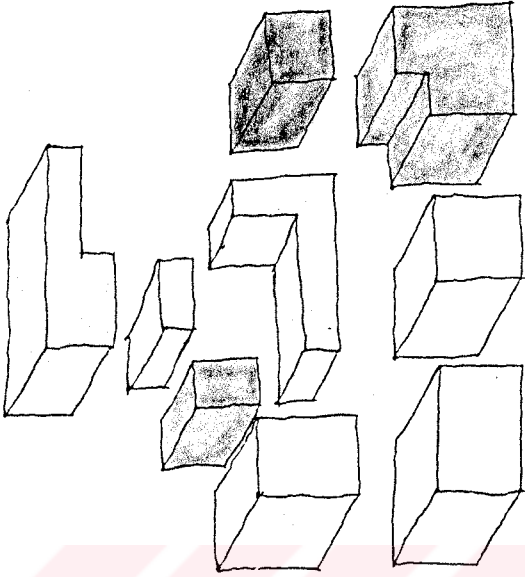
KONUTUN İŞLEVSEL ANALİZİ
PLAN

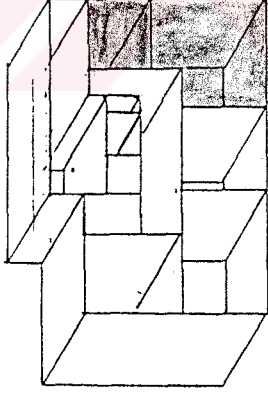
0:1/200

MEKAN BOYUTLARI					
MEKANIN ADI	ALAN (M ²)	HACİM (METRE ³)	EN (METRE)	BOY (METRE)	YÜKSEKLİK (METRE)
MUTFAK	6.0	17.0	2.40	2.45	2.85
M. ODASI/GÜNL. ODA	1.9	55.0	4.1-1.6	4.2-1.3	2.85
EBEVEYN Y. ODASI	1.3	38.0	2.95	4.50	2.85
BANYO	3.0	8.5	1.50	2.10	2.70
LAVABO	1.0	3.0	1.00	1.30	2.70
DEPO	1.0	28.0	2.70	3.60	2.85
KORİDOR/HOL	3.0	22.5	1.20	6.60	2.85
ANTRE	3.0	9.5	1.40	2.40	2.85

186
MEVCUT KULLANIMDA HACİMLER

YATAK ODASI	
MÜLFER	
WC	
BANYO	
OTURMA ODASI	
MERDİVEN/SOFA HOL	

EYLEM - HACİM İLİŞKİSİ

UYUMA	
PIŞIRMA + YEME	
OTURMA	
TEMİZLENME (YIKANMA)	

EVİN İNŞAAT DURUMU

YAPISAL ÖZELLİKLER

Taşıyıcı Sistem	: Betonarme Karkas
Duvar	: Tuğla
Döşeme	: Beton
Kaplama	: Sıva + kireç
Tavan	: Beton
Çatı Şekli	: Kıрма çatı
Çatı Örtüsü	: Kiremit

SOSYO - KÜLTÜREL DEĞERLENDİRME

9 aydır bu evde - dairede - oturulmaktadır. Mart-92 de girilmiştir. Kiracıdırlar. Evin hanımı kiracı olarak kalmayı istememektedir. Kasaba hayatına kolayca ayak uydurulmuştur. Yeni evli iki kişi olarak bu evde kalmaktadırlar. Ekonomik zorunluluk dolayısıyla evin bütün odaları döşemediği için kullanılmamaktadır. Çamaşır makinası, koltuk takımı, karyola, televizyon, buzdolabı vb.. ev araçlarına sahiptirler. Komşular ile ilişkileri oldukça iyidir. Burada günlük gidip gelmelerinin - saatli saatsiz - yani haftada bir de haberli gün toplantıları yapılmaktadır. İçe dönük yaşantılarının yanı sıra dışa dönük bir yaşam da sergilemektedirler.

4.2.3 DAĞ KÖYÜNDEN GÖÇ EDİP TARİHİ DOKU İÇİNE YERLEŞENLER

Çalışma süresi içerisinde tarihi doku içerisine yerleşmiş bir aile tespit edilmişse de - Bigadiç Cumhuriyet Lisesi Tarih hocası Zekeriya Özdemir'in akrabası - pratikte uygulama alanı bulunamamıştır.

4.2.4 DAĞ KÖYÜNDEN GÖÇ EDİP ŞEHİRE YERLEŞENLER

Çalışma süresi içerisinde şehire (Balıkesir) yerleşen bir aile Halime Özdemir'in oğlu tespit edilmemişse de pratikte incelenememiştir.

4.3 Kullanıcı İhtiyaçlarının Belirlenmesi

"Değişin sosyal ekonomik ve teknik koşullarda ihtiyaçların ve dolayısıyla amaçların değişmesine nedendir. Örneğin kırdan kente göç eden bir kişiye tasarlanacak konut için amacın belirlenmesinde, sosyal çevre, ekonomik ve teknolojik koşullardaki değişmeler kritik boyutlara ulaşacaktır. Amaçları, aynı kaldıkları zaman bile belirlemek yeterince güçtür; kaldı ki çoğu zaman sık sık değişirler." (208).

Günümüzde kullanıcı ihtiyaç değişimleri, yapısal değişmelere göre daha hızlı olmaktadır. Teknoloji, konutta bu değişimleri karşılayamamaktadır. O halde fonksiyonel eskime hız kazanmıştır. "Kullanıcı İhtiyaçları deyimi ile, kullanıcı eylemlerinin en etkin bir biçimde yerine getirilebilmesi için, sağlanması gereken koşullar ifade edilmektedir." Bu ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara göre uygulanacak standartlar, toplumsal, bölgesel ve aynı toplum içinde sosyo - ekonomik gruplara göre farklılıklar gösterir. (209). Örneğin; ihtiyaç, bir oturma odasında bu hacimde yer alan dinlenme, misafir kabul etme gibi eylemler söz konusu ise; bunların yerine getirilebilmesi için gerekli alandır. (210).

"Konutta yer alan eylemlere ilişkin kullanıcı ihtiyaçlarına ait aranması ve gerekli yeterlikte karşılanması gereken nitelikleri:

- . ANTROPOMETRİK,
- . FİZİKSEL ÇEVRE,
- . SAĞLIK,
- . SOSYAL,
- . PSİKOLOJİK,
- . MAHREMİYET,
- . EMNİYET,
- . YAPI DIŞI ÇEVRE,

olarak kabul etmek mümkündür." (211).

Endüstri Devrimini takip eden şehirleşmeyle ortaya çıkan konutun sosyal yön ve problemlerine ilk kez dikkati çeken ülke İngiltere olmuştur. Bu ülkede daha Birinci Dünya Savaşından önce ailelerin ihtiyaçlarına uygun konutlar inşa edilmiştir. "*Hampstead Garden Suburb gibi ilk uygulamalardan sonra ortaya çıkan husus, sadece kamusal sağlık ve emniyeti korumak için uygulanan yapı kurallarının (Building Regulations) ailenin sosyal ve kişisel ihtiyaçları her zaman karşılayamadığıdır.*" (212).

İkinci Dünya Savaşı öncesinde yapılan çalışmalar ise konutların fiziksel performansını anlamaya yöneliktir. (213).

Yurdumuzda ise; durum, şehirlere göre göç hareketinin hızlandığı, 1950 yıllarında konut ihtiyacının karşılanması çok önemli bir problem olarak ortaya çıkmıştır. Hızlı şehirleşme sonucu ortaya çıkan gecekondu bölgeleri ile ilgili çalışmalar yapılmış ve nüfusun sosyo - kültürel özellikleri saptanmaya çalışılmıştır. Ama bu çalışmaların da yeterli olmadığı görülmüştür. (214).

Yukarıda kullanıcı ihtiyacı ve kullanıcı ihtiyaçları için aranması gereken niteliklerinden, dünyada ve yurdumuzda bu konuda yapılan çalışmalardan kısaca bahsettikten sonra kullanıcı ihtiyaçlarının saptanmasında yararlanılan veri kaynaklarının bahsedilmesinde yarar vardır. A.Atasoy, bu kaynakları özetle üç grupta toplamaktadır:

1- Saha çalışmalarında elde edilen veriler - çalışmamızda en çok yararlanılmış kaynaktır.-

2- Laboratuvar verilerinde elde edilen veriler

3-Dökümanter ve istatistiki bilgi kaynakları - tez de en çok yararlanılan ikinci kaynaktır.- (215).

"Giderek sınıflandırılmış kullanıcı gereksinimleri tasarıma veri teşkil etmiştir. Örneğin, farklı hane halkı özellikleri (gelir grubu farklılıkları, büyüklük ve sosyal yapı farklılıkları v.b. gibi) için değişik büyüklük ve nitelikte konutların sağlanması esas alınmıştır". (216).

Kullanıcı ihtiyaçlarının belirlenmesi için saha çalışmasına yönelik veri toplamak amacıyla C.Alexander'in bir Hint Köyü üzerindeki, sistematik araştırma yöntemi olarak gerçekleştirmiş olduğu durum incelenebilir.

Fiziksel bir yapının her elementinin, işlevsel isteklerinin bir araya gelmesini temsil etmesi gerekir.

Bir cadde, dolaşım alanı ihtiyacı, evlere yol, binaların arasındaki ışık ve hava ihtiyacı yağmurlu havalarda oluşan fazla suyun dökülmesi ihtiyacı gibi ihtiyaçların biraraya gelmesiyle, bizim cadde dediğimiz, şehrin çizgisel, doğrusal bir elementini meydana getirirler. Bir ev uyumak için bir ihtiyacı, yiyecek stok etmek ve yiyecek hazırlamak için bir yer ihtiyacı, ait olunacak bir yer ihtiyacı, çocukları yetiştirmek için bir yer ihtiyacı ile rüzgar ve yağmurdan korunmak için bir yer ihtiyacı gibi ihtiyaçların biraraya gelmesinden oluşmuştur. Bütün bu ihtiyaçlar ev denilen şehir elementini oluşturmak üzere biraraya gelmişlerdir. Bir başka deyişle, fiziksel şehrin her elementi, çevresindeki isteklerin birleşmesinden meydana gelir. Eğer elementlerin yukarıda belirttiği gibi bağımsızlığa ve bütünlüğe sahip olması isteniyorsa bunu sağlamanın tek yolu, bire bir (1-1) uygunluk ile çevresindeki bağımsız alt sistemleri biraraya getirmektir. Bir başka deyişle; çevredeki isteklerin bağımsız alt sistemlerin her birini tasarlanılan fiziksel sistemin fiziksel bir elementi ile birleştirmektir.

C.Alexander bunu şöyle ifade etmektedir :

"Her şeyden önce, köyün fiziksel şekli üzerinde etkisi olan bütün istekleri, ihtiyaçları yerleştir. Önünüzde ki liste kabul edilebilir her şekil isteği içerir.

1- Köylülerin hissettikleri kendi ihtiyaçları,

2- Bölgesel ve ulusal ekonomi ve sosyal amaçların getirdikleri,

3-Üstü kapalı bir biçimde var olan Köyde yerine getirilmiş her şey (Bir kimse tarafından ihtiyaç olarak hissedilmemişse de istenmiş şeyler) (217).

Konut tasarımıda kullanılabilir bir diğer yöntem ise (Alexander'in önerisidir.) C. Alexander, Pattern Language adlı kitabında bir dili oluşturan pattern (örüntü) lerden bahsetmektedir. "253 patternın hepsi birlikte bir dil oluştururlar. 253 pattern, bütün bir bölgenin görünüşünü oluştururlar. Ayrıca ayrıntıda yapılabilecek sonsuz değişikliklerle birlikte bu bölgeleri milyonlarca şekile sokabilirler. Bu dilin her küçük pattern serisinin kendisi çevrenin küçük bir parçası için bir dil oluşturur ve bu küçük patternlar listesi milyonlarca parklar, yollar, evler, iş yerleri ya da bahçelerden oluşturabilirler. " Mesala bir evin önündeki verandayı oluşturmak için 10 patternden oluşan bir dil seçebilir.

1. Cadde de özel set - teras ki bu C.Alexander'in kitabında (140) numaralı pattern'dır,
2. Güneşli yer (161),
3. Dış mekan (163),
4. Altı ayak derinliğinde balkon (167),
5. Yollar ve hedefler (120),
6. Tavan yüksekliği değişiklikleri (160),
- 7 Köşelerdeki kolonlar (212),
8. Ön Kapı sırası / bank (242),
9. Yetiştirilmiş çiçekler (245),
- 10.Değişik sandalyeler (251).

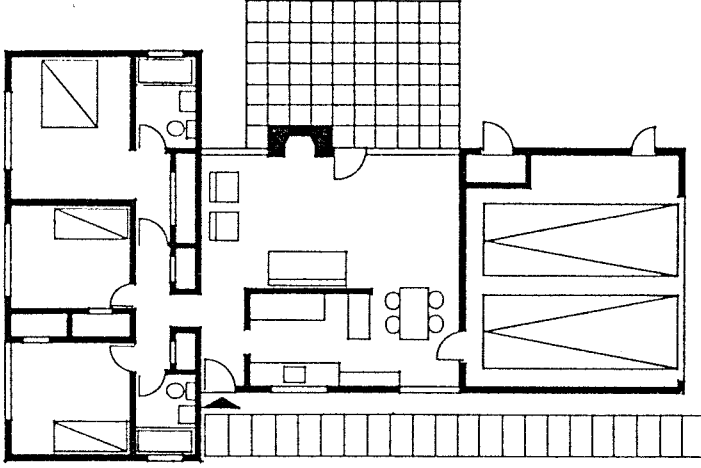
"Bu kısa patternler listesi bir dildir. Bir evin önündeki veranda için uygun yüzlere dilden sadece bir tanesidir". (218).

4.4 Çağdaş Kullanım İmkanlarının Araştırılması

"Şehirlerimizdeki yeni konut tipleri, kendi yaşam kültürümüzle bugüne kadar sentezi gerçekleştirilmeyen yabancı kültür kökenli olmaları nedeni ile onları kullanan şehirli ve şehir yaşantısına adepte olmuş kişi ve aileler için dahi önemli bazı sakıncalar taşımakta, çadaşlaşmaya ters düşmeyen kendimize has bir çok kültürel özelliklerimize uymamakta, bunların terkedilmesine, yitirilmesine neden olabilmektedir." (219).

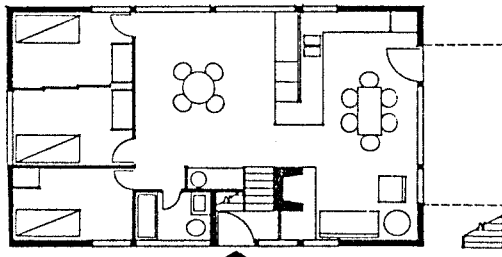
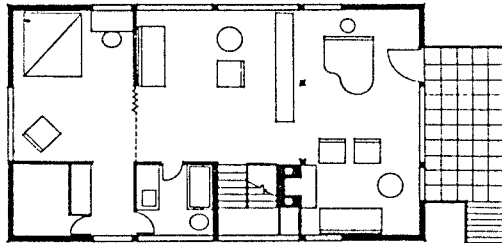
"Az katlı konutların açık mekanların faydalı bir tarafı da sıcaklığı fazla olan yerlerde dışarda uyumaya ve ev hayatının büyük bir kısmının özellikle servislerinin dışarda geçmesine imkan vermeleridir. Ayrıca bu mekanlarda çamaşır kurutmak ve bazı eşyaları saklamak da mümkün olmaktadır." (220). Yapılan çalışmalar batı kültürü tesiri ile meydana getirilen konutlar ile Türk Kültürüne dayalı konutlar arasında önemli ayrılıkların olduğunu, bu nedenle de kültür değişimi süresince aşılması güç bir engel gibi göstermektedir. (221). Mahremiyet kavramından yola çıkarak, Batı ile Türk - İslam kültürünün etkisinin konut mekanına yansımaları incelenebilir. Türk evinin kişisel mahremiyet davranışa bağlı uygunluğunun sağlanması, batıda ele alış tarzına bağlı olarak yapılan uygulamaların karşılaştırılmasıdır. Konu, önemi itibarıyla mekan kullanımı kapsamı içerisinde örneklerle incelemede C.Alexander'ın Community and Privacy kitabında yaptığı kriterlerle- ki bu kriterlerde altı soruya cevap aramıştır. - ele alınmıştır. Aşağıda bu örneklerden birkaçı incelenmiştir.

Şekil 42. 50'li yıllarda Kaliforniya'daki Evler :

1- Eve giriş kilidi,	Hayır.
2- Çocuklar için ayrı giriş,	Evet.
3- Büyükler ve çocuklar için tamponu,	Hayır.
4- Ebeveynlerin hayat odasına kilit,	Evet.
5- Oturma odası ayrı olabilir mi ?,	Hayır.
6- Dış mekanlar özel olabilir mi ?,	Hayır.

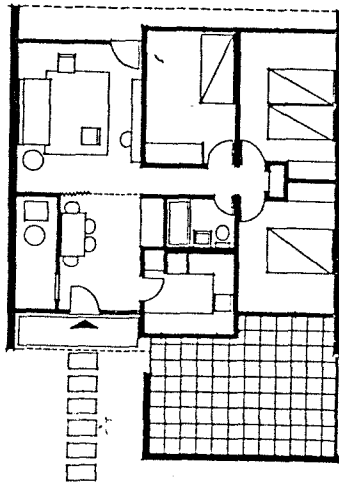
Sonuç : Her iki yanda da komşulara yönelmiş bitişik nizam evleri dış mekandaki alanları uygun ve özel bir şekilde kullanılmıyacak kadar birbirlerine fazla yakınlardır. Bu yetersizlik özellikle dış mekansal yaşantıya uygun gören Kaliforniya iklimi şartlarında çok daha bariz bir hal alır. Bitkiler dikmek yalnızca gözle görülür engeller oluşturabilir ama gürültü üzerine hiç bir etkisi yoktur. (222). Şekil 43. Aile Evi.

- 1- Eve giriş kiliti, Hayır.
 2- Çocuklar için ayrı giriş, Evet.
 (Ayrıca çok amaçlı olanlarda da geçerlidir).
 3- Büyükler ve çocuklar için tampon, Hayır.
 (Bütün sirkülasyon trafik oturma odası yada çok amaçlı odadan geçmek zorunda).
 4- Ebeveynlerin yatak odasına kilit, Hayır.
 5- Oturma odası ayrı olabilir mi?, Hayır.
 6- Dış mekanlar özel olabilir mi?, Evet.
 (Alçak gönüllü bir şekilde yalnızca balkon ebeveynlerin bölgesinin bir kısmı olarak gözönüne alınır).

Sonuç : Güzel görünümlü alanlar içeren karakteristik bir açık plandır. Gözle görünen mahremiyet zordur ve akustik mahremiyetin elde edilmesi imkansızdır. Açık merdivenler ve yarım seviyeli giriş bu durumu zorlaştırır. (223).

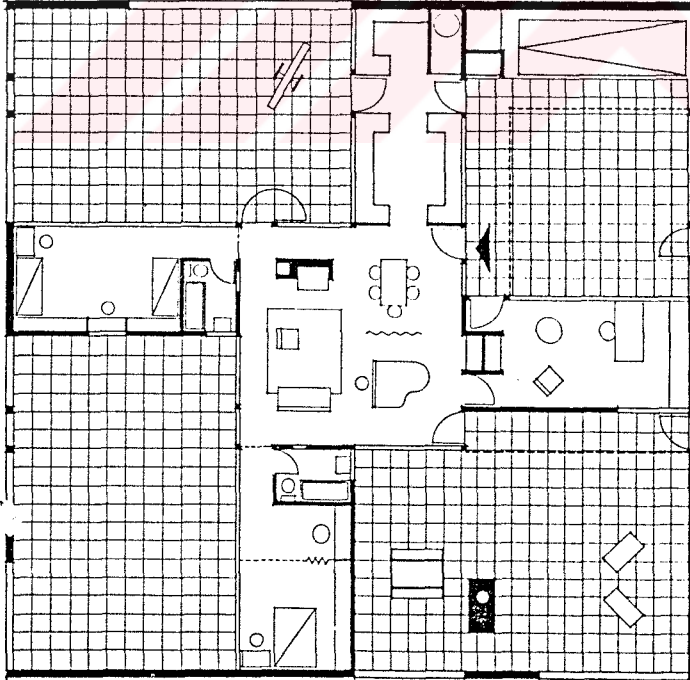
Şekil 44. Sıra Ev.

- 1- Eve giriş kiliti, Hayır.
 2- Çocuklar için ayrı giriş, Hayır.
 (Çocuklar yemek odasına oturma odası alanlarından geçmek zorunda).
 3- Büyükler ve çocuklar için tampon,
 (Depolama duvarı yardım eder ama bütün yatak odaları çok sınırlı bir alana açılır. Trafik ve akustik te kaos vardır).
 4- Ebeveynlerin yatak odasına kilit, Hayır.
 5- Oturma odası ayrı olabilir mi? Hayır.
 (sessiz oda yok).
 6- Dış mekanlar özel olabilir mi? Hayır.
 (Dış mekandaki her alan iki fonksiyon arasında mücadelededir).

Sonuç : Bu evde mahremiyet ve sessizlik elde etmek imkansızdır. (224).

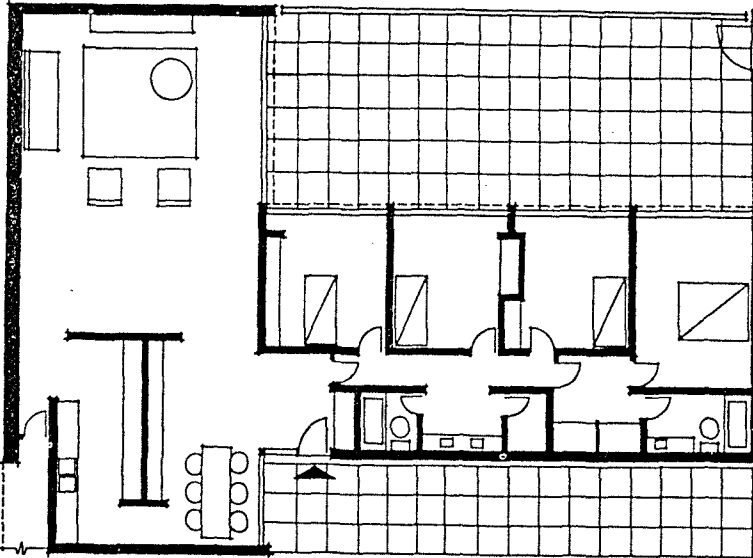
Şekil 45, Kaliforniya Evi.

- 1- Eve giriş kilidi, Hayır.
(Dört girişin hiç birinde de yoktur).
- 2- Çocuklar için ayrı giriş, Hayır.
(Çocuklar ana oturma alanlarından geçmek zorundalar).
- 3- Büyükler ve çocuklar için tampon,
(Ebeveynlerin açık avlusu tampon görevi görebilir ama gözle görülür bir mahremiyet yoktur. Aile odası kullanılmadığı zaman tampon görevi görebilir).
- 4- Ebeveynlerin yatak odasına kilit, Hayır.
(Kayan bir kapı yetersiz kalır. Banyonun diğer tarafındaki başka bir kapı kiliti tamamlar).
- 5- Oturma odası ayrı olabilir mi?, Hayır.
(Bu bir kesişimdir.Çalışma odası girişler arasına kapatıldığı zaman sessiz olabilir).
- 6- Dış mekanlar özel olabilir mi ?, Evet.
(İyi ayarlandığı halde özel mahrem olabilir).

Sonuç : Bütün karşıt kritiklere rağmen bu plan çok yeterli bir çözüm çekirdeğini gösterir. Mahremiyet için programsal ihtiyaçların olmamasına aktivitelerin gözönüne alınmasını engellemiştir. (225).

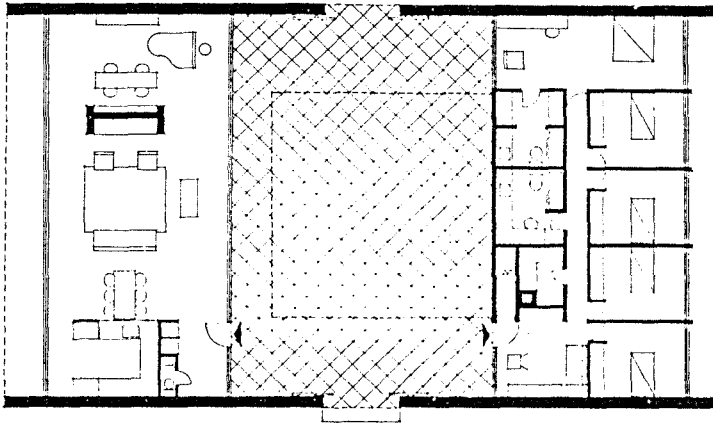
Şekil 46. Avlulu Evler, Michigan

- 1- Eve giriş kiliti, Evet.
(Ama giriş belirginleşmiştir).
- 2- Çocuklar için ayrı giriş, Evet.
- 3- Büyükler ve çocuklar için ayrı ayrı giriş. Hayır.
(Geçiş bütün trafiği ihtiva eder. Yalnızca bir bölme duvar çocuklarla ebeveynleri birbirinden ayırır. Ortak avlu hem gözle görülür hem de akustik mahremiyeti önler).
- 4- Ebeveynlerin yatak odasına kilit, Evet.
- 5- Oturma odası ayrı olabilir mi?, Hayır.
(Yemek yenilen alan aktif oda olarak gözönünde bulunursa yetersiz bir şekilde ayrılmıştır).
- 6- Dış mekanlar özel olabilir mi?, Hayır.
(Tek bir avlu Özel bölgelerle çelişki içindedir).

Sonuç : Tek avlu oturma odasının açık planı ve servis kanalı ile birlikte bu planın bir çok muhtemel avantajlarını iptal eder. (226).

Şekil 47 : Avlu Evi, New Canaan

1- Eve giriş kilidi,	Evet.
2- Çocuklar için ayrı giriş,	Evet.
3- Büyükler ve çocuklar için tampon,	Hayır.
4- Ebeveynlerin yatak odasına kilit,	Hayır.
5- Oturma odası ayrı olabilir mi?,	

(Bir çok diğer planlarda da ortak, olduğu gibi buradaki incelemede ana oturma bölgesinden kısmi bariyerle ayrılmış bir mekandır. Bu ev mimarın kendisi için dizayn edildiğinden sadece kesin mahremiyetten çok kısmı paylaşmayı özel benimsediği sonucuna varılır).

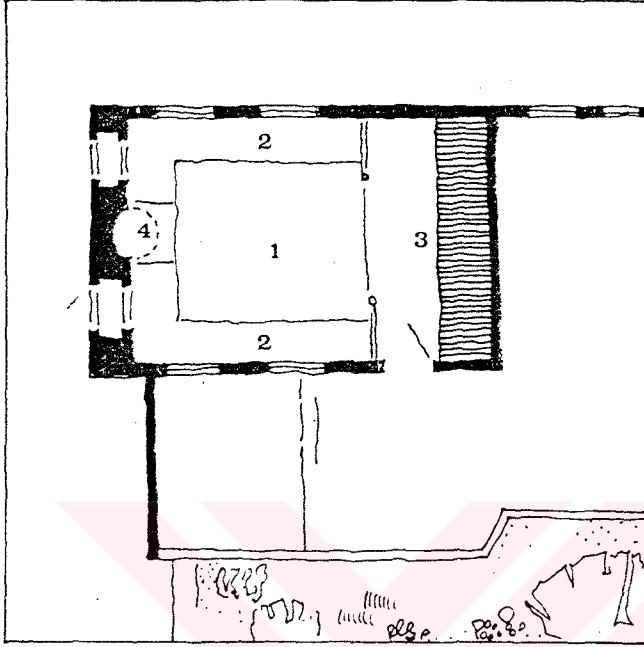
6- Dış mekanlar özel olabilir mi ?,	Hayır.

Sonuç : Ev iki bölgeye ayrılmıştır. Banyo ve yüklerle desteklenen tampon oluşturan resmi giriş avlusu. Bütünüyle yalnızlık ve mahremiyetinin elde edilmesi bir yeni düzenleme olmadan güçtür. (227).

"Bina çözümündeki mahremiyet düşüncesinin bugünkü tatbikat imkanlarına bakış. İç kapalı ikamet anlayışı Topoğrafya üzerine mimarının tabii konusu. Dış duvarların tamamen pencerelerle parçalanması... Komşuluk ünitelerinin yaya yolları ve çıkmaz vasıta sokakları ile planlanması ...Radyo, haberleşme vasıtaları ve uçak, dünyayı herkes tarafından en süratli bir şekilde kavranabilir duruma getirmiş , böylelikle evvelki toprağa bağlılık hissi yerine genel bir mekan şuuru yerleşmiştir... bilhassa Karavan tipi arabaların günden güne yaygınlaşması Motorize - Yeni - Göçebeliğin - tipik icaplarıdır." (228).

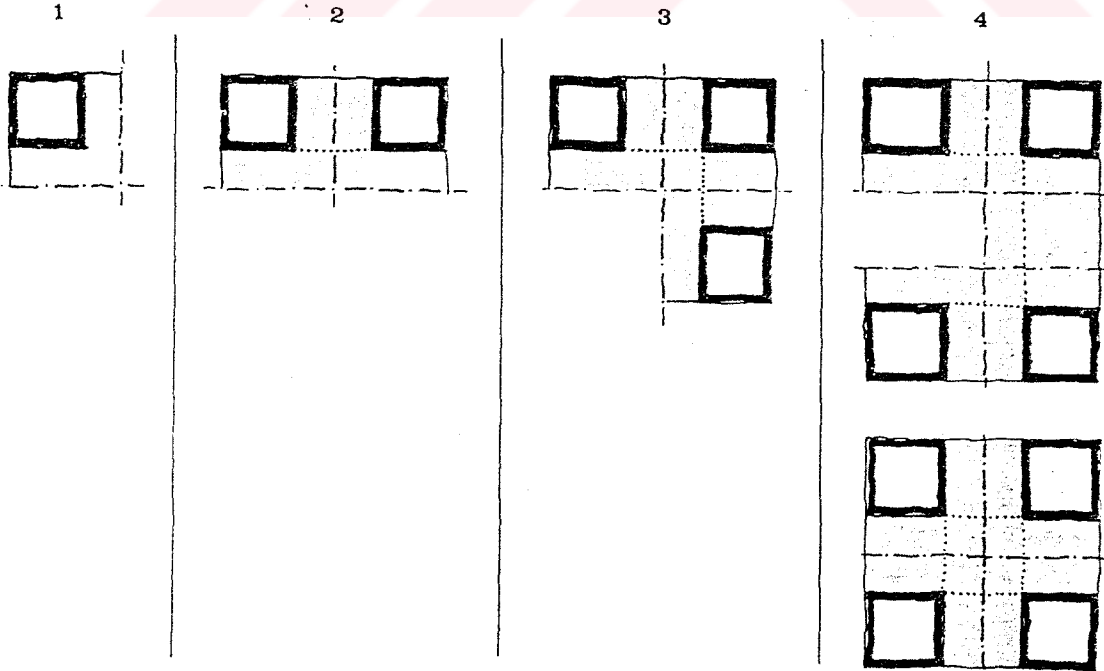
Köyden şehire göç etmiş aileler sınırlı mekanlar içinde çok kalabalık olarak yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Bu tip konutlarda her türlü mahremiyet yokluğu türlü problemleri çıkaracağı açıktır. Konutun alanı ne kadar küçük ise mahremiyet şikayetleri de artmaktadır. *"Özellikle konutun ayrı bir yaşama mekanı olmadığı veya bu mekanın yol veya bu mekanın yol veya komşularla ortak bir mekandan (Merdiven holü, v.b) doğrudan girişi olduğu zaman şikayetler fazlaşmaktadır." (229).* Osmanlı İmparatorluğu zamanında da mahremiyet anlayışı konut

Şekil 48.

1. Çok amaçlı orta alanı
2. Oturma için biçimlenen çevresel alan
3. Kapalı kullanma alanları
Sekiler, sandıklar, yükler.
4. Isıtma.

Şekil 49.

Konut Tasarımında ileride çıkabilecek ya da yapılabilecek yapı değişikliğinin en az masraflarla yapılması için bahçe içerisindeki konutların bölünebilir olması önerilmektedir. Öte yandan alt yapı donatımının binanın konfor düzeyini etkileyeceği de unutulmamalıdır. Kısacası alt yapı eksikliği tasarımda ek tesis gerektirebilecektir. Bahçeli evlerin ileride bölünebilmesi iki ve daha çok katlı evlerde olmaktadır. Bu değişikliğin ekonomik olması gerektiği de göz önünde tutularak evlerin bölünmesi durumunda her yeni dairelerin wc. mutfak banyo gibi hacimlere ihtiyaç gösterecektir. Değişme halinde evvelce tesisat bulunan yerlere gelmesine dikkat edilmeli bu olmadığında ise yakın tutulmalıdır. Tabii ki yeni bölme duvarları oluşturduysa bunun da önemi gerekli taşıyıcı elemanlar göz önüne alınarak yapılmalıdır / uygulanmalıdır. (231).

"Teknolojik gelişmenin ve refah seviyesinin giderek artması, kültürel ve sosyal gelişmeler, binalardaki mekanik donatı kullanımını artırmaktadır. Binalarda kullanılan bu tür donatı aydınlatma, ısıtma, havalandırma, nem kontrolü, ulaşım (yatay - düşey , insan - eşya) haberleşme, akarsu, sıhhi tesisat ve drenaj v.b ile ilgilidir. Bu yardıma mekanik donatının sağladığı kolaylıklar bunların kalıcı olarak kullanılmadığı binalarda - daha az etkili olarak - geçici donatılarla, tabii yollarda karşılanır veya bina dışında çözümlerdi. Örnek olarak geleneksel "Türk Evi" nde, vücut temizliği bulaşık , v.b temizliği ve tuvalet ihtiyacı gibi temiz su ve drenaj gerektiren etkinliklere ilişkin kolaylıklar esas olarak sırasıyla mahalle (veya şehir) bahçe ve yine bahçe mesafelerinde çözülmüşlerdir." (232). Binada mekanik donatının çokluğu binanın ömrünü kısıtlamaktadır. Ama bunun yanında "Giderek artan oranda mekanik donatı kullanmak, daha iyi çevre şartları yaratmak ve denetlemek - ki mimari ürünün temel amaçlarından olduğuna işaret edilmişti . - kaçınılmaz olduğuna göre, binaların mekanik donatı değişimine imkan verecek şekilde tasarlanmaları bir gereklilik olmaktadır." (233).

"Mekanik donatı büyük ve karmaşık bir binanın eskimesinde dış strüktürden daha etkilidir.

"Bu görüşün bir örneğini de Archigram grubu mimarları, konutun bütünü için 15 yıl ömür tayin ederken - mekanik donatı gerektiren - banyo ve mutfak gibi ünitelerin ömrünü 3 yıl tayin ederek vermektedirler." (234). Şehir yenileştirme çalışmaları çerçevesinde Berlin, Kreuzber belediyesi, önceden sınırları belirlenmiş bir planlama alanı içinde halkın katılım olanaklarının kısıtlanması yerine etkilenenlere detaylı bilgi verme, onlara açılma, danışmanlık yapma ve yeterli zaman tanıyarak kira vermelerinde yeterli serbesti sağlamıştır. Ayrıca Kamu finansmanı ile sağlanacak / gerçekleştirilecek modernleştirme çalışmaları ile kiracılara danışmanlık yapılacak katılım sağlanmıştır. (235).

4.5 Tasarlamaya Kullanıcının Katılma İmkanlarının Araştırılması

"... Kırsal yörelerden şehirlere göç edenler için başlangıçta tek mekan içerisinde yer alacak tüm eylemlerin kendi yaşam kültürleri ve çağımız koşullarına uygun nitelikte yapabilmelerine olanak sağlayacak, fakat zamanla şehirselleşmeye yardımcı olacak bir ortamın yaratılmasına ihtiyaç vardır." (236).

Yıllar boyu kullanıcı, konutu tasarlamak / inşa etmek istemiş ve bu konuda da gerek kendisi gerekse de uzmanlaşmış kişileri - mimar gibi - aracı ederek kendine uygun bir ortam yaratmaya çalışmıştır. Tarihsel süreç içinde kullanıcı katkısının neler olduğuna bir göz atacak olursak; Kullanıcı katkısının en üst düzeyde olduğu örneklerde kır konutlarında rastlanmaktadır. "Anonim mimarının bir örneğinde veya günümüzde yapılan bir köy konutunda " programlanmaya" bilinçli bir yaklaşımdan söz etmek güçtür. Burada program kullanıcı ile usta arasında yapının - gelişimi boyunca, yapı kültürünün ortaya koyduğu ve sağlıklı bir temele dayanan "sözlü" bir anlaşmadır." (237). Yöresel mimaride kullanıcının yine de yapım konusunda uzmanlaşmış kişiden ayrıldığı görülmektedir. Kullanıcı katkısı iki boyutta gelişmiştir. " Birincisi, ihtiyaçlara cevap vermeden, arsaya yerleştirme ve binanın bitimine kadar usta ile yapılan düşünsel işbirliği sonucu doğrudan katılma;

"İkincisi yapılmış olanların yıllar boyu değerlendirilme sonucu ortaya çıkan yargıların kültür örneği biçiminde yeni yapıya geçişi. En üst düzeyde olduğuna değinilen bu katılma olgusu iki ana meseleye dayanmaktadır. Başta müşteri ve usta olarak sorumluluk ve yetkilerin iki kişide toplanmış olmasına, bu yönde bir organizasyon güçlüğü çıkmamasına;

"İkincisinde, yıllar boyunca kültür birikimleri biçiminde ortaya çıkan değerlendirme kararlarının olmasına teknik aşamalarla aşırı bir biçimde zorlanmış olmasına.

" Sonucunu beğeniyle karşıladığımız bu olgunun günümüzde, hem uzmanlaşmanın ulaştığı nokta, hem de hızlı teknolojik gelişmeler karşısında mümkün olmadığı açık bir gerçektir. "(238)

Programlama genel sürecinde kullanıcı katkısının neler olduğu konusuna bir yaklaşıma göre ise; " Bu kullanıcı isteklerini dikkate alan minimum bir katkıdan, bir konutta kullanıcıya yalnız strüktürü verilmiş bir yapının tüm mekan kullanma kararlarının bırakılmasına kadar değişebilir." (239). Tasarıma kullanıcı katılımı ile ilgili tartışmaların iki görüşten kaynaklandığı görülebilmektedir. Bunlardan birincisi endüstrileşmiş sistemlerden de yararlanarak çözümlenen, ama ihtiyaç değişmelerine kolaylıkla cevap veremeyen mimari çözümler olmasıdır. "...Örneğin, konut tasarlanmasında kalite kavramı, bölgesel farklılıklara, farklı kullanıcı gereksinimlerine, sağlanan mekanlarda esneklik ve uyum olanaklarına, daha iyi görünüme ve konut topluluklarında çeşitli sosyal hizmet ve tesislere yönelik nitelikler olarak yorumlanmaktadır.

"İkinci görüş ise, yukarıdakinin tam karşıtını yansıtmaktadır. Sayısal bina ihtiyacının henüz çözümlenmediği durumlarda, kullanıcıların kendi kaynakları ile kendi çevrelerini imar faaliyetlerini yöneten kurallardan bağımsız bir biçimde oluşturdukları bilinmektedir. Gecekondu örneğinde olduğu gibi . Bu durumda, katılma yolu ile çevre düzenlemede toplumsal denetimin sağlanabilmesi ile kullanıcıların daha sağlıklı bölgeler oluşturabilecekleri varsayılmaktadır. " Kendi evini yapana yardım" yöntemi bu görüş açısından kaynaklanarak geliştirilmiş çözümlerden biridir. " (240).

Kullanıcı katılımının da sağlanarak gerçekleştirilmesi düşünülen bir örnek proje , İzmit Belediyesi tarafından başlatılan, ama uygulama imkanı bulamayan Yeni Yerleşmeler projesidir. Proje için T. Çavdar:

"... Temsili katılım yoluyla değil, doğrudan doğruya katılım yoluyla verilmesi yoluna gidildi. En önemli şey, çevrenin ve kişilerin yaşayacakları konutların planlanmasında ve bunların üretilmesi için

verilecek kararlardan bakımına kadar giden kararlar da doğrudan doğruya kişinin katılımını sağlamaktı. Bu gerçekten büyük maliyetler getiren bir seçimdi . Konut sorununun kısıtlı kaynaklarla çözümlenmesi gereken bir yerde, belki lüks olarak bile kabul edilebilecek bir seçenektir. Fakat yapılan tasarım ve bu yoldaki çalışmalarda kabul, örgütlenmenin, üretiminin ve planlamanın birbirlerine eklenerek meydana getirdiği bütün içinde maliyetlerin minimize edilebileceğiydi . Katılımın en büyük sorunlarından biri kanımca " katılım maliyeti " konusudur" (241) demektedir.

Zafer Ertürk'te Mimari Tasarlama Teknikleri adlı kitabında, tasarlama tam katılma konusunda Friedman tarafından önerilen teknikten bahsetmektedir. Bu tekniğin özelliği ise şöyledir:

Asist Kullanıcı

- "1- Yerel halka yardımcı olmak üzere dia ve film gösterileri ile başlıyor.
- 2- Mimarların elde ettiği bilgileri halka sunması, kullanıcı ile tartışmaya girilir.
- 3- Buradan mimar bir ihtiyaç programı oluşturur.
- 4- Sonra mimarlar kullanıcı komitelerine sunmak üzere alternatif çözümler hazırlar.
- 5- Bu alternatifler üzerinde tartışılır, kullanıcı komitesinin kabul ettiği öneriler halka sunulur. Friedman tarafından önerilen teknik" dir. (242).

4.6 Değişen Kültürel Koşullara Uyum Sağlayabilecek Mekan Organizasyonunun yada Başka Sonuçların Araştırılması

"Son yüzyıllarda batı kültürünün etkisi ile değişiklikler meydana gelmiştir. Birbirinden farklı iki ayrı kültürün sentezi bir çok alanda sağlanamamış bu nedenle önemli sorunlar doğmuştur. Bu kültür çatışmasının en belirgin örneklerinden biri konut ve çevresidir". (243)

Kırda ve Kentte insan gereksinimleri ve eylemleri farklı boyutlar kazanmakla ve değişen insan gereksinimlerini varolan mekan organizasyonları ile karşılanamaz duruma gelmektedir. (244)

"Mimari mekanı, kullanıcısı açısından ele alınmalıdır. Zira, mekanın geçerliliği dizayncının değer ölçüleri ile değil, kullanıcının değer ölçüleri olacaktır.ile son şeklini alacaktır. Burada, kullanıcının kişiliği, değer yargıları ve kültürel yapısının mekan oluşumundaki payına işaret etmek gerekir. " (245).

Başka sonuçların araştırılması konusunda özellikle göç sonu alternatif konut alanları / çevreleri yaratılabilir.

"...Alternatif çevre önerisinde özetle, sürekli mülkiyeti ve denetimi yerel yönetimin elinde olan, talep sahibinin terki veya ölümü halinde varise dağıtıl yerel yönetime intikal eden uzun devreli bir devre mülk sistemi anlayışı egemendir denebilir...

- 1- Kolaylıkla ortaklaşa üretilebilecek şekilde bir bütün olarak tasarlanmış olmak,
- 2- Maliyeti düşürücü önlemlerle tasarlanmış olmak,
 - a Standardize yapı bileşen ve öğelerinden oluşmak,
 - b Modüler eşgüdüm anlayışı barındırmak,
 - c Kullanıcının üretebileceği tanıdık ve bildik malzemelerden oluşmak, (bileşen ve öğe düzeyinde),
 - d Kolay ve pratik montaj ve birleştirme detayları ile çözülmüş olmak,

e Kullanıcı emek ve işgücünün değerlendirilebileceği en uygun teknoloji anlayışı içinde ele alınmış olmak,

3- Kullanıcının yaşam biçimine uygun tasarlanmış olmak ve esneklik - değişkenlik gibi olgular barındırmak,

4- Ortak eğitim, üretim, iş alanları öngörülen bir biçimde ele alınmış olmak,

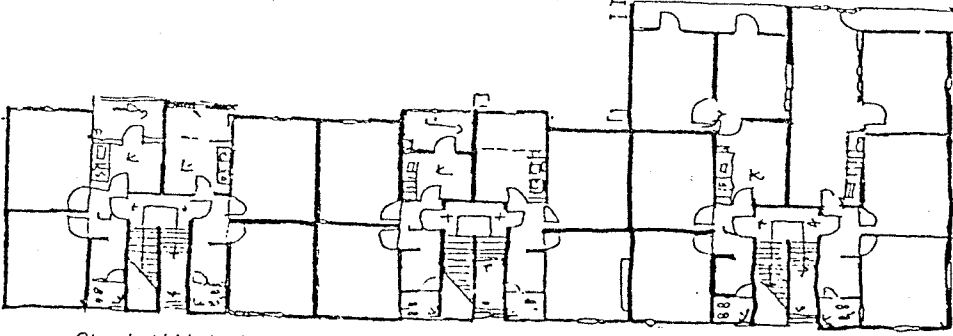
5- Estetik açıdan göz okşayıcı olmak,

a Çok tekrarlanan özelliksiz, barakamsı cepheler den kaçınmak, tekdüzeliği önlemek,

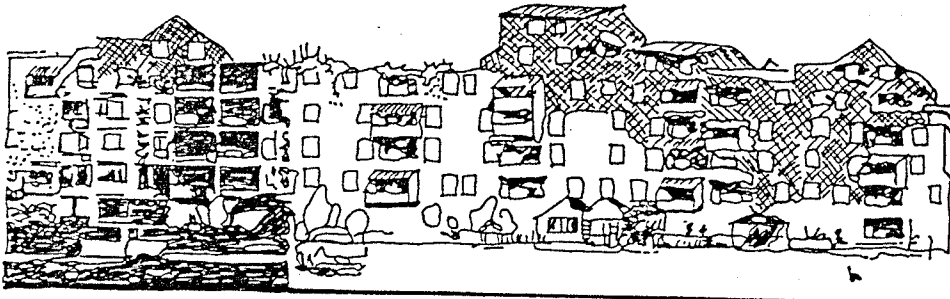
b Yöre biçim, malzeme ve süslemeciliğine yer verecek özendirici bir cephe anlayışına yaklaşmak, gecekondular karşılama bölgesi plan ve projelerin temel erekleri olarak sıralanabilir." (246).

Kullanıcıların kendilerine göre uygunlaştırılması sonucu özellikle batının geliştirdiği kendi evini kendin yap sloganı ile gerçekleştirilen sosyal konut uygulamaları kullanıcıyla bütünleşerek sürekli gelişen gecekondulara atıf yapılarak savunulmuş olmasına rağmen çarpık kentleşmenin devamı anlamına gelir. Yukarıda sıralanan amaçlardan üçüncüsü, esneklik, uyumlanabilirlik, bitmemişlikse alternatif çevre anlayışının özünü oluşturmaktadır. (247). Şekil 50.

Şekil 50.

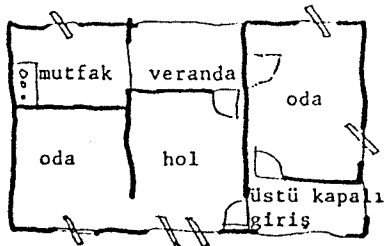
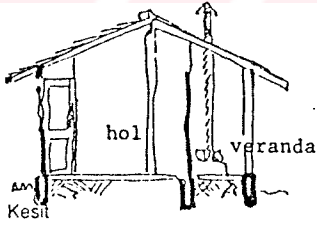
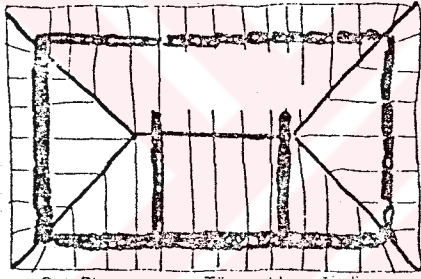
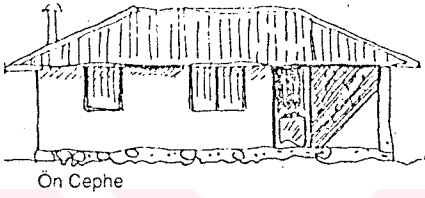
Standart birimlerden oluşan sosyal konutlarda kullanıcının uyumlandırma gişimlerinden örnek.

'Bitmemişlik', 'uyumlanabilirlik', 'esneklik' gibi kavramların kendiliğinden gelişen yapılaşmalarda olumlu sonuçlara götürdüğü varsayımın örneklenmesi.

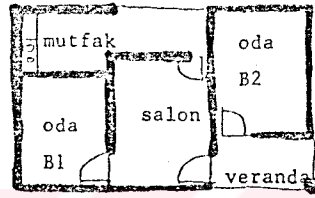
Yine aynı kaynaktan kendi evini kendi yapanların konutlarını daha ucuza malettiklerini ve üstelik kendi yaşamlarına uygun planlanmış oldukları ifade

edilmektedir. 1977'de Sri Lanka'da yeni hükümetin görev başına gelmesiyle 5 yılda tamamlanacağı hükümetçe vaat edilen 100.000 konut için yerel yönetimler bölgelerine yönelik yoğun araştırmalar yürütülerek uygun konut tipolojisi saptanmıştır. Konut planlarının ve malzemesinin dağıtılmasıyla kendi evlerini kendileri yapan insanlar 1/3ü gibi bir değere mal olduğu saptanmıştır. Bu konutlar değişme yoluyla uyum yapan çok katlı binalar değil, gereksinme doğrultusunda planlanmış müstakil evlerdir. (248). Şekil 51.

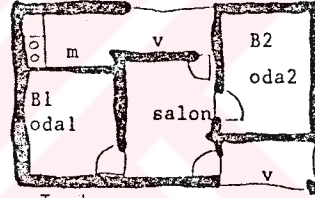

Plan Seçeneği

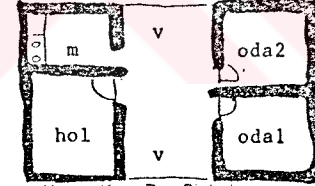
Sri Lanka'da kendi evini yapana yardım sloganıyla gerçekleştirilen konutların katılım yoluyla elde edilen ve farklı iklim bölgelerinde geçerli olan plan tipleri.

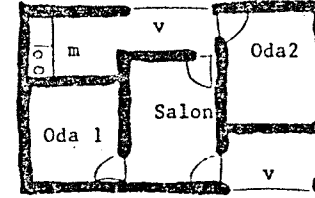
a- Sinhales

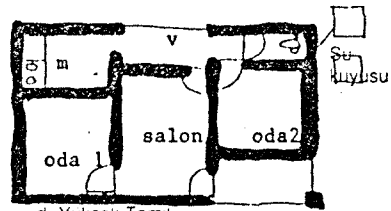
c- Tamil

e- Kuzey Kuru Zon Sinhales

b- İslam

d- Yüksek Tamil

Değişen kültür koşullarına uyum sağlayabilecek mekan organizasyonu bağlamında mekanın sosyal anlamını incelemekte yarar vardır.

"Mekan kendi biçimsel niteliklerinden çok toplumun bireyleri tarafından paylaşılan bir takım değerlere göre algılanmakta, anlam verilmekte kullanılmaktadır. Bireyin kendi fiziksel varlığına ve ait olduğu gruba ait kültürel değerleri yaşadığı mekanı kullanma biçiminde de yansıtmaktadır. Böylece birey ve grup, kullanıcı olarak mekanı, kendi varlığının bir uzantısı olarak yaşantısına uyarlamaktadır". (249). Dolayısıyla anlamsal, özellikleri gözönüne alınarak tasarlanan mekanlarda kişi ile çevresi arasındaki uyumsuzluk engellenmiş olmaktadır. "Bu nedenle de mekanın anlamsal özellikleri ülkemizde, kentleşme sorunu çerçevesinde çözümlenmesi gereken, kullanıcıların daha kolay benimseyecekleri yeni konut alanlarının üretiminde önemli olacaktır. Öte yandan farklı azınlık, kültürlerle birlikte yaşamak... Ayrıca bu arada kültürel çeşitliliğin yaşatılmasına mimari çevrelerin önemli bir katkısı olduğu da unutmamak gerekir." (250).

"Türk tipolojisinde, herbir odadaki merkezlerin giderek tek bir oda kapsamında ağırlık kazanarak, konuk ya da "misafir odası" kavramını oluşturmasını anlamak zor değildir."(251).

Gelişen teknoloji, mekanların inşa teknikleri ve donatımda kullanılan araç ve gereçlere olan gereksinimleri ve mekansal farklılıkları yaratmaktadır. Bir başka önemli değişim ise işin tekrar eve dönmesi şeklinde olabilmektedir. "... Birlikte çalışma ve üretmenin bireyler arasında ki dayanışmayı daha sağlamlaştırması; özellikle endüstriyel toplumlarda, bireyler arasındaki kopan ilişkileri daha güçlendirmesidir. " (252).

Belirli bir mekana bağlı olmayan işler ve yaşam biçimi mekanı ilişkilerini büyük ölçüde etkileyen bir konuda artan mobilite sorunudur. Bu bağlılık bir mekana bağlı olma olgusu da, birkaç yıl olabildiği gibi bazen aylar haftalara da inebilmektedir. Buna göre önerilecek konut çözümlerinde

konut sahipliği konusunda bazı esnekliklere gereksinme duyulmaktadır. (253).

Mutlu Başakman'ın önerdiği değişen gereksinmelere uyum sağlayabilecek, çok amaçlı kullanıma açık kent içi konutları "Toplu Konut" kompleksi niteliği taşımakta ve aşağıdaki özel yaşama mekanı birimlerinden oluşmaktadır:

"*Giriş mekanı*

. Oturma- çalışma mekanı

. Mutfaklık (oturma mekanı ile entegre edilebilir)

. Değişen kişi sayısına hizmet verebilecek yatma birimleri

. Banyo - wc

. Yarı - açık mekanlar (balkon, teras v.b.)

Bu özel Yaşam Mekanları, strüktürel sistem bütünlüğünü bozmadan değişik büyüklükler alabilmelidirler... Toplu konut sakinlerine hizmet verebilecek Yemek Salonları - Kafeterya ve ilgili Servis Mekanları.

"Bu mekanların sağlanması " Özel Yaşam Mekanları" ndaki pişirme olanağının yanında , işden dönen kişiler, kendi hazırlayabileceklerinden daha çeşitli bir yemek sunumuna sahip olabileceklerdir. Bu komplekse ve dışarıya hizmet verebilecek Çamaşır Yıkama Ütüleme Temizleme Servisleri : Bu servisler, hem bu işlere evde ayrılan zamanı ortadan kaldırır, hem de çamaşır makinesi, v.b eşyanın evde kaplayacağı alanı ya ortadan kaldırır ya da minimuma indirir. Ayrıca, gereksiz yere beyaz e0ya tüketimini azaltır. Bebek ve Küçük Yaştaki Çocukların Bakımının Yapılacağı; psikolog hemşire, bakıcı denetiminde ki Kreş ve Yuvalar ; Bu tür tesisler ; çalışan anne babanın çocuklarını "nereye, nasıl, hangi zamanda bırakabilecekleri; bakımın kalitesi gibi" sorunları büyük ölçüde çözebilecektir... Kişileri " Rekreasyon düzeyine çıkarmaya yardımcı olacak, kişilerin yaşam enerjilerini, yaratıcılıklarını arttırmayı sağlayabilecek, çeşitli seçenekler sunan Rekreasyon Mekanları:

- Açık Mekanlar
- Slide - film, v.b. Gösteri Salonları,
- Konferans Salonları
- Teşhir Galerileri
- Değişik Hobilerin Gerçekleştirilebileceği Mekanlar (atölyeler, müzik salonları, v.b)
- Spor Salonları
- Çocuk Oyun Alanları, v.b ... " (254).

Ayrıca Eczane , parfümeri, tuhafiyeye, gıda pazarı gibi dükkanlar, sağlık merkezi (ilk yardım, ufak müdahaleler için), Garaj, rahat ulaşılabilir mesafede Yeşil Alanlar, değişik seçenekler sunan Peyzaj Düzenlemeleri önermektedir. (255).

"Belirli işlevler göz önüne alınarak, bitmiş ve yeniden düzenlemeye olanak sağlanamayan mimari mekanlar, strüktürel ve konstrüksiyonel açıdan ömürlerini doldurmadan demode olabilmektedir. Bu bakımdan, zaman içinde - değişen kullanım olanaklarına ve gereksinmelerine yanıt verebilecek bir mekan çözümlenmesi günümüz mimarlık kuramında ve pratiğinde ilgi çeken bir araştırma konusu oluşmuştur". (256).

Başka bir örnek çalışmada Bologna tarihi merkezi koruma çalışmalarında, Bologna tarihi çekirdeğinin yalnız fiziksel özellikleri ile değil, sosyal içeriğiyle de korunması amaçlanmıştır. (257).

"... Biçimlerin incelenmesi ve öğelerin içerik , biçim yanyana geliş düzenleri açısından çözümlenerek mimari tasarım kurallarının saptanması yolunda geliştirilen bir araştırmayla bir parametre (tipoloji ve ona koşut olarak strüktür) elde edilmiş ve strüktürel analoji ve karşılaştırmalara dayanan bir yöntem saptanmıştır. (258).

"... Kent morfolojisi açısından ele alındığında, biçimin oluşmasında önemli bir etkinliği olan tipoloji, fiziksel ve mekansal homojenliği tanımlanan, yinelenerek kullanılan bir sabit değeri temsil etmektedir. Bir

mimari düzenin tipolojik özellikleri, taşıyıcı sistemi, yapım tekniği, kullanılan ölçü parametreleri ve yerel geleneklere bağlı malzemelerle koşulludur... tipolojik özelliklerin tanımı, kavranması ve analizini izleyerek, özgün taşıyıcı sistem, boyut- birleşme parametreleri, kontrüksiyon tekniği, yerel geleneklere bağlı olarak kullanılan yapı malzemeleri gibi, her biri iyice analiz edilerek kullanılması gereken ve tüm koruma projelerinde yer alacak konularda bazı belirleyici hükümlere varılmaktadır. Tarihi, tipolojik ve işlevsel analizleri tamamladıktan sonra... müdahale biçimi saptanmıştır." (259).

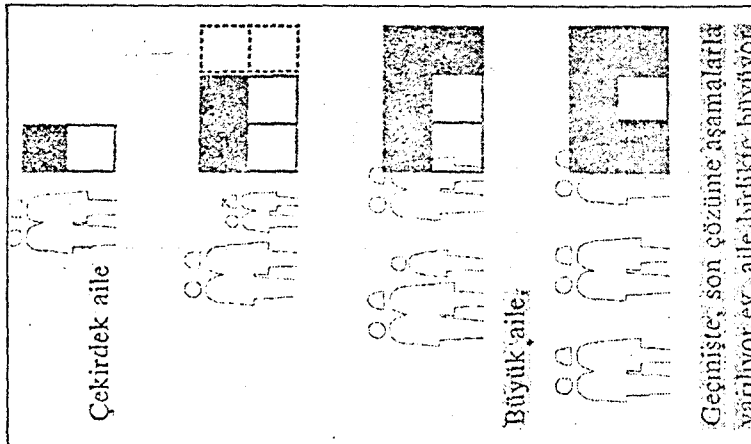
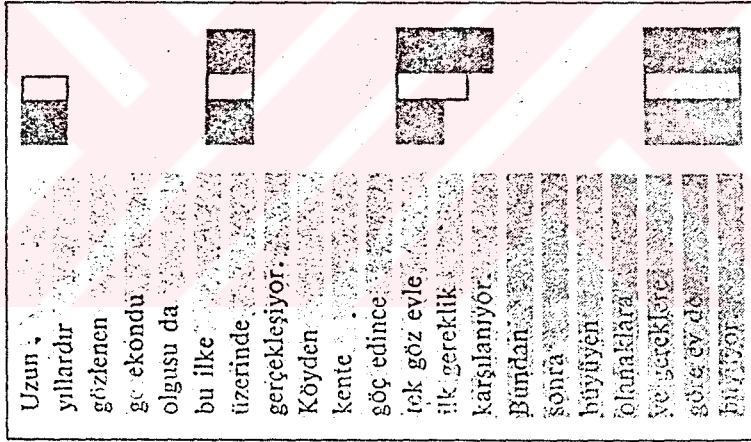
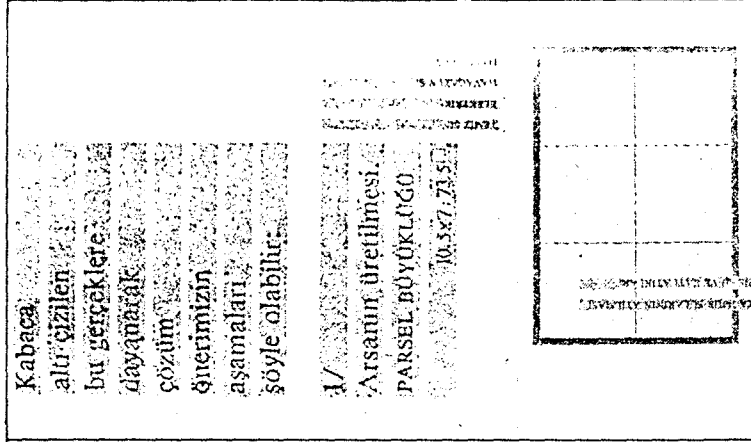
4.7 Konut Plan Tipolojisinde Değişme ve Gelişme Açısından Esnekliğin Araştırılması

"Konut, hem bir ailenin zaman aşaması ile değişmekte olan ihtiyaçlarına, hem de farklı ailelerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir değişebilme yeteneğine sahip olmalıdır.

"...Özellikle bir sosyal konut projesinde her ayrı ailenin farklı ihtiyaçları gözönünde bulundurulamayacağına göre, konut sistemin içinde her ev sahibine maksimum serbestisi verilmelidir. Ev sahibi duvarlarının yerini değiştirmekten, ilave mekanlar inşa etmeye kadar konutunu istediği şekle sokabilmeli ve sade kendi isteklerini karşılayabilen, kendine özgü barınak elde edebilmelidir". (260).

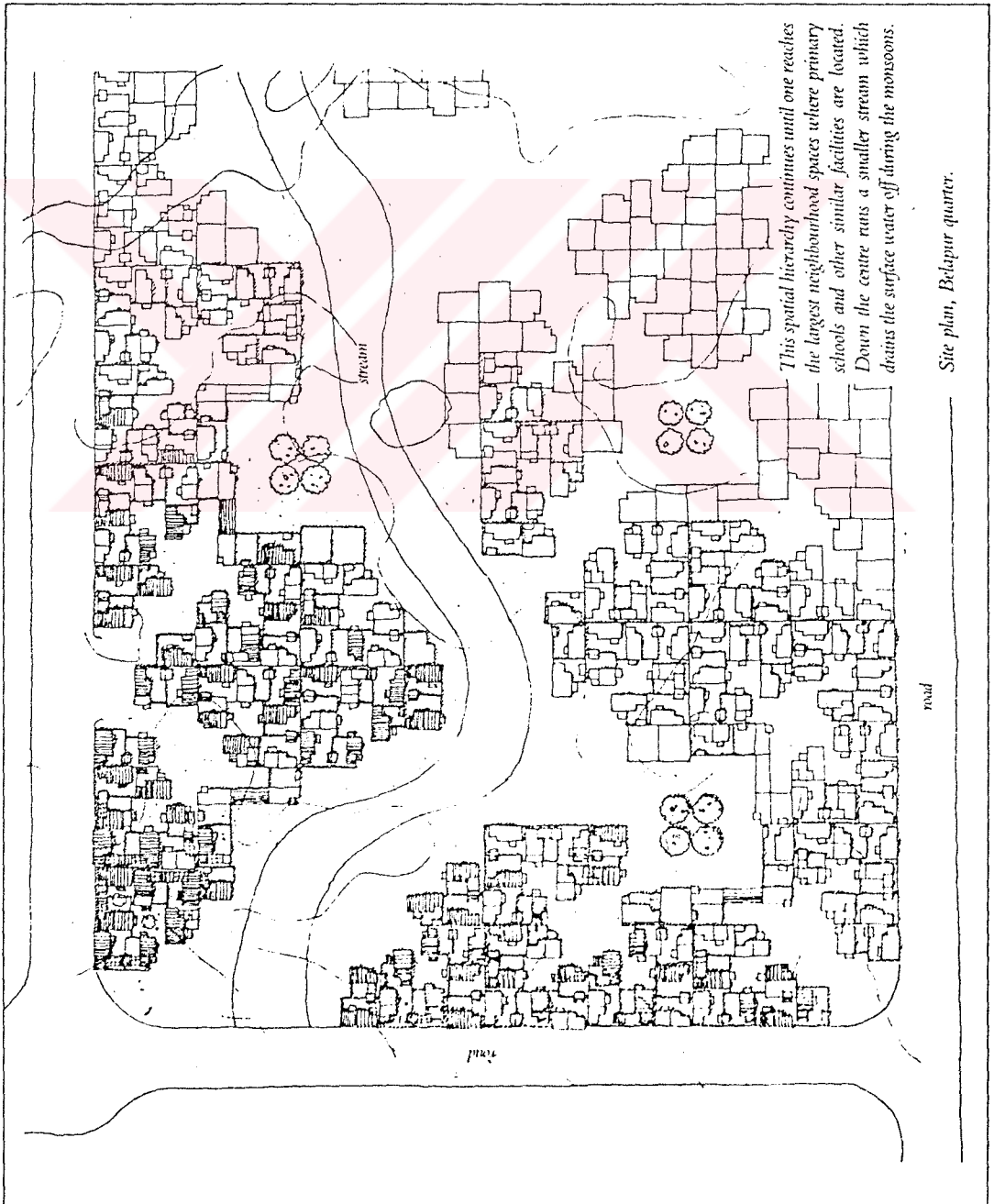
C. Bektaş'ın 1985 yılında Ytong kuruluşundan gelen istek üzerine gerçekleştirmiş olduğu büyüyebilen bahçeli ev projesi konu ile ilgili olması açısından incelenebilir. Proje, "... Katılımlı ya da katılımsız gerçekleştirilebilecek bir çekirdekten başlayarak aile ile büyüyecek, ancak hep bir bahçe içinde kalarak gene de yoğun yerleşmeye olanak verecek büyüyebilen, bahçeli ev önerisi getirmektedir". Üretim yöntemi, kullanıcının katılımının da bağlanabileceği var olan yapı stoğundan, çağdaştırma yoluyla onararak yararlanma önerisi, bugünkü yaşama biçimimize ve ödeme koşullarıyla uygulanabilecek bir öneri verilmektedir. (261). Şekil 52.

Şekil 52.

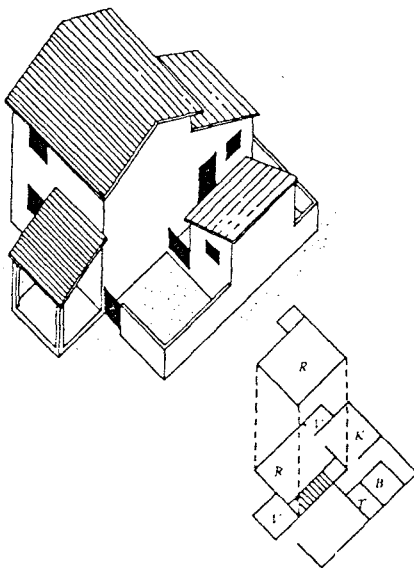
Charles Correa'nın New Bombay'daki Belapur Konutları , Yeni Bombay'da yaklaşık 550 aile için 5.4 hektar alanda kurulan bir yerleşme alanı Nerul (Yeni Bombay dan yaklaşık 2 km uzaklıkta) Farklı gelir gruplarına sahip kişilerin yerleşmesi düşünülen ve 45 ile 76 m² arasında değişen büyüklükte parseller düşünülmüştür. Kırsal kesimde ki ailelerin konutları oldukça kalabalık bir yapıya sahip oldukları için zamanla gelişebilmeye imkan tanıyabilecek esneklikte tasarlanmıştır. (262).

Şekil 53-a.

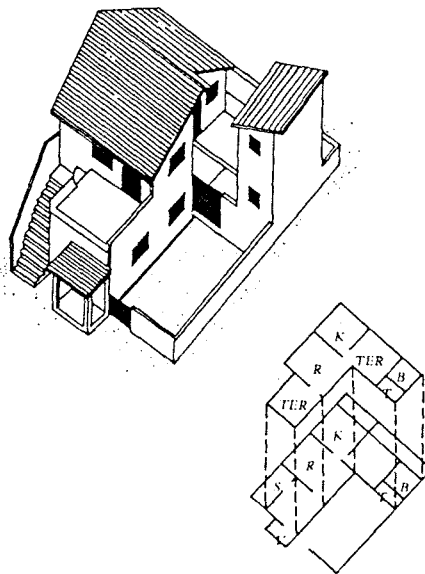

Şekil 53-b.

A cluster, showing houses do not have party walls with their neighbours to begin with, although sanitary facilities do abut along enclosure walls.

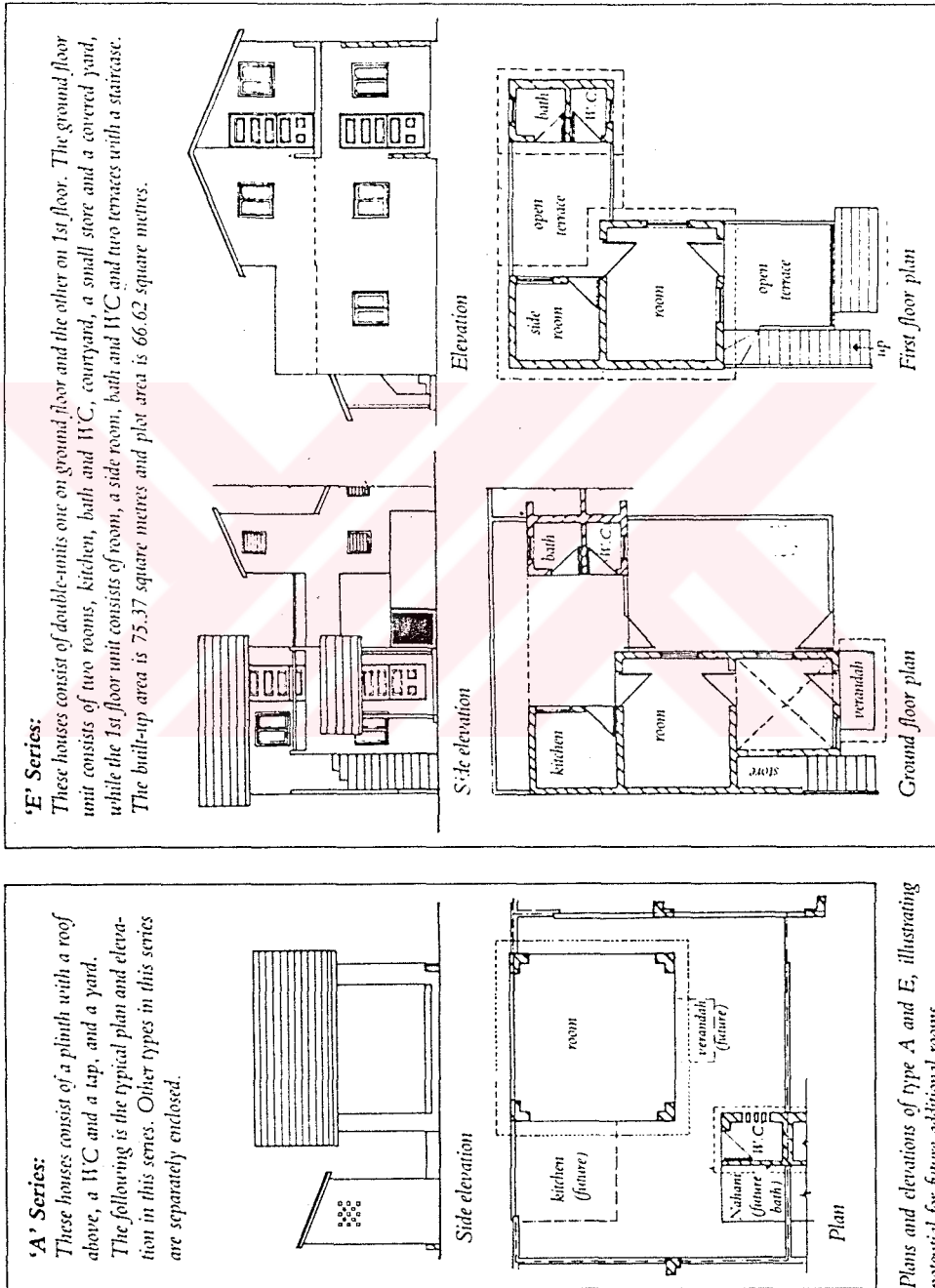

Type D

Type E

Şekil 53-c

Plans and elevations of type A and E, illustrating potential for future additional rooms.

5. Bölüm:

SONUÇ

5.1.Varolan Kültürel Veriler Çerçevesinde Mekanın Uygunlaştırılması / Değişen Sosyo - Kültürel Değerler Sonucu Yerel Kültürü Yaşatan, gerçek İhtiyaçları Karşılaman Bir Modelin Oluşturulması

Modernleşme sürecinde olan toplumlarda kültür değişimi sürekli olarak yaşanmaktadır.

"Değişen toplum yapısı, evrensel teknolojik gelişim ve toplum yapısının teknolojik gelişmeye katılma süreci günümüz mimarlığını karmaşık boyutlara getirmiştir." (263).

Bir aileye tasarlanacak konut, aile ve bireylerin değişen gereksinmelerine cevap verebilecek esnekliğe sahip olabilmelidir. Örneğin ; aile fertlerindeki birey sayısının artması konutlarına ilave edilebilecek mekanlar ile sağlanabilmeli; kişi konutun mekanını kendi kullanımına uygun şekilde düzenleyebilmelidir. Kullanıcı katkısının belirgin olduğu durum anonim mimaride görülmektedir. İnsan, yaşadığı çevreyi kendi ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde maddi imkanları çerçevesinde düzenleme eğilimindedir. Kırsal alandan kasabaya göç ile homojen bir toplumsal yapıya sahip olan kişi / aile göç sonrası heterojen bir toplumsal yapıyla karşılaşmaktadır. Bu da sonuçta beraberinde kasabaya uyum sorununu getirmektedir. Gerek ekonomik yönden gerekse de sosyal yönden refah düzeyine ulaşmak isteyen bu kişiler bir kültürsüzleşme / ara kültür örneği göstermektedir. Köyde ki yaşamlarını da sürdürmeye çalışan yöre insanı kasbanın kendisine sunduğu imkanları gözardı etmemektedir. Köyde evinin yapı malzemesi taş iken şehirde tuğla ve biriketi kullanmaktadır. Tez içeriğinin oldukça geniş kapsamlı ve çözümünün ise her türlü tartışmaya açık olduğunun unutulmaması gerekmektedir.Kapsamlı bir çözüm önerisi bu tezin niteliğini aşmaktadır.

Yapılan alan çalışmasının değerlendirilmesine bağlı olarak konut mekanı kullanımıyla ilgil öneriler, yapılmış olan anket sonuçları ışığında verilmeye çalışılmıştır. (Göç sonucu meydana gelen değişimler için ayrıca bakınız bölüm 3.7.1, 3.7.2, 3.7.3) Göç sonucu ekonomik uğraşlarının kısmen devamı ve kendi kendilerine yetebilmek endişesiyle göçenler, Bigadiç'e geldikleri zaman kendilerine bahçeli evler satın almışlardır. Ekonomik düzey ve okuma - yazma oranı yükseldikçe bu insanların konut mekanı kullanımı ve donatımında da gelişmeler gözlenmektedir. Ekonomik düzey yükselince konutlarına ek hacimler yaptırma / yapma yoluna gittikleri gözlenmektedir. Konut yapımında kullanılan malzemeleri de değiştirme eğilimindedir. Zamanla binalarda - kullanım şekli değişmediği halde konut - insan gereksinimleri sonucu mekanı kullanımda değişimler olabilmektedir. Örneğin ; dağ köyünden Bigadiç'e göç etmiş ailelerin yıkanma mekanında olduğu gibi (bkz. anket değerlendirilmesi) Kendi yapmış oldukları konutlarında da bu değişen gereksinimlerini karşılayabilmek için ekler yapmaktadırlar. Önceden düşünülmemiş ve daha sonra binaya ilave edilmiş olan bu mekanlar kullanıcının ihtiyacını tercihlerine uygun olarak karşılamaktadır. Ama yine de konfor şartları karşılanmamış olmamaktadır. Köyde olduğu gibi kendisine kışlık yiyecek hazırlama eğilimde olan - köyde ekonomik eylemin tarıma daylı olması nedeniyle -insan için yeteri kadar depolama mekanları gerekmektedir. Bu da konut mekanlarını ve plan özelliklerini etkilemektedir. Köyde depolama görevi gören tahıl hanbarları ve dolapları - ki yıkanma fonksiyonu da içeren bir bölümü vardır. - Bu ihtiyacı karşılamaktadır. Göç sonucu / mekanların parçalandığı ve çok amaçlı kullanımı da tek oda yerine farklı fonksiyonlara cevap verebilen mekanların oluşturduğu görülmektedir. Bigadiç'te bu bağlamda değişik planlı evlere rastlamak mümkün olmuştur. Geleneksel konutun aynen tekrarlanması ve her bir odanın tek bir çekirdek aile için ev olabilecek gibi düzenlenmesini sağlık vermeden öte çoğu kesimlere değişen yaşam biçiminin değişen yönleri de ihmal etmemek gerektiği çoğunlukla önerilmektedir. Bunlarıda kullanıcıların " (salon ve 3 yatak odalı " düzenlerde bile balkonu camerkanla kapatılma eğilimleri dikkata alındığında Türk ailesinin mekanı kullanımının değişmeyen bir yönü olarak ortaya koymak mümkün görülebilmektedir.

Misafir odası durumunda olan salon dışı açık unsurun en kuvvetli olduğu bir orta mekan uzantısı iken ıslak hacimlere (mutfak , banyo ve wc..) koridor ve antre ile mahremiyet unsurları sağlanmaktadır. (264).

Yine anket sonuçları ve gözlemler değerlendirildiğinde yöre insanı kiracı olarak kalmayı istememekte ve herkesin kendi evi olması gereğine inanmaktadır. İmkanlar çerçevesinde her türlü yeniliği kabul edebilecek durumda olan bu insan için en güzel çözüm , devletin de katılım ile kendi evini kendisinin yapması ve böylelikle kullanıcının konut sorununa kendi ihtiyaçlarına göre çağdaş imkanlardan da yararlanarak bir çözüm getirebilmesidir. Bigadiç örneğinde yaşam düzeni ve buna bağlı olarak ortaya konan mekan çözümü incelenmiş sonuçta da mekanların çok amaçlı kullanıma uygun olarak - kullanıcı tarafından - çözülmesi gerektiği ve esnak kullanıma imkan verebilecek şekilde tasarlanması gereği ortaya çıkmıştır. Tezin önerisi de bu yöndedir.

Öneri 1: Bu konuda tasarlama - tasarlama sürecinde Belediyesi iş ve yapım Örgütlenmesiyle sosyal ve teknik asistance sağlanması.

Buradaki amaç ise Belediye Fen İşleri Müdürlüğünde oluşturulacak ;

- Teknik assistance danışma servisi ile kendi evini kendi yapana katkı sağlayıcı yardım programı oluşturmaktadır. Gerçek anlamda tasarlama katılma, her karar aşamasında kullanıcının karar yetkisinin elinde bulunması ile sağlanmaktadır. Katılmalı tasarlama en uygun yapı tipolojisi ise konuttur. Kullanıcı ile beraber çalışmada karar mekanizması farklı biçimlerde gerçekleşebilmektedir.

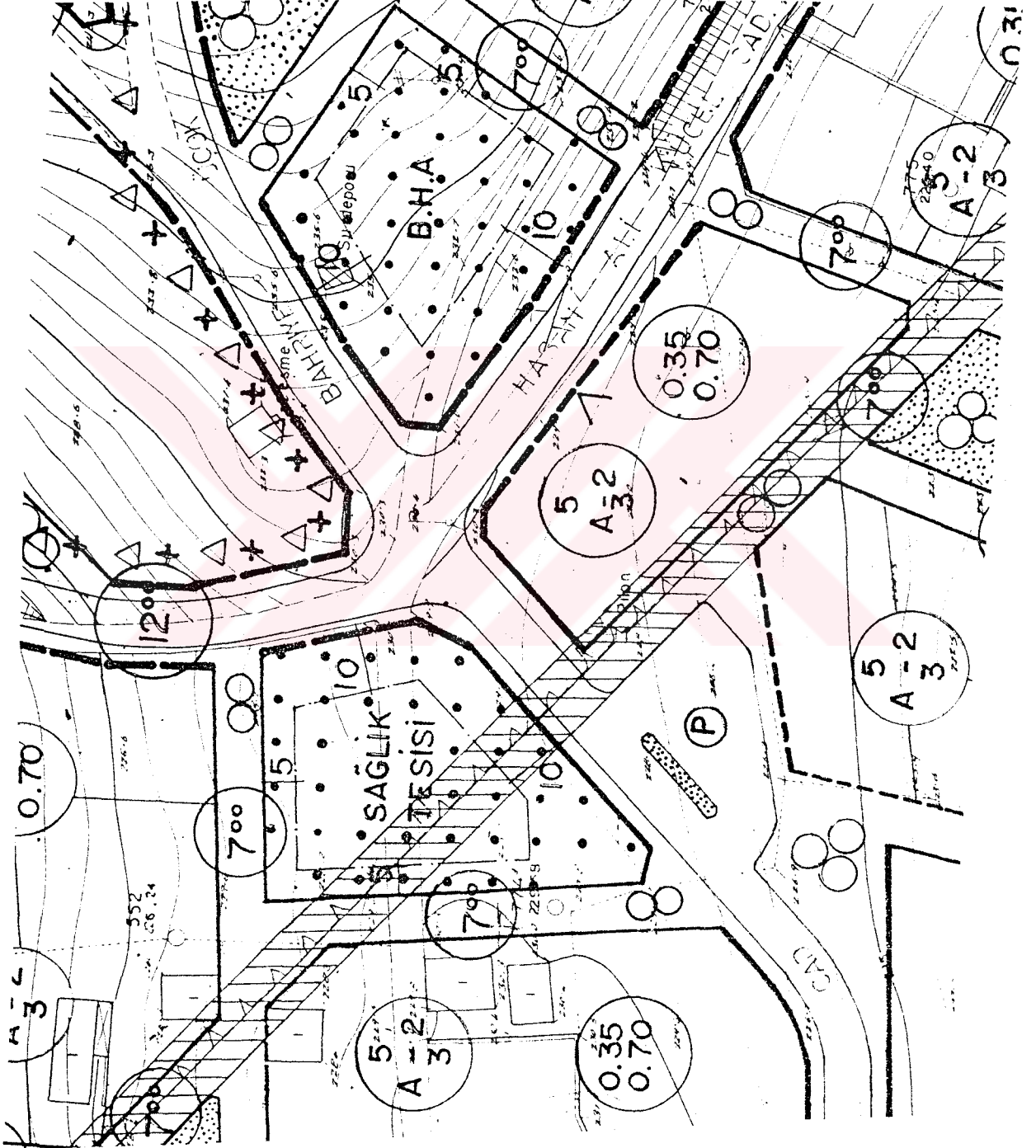
Sorunu çözmek için önerilen aşşağıdaki sürecin kullanıcı ile birlikte karar verilerek gerçekleştirilmesi düşünülmüştür. Bunun için oluşturulacak teknik-sosyal Assistance servisinin görevi ise şöyle olacaktır.

1- Başlangıçta yerel halkı eğiterek yardımcı olmak; dia, film göstermek vb..

- 2- Danışma servisindeki görevlilerin anket ve gözlemlerle yöre insanı hakkında bilgi elde etmek, Eksiklerini öğrenmek.
- 3- Elde edilmiş bilgilerin bir toplantı düzenliyerek bu bilgilerin kullanıcı ile tartışılması.
- 4- Bu bilgilerin ışığı altında görevlilerin bir ihtiyaç programı oluşturması.
- 5- Görevlilerin oluşturulacak kullanıcı komitesine sunmak üzere alternatif çözüm önerileri hazırlaması.
- 6- Sonuçta da, bu alternatifler üzerine tartışılarak kullanıcı komitesinin kabul edeceği önerilerin yöre insanına sunulması, sorunların çözümlenmesinde izlenecek yolu oluşturmaktadır. Bu model daha önce tezin 4.5. bölümünde bahsedilen ve Friedman tarafından önerilen teknikten yola çıkılarak ele alınmıştır.

Öneri 2: Mevcut imar yönetmelikleri incelenmiştir. Şu anda köyden göç ile çoğunluğun yerleşmiş olduğu eski adıyla servi mahallesi yeni adıyla Cumhuriyet mahallesindeki yerleşme düzeniyle imar planı, ve yapılanma koşullarına bakacak olursak; yoğunluğu düşük, katsayısı az, taban alanı kullanımı ve katsayısına bağlı olarak emsalin oldukça az olduğu görülmektedirki buda çok uygun ve aranan koşulun gerçekleşmiş olduğunu göstermektedir. (Şekil 54). İmar planı ve bu plana ait notlar incelendiğinde yukarıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Şekil 54.

EK 1:

*YAPILAN ANKET, GÖRÜŞME VE DEĞERLENDİRME SONUÇLARI
ANKET FORMU*

- 1- Hane reisinden başlayarak evde oturanları sayarmısınız?
- 2- Evlenmiş çocuklarla da beraber mi oturuluyor?
- 3- Nerelisiniz ? (Hangi köydensiniz? Bigadiç'e nereden geldiniz?)
- 4- Kaç yılında geldiniz?
- 5- Geldiğiniz yerde ne iş yapardınız? Şimdi ne iş yapıyorsunuz?
- 6- Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz?
- 7- Ev sahibesimisiniz? Kiracı mı?
- 8- Evinizde yemeği nerede yiyorsunuz? Nasıl? Kışın ve Yazın?
Mutfak/Hayat/Sofa,Salon,Bahçe,balkon,Masa,Yer sofrası,Her ikisi de .
- 9- Siz en çok evinizin neresinde oturuyorsunuz?
Yazın/Kışın;sabah/Ö.sonra/Akşam
- 10- Oturma odasında hangi tip eşyayı tercih ederdiniz?
Sedir/Koltuk Takımı/Divan/Diğer
- 11- Evinizin neresini yatma yeri olarak kullanıyorsunuz?
(Ebeveyn, ana-baba)
- 12- Çocuklar nerede yatar? Yeterli mi?
- 13- Varsa büyükanne- büyükbaba nerede yatarlar? yeterli mi?
- 14- Yatak odaları kullanılışı?
Yer yatağı/Karyola/Sedir/Ranza/Diğer
- 15- Gece aile toplu halde oturu mu? Nerede?
- 16- Yemek nerede pişirirsiniz? Nasıl?
Mutfak/ odalardan birinde / Dışarıda/ Yaz/kış/ Ocak / Maşinga / Gazlı fırın
- 17- Sebze nerde ayıklarınız? Yazın / Kışın
Mutfak / Oda / Bahçede/ Diğer
- 18- Hamur işler, bulgur ve benzeri işleri nerede görürsünüz? Yazın / Kışın
Mutfak / Oda / Bahçe / Diğer
- 19- Kış ve Yaz için yiyecek depolarmısınız? Neleri? Nerede?
Bulgur / Sebze / Meyve / Turşu / Salça / Peynir / Tarhana / Diğer
- 20- Günlük yiyecekleri nerede saklarsınız ?
- 21- Bulaşık nerede yıkarsınız?

- 22- Yıkama eylemi nerede yapılıyor?
Banyo / Gusülhane / Oda / Diğer
- 23- Çamaşır nerede yıkarsınız? Yazın/ Kışın
- 24- Çamaşır nerede kurutursunuz? Yazın / Kışın
- 25- Ütü yaparmısınız? Nerede?
- 26- Yorgan kaplarmısınız? Nerede?
Hayat / Sofa / Misafir Od. / Oturma od. / Diğer
- 27- Giyeceklerinizi ve eşyalarınızı nerede saklarsınız?
Dolapta / Yüklükte / Sandıkta / Divan altında / Köşede yığma / Duvarda askıda / Diğer
- 28- Çocukların ayrı odası var mı?
- 29- Nerede ders çalışırlar? Açık havada / Konut içinde
- 30- Nerede oynarlar ? Açık havada / Konut içinde
- 31- Misafir nereye alınır? Düğün / Yatılı / Gün toplantıları
- 32- Kaç kişi geliyor?
- 33- İp eğirmek/Halı dokımak/Peynir-yağ yapmak başka bu gibi işler yapıyor musunuz? Bunları dışarıda satıyor musunuz? Kendi ihtiyacınız için mi?
- 34- Bunu evinizin neresinde yapıyorsunuz?
- 35- Evinizin bahçesini nasıl kullanıyorsunuz?
- 36- Evinizde değişiklik yapılmasını ister miydiniz? Evet ise; Hangi değişiklikler? Neden ? (Farklı kişilere sorulacak)
- 37- Konutta ısınma ne ile sağlanıyor?
- 38- Konutta aydınlatma ne ile sağlanıyor?
- 39- Konutta devamlı su var mı?
- 40- Köyde yapıp burada yapmadığınız işleriniz var mı? Bu sizi üzüyor mu ? Bigadiç'te yaşamak ister miydiniz?
- 41- Aşağıdaki taşıt ve ev araçlarından hangisine sahipsiniz?
Diğer / Hiçbiri / At arabası / Motosiklet / Bisiklet / Traktör / Kamyonet / Minübüs / Otomobil / Buzdolabı / Tv / Ç.Makinesi / B.Makinesi / Dikiş / Makinesi / Fırın / Video / Müzik seti / Telefon / Kuzine(Maşinga)/
- 42- Konutunuzu kendiniz mi yaptınız? Yaptı iseniz başkalarından etkilendiniz mi?
- 43- Konutunuzun bakım ve onarımıyla ilgilenir misiniz?

- 44- Konutunuza taşındığınızdan beri ekler yaptınız mı? Neler?
- 45- Evin, rüzgar ve güneş alma durumuna göre balkon, hayat ya da evin başka bir yerinde - çok istense dahi - oturulmayabilir? Böyle yerler var mı? Nereleri?
- 46- Evinizden memnun musunuz? Neden ?
- 47- Bu evden taşınmak isterseniz nasıl bir eve nereye taşınmak isterdiniz?
- 48- Apartman dairesini tercih eder miydiniz? E/H? Neden? Apartmana oturmak yaşantınızı nasıl değiştirecek?
- 49- Mahalleyi kalabalık buluyor musunuz? Neden?
- 50- İyi görüştüğünüz komşunuzun evini kaç zamanda bir gidersiniz? Arada sırada / sıklık (saat önemli değil)
- 51- Bu komşularınızla başka nerelerde konuşur ve ne yaparsınız?
- 52- Aynı mahallede oturan başka akrabalarınız var mı?
- 53- Evinizin aşağıdakilerden hangisine yakın olmasını isterdiniz?
Bu sorunun cevap anahtarı daha gelişebilir. Halk Eğitim Yeri/Atölyeler/Kurslar(El İşi, Halı, v.b)/Çocuklar için spor, resim, müzik, tiyatro, eğitim / Tiyatro sahnesi / Kitaplık / Diğer.
- 54- Evde geçiminizi kim sağlıyor ve kaç kişi çalışıyor? Bu size yetiyor mu? Ve para biriktirebiliyor musunuz?
- 55- Eviniz kira ise ne kadar kira veriyorsunuz?
- 56- Ev sahibi iseniz eviniz ne kadara mal oldu?
- 57- Ev bakım onarımını kendiniz mi yaparsınız yoksa başka biri mi?
- 58- Konforlu, güzel bir ev için devlet size yardım etse, ona borçlansanız, ödeme için her ay bütçenizden para ayırabilir misiniz?

Yapılmış olan Anketin Değerlendirilmesi yapısındaki değişme sonucu köyden göç etmiş insanın; sosyo - kültürel , sosyo - ekonomik yapısındaki değişme sonucu konut mekan kullanımı, ve donatımında meydana gelen değişmeler neler olmuştur? Yapılan çalışmada hedef kitle 2 gruba ayrıldı. I. Hedef kitle seçilmiş olan köyde yaşayan aile grupları idi. Bunların yaşam tarzları konutlarını nasıl biçimlendirdikleri ve konut üzerindeki eğilimleri ölçülmeye çalışıldı. II.Hedef kitle ise, köyden kasabaya göç edenler oldu.

Göç sonucu, sosyo kültürel değişme, yaşam tarzları konutlarındaki değişiklikler v.b konular incelenmeye çalışıldı.

Ankette birinci bölüm olarak ele alınan ilk 7 Soru, ailelerin demografik yapılarıyla ilgili olarak sorulmuştur.

GÖÇ ETMİŞ VE ŞU ANDA BIGADIÇ'TE OTURAN

AİLE BÜYÜKLÜĞÜ	ADET
7 KİŞİ	1
5 - 6 "	3
4 "	3
2 - 3 "	4
1 "	1
TOPLAM	12

ŞU ANDA KÖYDE OTURAN

AİLE BÜYÜKLÜĞÜ	ADET
7 - 9 * KİŞİ	1
5 - 6 * "	3
4 * "	1
2 - 3 * "	1
TOPLAM	6

I. Hedef kitle olarak seçilen, köyden Bigadiç'e göç edip, oraya yerleşmiş 12 aile grubundan %25 i 4 kişilik bir aile iken %8,33'ü 1 kişi olarak yaşamaktadır. II. hedef kitle olarak seçilen ve şu anda köyde oturan 6 aileden %50 si 6 kişilik bir mevcuda sahipken en az 2 kişilik mevcuda sahip aile sayısı % 16,66'dır.

* Köyde oturan ailelerin yaz aylarında mevcutları 1 - 2 kişi arasında artmaktadır.

BIGADIÇ'TE OTURAN

EVLENMİŞ ÇOCUKLARLA BERABER OTURAN	ADET	%
	5	% 83
ŞU ANDA KÖYDE OTURAN EVLENMİŞ ÇOCUKLARLA BERABER OTURAN	ADET	%
	1	% 17
TOPLAM	6	% 100

Evlenmiş çocuklarıyla beraber oturan ailelerin sayısı % 83 gibi büyük bir oranla Bigadiç'teki ailelerden oluşmaktadır. Bu da gösteriyor ki ekonomik yaşam standartları değiştikçe ailelerin ayrı evlerde oturma oranı azalmaktadır.

ŞU ANDA BİGADIÇ'TE OTURAN AİLELER

HANE REİSİNİN DOĞUM YERİ	ADET
A.ÇAMLI - Y.ÇAMLI	7
KIZILÇUKUR	2
OKÇULAR YERİ	1
BİGADIÇ	2
TOPLAM	12

Ankete giren aile reislerinin doğum yerleri incelendiğinde, 12 aileden 10 tanesinin aile reislerinin daha önce çeşitli köylerde doğduğu ki bunların %58,33'ü A.Çamlı ve Y.Çamlı %16,66'sı Kızılçukur, %8,33'ü Okçular Yeri köyünden ve %16,66'sının da Bigadiç'in yerlisi olduğu görülmektedir.

BİGADIÇ'E GÖÇ EDEN AİLELER

GELİŞ TARİHLERİ	ADET
0 - 5 YIL ÖNCE GELENLER	1
10 - 15 YIL ÖNCE GELENLER	2
15 - 20 YIL ÖNCE GELENLER	4
20 - 25 YIL ÖNCE GELENLER	1
25 - 30 YIL VE DAHA YUKARISI	2
TOPLAM	10

Buradan çıkan sonuca göre; Bigadiç'e göçeden ailelerin %40 gibi büyük bir çoğunluğunun 15 - 20 yıl önce köyden Bigadiç'e gelip yerleşmiş oldukları anlaşılmaktadır.

GÖÇ ETMEDEN ÖNCE AİLE REİSLERİNİN KÖYDE YAPTIĞI İŞLER

KÖYDE YAPILAN İŞLER	ADET	%
ÇİFTÇİLİK	10	% 50
BAG - BAHÇE İŞLERİ	7	% 35
DEMİRCİ	1	% 5
ŞÖFOR	2	% 10
TOPLAM	20	% 100

Bigadiç'e göç etmeden önce köyde oturan ailelerden %50'si çiftçilik ile uğraşırken %35'i bahçe işler ile uğraşmaktadır. Kalanların %5'i demirci %10'u ise şöfördür.

AİLE REİSLERİNİN BİGADIÇ'E GÖÇ ETTİKTEN SONRA YAPTIĞI İŞLER

BİGADIÇ TE YAPILAN İŞLER	ADET	%
ÇİTÇİLİK	2	% 20
ÇİFÇİLİK VE ŞÖFORLÜK	2	% 20
ŞOFÖR	1	% 10
DEMİRCİ	1	% 10
TAMİRCİ	1	% 10
MEMUR	1	% 10
AMELE	2	% 20
TOPLAM	10	% 100

Bigadiç'e göç eden ailelerin yaptıkları işlere bakıldığında, ise bunların % 20'sinin çifçilik, %20'sinin, hem çifçilik hem şoför, %20'sinin amele ve %10'unun ise diğer meslekler (demirci, şoför, tamirci, memur) ile uğraştığı görülmektedir. Buda gösteriyor ki Bigadiç'e yerleştikten sonra köyde otururken yaptıkları işlerini büyük bir çoğunluk terk etmiştir. Köyde otururken %50'si çifçilik ile uğraşırken bu oran Bigadiç'e yerleştikten sonra % 20'ye düşmüştür. Bu oranın düşmesinin sebebi ise Bigadiç'teki yaşam koşullarının köydekenden farklı olması, sadece çifçiliğin geçimi sağlayamamasıdır.

Aile reisleri, köyde çifçilik, bağ, bahçe, şoför ve demircilik işleriyle uğraşırken Bigadiç'e yerleştikten sonra tamirci, memur, ve de demircilik işleriyle de uğraşmaya başlamışlardır. Yani Ekonomik Uğraşlar farklılaşmıştır.

BİGADIÇ'TE OTURAN

EVLERDE OTURMA SÜRESİ / YIL	ADET	%
0 - 5 YIL	2	% 17
5 - 10 "	2	% 17
10 - 15 "	2	% 17
15 - 20 "	3	% 25
20 - 25 "	1	% 8
25 - 30 "	1	% 8
30 - 50 "	1	% 8
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te oturan ailelerin %17'si evlerde oturma süresini 0 - 5 yıl, yine %17'si 5 - 10 yıl , yine %17'si 10 - 15 yıl , olarak belirtirken %8 gibi bir oranda (20 - 25), (25 - 30

1). (30 - 50) yıl olarak belirtilmiştir. %25'lik gibi büyük bir oran da 15 - 20 yıllık bir oturma süresine sahiptirler.

KÖYDE OTURAN

EVLERDE OTURMA SÜRESİ / YIL	ADET	%
0 - 5 YIL	1	% 17
30 - 50 YIL	1	% 17
50 YILDAN DAHA ÇOK	4	% 66
TOPLAM	6	% 100

BİGADIÇ'TE OTURAN

EV SAHİBİ OLMA DURUMU	ADET	%
EV SAHİBİ	11	% 91
KİRACI	1	% 9
TOPLAM	12	% 100

KÖYDE OTURAN

EV SAHİBİ OLMA DURUMU	ADET	%
EV SAHİBİ	6	% 100
KİRACI	-	% 0
TOPLAM	6	% 100

Bigadiç'te oturan ailelerin %91'i kendi evlerinde otururken %9'u kiralık evde yaşamaktadırlar. Bu oranlar köyde yaşayan ailelerde ise ev sahibi olma durumunda % 100 olmuştur. Bu da gösteriyorki köyde yaşayan ailelerin hepsi kendi evlerinde oturmaktadırlar. "Kiralık Ev" konusu köylerde yerleşmemiştir.

BİGADIÇ'TE OTURAN

EVLERDE YEMEK YEME MEKANLARI	KIŞ ADET	%	YAZ ADT	%
MUTFAK	1	% 8	3	% 25
HAYAT / SOFA	7	% 60	7	% 60
SALON	1	% 8	1	% 8
BAHÇE	3	% 25	1	% 8
TOPLAM	12	% 100	12	% 100

KÖYDE OTURAN

EVLERDE YEMEK YEME MEKANLARI	KIŞ ADET	%	YAZ ADET	%
MUTFAK	1	% 17	-	% 0
HAYAT / SOFA	4	% 66	3	% 50
SOFA / MUTFAK	-	% 0	1	% 17
HAYAT VE SALON	1	% 17	1	% 17
MUTFAK VE TERAS	-	% 0	1	% 17
TOPLAM	6	% 100	6	% 100

Ankette II. Bölüm olarak ele alınan cevaplar, ailelerin mekan kullanma biçim ve davranışlarını içermektedir. Evinizde yemeği nerede yiyorsunuz sorusuna verilen cevaplara bakıldığında Bigadiç'te oturan ailelerin %66'sı sofa/Hayat bölümünü yemek yeme mekanı olarak kullanırken çok az bölümü de mutfak ve salonu tercih etmektedir.

Bu oranlar yaz ve kış aylarında biraz değişiklik göstermekle beraber yine de aynı oranda Hayat bölümü kullanılmaktadır. Aynı soruya köyde oturan ailelerin verdiği cevaplar incelendiğinde hemen hemen aynı oranda hayat bölümünü yemek yeme mekanı olarak kullandıklarını ailelerin çok az bir bölümünün ise mutfak ve salon dedikleri büyük odayı ya da terası tercih ettikleri görülmektedir.

Bu sorulara verilen cevaplardan da anlaşılacağı üzere Bigadiç'te ve köyde oturan kişilerin yemek yeme mekanlarını pek değiştirmedikleri görülmektedir. Bu soruya ek olarak sorduğumuz, yemeğinizi nasıl yiyorsunuz sorusuna, Bigadiç'te oturanların %67'sinin yer sofrasında, %33'ünün masa ve yersofrasında; köyde oturanların ise hepsinin yer sofrasında yedikleri biçiminde cevaplarla karşılaşılmıştır.

Bu da gösteriyor ki şehre göç eden ailelerin % 33'ü yemek yeme mekanına değiştirmeksizin yemek yeme şeklini kısmen değiştirmiştir.

YEMEK NASIL YİYORSUNUZ ?

BIGADIÇ

YEMEK YEME DURUMU	AİLE / ADET	%
YER SOFRASI	8	% 67
MASA	-	% 0
HER İKİSİ	4	% 33
TOPLAM	12	% 100

KÖY

YEMEK YEME DURUMU	AİLE / ADET	%
YER SOFRASI	6	% 100
MASA	-	% 0
HER İKİSİ	-	% 0
TOPLAM	6	% 100

BIGADIÇ

TERCİH EDİLEN EŞYA	AİLE / ADET	%
SEDİR	1	% 5
KOLTUK TAKIMI	10	% 50
DİVAN	8	% 40
SANDALYE	1	% 5
TOPLAM	20	% 100

Tercih edilen eşya sorusuna verilen cevaplara göre, Bigadiç'te oturan ailelerin %50'si koltuğu ilk tercihi olarak seçerken 2. olarak tercih ettikleri eşya divan olmaktadır.

KÖY

TERCİH EDİLEN EŞYA	AİLE / ADET	%
SEDİR	1	% 10
KOLTUK TAKIMI	5	% 50
DİVAN	2	% 20
MİNDER	1	% 10
SANDALYE	1	% 10
TOPLAM	9	% 100

Bu oranlar köyde oturanlarda koltuk takımı seçenlerde % 50 ile aynı kalırken, divanın tercih edilme oranı düşmektedir. Bunun nedeni de köyde oturanların minderi divana tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.

BİGADIÇ

EVLERDE YATMA MEKANLARI (EBEVEYN)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	3	% 25
YATAK ODASI	9	% 75
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te oturan ailelerin % 75'i yatma mekanı olarak yatak odasını kullanırken %25'i de odalardan herhangi birini yatma mekanı olarak kullanmaktadır.

KÖY

EVLERDE YATMA MEKANLARI (EBEVEYN)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	6	% 100
YATAK ODASI	-	% 0
TOPLAM	6	% 100

Köyde oturanları incelediğimiz zaman ise; %100'ünün odalardan herhangi birini kullandığı ve de yatak odası diye ayrı bir odalarının olmadığını görmekteyiz. Bunun nedenide bu ailelerin karyola yerine yer yatağı ve ya divanı yatma aracı olarak kullanmaları, bunun içinde evin herhangi bir odasını yatma mekanı olarak kullanabilmeleridir.

BİGADIÇ

EVLERDE YATMA MEKANLARI (ÇOCUK)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	7	% 100
YATAK ODASI	-	% 0
TOPLAM	7	% 100

Çocuklar için yatma mekanlarına baktığımız zaman ise 7 ailenin tümünde özel olarak yatma mekanı olarak yatak odası yerine odalardan herhangi birini kullanmaktadır. Yapılan incelemeler -7 aile için- Bigadiç'te yaşayan ailelerin hem ekonomik durumlarının iyi olmadığını ve bunun sonucunda da çocuklar için yatak odası diye ayrı bir oda kullanacak fazla odaları bulunmadığını göstermiştir.

KÖY

EVLERDE YATMA MEKANLARI (ÇOCUK)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	2	% 40
YATAK ODASI	1	% 20
EBEVEYNLE AYNI ODADA	2	% 40
TOPLAM	5	% 100

Köyde yaşayan ailelerin ise %40'ı odalardan birini %40'ı ebeveynle aynı odayı, %20'si ise yatak odasını çocuklar için yatma mekanı olarak kullanmaktadırlar. Yatak odasını kullanan aile sayısı 1 tane olup bu ailenin köyün varlıklı ailelerinden biri olduğu ve geniş bir eve sahip olduğu dikkat çekicidir.

BİGADIÇ

EVLERDE YATMA MEKANLARI(B.ANNE-B.BABA)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	1	% 33
YATAK ODASI	2	% 67
TOPLAM	3	% 100

Büyükanne ve Büyükbaba için ya ailelerin %33'ü yatma mekanı olarak odalardan birini %67'si ise yatak odasını tercih etmektedirler. Bu da ailelerin sosyal ilişkileri geliştikçe ve aile büyüdükçe büyüklerin odalarının ayrı olması gereğini göstermektedir.

KÖY

EVLERDE YATMA MEKANLARI(B.ANNE-B.BABA)	AİLE / ADET	%
ODALARDAN BİRİ	1	% 100
YATAK ODASI	-	% 0
TOPLAM	1	% 100

Köyde ise durum daha farklı bir boyut kazanmıştır. Ailelerin büyük çoğunluğu yatak odası yerine odalardan birini yatma mekanı olarak tercih etmektedir.

BİGADIÇ

YATAK ODASININ KULLANILIŞI	AİLE / ADET	%
KARYOLA	8	% 66
YER YATAĞI / KARYOLA	2	% 16
DİVAN	1	% 9
DİVAN / KARYOLA	1	% 9
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te yaşayan ailelerin % 66 gibi büyük bir çoğunluğu yatak odalarında karyolayı tercih ederken, tercihlerini % 16 ile yer yatağı ve karyola, %9 ile Divan, yine % 9 Divan ve Karyola olarak belirten ailelere rastlanılmıştır. Bu da bize Bigadiç'te yatma mekanlarında kullanılan eşyaların çok

çeşitlendiğini ve çevresel faktörlerinde etkisi ile modern yatma aracı olan karyolanın büyük bir çoğunluk ile kullanıldığını göstermektedir.

KÖY

YATAK ODASININ KULLANILIŞI	AİLE / ADET	%
YER YATAĞI	6	% 100
TOPLAM	6	% 100

Köyde ise, yatma mekanlarında ailelerin hepsi yer yatağını tercih etmektedir. Genç, yaşlı ailenin tüm fertleri yer yatağını kullanmaktadır. Bir önceki nesillerden gördükleri gelenek, görenek ve ananelere göre ve de onların söyledikleri (köylülerin) " Yer yatağının kullanım rahatlığı" yer yatağını tercih etmelerinde en önemli etken olmuştur.

GECE AİLENİN TOPLU OLARAK OTURDUĞU MEKANLAR

BİGADIÇ

TOPLU OLARAK OTURULAN MEKAN	AİLE / ADET	%
HOL / SOFA	2	% 16
BÜYÜK ODA/OTURMA ODASI/TV'LU ODA	9	% 75
MUTFAK	1	% 9
	12	% 100

Bigadiç'te oturan ailelerin % 75'i Televizyonlu odayı geceleri toplu oturma yeri, olarak seçerken %16'sı sofa'yı, %9'u ise mutfağı tercih etmektedir.

KÖY

TOPLU OLARAK OTURULAN MEKAN	AİLE / ADET	%
MUTFAK	4	% 66
BÜYÜK ODA/OTURMA ODASI/TV'LU ODA	1	% 17
DİĞER ODA	1	% 17
TOPLAM	6	% 100

Köyde oturan ailelerin de büyük bir çoğunluğu (%66'lık) Bigadiç'teki aileler gibi televizyonlu büyük odayı tercih etmektedir. Bu da bize hem şehirde hem de köyde yaşayan ailelerin seçeneklerinin sınırlılığı nedeniyle geceleri sadece Televizyon seyrederek ya da sohbet ederek

geçirdiklerini göstermektedir. Yani hem Bigadiç'lilerin hem de köyde yaşayanların eğlence anlayışları gelenek, görenek, çevresel olanaklar ve ekonomik etkenlerin varlığı altında televizyon ile sınırlanmıştır.

BİGADIÇ

YEMEK PİŞİRİLEN YER	AİLE / ADET	%
MUTFAK	11	% 92
ODALARDAN BİRİ VE MUTFAK	1	% 8
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te ailelerin %92'si gibi büyük bir çoğunluğu yemek pişirme yeri olarak mutfağı kullanmaktadır.

KÖY

YEMEK PİŞİRİLEN YER	AİLE / ADET	%
(BİR) MUTFAK VE DE OTURMA ODASI	3	% 50
(AYRI) ODALARDAN BİRİ	3	% 50
TOPLAM	6	% 100

Köyde ise bu tablo Bigadiç'tekin aksine %50 sinde mutfak %50 sinde ise odalardan birinin tercihi gibi iki gruba ayrılmıştır. Köyde yaşayan ailelerin bir bölümü yemek yapılan yer ile oturma mekanlarını bir kullanmaktadır.

BİGADIÇ

YEMEK PİŞİRME	AİLE / ADET	%
MAŞINGA(KUZİNE)	9	% 31
GAZLI FIRIN	12	% 41
TAŞ FIRIN	8	% 28
TOPLAM	29	% 100

Bigadiç'te yemek pişirme araçlarının çeşitliliği, burada yaşayan ailelerin seçimlerini etkilemiş, köyde iken kullandıkları ocak, taş fırının yanında gazlı fırın ve maşinga-kuzine kullanımına yönelmişlerdir. Oranlar incelendiğinde ise Bigadiç'teki ailelerin rahatlığı ve kolaylığı açısından gazlı fırını tercih ettikleri görülmüştür.

KÖY

YEMEK PİŞİRME	AİLE / ADET	%
TAŞ FIRIN OCAK	6	% 46
MAŞINGA (KUZİNE)	4	% 31
GAZLI FIRIN	2	% 15
HER ÜÇÜDE	1	% 8
TOPLAM	13	% 100

Köyde ise durum oranlar incelendiğinde daha farklıdır. % 46 gibi büyük bir oranla taş fırın / ocağı tercih ederken % 15'lik bölümü gazlı fırın kullanmaktadır. Bigadiç'te taş fırın / ocak kullanan ailelerin sayısı azalırken köyde bu sayı artmaktadır. Çünkü köyde oturan aileler ekmeklerini yemeklerini ocakta yaparken Bigadiç'te oturan aileler çoğu zaman ekmeği ve çeşitli yiyeceklerini satın almaktadır. Bu da Bigadiç'te ocak kullanımını azaltmaktadır.

BIGADIÇ

EVLERDE SEBZE AYIKLAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	9	% 40
ODALARDAN BİRİ	5	% 23
BAHÇE	7	% 32
FARKETMİYOR	1	% 5
TOPLAM	22	% 100

Bigadiç'te oturan aileler sebzelerini mutfakta ayıklamayı tercih etmektedir. % 23 ü odalardan birini, % 32 si ise yaz aylarında bahçeyi tercih etmektedir.

KÖY

EVLERDE SEBZE AYIKLAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	3	% 30
ODALARDAN BİRİ	3	% 30
BAHÇE	4	% 40
TOPLAM	10	% 100

Köyde yaşayan ailelerin ise; büyük bir çoğunluğu (%40'ı) yaz aylarında bahçeyi tercih etmektedir. %30'u mutfağı, %30'luk geri kalan bölümde odalardan birini sebze ayıklamak için kullanmaktadır.

BİGADIÇ

EVLERDE HAMUR İŞİ vb.. İŞLERİN YAPILMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	11	% 55
BAHÇE	9	% 45
TOPLAM	20	% 100

Bigadiç'te yaşayan ailelerin %55'i hamur işlerini yaparken mutfağı tercih etmekte; diğer yemekler ile ilgili işlerindeyse mutfağı kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

KÖY

EVLERDE HAMUR İŞİ vb.. İŞLERİN YAPILMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	2	% 22
ODA	2	% 22
BAHÇE	2	% 22
DAM ÜSTÜNDE	1	% 12
DIŞARIDA	2	% 22
TOPLAM	9	% 100

Köyde ise durum biraz farklı olup eşit ağırlıktaki oranlarda - ki bu %22'lik bir orandır - mutfak, odalardan biri ve bahçede hamur işleri yapılmaktadır.

Bunun sebebi de köyde yaşayanların yiyeceklerinin büyük bir çoğunluğunu özellikle hamur işlerini kurutmak (yaz ayları) için bahçeyi tercih etmesidir.

BİGADIÇ

YIYECEK DEPOLAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	5	% 25
ODA	9	% 45
BAHÇE	4	% 20
DİĞER / ANBAR	2	% 10
TOPLAM	20	% 100

Bigadiç'te yaşayan ailelerden %45'i yiyeceklerini odada depolamayı tercih ederken % 25 ile ikinci sırayı mutfak olmakta; %20 ile bahçe ve % 10 ile Anbarın son sırayı aldığı görülmektedir. %45 lik oranın içinde belirli bir bölümü oturdukları odada yiyeceklerini saklarken, geri kalanları da kullanmadıkları odalarında yiyeceklerini depolamaktadır. Odalarda saklanan yiyeceklerin çoğu köyden gelen yiyecekler

olup, mutfakta depolananlar ise para karşılığı satın alınan yiyeceklerdir.

KÖY

YİYECEK DEPOLAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	1	% 12.5
ANBAR	6	% 75
TOPRAĞA GÖMME	1	% 12.5
TOPLAM	8	% 100

Köyde ise %75 gibi büyük bir çoğunluk yiyeceklerini özel olarak yaptıkları ve HANBAR denilen küçük anbarlarda saklamaktadır. Burada genelde kendi ekip biçtiklerini tahıl türü yiyecekler ile kurutulmuş meyve ve sebzeler bulunmaktadır. Para ile satın aldıkları (kasabadan) yiyecekler ile yaptıkları konserve türü yiyeceklerini ise %12,5 bir bölüm mutfakta depolamaktadır. %12,5'lük bir oranda patates ve kestane türü yiyeceklerini de toprağa gömmek suretiyle saklamaktadır.

BİGADIÇ

GÜNLÜK YİYECEĞİN SAKLANDIĞI YER	AİLE / ADET	%
BUZDOLABI	12	% 50
DOLAP	12	% 50
TOPLAM	24	% 100

Bigadiç'te yaşayan ailelerin hepsi yiyeceklerini hem buzdolabında hemde dolaplarda saklamaktadır. Çabuk bozulabilecek yiyeceklerini "BUZDOLABINDA" uzun süre dayanabilecek kuru yiyecekleri ise "AHŞAP DOLAPLAR" da saklanmaktadır.

KÖY

GÜNLÜK YİYECEĞİN SAKLANDIĞI YER	AİLE / ADET	%
BUZDOLABI	6	% 67
DOLAP	3	% 33
TOPLAM	9	% 100

Köyde yaşayan ailelerden %67'si (6aile) buzdolabını, bu ailelerin %33'ü ise dolabı kullanmaktadır.

BİGADIÇ

BULAŞIK YIKAMA MEKANI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	11	% 92
ODALARDAN BİRİ	1	% 8
TOPLAM	12	% 100

Bulaşıklarını 12 ailenin 11'i (%92'lik bölüm) mutfakta yıkamayı tercih ederken 1 aile oturlan odada yıkamaktadır. Bu ailenin özelliği, bulunan odaların azlığı ve bunun sonucunda yemek yapılan, yenilen ve oturlan odanın aynı yerde olmasıdır.

KÖY

BULAŞIK YIKAMA MEKANI	AİLE / ADET	%
MUTFAK	4	% 66
AÇIK HAYAT	1	% 17
DIŞARIDA	1	% 17
TOPLAM	6	% 100

Köyde yaşayan ailelerin ise %66'sı bulaşıklarını mutfakta yıkarken %17'si "Açık Hayat" denilen günlük yaşamlarının büyük bir bölümünün geçtiği dışarıdan suyun bağlantılı olarak alındığı ve lavobanın bulunduğu açık hayatta, %17'lik diğer bölüm ise "Dışarıda" yıkamayı tercih etmektedir.

BİGADIÇ

ÇAMAŞIR YIKAMA MEKANI	AİLE / ADET	%
BANYO	9	% 50
DIŞARIDA-BAHÇEDE- ÇEŞME BAŞINDA	9	% 50
TOPLAM	18	% 100

Bigadiç'te bulunan 12 aileden 9'u banyoyu kullanırken yine 12 aileden 9'u bahçede tokaçla yıkamayı tercih etmişlerdir.

KÖY

ÇAMAŞIR YIKAMA MEKANI	AİLE / ADET	%
BANYO	2	% 22
ODALARDAN BİRİ	1	% 11
DIŞARIDA - BAHÇEDE - PINARDA	6	% 67
TOPLAM	9	% 100

Köyde yaşayan aileler %22 ile banyoyu, %11 ile odalardan birini kullanmakta %67'si ise pınarda yıkamayı tercih etmektedir. Bu da bize köylülerin eski yöntemlerle yani tokaçla pınar- çeşme- kenarlarında veya bahçede çamaşır yıkamayı devam ettirdiklerini göstermektedir. Evin içinde çamaşır yıkayanların sayısının az olduğu dikkat çekicidir.

BIGADIÇ

ÇAMAŞIR KURUTMA MEKANI	AİLE / ADET	%
BAHÇE DE TELDE, İPTE BALKONDA	12 1	% 92 % 8
TOPLAM	13	% 100

Çamaşırların kurutulduğu yerler ise bahçede tel veya ipin, üzerinde (%92 gibi büyük bir çoğunluk) olup, %8'lik bölüm ise balkonda kurutmaktadır. Bu da bize evlerin hepsinin ıbahçeli olduğunu ve özellikle yaz aylarında bahçeyi, kış aylarında da soba üzerinde kurutmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

KÖY

ÇAMAŞIR KURUTMA MEKANI	AİLE / ADET	%
DIŞARIDA - ÇİTİN ÜSTÜNDE İPTE	6	% 100
TOPLAM	6	% 100

Köyde ise Bigadiç'teki evlerde olduğu gibi ya evin yakınında dışarıda çitin üzerinde veya herkesin kullanımına açık alanda kurdukları ipin üzerinde kurutmaktadır.

BIGADIÇ

EVLERDE ÜTÜ YAPILAN MEKANLAR	AİLE / ADET	%
Y.ODASI	1	% 8
ODALARDAN BİRİ	8	% 67
OTURMA ODASI	1	% 8
ÜTÜ YAPMIYOR	2	% 17
TOPLAM	12	% 100

Evlerde ütü yapılan mekan için %67 lik çoğunluk ile odalardan birisi kullanılmaktadır. Buna karşılık anket yapılan ailelerden ikisi - ki bu % 17'lik bir oranı oluşturuyor. - hiç ütü yapmamaktadır.

KÖY

EVLERDE ÜTÜ YAPILAN MEKANLAR	AİLE / ADET	%
ODALRDAN BİRİ	4	% 67
ÜTÜ YAPMIYOR	2	% 33
TOPLAM	6	% 100

köyde ise gene aynı yüzde ile (%67) odalardan biri tercih edilirken 2 aile de ütü yapmamayı tercih etmektedir.

EVLERDE YORGAN KAPLANAN MEKANLAR	AİLE / ADET	%
HAYAT / SOFA	2	% 17
MİSAFİR ODASI	1	% 8
OTURMA ODASI	1	% 8
HERHANGİBİR BÜYÜK ODA	8	% 67
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te oturan 8 aile yorganlarını büyük odada kaplarken, %17 si Hayat/Sofa denilen bölümde, bir aile misafir odasında bir aile de oturma odasında kaplamayı tercih etmektedir.

KÖY

EVLERDE YORGAN KAPLANAN MEKANLAR	AİLE / ADET	%
HAYAT/ SOFA	2	% 33
DİĞER / BÜYÜK ODA	1	% 67
TOPLAM	3	% 100

Köyde yaşayan ailelerinde % 67'lik çoğunluğu büyük odayı kullanırken %33'ü Hayat/ Sofayı yorgan kaplama mekanı olarak tercih etmektedir.

BİGADIÇ

GİYECEKLERİ VE EŞYALARI SAKLAMA YERİ	AİLE / ADET	%
DOLAPTA	9	% 18
YÜKLÜKTE	1	% 2
SANDIKTA	8	% 16
DİVAN ALTINDA	10	% 20
KÖŞEDE YIĞMA	8	% 16
DUVARDA ASKIDA	10	% 20
SELEDE	5	% 10
TOPLAM	51	% 100

Bigadiç'de yaşayan aileler giyecekleri ve eşyalarını saklama yeri olarak % 10'luk bir oranla Divan altını ve Askıyı birinci tercih olarak seçerken, ikinci sırayı Dolap ve

üçüncü sırayı ise, Sandık almaktadır. Diğer bölüm ise Köşede Yiğmayı, % 10'luk kesim Sele denilen yerde saklamayı %2 ile az bir bölüm ise yüklüğü tercih etmektedir.

KÖY

GİYECEKLERİ VE EŞYALARI SAKLAMA YERİ	AİLE / ADET	%
DOLAPTA	3	% 12
YÜKLÜKTE	4	% 16
SANDIKTA	4	% 16
DİVAN ALTINDA	3	% 12
KÖŞEDE YIĞMA	5	% 20
DUVARDA ASKIDA	5	% 20
TAHTA DOLAPTA (DIŞARIDA)	1	% 4
TOPLAM	25	% 100

Köyde ise giyecekler köşede yığılarak veya askıda saklanırken ikinci tercih olarak yüklük ve sandık kullanılmaktadır. Dolap ve divan altı ise üçüncü sırada yer almaktadır. Bu durum Bigadiç'de yaşayan ailelerin tercihlerinin tam aksine köyde yaşayanların ev içi düzenlemelere dışarıda çalıştıkları için - ekonomik + yaşam tarzının da getirdiği - pek önem vermediklerini göstermektedir.

BIGADIÇ

ÇOCUKLARIN DERS ÇALIŞMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BAHÇE	2	% 25
ODALARDAN BİRİ	6	% 75
TOPLAM	8	% 100

Çocukların ders çalışma mekanları için % 75 ile odalardan biri seçilirken yaz aylarında % 25 lik bölüm bahçede çalışmayı tercih etmektedir.

KÖY

ÇOCUKLARIN DERS ÇALIŞMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BAHÇE	2	% 40
ODALARDAN BİRİ	3	% 60
TOPLAM	5	% 100

Köyde ise yine çalışma mekanı olarak birinci sırada odalardan bir kullanılırken, yaz aylarında bahçede

çalışanların sayısı Bigadiç'teki ailelerin sayısına göre artmaktadır.

BIGADIÇ

OYUN OYNAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BAHÇE	2	% 20
SOKAK	3	% 30
ODALARDAN BİRİ	5	% 50
TOPLAM	10	% 100

Yüzdelerle bakıldığında çocukların % 50 si odalardan birini oyun oynamak için kullanırken % 30'u sokakta % 20'si bahçede oynamayı tercih etmektedir.

KÖY

OYUN OYNAMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BAHÇE	3	% 30
SOKAK	2	% 22
SOFA/ HAYAT	1	% 18
ODALARDAN BİRİ	3	% 30
TOPLAM	9	% 100

Köyde ise 3 ailenin çocukları hem bahçede hem de odalardan birinde oyun oynarken, ikinci olarak sokağı seçenlerin oranı % 22 olarak değişmiştir.

BIGADIÇ

YIKANMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BANYO	10	% 77
GÜSULHANE	2	% 15
ODA	1	% 8
TOPLAM	13	% 100

Yıkanma mekanları ise başta % 77 ile Banyo iken ailelerin % 15'i gusulhaneyi kullanmaktadır.

KÖY

YIKANMA MEKANLARI	AİLE / ADET	%
BANYO	1	% 14
GÜSULHANE	6	% 86
TOPLAM	7	% 100

Köyde ise durum tersine olup başta gusulhane 6 (%86)'lık bir yüzdeyle ilk sırayı alırken, banyosu olan bir tek aile vardır. Bu aile de köyün varlıklı ailelerinden olan Muhtarın ailesidir.

BİGADIÇ

MİSAFİR KABUL EDİLEN MEKANLAR	YATILI	%	GÜN TPL	%
MİSAFİR ODASI	-	% 0	4	% 66
OTURMA ODASI	1	% 12.5	1	% 17
HAYAT/SOFA	1	% 12.5	1	% 17
ODALARDAN BİRİ	6	% 75	-	% 0
TOPLAM	8	% 100	6	% 100

Misafir kabul edilen mekanları incelediğimizde yatılı olarak gelen misafirlerin % 75'i odalardan birinde kabul edilirken, gün toplantılarında % 50 ile misafir odası tercih edilmektedir.

KÖY

MİSAFİR KABUL EDİLEN MEKANLAR	DÜĞÜN	%	YATILI	%	GÜN TPL	%
ODALARDAN BİRİ	1	%100	2	%40	3	% 33
GÜNLÜK ODA	-	%0	3	%60	6	% 67
TOPLAM	1	%100	5	%100	9	% 100

Köyde misafir kabul edilen mekanlar için yatılı konuk olduğu zaman % 60 ile günlük oda, gün toplantılarında ise % 67 ile yine günlük oda tercih edilmektedir.

BİGADIÇ

GELEN KİŞİ SAYISI	AİLE / ADET	%
1-2 KİŞİ	4	% 33
3 KİŞİ	2	% 17
4 VE DAHA FAZLA KİŞİ	6	% 50
TOPLAM	12	% 100

KÖY

GELEN KİŞİ SAYISI	AİLE/ADET	%
1-2 KİŞİ	1	% 17
3-5 KİŞİ	2	% 33
5-6 KİŞİ	1	% 17
10 KİŞİ VE DAHA YUKARI	2	% 33
TOPLAM	6	% 100

Bigadiç'te misafirliğe giden kişi sayısı % 30 ile 6 kişi olup, köyde ise % 33 ile 2 aileye 10 ve daha fazla kişi, 2 aileye de 3 ile 5 arasında kişi misafirliğe gelmektedir.

BIGADIÇ

İP EĞİRME,HALI DOKUMA,PEYNİR/YAĞ YAP.MEK	AİLE/ADET	%
ÇUVALLIK	2	% 18
ODALARDAN BİRİ	5	% 46
DIŞARIDA/BAHÇE	4	% 36
TOPLAM	11	% 100

Köyde ip eğirme, halı dokuma için odalardan biri % 46 ile seçilirken, yağ, konserve yapmak için bahçe kullanılmaktadır.

BIGADIÇ

BAHÇE KULLANMA	AİLE/ADET	%
SEBZE,MEYVE YETİŞTİRME	12	% 60
FIRIN (TAŞ)	8	% 40
TOPLAM	20	% 100

Bigadiç'de yaşayan % 60 ı bahçelerini sebze ve meyve yetiştirmek için kullanırken, % 40 oranında da taş fırın yapılarak kullanım yoluna gidilmiştir.

Evin etrafında genellikle bahçe bulunmamaktadır. Tarla ve bahçe ayrı yerdedir. Olanlar da sebze yetiştirmektedir.

BIGADIÇ

MAHALLEDE KOMŞULARA GİDİP GELME DURUMU	AİLE/ADET	%
ARADA SIRADA	1	% 8
SAATİ ÖNEMLİ DEĞİL	11	% 92
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'deki ailelerin çoğu için yapacakları ev gezmelerinde iyi görüştükleri komşularına gidecekleri zaman önemli değildir.

KÖY

MAHALLEDE KOMŞULARA GİDİP GELME DURUMU	AİLE/ADET	%
ARADA SIRADA	-	% 0
SAATİ ÖNEMLİ DEĞİL	6	% 100
TOPLAM	6	% 100

Köydeki ailelerde de Bigadiç'teki durum geçerli olup, tüm ailelerinde ev gezmelerinde saat önemli olmamaktadır.

BİGADIÇ

MAHALLEDE KOMŞULARLA BERABER OLUNAN YERLER	AİLE/ADET	%
YER ÖNEMLİ DEĞİL	1	% 5
BAHÇEDE / MEYDANDA	9	% 43
EVDE ODALARDAN BİRİ	11	% 52
TOPLAM	21	% 100

Bigadiç'deki % 58'i komşularını evde odalardan birinde ağırlarken, yaz aylarında ise % 43'lük bölüm bahçeyi kullanmaktadır.

KÖY

MAHALLEDE KOMŞULARLA BERABER OLUNAN YERLER	AİLE/ADET	%
BAHÇEDE / TARLADA	5	% 38
EVDE HAYATTA	2	% 16
KAHVEHANE (ERKEK)	6	% 46
TOPLAM	13	% 100

Köyde ise % 46 gibi bir çoğunluk ki bunu erkekler oluşturuyor - kahvehanede komşuları ile birlikte bulunurken, % 38 lik bölüm yaz aylarında bahçeyi tercih etmektedir.

KÖY

EVE YAKIN OLMASI İSTENİLEN MEKANLAR	AİLE/ADET	%
HALK EĞİTİM YERİ	3	% 15
ATÖLYELER	2	% 10
KURSLAR (ELİŞİ, HALI, vb..)	4	% 20
ÇOCUKLAR İÇİN SPOR, RESİM, MÜZİK, TİYATRO EĞ.	4	% 20
TİYATRO SAHNESİ	1	% 5
KİTAPLIK	5	% 25
DİĞER / SAĞLIK OCAĞI	1	% 5
TOPLAM	20	% 100

Köyde ise en çok tercih edilen mekanlar % 25 ile kitaplık alırken ikinci sırayı % 20 ile elişî,halı kursları ile çocukları için spor, resim, tiyatro eğitim mekanları almıştır.

BİGADIÇ

EVE YAKIN OLMASI İSTENİLEN MEKANLAR	AİLE/ADET	%
HALK EĞİTİM YERİ	7	% 16
ATÖLYELER	5	% 12
KURSLAR (ELİŞİ, HALI, vb..)	7	% 16
ÇOCUKLAR İÇİN SPOR, RESİM, MÜZİK, TİYATRO EĞ.	6	% 14
TİYATRO SAHNESİ	5	% 12
KİTAPLIK	7	% 16
DİĞER, ÇARŞI	5	% 12
PARK	1	% 2
TOPLAM	43	% 100

Ankete verilen cevaplar değerlendirildiğinde eve yakın olması istenen mekanlar açısından sırayla Halk Eğitim Yeri, elişi, halı kursları ile kitaplığa yakın olması istenmiştir. İkinci sırada ise % 14 ile çocuklar için spor, resim, müzik, tiyatro mekanlarının yakın olması belirtilmiştir..

BİGADIÇ

EVLERDE DEĞİŞİKLİK YAPMA KON. ÖNERİ	AİLE/ADET	%
GENİŞ BİR ODA	1	% 6
HAYIR, KENDİ EVİ DEĞİL	1	% 6
MOBİLYA DEĞİŞİKLİĞİ/YENİ EŞYALAR	3	% 17
MUTFAĞIN GENİŞLEMESİ	1	% 6
SALONUN GENİŞLEMESİ	3	% 17
BANYO GENİŞ OLSA	1	% 6
İKİ ODA DAHA OLSA	1	% 6
ÜST KAT ÇIKMA	3	% 17
DEĞİŞİKLİK İSTEMİYOR	1	% 6
BALKON GENİŞ OLSA	2	% 12
TOPLAM	17	% 100

Bu soruya verilen cevaplara bakıldığında Bigadiç'te oturan ailelerin tümü bir aile hariç evlerinde değişiklik yapmak istemektedir. Hayır diyen bir kişi ise kiracı olduğu için bir değişiklik yapmak istemediğini belirtmiştir. En çok değişiklik, mobilyaların değişmesinde ve salonun geniş yapılması şeklinde olmuştur. Dikkat edilirse yapılacak değişikliklerin tümü konut odalarının genişlemesi şeklinde olmuştur.

KÖY

EVLERDE DEĞİŞİKLİK YAPMA KON. ÖNERİ	AİLE/ADET	%
GENİŞ ODALARIN ÇOKLUĞU/ODALARIN BÜYÜTÜLME	2	% 25
MOBİLYALI ODA/GÜZEL EŞYALAR	4	% 50
AYDINLIK ODALAR	1	% 12.5
KALORİFERLİ EV	1	% 12.5
TOPLAM	8	% 100

Köyde oturan ailelerin tümü evlerinde değişiklikten yana olup, Bigadiç'te oturan aileler mevcut mobilyalarını değiştirmek isterken, köydeki aileler mobilyalı odalarının olmasını istemektedir. Bigadiç'teki aileler değişiklik önerilerinin aksine genişlik boyutunun yanında işlevsel boyutuda önem vermiştir. (Aydınlık ve ısınma gibi).

BIGADIÇ

EVİN RÜZGAR VE GÜNEŞ ALMA DURUMLARINA GÖRE OTURULMAYAN MEKANLAR	AİLE/ADET	%
MİSAFİR ODASI, SOĞUK OLDUĞU İÇİN	1	% 8
YOK	10	% 84
BALKON, RÜZGARDAN OTURULMUYOR	1	% 8
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te % 84 lük bir bölümün konutunda kullanmadığı mekanlar bulunmamaktadır. Kullanılmayan mekanlar ise sadece kış aylarında bir ailede misafir odası (soğuk olduğu için), bir ailede ise rüzgarlı oluşundan dolayı balkon bölümüdür.

KÖY

EVİN RÜZGAR VE GÜNEŞ ALMA DURUMLARINA GÖRE OTURULMAYAN MEKANLAR	AİLE/ADET	%
GÜNEŞ VE RÜZGAR RAHATSIZ ETMİYOR	5	% 83
GÜNEŞ YETERSİZ ODALARDA OTURULMUYOR	1	% 17
TOPLAM	6	% 100

Köydeki konutlarda ise % 83 gibi büyük bir çoğunluk ile evin rüzgar ve güneş durumuna göre oturulmayan mekanları yoktur.

BIGADIÇ

APARTMAN DAİRESİNİ TERCİH ETME	AİLE/ADET	%
TERCİH ETMEYENLER	7	% 58
TERCİH EDENLER	3	% 25
BELKİ	2	% 17
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te oturan ailelerin % 58'i apartmanlarda oturmayı istememektedir. % 25 i apartmanda oturmayı tercih ederken % 17 lik bölüm kararsız kalmıştır.

KÖY

APARTMAN DAİRESİNİ TERCİH ETME	AİLE/ADET	%
TERCİH ETMEYENLER	4	% 67
TERCİH EDENLER	2	% 33
TOPLAM	6	% 100

Köyde yaşayan ailelerin % 67 gibi büyük bir çoğunluğu da apartman dairesinde oturmayı tercih etmezken % 33'lük bölüm apartmanda oturmak istediklerini belirtmiştir. Bunun nedeni ise her şeyin ellerinin altında olması, imkanların çok

olması, kaloriferlerin olmasının - rahatlık olarak ifade etmişlerdir.

BİGADIÇ

KONUTA SONRADAN YAPILAN EKLER	AİLE/ADET	%
ODA İLAVESİ	2	% 17
KAT İLAVESİ	5	% 42
KULÜBE İLAVESİ	1	% 8
BANYO + WC'NİN İÇERİ ALINMASI	1	% 8
HİÇ BİR EK YAPMAYAN	3	% 25
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'te yaşayan ailelerin % 75'i konutlarına ekler yapma eğiliminde olup, % 25 i ek yapmaya gerek duymamıştır. Konutlarına sonradan yapılan ekler başta % 42 ile kat ilavesi şeklinde olmuştur. Bunu oda ilavesi ile kulübe takip etmiştir. Bir aile banyo + WC'yi konutun içine aldıklarını belirtmiştir.

KÖY

KONUTA SONRADAN YAPILAN EKLER	AİLE/ADET	%
ÇATI DEĞİŞTİRİLMİŞ	4	% 45
ODA İLAVESİ	1	% 11
ODA BÖLÜNMESİ	1	% 11
WC VE SU İÇERİ ALINMIŞ	3	% 38
TOPLAM	9	% 100

Köyde ise tüm aileler konutlarında değişiklik yapmayı gerekli görmüş, özellikle % 45 gibi büyük bir çoğunluk çatıyı değiştirmiştir (toprak çatıdan kiremit çatıya). Bigadiç'te de olduğu gibi insan ihtiyaçlarının gereği sonucu WC konut içine alınmıştır.

BİGADIÇ

KONUTUN BAKIM VE ONARIMI İLE İLGİLENİLMESİ	AİLE/ADET	%
EVET	12	% 100
HAYIR	-	% 0
TOPLAM	12	% 100

Bigadiç'deki ailelerin % 100'ü konutlarının bakım ve onarımı ile ilgilendiklerini çoğu düzeltmeleri kendilerinin yaptıklarını belirtmiştir.

KÖY

KONUTUN BAKIM VE ONARIMI İLE İLGİLENİLMESİ	AİLE/ADET	%
EVET	6	% 100
HAYIR	-	% 0
TOPLAM	6	% 100

Köyde yaşayan aileler içinde aynı durum geçerli olup bazı aileler konutun bakım ve onarımı ile bizzat kendileri ilgilenmektedir.

BİGADIÇ

KONFORLU VE GÜZEL BİR EV SAHİBİ OLABİLMEK İÇİN; DEVLETE BORÇLANMA HALİNDE PARÂ ÖDEYEBİLME DURUMU	AİLE/ADET	%
EVET	6	% 50
HAYIR	6	% 50
TOPLAM	12	% 100

KÖY

KONFORLU VE GÜZEL BİR EV SAHİBİ OLABİLMEK İÇİN; DEVLETE BORÇLANMA HALİNDE PARÂ ÖDEYEBİLME DURUMU	AİLE/ADET	%
EVET	5	% 83
HAYIR	1	% 17
TOPLAM	6	% 100

KÖY

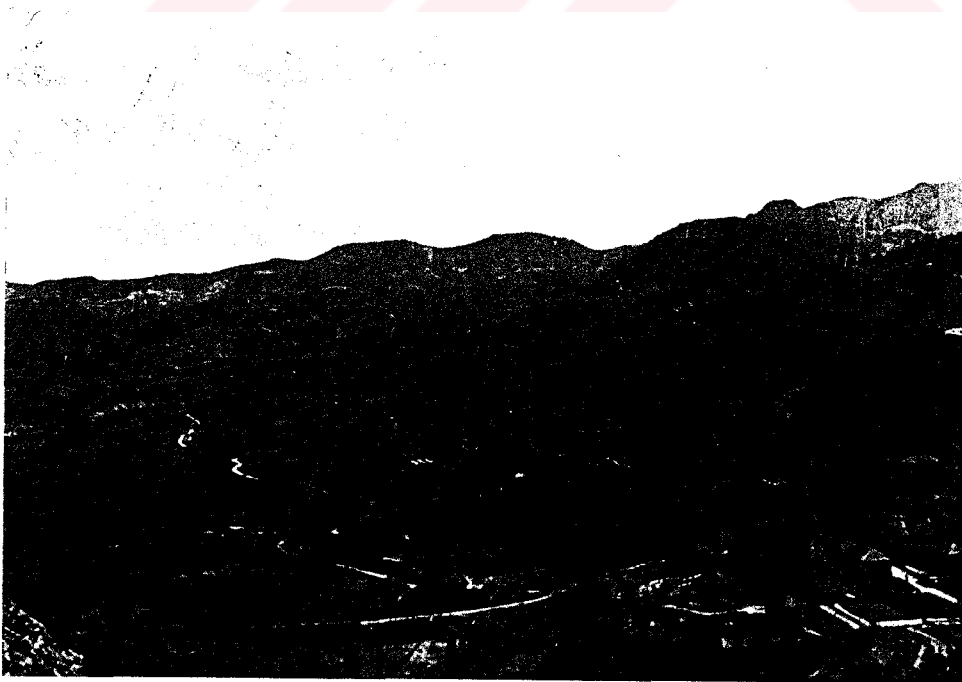
TAŞIT VE EV ARAÇLARI SAHİPLİĞİ	AİLE/ADET	%
TRAKTÖR	1	% 3
OTOMOBİL	1	% 3
ÖKÜZ ARABASI	4	% 12
BUZDOLABI	5	% 15
TV	4	% 12
DİKİŞ MAKİNASI	4	% 12
FİRİN	1	% 3
TAŞ FIRIN	2	% 6
MÜZİK SETİ / RADYO	5	% 15
TELEFON	1	% 3
KUZİNE / MAŞINGA	4	% 12
TOPLAM	32	% 100

BIGADIÇ

TAŞIT VE EV ARAÇLARI SAHİPLİĞİ	AİLE/ADET	%
MOTORSİKLET	2	% 3
TRAKTÖR	2	% 3
KAMYON	3	% 4
BUZDOLABI	12	% 15
TV	10	% 12
ÇAMAŞIR MAKİNASI	2	% 3
ĐİKİŞ MAKİNASI	7	% 8
FİRİN	8	% 10
VİDEO	1	% 1
MÜZİK SETİ / RADYO	10	% 12
TELEFON	9	% 11
KUZİNE / MASİNGA	10	% 12
ELEKTRİK SÜPÜRGESİ	4	% 5
TOPLAM	80	% 100

EK 2 : FOTOGRAF BELGELERİ

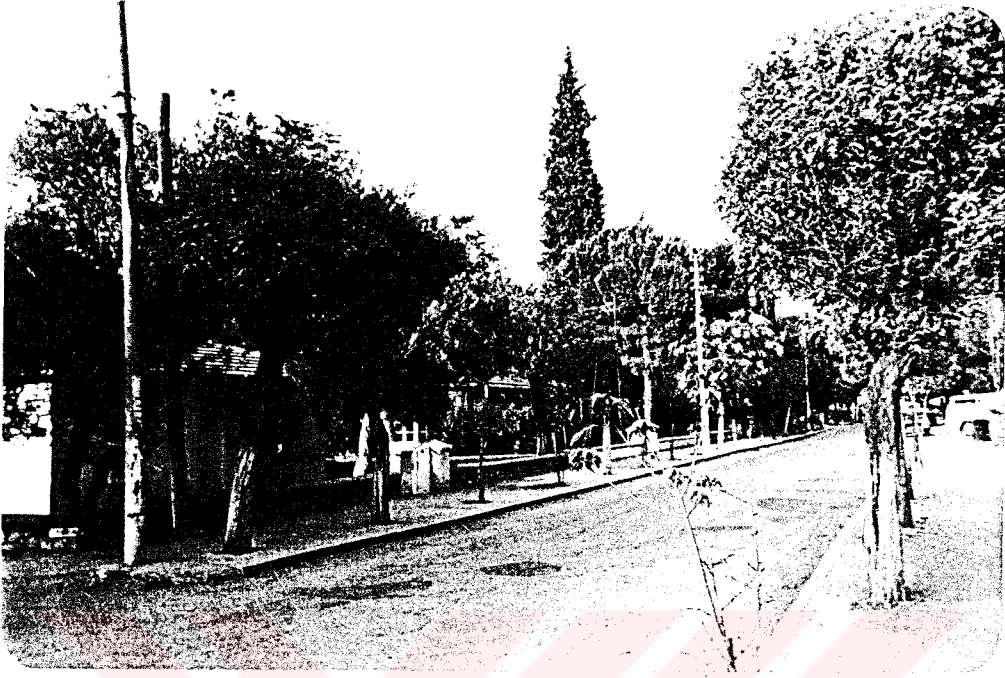
BIGADIÇ'te; bir zamanlar her türlü dış tehlikeye karşı korunmak amacıyla biçimlendirilmiş kalın dış duvarlarıyla kale kalıntısını gösteren fotoğraf. Duvar kalınlığı 2-2,5 m. civarında moloz taş ve muhtemelen Bizans'ın geç dönemine ait.

BİGADIÇ Abacı Mahallesi'nden Görünüş

FETHİYE Mahallesi'ndeki evlerin bahçelerinden biri

1942 depreminden sonra şehrin batısında oluşmuş ayırık üz-
ende -bahçe içinde- tek katlı yığma binalar

ABACI Mahallesi bitişik düzende oluşmuş yapı adası

FETHİBEY Mahallesi, Evlerden birinin avlusundan görünüşler

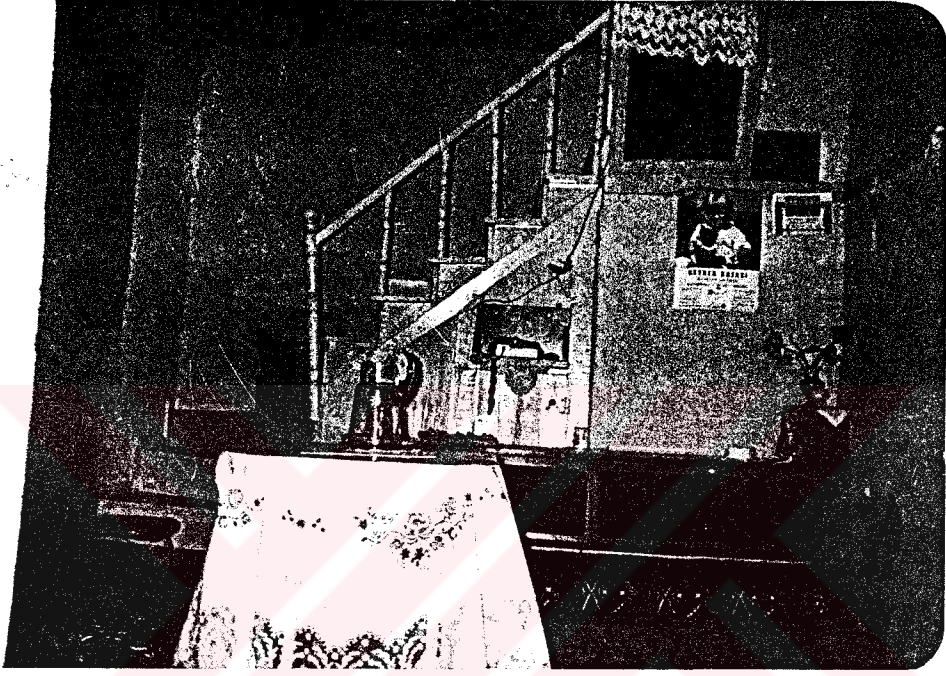
İslamiyette kadının mahremiyetinden ötürü alt katlarda dışarıya pencere açılmazdı.

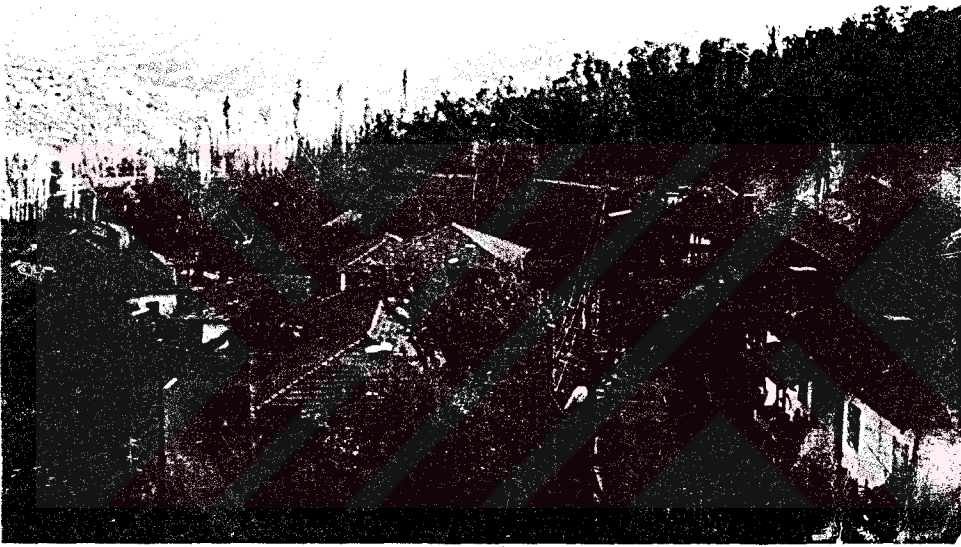
İslam dininin dünya görüşünün sonucu oluşmuş; içe dönük bir yaşantı biçimi ve bunun sonucu iç avluların oluşması.

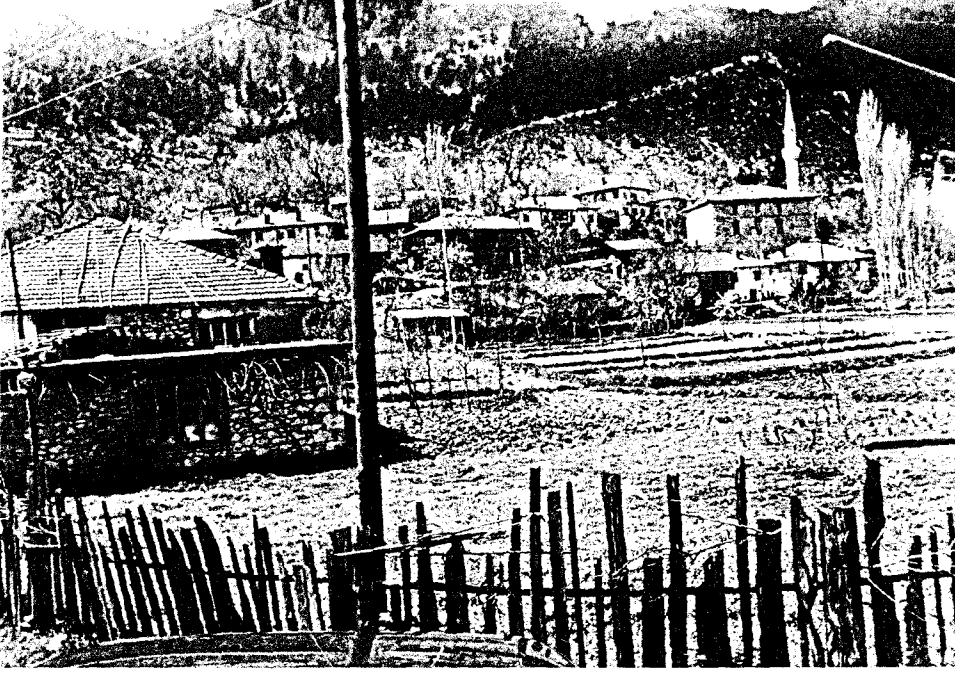
Deveboğan Deresi ve yapı adaları, yukarıdaki fotoğraf ; göçebelikten yerleşik düzene geçen Türk toplumunun, tarıma elverişli bilhassa su kenarlarında yerleşmiş olduklarını göstermektedir.

Geleneksel bir konutun içinden görünüş, Bigadiç.

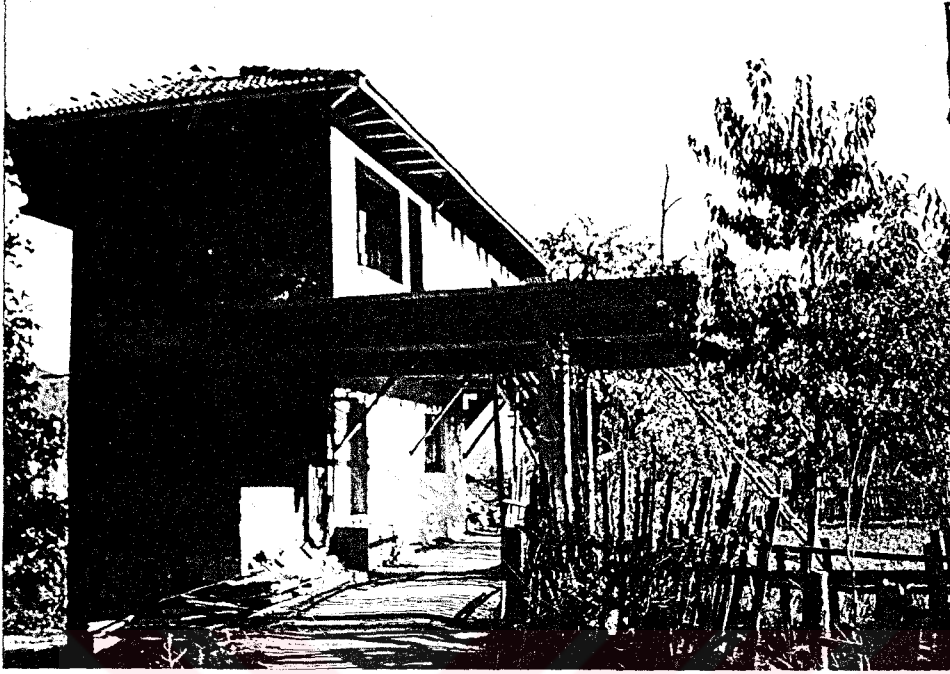
AŖAđI AMLı Köyünden Genel Görünümler

Köyde, bahçe kullanımı

Köyde tarımsal bir işlevin sonucu olarak biçimlenmiş tahıl habarı.

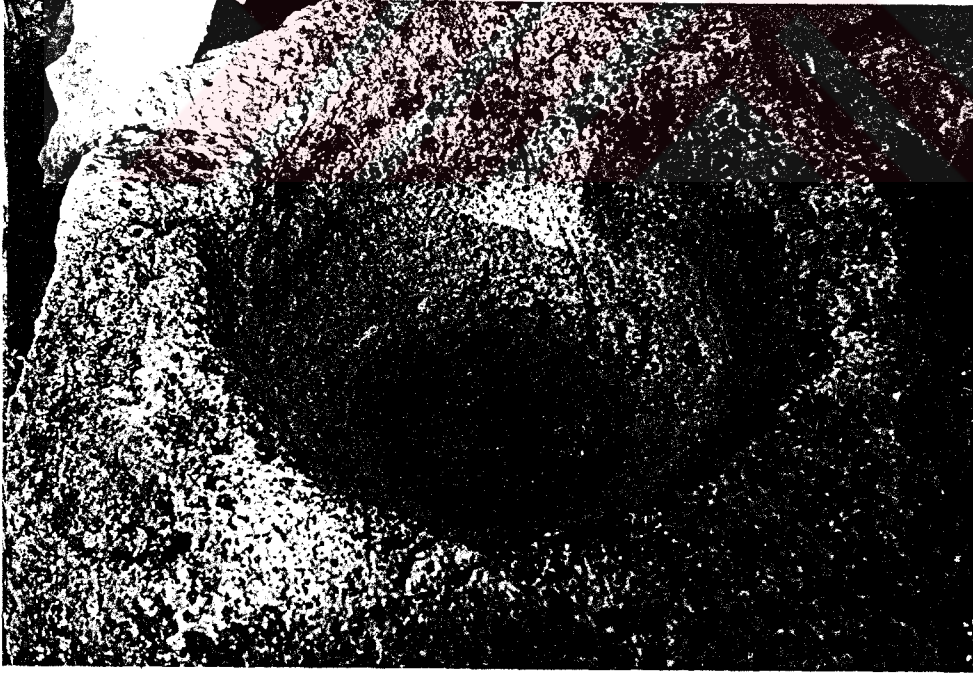
Köyde betonarmenin kullanımı

Köyde, binaya sonradan ilave edilen ve tuğla malzeme ile yapılmış wc.

Köyde üzüm suyunun çıkarılması için kullanılan alet.

Keşkek Taşı, Aşağı Çanlı köyü.

Köyde tütün sarıması

Köyde , kestane ayıklayan köylüler.

Köy insanlarınin toplanarak imeci usulü ile yardımlaşması

NOTLAR

- 1) Beken, G., "Türkiye'deki Konut Stokuna Sosyo-Kültürel Açından bir Bakış", Toplu Konutlarda Mekan Standartları Paneli, YEM Yay., İst. 15-16 Nisan 1987, s. 34.
- 2) Rapoport, A., House Form and Culture Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1969, s. 3.
- 3) Beken, G., A.g.e., s. 37.
- 4) Beken, G., A.g.e., s. 37.
- 5) Sağlamer, G., v.d., "Konutlarda Mekan Eylem Uyumu", Çevre, Yapı Tasarım, M. Pultar, ed, Ankara, Çevre ve Mimarlık Bilimleri Derneği, 1979, s. 347.
- 6) Doxiados, C.A., "Ekistiks", Çev. Atilla Yücel, Mimarlık 68/3., s. 26.
- 7) T.D.K. Sözlüğü, 1981, s. 506.
- 8) Atasoy, A., Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi, İ.T.Ü., Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., Doktora Tezi, 1973, s. 15-16.
- 9) Aydınlı, S., Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Ens. İst., Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1986, s. 16.
- 10) Anon, T.D.K. Sözlüğü, 1981, s. 561.
- 11) Hasol, D., Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, YEM Yay., Dördüncü Baskı, İst., 1990, s. 352.

- 12) Kuban, D., Mimarlık Kavramları, Çevre Yay., İst., 1984, s. 15.
- 13) Kuban, D., A.g.e., s. 14.
- 14) Schultz, N.C., Existence, Space and Architecture, Studio Vista, London, 1971, s. 14.
- 15) Schultz, N.G., A.g.e., s. 9.
- 16) Talbot + Parsons'dan yapılan Alıntı, Schultz, N.C., A.g.e., aynı yer.
- 17) Schultz, C.N., A.g.e., s. 9.
- 18) Schultz, C.N., A.g.e., s. 10.
- 19) Schultz, C.N., A.g.e., aynı yer.
- 20) Schultz, C.N., A.g.e., aynı yer.
- 21) Schultz, C.N., A.g.e. aynı yer.
- 22) Özer, B., "Mimaride Mekan, Frank Lloyd Wright ve Guggenheim Müzesi", Akademi, Mimarlık ve Sanat, Kral Matbaası, İst. s. 12.
- 23) Schultz, C.N., A.g.e., s. 11.
- 24) Güvenç, B., "Mekan ve Eğitim Sorunları ve Bir Mekan Antropolojisine Doğru", Mimarlık, 71/1, s. 41.
- 25) Güvenç, B., A.g.e. 1971, s. 40.
- 26) Atasay, A., Erkman, U., "Mimari Tasarlamaya Bir Veri Olarak Mekanın Uygunlaştırılması", İ.T.Ü., Mim. Fak., Y.A.K., Eylül, sayı 4, 1976, s. 44.
- 27) Güvenç, B., İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İst, 1891, s. 96.

- 28) Güvenç, B., A.g.e., 1991, s. ²⁷² 92.
- 29) Kongar, E., Kültür Üzerine, Remzi Kitabevi, İst., 3. bası, 1989, s. 19.
- 30) T.D.K. Sözlüğü, s. 552.
- 31) T.D.K. Sözlüğü, s. 259.
- 32) Kağıtçıbaşı, Ç., İnsan ve İnsanlar, Beta Yay. İst., 6. Baskı, 1985, s. 262.
- 33) Güvenç, B., A.g.e., 1991, s. 96.
- 34) Kağıtçıbaşı, Ç., A.g.e., s. 263.
- 35) Kongar, E., A.g.e., 1989, s. 25.
- 36) Kongar, E., A.g.e., 1989, s. 25.
- 37) Kongar, E., A.g.e., 1991, s. 122.
- 38) Güvenç, B., A.g.e., 1991, s. 122.
- 39) T.D.K. Sözlüğü, 1981, s. 208.
- 40) Güvenç, B., A.g.e., 1991, s. 205.
- 41) Kongar, E., Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İst. 4. Bası, 1985, s. 281.
- 42) Kongar, E., A.g.e., 1985, s. 285.
- 43) Güvenç, B., A.g.e., 1991, s. 319.
- 44) Güvenç, B., A.g.e., 1991, Aynı yer.
- 45) Kongar, E., A.g.e., 1985, s. 23.
- 46) Kuban, D., "Toplum Açısından Mimarlığın Tarihsel Gelişimi ve Toplumsal Yapı Değişkenlerinin Mimarlığın Evrimine Etkileri", Mim. Od., Mim. Semineri, 15-18 Aralık, 1969, Bildiri 7, Ankara.

- 47) Kuran, A., Mimarlık Semineri ²⁷³ 1969, Bildiri 7'ye eleştiri.
- 48) Kuran, A., A.g.e., Aynı yer.
- 49) Kuran, A., A.g.e., Aynı yer.
- 50) Kızıl, F., Toplumsal Geleneklerin Konut İçi Mekan Tasarımına Etkisi ve Toplumsal Geleneklerimizi İyi Karşılacak Konut İçi Fiziksel Çevre Koşullarının Belirlenmesi, İ.D.G.S.A., Yayın No: 81, İst., Doktora Tezi, 1978, s. 31.
- 51) Kızıl, F., A.g.e., s. 37.
- 52) Altan, A., Kültür - Mekan İlişkileri ve Kültür Değişmeleri Açısından Mekan Uygunlaştırmasına Bir Yaklaşım, Isparta'da Beş Konut Üzerinde Uygulama, D.G.S.A., Yayınlanmamış Doktora Tezi, İst., 1978, s. 42.
- 53) Hürbaş, E., Mimarlıkta Tasarım Sürecinde Yararlanılan Yöntemlerin İncelenmesi, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, 1978, s. 8.
- 54) Hürbaş, E., A.g.e., Aynı yer.
- 55) Yücel, A., 1990 yılı Y.Ü. Mimarlıkta Tipoloji Dersi Notları.
- 56) Gökçe, P., A.g.e., s. 17.
- 57) Gökçe, P., A.g.e., s. 28.
- 58) Gökçe, P., A.g.e., s. 20.
- 59) Gökçe, P., A.g.e., s. 20-21.
- 60) Gökçe, P., A.g.e., s. 22.
- 61) Özer, B., Yorumlar, M.S.Ü. Yay., 1986, s. 218-219.

- 62) Özer, B., A.g.e., 1986, s. ²⁷⁴220.
- 63) Bilgin, İ., Konut Üretiminin Karşılaştırmalı Analizi, Y.Ü.M.F.E.D. Yay., Yıldız Üniversitesi Mim. Fak., Baskı İşliği, İst., 1992, s. 59-60.
- 64) Bilgin, İ., A.g.e., s. 64-67.
- 65) Bilgin, İ., A.g.e., s. 71-85.
- 66) Pawley, M., Architecture Versus Housing, Praeger Publishers, New York, 1971, s. 89.
- 67) Rudofsky, B., Architecture Without Architects, The Museum of Art, New York, 1965, s. 1.
- 68) Özer, F., Çağdaş Mimari Dizaynlamada Tarihsel Sürekliliğin Değerlendirilmesi, İ.T.Ü. Mat. G.suyu, 1981, s. 39.
- 69) Rudofsky, B., A.g.e., s. 22-23.
- 70) T.D.K., 1981, s. 282.
- 71) Kıray, M., "Apartmanlaşma ve Modern Orta Tabakalar" Çevre 4, İst., 1979, s. 78.
- 72) Schultz, C.N., A.g.e., s. 31.
- 73) Schultz, C.N., A.g.e., Aynı yer.
- 74) Heidegger'den, Schultz, C.N., A.g.e., Aynı yer.
- 75) Schultz, C.N., A.g.e., Aynı yer.
- 76) Schultz, C.N., A.g.e., Aynı yer.
- 77) Kuban, D., A.g.e., 1984, s. 9.
- 78) Kuban, D., A.g.e., Aynı yer.
- 79) Kuban, D., A.g.e., 1984., s. 10.
- 80) Pawley, M., A.g.e., s. 88.

- 81) Kağıtçıbaşı, Ç., A.g.e., s. 52.
- 82) Kongar, E., A.g.e., 1985, s. 26.
- 83) Kongar, E., A.g.e., 1995, s. 27.
- 84) Kongar, E., A.g.e., 1985, s. 32.
- 85) Kongar, E., A.g.e., 1985, Aynı yer.
- 86) T.D.K. Sözlüğü, 1981, s. 314.
- 87) Kızıl, F., A.g.e., s. 30.
- 88) Kızıl, F., A.g.e., Aynı yer.
- 89) Arcan, E.F., Evcı, F., Mimari Tasarıma Yaklaşım 1, Y.Ü. Yay., İst. 1987, s. 81.
- 90) Ünügür, M., Bina Tasarımının Temel İlkeleri, İ.T.Ü. Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., 1989, s. 56.
- 91) Tanyeli, U. Kazmaoğlu, M., "Anadolu'da Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar", Yapı 33, 1973/3, s. 30.
- 92) Küçükerman, Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, T.T.O.K. Yay., 4. Bası, İst., 1991, s. 208.
- 93) Küçükerman, Ö., A.g.e., s. 209.
- 94) Tanyeli, U., Kazmaoğlu, M., A.g.e., s. 31.
- 95) Atasoy, A., Erkan, A., "Mimari Tasarlamaya Bir Veri Olarak Mekanın Uygunlaştırılması", İ.T.Ü. Mim. Fak. YAK Eylül, Sayı: 4, 1976, s. 44.
- 96) Atasoy, A., Erkman, u., A.g.e., Aynı yer.
- 97) Graumann, Carl, f., "The Concept of Appropriation (Aneignung) and Modes of Appropriation of Space" Appropriation of Space Proceedings of the Strasbourg Conference

- ed., P. Korseç Serfaty, ap. 76, s. 113-114.
- 98) Raymond, H., "Some Practical and Theoretical, aspects of the Appropriation of Space", Appropriation of Space Proceedings of the Strasborg Conference ed., P. Korseç Serfaty, ap 76, s. 70.
- 99) Bilgin, N., Çeşitli Sosyo-Kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan İlişkileri, Teknografik Mat., 50. Kelebek Yılı Araştırma Ödülü, İst., 1986., s. 39.
- 100) Altan, A., A.g.e., s. 77-78.
- 101) Stewig, R., Turfan, R., Batı Anadolu Bölgesinin Kültürel Gelişimini Gösteren Kartografik Bilgiler, İst. Mat. Sanat ens., İst., 1963, s. 32.
- 102) Stewig, R., Batı Anadolu Bölgesinde Kültür Gelişiminin Anahatları, İ.T.Ü. Mim. Fak., İst., 1970, s. 219-223.
- 103) Çetiner, A., Kırsal Yerleşmeler ve Fiziki Düzenleme İlkeleri, İ.T.Ü., Baskı Atölyesi, G.Suyu, İkinci Baskı, 1990, s. 3.
- 104) T.D.K. Sözlüğü, 1981, s. 485.
- 105) Fersan, N., Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunmasıyla İlgili Bir Yöntem Araştırması, İ.T.Ü. Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., Dok. Tezi, 1980, s. 3.
- 106) Fersan, N., A.g.e., s. 4.
- 107) Fersan, N., A.g.e., Aynı yer.

- 108) Görmez K., Şehir ve Biz, Milli Eğitim Basımevi, 1991, s. 12.
- 109) Fersan, N., A.g.e., s. 21-22.
- 110) Stewig, R., A.g.e., s. 4-6.
- 111) Erdim, M., Anadolu'da Geleneksel Konut Birimi I-II, E.Ü., G.S. Fak. İzmir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1980, s. 8.
- 112) Erdim, M., A.g.e. s. 9.
- 113) Erdim, M., A.g.e., Aynı yer.
- 114) Erdim, M., A.g.e., s. 10.
- 115) Erdim, M., A.g.e., Aynı yer.
- 116) Erdim, M., A.g.e., s. 13.
- 117) Erdim, M., A.g.e., s. 14.
- 118) Erdim, M., A.g.e., s. 30.
- 119) Erdim, M., A.g.e., s. 31.
- 120) Erdim, M., A.g.e., s. 34.
- 121) Bölen, F., Anadolu Yerleşme Sisteminin Evrim Analizi ve Çağdaş Mekan Düzenleme Politikalarına etkilerinin incelenmesinde Bir Yöntem Denemesi, İ.T.Ü., Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., Dok. Tezi, 1978, s. 26.
- 122) Bölen, F., A.g.e., s. 26-27.
- 123) Stewig, R., A.g.e., s. 6.
- 124) Yurt Ansiklopedisi, Anadolu Yay. A.Ş., 1982, Cilt 2, s. 1200.
- 125) Erdim, M., A.g.e., s. 35-36.

- 126) Tosun, Y., 17-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları, Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları, M.S.Ü., Fen Bil. Ens. Dok. Tezi, 1979, İzmir Tic. Mat., 1987, s. 8.
- 127) Tosun, Y., A.g.e., aynı yer.
- 128) Erdim, M., A.g.e., s. 36.
- 129) Tosun, Y., A.g.e., s. 9.
- 130) Tosun, Y., A.g.e., s. 10.
- 131) Tosun, Y., A.g.e., s. 11.
- 132) Aktuğ, i., "Tarihi Süreç İçinde Ege'de Konut Mimarisi", Ege'de Mim. Sempozyumu, D.E.Ü., Müh. Mim. Fak. Basım Atölyesi, Mart 1986, s. 3.
- 133) Aktuğ, i., A.g.e., s. 4.
- 134) Stewig, R., Turfan, R., A.g.e., s. 36-37.
- 135) Tosun, Y., A.g.e., s. 100.
- 136) Tanyeli, U., Anadolu Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11-15. yy.), İ.T. Ü. Mim. Fak. Baskı Atölyesi. İst., Dok. Tezi, 1987, s. 40.
- 137) Tanyeli, U., A.g.e., s. 68-69.
- 138) Tanyeli, U., A.g.e., s. 187.
- 139) Tosun, Y., A.g.e., s. 99.
- 140) Kuban, D., "Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerine Bazı Gelişmeler", Vakıflar Dergisi, Sayı: 7, 1968, s. 53-54.
- 141) Aktüre, S., 19. y.y. Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı

Çözümlemesi, O.D.T.²⁷⁹Ü., Mim. Fak. Baskı Atölyesi,
Ankara, Dok. Tezi, 1978, s. 7.

- 142) Aktüre, S., A.g.e., s. 7.
- 143) Kuban, D., 1968, A.g.e., s. 56.
- 144) Tosun, Y., A.g.e., s. 99.
- 145) Tanyeli, M., Kazmaoğlu M., A.g.e., s. 31.
- 146) Tanyeli, M., Kazmaoğlu, M., A.g.e., s. 35.
- 147) Tanyeli, M., Kazmaoğlu, M., A.g.e., Aynı yer.
- 148) Tosun, Y., A.g.e., s. 99.
- 149) Gökçe, P., A.g.e., s. 20-21.
- 150) Er i, F., "Buca'da Konut Mimarisi (1838-1934)", Ege'de Mim.
Semp., D.E.Ü. Müh. Mim. Fak. Basım Atelyesi, Mart
1986, s. 66.
- 151) Fersan, N., A.g.e., s. 11.
- 152) Fersan, N., A.g.e., s. 12.
- 153) Fersan, N., A.g.e., Aynı yer.
- 154) Fersan, N., A.g.e., Aynı yer.
- 155) Fersan, N., A.g.e., s. 13.
- 156) Akkayan, T., Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası, İ.Ü.
Ed. Fak., Yay., İst., 1990, s. 204.
- 157) Gül, A., Bigadiç Kent Monografisi, İst., 1986, s. 211.
- 158) Gül, A. A.g.e., s. 139.
- 159) Gül, A. A.g.e., s. 24.
- 160) Gül, A. A.g.e., Aynı yer.
- 161) Gül, A. A.g.e., Aynı yer.

- 162) Akkayan, T., A.g.e., 1990, s. 204.
- 163) Çetiner, A., A.g.e., s. 29.
- 164) Çetiner, A., A.g.e., Aynı yer.
- 165) Çetiner, A., A.g.e., s. 55.
- 166) Güvemli, O., Yatırım Projelerinin Düzenlenmesi ve Değerlendirilmesi, Yapılabilirlik Raporu Esasları, Proje Danış Yay., İst., 1988, s. 108-129.
- 167) Bilgin, N., A.g.e., s. 39.
- 168) Fersan, N., A.g.e., s. XXVII.
- 169) Tosun, Y., s. 32.
- 170) Akkayan, T., A.g.e., 1990, s. 182-183.
- 171) Akkayan, T., A.g.e., 1990, s. 183.
- 172) Bilgin, N., A.g.e., s. 42-43.
- 173) Fersan, N., A.g.e., s. 36.
- 174) Tuna, K., Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme, İ.Ü. Ed. Fak. Yay., İst, 1987, s. 74.
- 175) Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev., Suna Güven, Şevki Vanlı Vakfı Yay., 1990, s. 27.
- 176) Kongar, E., A.g.e., 1985, s. 26.
- 177) Yücel, A., Kentsel Konut Topluluklarının Tasarlanmasında Sosyal Sistem İçeriğinin Değerlendirilmesi / Bir Kuramsal Yaklaşım Denemesi, İ.T.Ü. Mim. Fak. Baskı Atölyesi, Dok. Tezi, 1977, s. 70.
- 178) Aksoy, E., "Orta Mekan: Türk Sivil Mimarisinde Temel

Kuruluş Prensipleri", Mimarlık ve Sanat Sayı: 7-8, 1963, s. 71.

- 179) Küntay, E., "Kent Yaşamında Komşuluk İlişkilerinin Psiko-Sosyal İncelenmesi", Yapı 112, Mart, 91, s. 31.
- 180) Bektaş, C., Kuşadası Evleri, YEM Yay., 2. Baskı, İst., 1991, s. 38-39.
- 181) Bektaş, C., A.g.e., s. 40-49.
- 182) Aladağ, E., Muğla Evi, Hamle Mat. Muğla, 1991, s. 95.
- 183) Bilgin, Z., "Az Tanınan Yöresel Bir Mimarlık Örneği: Foça ve Yöresi Mimarlığı" Egede Mim. Sem. D.E.Ü., Müh. Mim. Fak. Basım Atelyesi, Mart 1986, s. 88-89.
- 184) Bilgin, Z., A.g.e., s. 89.
- 185) Bilgin, Z., A.g.e., Aynı yer.
- 186) Akkayan, T., Göç ve Değişme, İ.Ü. Ed. Fak., Yay., İst., 1979, s. 21.
- 187) Görmez, K., A.g.e., s. 29-30.
- 188) Akkayan, T., A.g.e., 1979, s. 21.
- 189) Tuna, K., A.g.e., s. 52.
- 190) Gül, A., A.g.e., s. 17.
- 191) Akkayan, T., A.g.e., 1990, s. 195.
- 192) Tütengil, C.C., 100 Soruda Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları, Gerçek Yayınevi, 4. Baskı, 1983, s. 167.
- 193) Görmez, K., A.g.e., s. 15.
- 194) Görmez, K., A.g.e., s. 35.
- 195) Akkayan, T., A.g.e., 1990, s. 202.

- 196) Akkayan, T., A.g.e., 1979, s. 255.
- 197) Akkayan, T., A.g.e., 1979, s. 254.
- 198) Akkayan, T., A.g.e., 1979, s. 254.
- 199) Gül, A., A.g.e., s. 18-24.
- 200) Cuinet, V., La Turquied'a sie Geographie Administrative Statistique, Paris, 1894, IV, s. 295, 296, 297.
- 201) Ana Britanica, Ana Yay., 1986, Cilt 4, s. 136.
- 202) Gül, A., A.g.e., s. 1.
- 203) Gül, A., A.g.e., s. 102-104.
- 204) Gül, A., A.g.e., s. 235.
- 205) Gül, A., A.g.e., s. 246-250.
- 206) Çetiner, A., A.g.e., s. 3-4.
- 207) Gül, A., A.g.e., s. 133.
- 208) Inceoğlu, M., Mimari Planlanması - Tasarlama Sürecinde Problem Belirleme, İ.T.Ü., Mat., G.Suyu, 1980, s. ?
- 209) Atasoy, A., Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi, İ.T.Ü., Mim. Fak., Baskı Atölyesi, İst., Dok. Tezi, 1973, s. 44.
- 210) Inceoğlu, N., Bina Programlama Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, İ.T.Ü., Mat., G.Suyu, Doç. Tezi, 1977, s. 26.
- 211) Holm, L. Atkinson'dan, Inceoğlu N., A.g.e., s. 27.
- 212) Atasoy, A., A.g.e., 1973, s. 46.

- 213) Atasoy, A., A.g.e., 1973, s. 47.
- 214) Atasoy, A., A.g.e., 1973, s. 47-48.
- 215) Atasoy, A., A.g.e., 1973, s. 47.
- 216) Atasoy, A., Yapımda Endüstrileşme Tasarlama İncelemesi, İ.T.Ü., Mat., G.Suyu, Doç. Tezi, 1980, s. 51.
- 217) Alexander, C., "The Determination of Components For An Indian Village", Conference on Design Methods, Pergamon Press, London, 1963, s. 88-89.
- 218) Alexander, C., Pattern Language, Towns, Buildings, Construction, Oxford, Univ. Press, 1971, s. XXXVI.
- 219) Beken, G., A.g.e., s. 36.
- 220) Bayazıt, N., v.d., "Türk Evinde Mekanların Kullanıma Ayrılmasında Üç Düzeyde Mahremiyet Davranışı", İ.T.Ü., Mim. Fak., YAK, Eylül, Sayı: 4, 1976, s. 56.
- 221) Beken, G., A.g.e., s. 36.
- 222) Alexander, C., Community and Privacy, Towards a New Architecture of Humanism, Penguin Books, 1966.
- 223) Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 223.
- 224) Alexander, C., A.g.e., 1966, Aynı yer.
- 225) Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 225.
- 226) Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 227.
- 227) Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 233.
- 228) Aksoy, E., A.g.e., s. 87.
- 229) Bayazıt, N., "Az Katlı Yüksek Yoğunluklu Konutlar",

Mimarlık, 70/8, s. 57.

- 230) Bayazıt, N., 1970, A.g.e., s. 56.
- 231) Uran, F., Mimarlık Bilgisi, İ.T.Ü. Vakfı Yay., 1990, s. 106-107.
- 232) Yürekli, F., Mimari Tasarımda Belirsizlik, Esneklik/Uyabilirlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, İ.T.Ü., Mim., Fak., Baskı Atölyesi, Doç., Tezi, 1983, s. 28.
- 233) Yürekli, F., A.g.e., s. 30.
- 234) Yürekli, F., A.g.e., s. 29.
- 235) Adım Adım, Koruyucu Kent Yenilemesi, Kreuzberg Uluslararası Yapı Sergisi, Berlin 1987, S.T.E.R.N. Yay.
- 236) Beken, G., A.g.e., s. 37.
- 237) Inceoğlu, N., A.g.e., s. 8.
- 238) Inceoğlu, N., A.g.e., s. 29.
- 239) Inceoğlu, N., A.g.e., s. 31.
- 240) Atasoy, A., A.g.e., Doç.Tezi., s. 51.
- 241) Bulca A., v.d., "İzmit Deneyiminin Ardından" Çevre 4, s. 53-62.
- 242) Ertürk, Z., Mimarlıkta Tasarlama Teknikleri Ders Notları, K.T.Ü. Basımevi, Trabzon, 1967, s. 72.
- 243) Beken, G., A.g.e., s. 34.
- 244) Altan, A., A.g.e., s. 19.
- 245) Altan, A., A.g.e., s. 20.
- 246) Gür, Ş.Ö., "Alternatif Çevreler Üretmek Bir Karar Sorunu

Mu?" Yapı 114, 1991, s. 45-46.

- 247) Gür, Ş. Ö., A.g.e., s. 47.
- 248) Gür, Ş. Ö., A.g.e., s. 47.
- 249) Turuthan, T., "Geleneksel Türk Konutunda Anlamsal Bölünme"
Toplu Konutunda Mekan Standartları Paneli, YEM,
Yay., İst., 15-16 Nisan, 1987, s. 75.
- 250) Turuthan, T., A.g.e., s. 75.
- 251) Turuthan, T., A.g.e., s. 77.
- 252) Başakman, M., "Kentsel Değişme Dinamiklerinde Uyarlık
Sağlamaya Yönelik Çözümlenmeleri Değişen İstek ve
Gereksinmelere Uyum Sağlayabilecek ve Çok Amaçlı
Kullanım Olanakları Veren Kentiçi İkamet Blokları"
Ege'de Mim. Sem. DEÜ, Müh. Mim. Fak. Basım
Atölyesi, Mart, 1986, s. 45.
- 253) Başakman, M., A.g.e., Aynı yer.
- 254) Başakman, M., A.g.e., s. 43-44.
- 255) Başakman, M., A.g.e., s. 45.
- 256) Başakman, M., A.g.e., s. 44.
- 257) Nayır, Z., "Bologna Tarihi Merkezi Koruma Çalışmaları",
Çevre 3, 1979, s. 59.
- 258) Nayır, Z., A.g.e., s. 63.
- 259) Nayır, Z., A.g.e., s. 66.
- 260) Pekin, A., "Gecekonudandan Sosyal Konuta Geçiş Üzerine
Araştırma", Mimarlık, 70/8, s. 60-61.
- 262) Bektaş, C., "Büyüeyebilen Bahçeli Ev" Yapı 82, Eylül 88, s.

39-46.

263) Correa, C., "The New Landscape", Mimar 17, Concept Media,
Pte Ltd. Singapore, 1985, s. 37-38-39.

264) Turuthan, T., A.g.e., s. 80-81.

ŞEKİLLER

- Şekil: 1 - Broadbent, G., Desing in Architecture, John Wiley and Sons, London, 1973, s. 30.
- Şekil: 2 - Broadbent, G., A.g.e., s. 29.
- Şekil: 3 - Gökçe, P., Türk - Osmanlı Ahşap Ev Mimarisinin Planimetrik Özelliklerine Uluslararası Çerçevde Bir Bakış, M.S.Ü., Fen Bil. Enst., İst., Yayınlanmamış Dok. Tezi, 1983, s. 16.
- Şekil: 4 - Gökçe, P., A.g.e., Aynı yer.
- Şekil: 5 - Gökçe, P., A.g.e., s. 17.
- Şekil: 6 - Gökçe, P., A.g.e., s. 18.
- Şekil: 7 - Gökçe, P., A.g.e., s. 20.
- Şekil: 8 - Gökçe, P., A.g.e., s. 22.
- Şekil: 9 - Özer, B., Yorumlar, M.S.Ü., Yay., 1986, s. 219.
- Şekil: 10 - Bilgin, İ., Konut Üretiminin Karşılaştırmalı Analizi, Y.Ü.M.F.E.D., Yay., Yıldız Üniv. Mim. Fak. Baskı İşliği, İst., 1992. s. 62-63.
- Şekil: 11 - Gülşen, O., v.d., "Ev Mimarisinin Yüzyılımızdaki Gelişimine Örneklerle Bir Bakış", Yapı 64, 1985, s. 39.
- Şekil: 12 - Pawley, M., Architecture Versus Housing, Praeger Publishers, New York, 1971, s. 89.
- Şekil: 13 - Pawley, M., A.g.e., s. 88.

- Şekil: 14 - Pawley, M., A.g.e., s. 90-92.
- Şekil: 15 - Rudofsky, B. A.g.e., s. 1.
- Şekil: 16 - Rudofsky, B., A.g.e., s. 5.
- Şekil: 17 - Rapoport, A., House Form and Architecture, Studio Vista, London, 1971, s. 110.
- Şekil: 18 - Rapoport, A., A.g.e., s. 27-82.
- Şekil: 19 - Rudofsky, B., A.g.e., s. 22-23.
- Şekil: 20 - Tosun, Y., 17-19. Yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları. Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları, M.S.Ü., Fen Bilimleri Ens., Dok. Tezi, 1979/İzmir Tic.Mat., 1983, s. 39.
- Şekil: 21 - Yakar, J., The Later Prehistory of Anatolia, The late Chalcolithic and Early Bronze Age BAR International Series 268 (i), 1985.
- Şekil: 22 - Erdim, M., Anadolu'da Geleneksel Konut Birimi I-II, E.Ü., G.S. Fak., İzmir, Yayınlanmamış Dok. Tezi, 1980.
- Şekil: 23 - Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 24 - Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 25 - Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 26 - Gökçe, P., A.g.e., s. 18 ve Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 27 - Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 28 - Bittel, K., Kleinasiatiscbe Studien, Ist., 1942.
- Şekil: 29 - Erdim, M., A.g.e.
- Şekil: 30 - Aktüre, S., 19. yy. Sonunda Anadolu Kenti Mekansal

Yapı Çözümlemesi, O.D.T.Ü., Mim. Fak. Bası
Atölyesi, Ankara, Dok. Tezi, 1978, s. 10.

Şekil: 31 - Erdim, M., A.g.e., s. 20.

Şekil: 32 - Tosun, Y., A.g.e., s. 32.

Şekil: 33 - Gül, A., Bigadiç Kent Monografisi, 1986.

Şekil: 34 - Akkayan, T., Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası
i.Ü. Ed. Fak. Yay., İst., 1990, s. 184.

Şekil: 35 - Bilgin, N., Çeşitli Sosyo-Kültürel Gruplarda Eşy
Sistemleri ve İnsan İlişkileri, Teknografik Mat.
50. Kelebek Yılı Araştırma Ödülü, İst. 1986, s. 43
45.

Şekil: 36 - Bigadiç Belediye Haritası.

Şekil: 37 - Bektaş, C., Kuşadası Evleri, YEM Yay., 2. Baskı
İst., 1991, s. 39-49-51.

Şekil: 38 - Ekinci, O., Yaşayan Muğla, İst. Kendi Yayını, 1985
s. 54.

Şekil: 39 - Bilgin, Z., "Az Tanınan Yöresel Bir Mimarlı
Örneği: Foça ve Yöresi Mimarlığı", Ege'de Mir
Sem., D.E.Ü., Müh. Mim. Fak. Basım Atelyesi, Mart
1986, s. 95-97.

Şekil: 40 - Ana Britanica, Ana Yay., 1986, Cilt 4.

Şekil: 41 - Erdim, M., "Ege Bölgesi Bağ Evleri Mimari Geleneği
Ege'de Mim. Sem., D.E.Ü., Müh. Mim. Fak. Bası
Atelyesi, Mart, 1986, s. 174-175.

Şekil: 42 - Alexander, C., Community and Privacy, Towards a Ne

Architecture of Humanism, Penguin Books, 1966, 221.

- Şekil: 43 - Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 223.
- Şekil: 44 - Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 223.
- Şekil: 45 - Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 225.
- Şekil: 46 - Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 226.
- Şekil: 47 - Alexander, C., A.g.e., 1966, s. 223.
- Şekil: 48 - Küçükerman, Ö., Kendi Mekanınının Arayışı içinde Tü Evi, T.T.O.K. Yay. 4. bası, İst., 1991, s. 68.
- Şekil: 49 - Küçükerman, Ö., A.g.e., s. 72.
- Şekil: 50 - Gür, Ş. Ö., "Alternatif Çevreler Üretmek Bir Kar Sorunu mu?" Yapı 114, 1991, s. 45.
- Şekil: 51 - Gür, Ş. Ö., A.g.e., s. 46.
- Şekil: 52 - Bektaş, C., "Büyüeyabilen Bahçeli Ev" Yapı 82, Eyl 88, s. 39-46,
- Şekil: 53 - Correa, C., "The New Landscpae", Mimar 17, Conce Media, Pte Ltd., Singapore, 1985, s. 37-38-39.
- Şekil: 54 - Bigadiç Belediyesi Haritası.

HARİTALAR

- Harita: 1 - Stewig, R., Turfan, R., Batı Anadolu Bölgesini Kültürel Gelişimini Gösteren Kartografik Bilgiler İst. Mat. Sanat Ens., İst., 1963.
- Harita: 2 - Bölen, F., Anadolu Yerleşme Sisteminin Evri Analizi ve Çağdaş Mekan Düzenleme Poülitikaların Etkilerinin İncelenmesinde Bir Yöntem Denemesi İ.T.Ü. Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., Dok. Tezi 1978.

K A Y N A K Ç A

Kitaplar

- Akkayan, T.. T., Göç ve Değişme, İ.Ü., Ed.Fak., yay., İst., 1979.
- Akkayan, T.. T., Osmaneli Değişen Bir Anadolu Kasabası, İ.Ü., Ed.Fak., yay., İst., 1990.
- Alexander, C., C., Pattern Language, Towns, Buildings, Construction, Oxford U.Pres, 1971.
- Arcan E.F., Evci, F., Mimari Tasarıma Yaklaşım 1, Y.Ü., yay., İst., 1987.
- Arel, A., Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, E.Ü., Güzel Sanatlar Fak. yay., İzmir, 1982.
- Bektaş, C., Kuşadası Evleri, Y.E.M., yay., 2.baskı, İst., 1991.
- Bilgin, N., Çeşitli Sosyo - Kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan İlişkileri, Teknografik Mat., 50.Kelebek Yılı Araştırma, Ödevi, İst., 1985.
- Chermayeff, S., Community and Privacy, Towards a New Architecture of Humanism, Penquin Books, 1966.
- Cuinet, V., La Turquie d'Asie Geographie Administrative statistique, Paris, 1984, IV
- Çetiner, A., Kırsal Yerleşmeler ve Fiziki Düzenleme İlkeleri, İ.T.Ü. Baskı Atölyesi G.Suyu, ikinci baskı, 1990.
- Görmez, K., Şehir ve Biz, Milli Eğitim Basım Evi, 1991.
- Gül Atakan. Bigadiç Kent Monografisi, İst., 1986.

- Güvemli, O., Yatırım Projelerinin Düzenlenmesi ve Değerlendirilmesi, Yapılabilirlik Raporu Esasları, Proje Danış. yay. İst., 1988.
- Hasol, D., Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Y.E.M., yay., dördüncü baskı İst., 1990.
- İnceoğlu, M., M., Mimari Planlanması-Tasarlama Sürecinde Problem Belirleme İ.T.Ü. Mat., 6.Suyu, 1980.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Ç., İnsan ve İnsanlar, Beta yay., İst., 6.baskı, 1985.
- Kongar, E., Kültür Üzerine, Remzi Kitapevi, İst., 3. baskı, 1989.
- Kongar, E., Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, 4.basım, Remzi K., İst., 1985.
- Küçükerman, Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, T.T.O.K. yay., 4.baskı, İst., 1991.
- Özer, B., Yorumlar, M.S.Ü., yay., İst., 1986.
- Özer, F., Çağdaş Mimari Dizaynı da Tarihsel Sürekliliğin Değerlendirilmesi, İ.T.Ü., Mat., 6.suyu, 1982.
- Pawley, M., Architecture Versus Housing , Praeger. Publishers Newyork 1971.
- Rudofsky, B., Architecture Without Architects, The Museum of Art Newyork, 1965.
- Rapoport, A., A., House Form and Culture, Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1969.
- Shultz, N.C., Extance, Space and Architecture , Studio Vista, London, 1971.

- Stewig,R., Batı Anadolu Bölgesinde Kültür Gelişmesinin Anahatları İ.T.Ü., Mim. F., İst., 1970
İstanbul Matbaası Sanat Ens., İst., 1963.
- Stewig,R.,Turfan, R., Batı Anadolu Bölgesinin Kültürel Gelişmesini Gösteren Kartografik Bilgiler, İstanbul Matbaası Sanat Ens., İst., 1963.
- Su,K., Balıkesir'de XVII ve XVIII'inci yüzyıllarda Şehir Hayatı, Resimli Ay Mat., İst., 1937.
- Tuna,K., Şehirlerin Ortaya Çıkış ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme İ.Ü. Ed. Fak., İst., 1987.
- Tütengil,O.C.,,100 soruda Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları, Gerçek Yayınevi, 4.b., 1983.
- Uran,F., Mimarlık Bilgisi,İ.T.Ü., yay. yayna 28, 1990.
- Ünügür,M., Bina Tasarımının Temel İlkeleri, İ.T.Ü.,Mim., Fak.,Baskı Atölyesi, 1989.
- Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev., Suna Güven, Şevki Vanlı Vakfı Yay., 1990. Yurt Ansiklopedisi, Anadolu Yay., A.Ş., 1982.,Cilt 2. Ana Britanica, Ana yay., 1986, Cilt 2. Balıkesir İl Yıllığı 1967.

M A K A L E L E R , B İ L D İ R İ L E R

- Aksoy,E., "Orta Mekan: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri", Mimarlık ve Sanat Sayı: 7-8, 1963, s.39-92.
- Aktuğ,İ., "Tarihi Süreç İçinde Ege'de Konut Mimarisi", Ege'de Mimarlık Sempozyumu, D.E.Ü., Müh.-Mim., Fak., Basım Atölyesi, Mart, 1986.s.1-6.
- Alexander,C., " The Determination of Components For an Indian village", Conference on Design Methods, Pergamon press London, 1963, s. 83-114.
- Atasoy,A., Erkman,U. , "Mimari Tasarlamaya Bir Veri Olarak Mekanın Uygunlaştırılması", İ.T.Ü., mim.Fak.,Y.A.K. Eylül, sayı 4,1976 s. 43-52.
- Başakman,M., " Kentsel Değişme Dinamiklerine Uyarlık Sağlamaya Yönelik Çözümleri Değişen İstek ve Gereksinmelere Uyum Sağlayabilecek ve Çok Amaçlı Kullanım Olanağı Veren Kentiçi İkamet Blokları" Ege'de Mimarlık Sempozyumu, D.E.Ü., Müh.,Fak.,Basım Atölyesi,Mart, 1986.s. 38-52.
- Beyazıt,N.,v.d,"Türk Evinde Mekanların Kullanımına Ayrılmasında Üç düzeyde Mahremiyet Davranışı ", İ.T.Ü., Mim., Fak.,Y.A.K, Eylül, Sayı: 4,1976, s.52-63.
- Beken.G., "Türkiye'deki Konut Stokuna Sosyo-Kültürel Açından bir Bakış", Toplu Konutlarda Mekan Standartları Paneli, Y.E.M. Yay.,İst., 15-16 Nisan 1987,s.34-41.
- Bektaş,C., "Büyüeyebilen Bahçeli Ev" Yapı 82, Eylül 88 , s. 39-46.

- Benedict,P., "Küçük Bir Anadolu Kasabasının Ekonomik Fonksiyonlarında Değişme (1947-1967)" Çev., Korkut Sungur, Sosyal Antrpoloji ve Etnoloji Dergisi 2,İ.Ü., Ed., Fak., Yay., İst., 1975, s. 1-50.
- Bilgin Z., "Az Tanınan Yöresel Bir Mimarlık Örneği: Foça ve Yöresi Mimarlığı", Egede Mimarlık Sempozyumu, D.E.Ü., Müh - Mim. Fak. Basım Atelyesi, Mart 1986, s.80-105.
- Correa,C., "The NewLandscape" , Mimar 17,Concept Media, Pte Ltd., Singapore, 1985, s.34-40.
- Doxiados,C.A., "Ekistiks", Çev.Atilla Yücel, Mimarlık, 68/3.
- Erpi,F., "Buca'da Konut Mimarisi (1938-1934)", Ege'de Mimarlık Sempozyumu, D.E.Ü., Müh - Mim. Fak. Basım Atelyesi, Mart 1986, s.63-79.
- Eruzun,C., "Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi", Mimarlık, Mim. Od. Yay., Sayı:236, 89/4, s. 68-71.
- Graumann,C.f. "The Concept of Appropriation (Aneignung) and Modes of Appropriation of Space " Appropriation for Space Proceedings of the Strasbourg Conference ed., P.Korosec - Serfaty, ap. 76, s. 113 -122.
- Gülşen,Ö.,v.d., "Ev Miamrisinin Gelişimine Örneklerle Bakış" Yapı 64, 1985, s.39-47.
- Gür,Ş.Ö., "Alternatif Çevreleri Üretmek Bir Karar Sorunu mu?" Yapı 114-1991, s. 43-47.
- Güvenç,B., "Mekan ve Eğitim Sorunları Ve Bir Mekan Antiropolojisine Doğru"Mimarlık,71/1,s.40-44.
- Kıray.M., " Apartmanlaşma ve Modern Orta Tabakalar "

çevre 4, 1979, s. 78.

- Kuban.,D., "Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerine Bazı Gelişmeler", Vakıflar Dergisi Sayı: 7,1968.
- Kuban.,D., "Toplum Açısından Mimarlığın Tarihsel Gelişimi ve Toplumsal Yapı Değişkenlerinin Mimarlığın Evrimine Etkileri", Mim. Semineri, 15-18 Aralık, Ankara, 1969.
- Kuran.A., Mimarlık Semineri 1969 Bildiri 7'ye eleştiri.
- Nayır,Z., "Bolonyo Tarihi Merkezi Koruma Çalışmaları" Çevre 3, 1979, s. 59-71.
- Pekin.A., "Gece Kondudan Sosyal Konuta Geçiş Üzeine Tam Araştırma", Mimarlık, 70/8, s. 59-60.
- Raymond,H., "Some Practical and Theoretical, Aspects of the Appropriation of Space", Appropriation of Space Proceedings of the Strasbourg Conference ed., P.Korosec - Serfaty, ap. 76, s. 70-77.
- Sağlamer,G.v.d., "Konutlarda Mekan - Eylem Uyumu" Çevre, Yapı Tasarım, M. Pultar e.d, Anakra, Çevre ve Mimarlık Birimleri Derneği, 1979, s. 347-358.
- Turuthan,T., "Geleneksel Türk Konutunda Anlamsal Bölünme" Toplu Konutlarda Mekan Standartları Paneli, Y.E.M.,Yay.,İst., 15-16 Nisan 1987, s. 74-81.

T E Z L E R

- Aktüre,S., 19. y.y. Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi, O.D.T.Ü, Mim Fak. Baskı Atelyes, Ankara, Doktora Tezi 1978.
- Altan.A., Kültür - Mekan , İlişkileri ve Kültür Değişmeleri Açısından Mekan Uygunlaştırmasına Bir Yaklaşım, Isparta'da Beş Konut Üzerinde Uygulama, D.G.S.A., Yayınlanmamış Doktora Tez, İst., 1978.
- Atasoy,A., Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutlarının Değerlendirilmesi Yolu İle Geliştirilmesi, İ.T.Ü., Mim. Fak. Baskı Atölyesi, İst., Doktora Tezi, 1973.
- Atasoy,A., Yapımda Endüstrileşme Tasarlama İncelemesi, İ.T.Ü., Mat., G.Suyu. Doçentlik Tezi, 1980.
- Aydınlı,S., Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Ens., İst., Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1986.
- Bölen,F., Anadolu Yerleşme Sisteminin Evrim Analizi ve Çağdaş Mekan Düzenleme Politikalarına Etkilerinin İncelenmesinde Bir Yöntem Denemesi, İ.T.Ü., Mim. Fak., Baskı Atölyesi. İst., Doktora Tezi, 1978.
- Erdim,M., Anadolu'da Geleneksel Konut Birimi I-II, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. İzmir, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1980.
- Fersan,N., Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunmasıyla İlgili Bir Yöntem Araştırması, İ.T.Ü., Mim., Fak., Baskı Atölyesi, İst.,

Doktora Tezi, 1980.

- Gökçe,P., Türk Osmanlı Ahşap Ev Mimarisinin Planimetrik Özelliklerini Uluslararası Çerçeve Bir Bakış, M.S.Ü., Fen Bil. Ens., İst., Yayınlanmamış Dok. Tezi, 1983.
- Hürbaş,E., Mimarlıkta Tasarım Sürecinde Yararlanılan Yöntemlerin İncelenmesi, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, 1978.
- Kızıl,F., Toplumsal Geleneklerin Konut İçinde Mekan Tasarımına etkisi ve Toplumsal Geleneklerimizin İyi Karşılacak Konut İçi Fiziksel Çevre Koşullarının Belirlenmesi, İ.D.G.S.A.Yayın No:B1 İst.,Doktora Tezi, 1978
- İnceoğlu,N., Bina Programlama Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, İ.T.Ü., Mat., G.Suyu, Doç. Tezi, 1977.
- Tanyeli,U., Anadolu Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11-15. y.y), İ.T.Ü. Mim., Fak., Baskı Atölyesi, İst., Doktora Tezi, 1987.
- Tosun,Y., 17 - 19. yüzyıllarda Batı Anadolu'da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları, M.S.Ü, Fen Bilimleri Ens., Doktora Tezi, 1979/İzmir Tic. Mat., 1983.
- Yücel,A., Kentsel Konut Topluluklarının Tasarlanmasında Sosyal Sistem İçeriğinin Değerlendirilmesi / Bir Kurumsal Yaklaşım Denemesi, İ.T.Ü., Mim. Fak., Baskı Atölyesi, Doktora Tezi, 1977.
- Yürekli,F., Mimari Tasarımda Belirsizlik, Esneklik / Uyabilirlik İhtiyacının Kaynakları ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, İ.T.Ü., Mim., Fak., Baskı Atölyesi, Doçentlik Tezi, 1983.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı Soyadı : Birgül Hamzaoğlu
Doğum Yeri, Yılı : İstanbul, 1967.
İlköğrenim : Atatürk İlkokulu, Bigadiç (1973-1978)
Ortaöğrenim : Kadıköy Kız Lisesi, İstanbul (1978-1985)
Yüksek Öğrenim : Yıldız Üniversitesi, Mimarlık Fakülte
Mimarlık Bölümü, İstanbul (1985-1990)
Öğrenim Sonrası : Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri
Enstitüsü, Mimari Tasarım Bölümü
Lisans Üstü Programına Giriş (1990-